

NEJVYŠŠÍ STÁTNÍ ZASTUPITELSTVÍ

Z P R Á V A

**o činnosti státního zastupitelství
za rok 2005**

(textová část)

V Brně dne 26. června 2006

7 NZN 603/2006

I. Úvodní část	6
II. Stav a vývoj evidované trestné činnosti spáchané občany České republiky, cizími státními příslušníky a osobami bez státní příslušnosti	7
1. Stav a vývoj evidované trestné činnosti (tabulky č. II/1a až II/1c)	7
a) Celkový počet vyřízených věcí (z výkazů státního zastupitelství)	7
b) Celkový počet stíhaných známých osob (tabulky č. II/1a až II/1c)	7
c) Skončeno proti osobám (tabulky č. II/1a a č. II/1b)	9
d) Údaje o počtu osob, proti nimž bylo sděleno podezření ve zkráceném přípravném řízení, proti kterým byl podán návrh na potrestání nebo bylo rozhodnuto o odložení nebo odevzdání věci (tabulka č. II/1c)	12
e) Údaje k obžalobnosti (s rozlišením zvláště u obžalob a návrhů na potrestání – tabulky č. II/1a, II/1b, II/1c)	13
2. Poznatky významné pro objasnění příčin trendu vývoje trestné činnosti a jejich jednotlivých forem a jevů (tabulky č. II/2 až II/10)	13
a) Vybrané hospodářské, majetkové a další trestné činy (tabulka č. II/2)	13
b) Vybrané trestné činy proti životu a zdraví, svobodě a lidské důstojnosti (tabulka č. II/3)	25
c) Vybrané trestné činy spáchané nedospělci, mladistvými a na dětech (tabulky č. II/4a až II/4f)	32
aa) Trestná činnost mladistvých (tabulky č. II/4a až č. II/4e)	32
bb) Trestná činnost páchaná osobami nedospělými (tabulka č. II/4a)	34
cc) Trestné činy páchané na dětech a na mládeži (tabulka č. II/4f)	34
d) Trestné činy spáchané z rasových, národnostních a jiných nenávistných pohnutek (tabulka č. II/5)	36
e) Trestné činy cizinců (tabulka č. II/6 – i údaje za rok 2002 a 2003)	40
f) Drogové trestné činy (tabulka č. II/7)	41
g) Trestná činnost příslušníků Policie České republiky a příslušníků Bezpečnostní informační služby (tabulky č. II/8a až č. II/8d)	44
h) Trestné činy proti životnímu prostředí (tabulky č. II/9 – údaje za období 2003 a 2004, údaje za období od roku 1995)	47
3. Další poznatky významné pro objasnění příčin trendu trestné činnosti a jejich nových jevů a forem (trestné činy neuvedené pod bodem 2., jakož i trestné činy, ohledně nichž bylo konáno zkrácené přípravné řízení – tabulka č. II/10)	48
III. Činnost státního zastupitelství v trestním procesu před zahájením trestního stíhání, v přípravném řízení a v trestním řízení soudním až do pravomocného skončení trestního stíhání v roce 2004	49
1. Poznatky k rychlosti přípravného řízení trestního od zahájení trestního stíhání (tabulky č. III/1, III/2a až III/2c)	49
a) Poznatky k rychlosti vyšetřování konaného policejními orgány a státními zástupci a k rychlosti celého přípravného řízení od prvního zahájení trestního stíhání (tabulky č. III/2a, č. III/2c)	50
b) Poznatky k rychlosti postupu státních zástupců po doručení návrhu na podání obžaloby (tabulka č. III/1, č. III/2b)	52
2. Poznatky k návrhům na rozhodování soudu v přípravném řízení	53
a) Nové poznatky k návrhům na vzetí obviněných do vazby a rozhodování soudu o nich po změnách v úpravě vazby provedené novelou č. 265/2001 Sb.	53
b) Nové poznatky k ostatním návrhům a rozhodování soudu v přípravném řízení	54
c) Poznatky k účasti soudců při úkonech prověřování (§ 158a tr. ř.)	55
3. Postup státního zastupitelství ve vazebních věcech	56

a) Počty osob ve vazbě k 31. 12. 2004 (tabulky č. III/3a – rozlišení na okresní a krajská státní zastupitelství, údaje za období let 2001 - 2004)	56
b) Způsob meritorního skončení vazebních věcí v přípravném řízení (tabulka č. III/3b, tabulka č. III/3b - rok 2000 - 2001)	56
c) Délka přípravného řízení ve vazebních věcech (tabulka č. III/3c, č. III/3c - rok 2000 - 2001).....	57
4. Poznatky vyplývající z novely trestního řádu č. 265/2001 Sb. ohledně dozoru státního zástupce v přípravném řízení.....	57
a) Ve stadiu prověřování skutečností nasvědčujících spáchání trestného činu	57
b) Ve stadiu vyšetřování.....	58
5. Zkrácené přípravné řízení.....	59
6. Poznatky k vyšetřování konaném státními zástupci (§ 161 odst. 3, 4, popř. § 174 odst. 2 písm. c) tr. ř.).....	60
7. Nové poznatky k věcem vráceným státnímu zástupci k došetření (tabulky č. III/7a a č. III/7b)	61
a) Podle § 188 odst. 1 písm. e) tr. ř. (tabulky č. III/7a a č. III/7b)	61
b) Podle § 221 odst. 1, odst. 2 tr. ř.	62
c) Podle § 260 tr. ř.	62
d) Podle § 314c odst. 1 písm. a) tr. ř. (tabulka č. III/7a)	62
e) Odmítnutí návrhu na potrestání podle § 314c odst. 1 písm. c) tr. ř. (tabulka č. III/7a)	63
8. Poznatky k aplikaci podmíněného zastavení trestního stíhání, narovnání a nově i odstoupení od trestního stíhání mladistvých (tabulka č. III/8, tabulka č. III/8a – odstoupení od trestního stíhání, tabulka č. III/8b – evidované případy PMS - rok 2004 ve srovnání s rokem 2003)	63
9. Závažné poznatky k rozhodování okresních a krajských soudů	66
a) Nové poznatky k ukládání trestů ve vztahu k trestům navrhaným státními zástupci	66
b) Počty zproštěných osob a příčiny zprošťujících rozsudků (tabulky č. III/9a a č. III/9b)	68
c) Poznatky ke zjednodušenému řízení před samosoudcem	70
10. Poznatky k odvoláním podávaným státními zástupci (tabulky č. III/10a a č. III/10b) ..	70
a) Obecné poznatky	70
b) Důvody odvolání podávaných státními zástupci	71
c) Vyhodnocení odmítnutých a zamítnutých odvolání	71
d) Důvody zpětvzetí odvolání	72
IV. Přezkumné řízení na trestním úseku	72
1. Postup při využívání oprávnění nejvyššího státního zástupce podle § 174a tr. ř. (tabulky č. IV/1a a č. IV/1b).....	72
a) Celkový počet přezkoumaných rozhodnutí, počet vyžádaných spisů k přezkumu z vlastní iniciativy a počet rozhodnutí podle § 174a odst. 1 tr. ř.	72
b) Zhodnocení důvodů, jež vedly ke zrušení rozhodnutí podle § 174a odst. 1 tr. ř. (nedostatečná skutková zjištění, vadné hodnocení důkazů, nesprávná aplikace příslušného ustanovení trestního řádu při rozhodnutí o zastavení trestního stíhání a další důvody).....	73
2. Dovolání	74
a) Celkový nápad a skladba dovolání podaných obviněnými, rozhodování Nejvyššího soudu o nich	74
b) Celkový nápad a skladba dovolání podaných nejvyšší státní zástupkyní a rozhodování Nejvyššího soudu o nich (tabulka č. IV/2).....	77
3. Stížnosti pro porušení zákona	79

a) Celkový nápad a vývoj podnětů ke stížnostem pro porušení zákona (tabulky č. IV/3a až č. IV/3d, č. IV/4a)	79
b) Přezkoumávání trestních věcí z vlastní iniciativy (tabulka č. IV/3c)	80
c) Podíl opakovaných podnětů na nápadu (tabulka č. IV/3c).....	81
d) Rychlost vyřizování podnětů ke stížnostem pro porušení zákona (tabulka č. IV/5, jakož i č. IV/4b).....	82
e) Počty návrhů na podání stížnosti pro porušení zákona a počty návrhů na odložení podnětů ke stížnostem pro porušení zákona (tabulky č. IV/3a, IV/3b, IV/3c, IV/3d a IV/4c)	83
f) Počty stížností pro porušení zákona podaných ministrem spravedlnosti (a to včetně věcí, v nichž nebylo státní zastupitelství činné nebo v nichž navrhlo odložení podnětu) (tabulky č. IV/3c, IV/3d a IV/4d).....	84
g) Rozhodovací praxe Nejvyššího soudu ČR o stížnostech pro porušení zákona (způsoby rozhodování a zevšeobecnění poznatků z této činnosti) (tabulka č. IV/4e).....	85
V. Návrhová, vstupová a přezkumná činnost v netrestní oblasti v roce 2004; výkon dozoru nad místy, kde se vykonává trest odnětí svobody, vazba a ochranná a ústavní výchova	86
1. Návrhová činnost.....	86
a) Poznátky k postupu podle § 62 a § 62a zákona o rodině (tabulky č. V/1a a V/1b)	86
b) Návrhy podle § 66 odst. 2 soudního řádu správního	87
c) Návrhy podle § 42 zákona o státním zastupitelství (tabulka č. V/1c a netrestní statistika – doplněk tabulek z netrestního úseku).....	88
d) Poznátky k návrhové činnosti státních zastupitelství podle ustanovení obchodního zákoníku a podle zákona o obecně prospěšných společnostech (tabulky č. V/2a a V/2b, netrestní statistika – doplněk tabulek z netrestního úseku)	89
e) Návrhy podle § 90 odst. 1 zákona o soudnictví ve věcech mládeže a návrhy podle § 35 odst. 1 písm. b) až d) a odst. 3 o.s. ř. (tabulky č. V/2a, č. V/2b a č. V/2c).....	91
2. Vstupová činnost (tabulky č. V/2a a V/2b; netrestní statistika – doplněk tabulek z netrestního úseku)	97
3. Ostatní netrestní agendy státního zastupitelství a stanoviska a jiné aktivity pro trestní úsek.....	101
a) Nejvyšší státní zastupitelství	101
b) V obvodu Vrchního státního zastupitelství v Praze	101
c) V obvodu Vrchního státního zastupitelství v Olomouci	102
4. Výkon dozoru nad místy, kde je vykonávána vazba, trest odnětí svobody, ochranná a ústavní výchova (tabulky č. V/4a a č. V/4b, doplňková tabulka za netrestní úsek).....	103
a) Výkon dozoru nad místy, kde je vykonávána vazba (tabulka č. V/4a) a trest odnětí svobody (tabulka č. V/4b)	103
aa) Výkon dozoru nad místy, kde je vykonávána vazba (tabulka č. V/4a)	104
bb) Výkon dozoru nad místy, kde je vykonáván trest odnětí svobody (tabulka č. V/4b)	105
b) Výkon dozoru nad místy, kde je vykonávána ochranná a ústavní výchova (netrestní statistika – doplněk tabulek z netrestního úseku).....	105
VI. Vyhodnocení činnosti státního zastupitelství na úseku právního styku s cizinou (tabulky č. VI/1 až č. VI/3).....	109
1. Vydávací řízení	109
a) Vyžádání z ciziny	109
b) Vydávání do ciziny (tabulka č. VI/I)	109
2. Předávací řízení na základě evropského zatýkacího rozkazu.....	111
a) Předání z jiného členského státu	111
b) Předání do jiného členského státu	111

3. Převzetí a odevzdání trestních věcí	113
a) Převzetí trestních věcí z ciziny (tabulka č. VI/2)	113
b) Odevzdání trestních věcí do ciziny (tabulka č. VI/2)	114
4. Dožádání právní pomoci	114
a) Dožádání cizozemských justičních orgánů o poskytnutí právní pomoci státním zastupitelstvím (tabulka č. VI/2)	114
b) Dožádání státních zastupitelství o právní pomoc v cizině (tabulka č. VI/2)	116
5. Činnost státního zastupitelství podle ustanovení § 67 odst. 2 zákona č. 97/1963 Sb., o mezinárodním právu soukromém a procesním, ve znění pozdějších předpisů (tabulka č. VI/3)	119
6. K některým dalším aktivitám mezinárodního odboru Nejvyššího státního zastupitelství v roce 2004	119
VII. Poznátky z činnosti státních zastupitelství, týkající se využívání oprávnění nejvyššího státního zástupce, výkonu dohledu v soustavě státního zastupitelství, správy a k postavení státních zástupců (tabulka č. VII/1 – č. VII/3)	120
1. Oblast využívání specifických oprávnění nejvyššího státního zástupce a státních zastupitelství (tabulka č. VII/2 a č. VII/3)	120
2. Výkon dohledu nejbližší vyšších státních zastupitelství a vedoucích státních zástupců (§ 12c až § 12e zákona o státním zastupitelství)	125
3. Výkon správy státního zastupitelství (materiální a finanční zabezpečení)	130
4. Personální zajištění činnosti státního zastupitelství, specializace a vzdělávání státních zástupců (tabulka č. VII/1)	133
VIII. Závěry, hodnocení a návrhy na případná opatření	139

I. Úvodní část

Zpráva o činnosti státního zastupitelství za rok 2005 (dále jen „zpráva o činnosti“) představuje v pořadí již čtvrtou zprávu, která je podávána po nabytí účinnosti velké novely trestního řádu, trestního zákona, zákona č. 283/1991 Sb., o Policii České republiky, provedené zákonem č. 265/2001 Sb., zároveň i novely zákona č. 283/1993 Sb., o státním zastupitelství, ve znění pozdějších předpisů, č. 14/2002 Sb. Zabývá se činností státního zastupitelství v roce následujícím poté, co byly schváleny četné novelizace trestního řádu i trestního zákona (č. 283/2004 Sb. a č. 539/2004 Sb., resp. č. 537/2004 Sb.), a kdy nabytí účinnosti nový zákon č. 218/2003 Sb., o soudnictví ve věcech mládeže, přičemž další novely trestního řádu a trestního zákona byly přijímány jak v roce 2005, tak i v roce, ve kterém je tato zpráva zpracovávána.

Textová část zprávy o činnosti obsahuje v souladu se zadanými hledisky jen rozhodné a zásadní informace o činnosti státního zastupitelství v České republice; vychází jednak z údajů grafů a tabulek uvedených v příloze této zprávy, jednak z poznatků uvedených v podkladových zprávách vrchních a krajských státních zastupitelství (Městského státního zastupitelství v Praze).

Ve vztahu ke grafické a tabulkové části zprávy o činnosti naprostá většina tabulek byla zpracována na základě podkladů Ministerstva spravedlnosti, současně byly údaje čerpány i ze statistických listů, rejstříků a jiných evidencí státního zastupitelství.

Rozsah tabulek byl sjednocen tak, že v trestní oblasti zpravidla zachycuje data k vývojovým trendům kriminality za období let 1989 – 2005, k výkonu působnosti státního zastupitelství v trestním řízení jde zpravidla o časový horizont 2002 až 2005. Širší časový záběr byl shodně jako v případě zpráv o činnosti za předchozí roky zvolen ohledně ukazatelů týkajících se rychlosti přípravného řízení, trestního stíhání vedeného policejními orgány a řízení u státního zástupce vzhledem k závažnosti tohoto ukazatele (zde byla uplatněna časová řada 1995 až 2005). Ohledně výkonu působnosti státního zastupitelství v netrestní oblasti bylo přihlédnuto k narůstajícímu významu této agendy a v této části jsou většinou uvedeny statistické podklady za období let 2002 až 2005. Část týkající se přezkumu důvodnosti podnětů ke stížnostem pro porušení zákona a přezkoumávání trestních věcí z vlastní iniciativy obsahuje údaje vztahující se většinou k časovému horizontu 1998 až 2005. V případě novelou č. 265/2001 Sb. nově zakotvených procesních institutů jako dovolání a mimořádného kasačního oprávnění nejvyššího státního zástupce podle § 174a tr. ř. se objevují údaje za roky 2002 až 2005.

Při vypracování této zprávy o činnosti bylo – stejně jako v předchozích letech - čerpáno i z poznatků některých zvláštních zpráv vyžádaných v roce 2004 a 2005, a to jmenovitě zvláštní zprávy obsahující vyhodnocení odposlechu a záznamu telekomunikačního provozu a zjišťování údajů z telekomunikačního provozu v roce 2002 a 2003 v České republice, zvláštní zprávy obsahující vyhodnocení efektivnosti využívání institutů podmíněného zastavení trestního stíhání a narovnání a součinnosti s Probační a mediační službou v roce 2003 a prvním pololetí roku 2004, zvláštní zprávy obsahující vyhodnocení postupu státních zastupitelství při aplikaci zákona č. 218/2003 Sb., o soudnictví ve věcech mládeže, na trestním úseku i v netrestní oblasti, zvláštní zprávy obsahující vyhodnocení efektivnosti trestního postihu jednání v oblasti samosprávy a veřejné (státní) správy na místní úrovni a postupu státních zástupců v této souvislosti; nadále bylo možno čerpat poznatky i ze zvláštní zprávy obsahující analýzu a vyhodnocení účinnosti novely trestního řádu č. 265/2001 Sb., v podmínkách státního zastupitelství (vyžádané již v roce 2002).

Podkladem pro zprávu o činnosti se stal i návrh (zpráva dosud nebyla oficiálně publikována) zprávy o situaci v oblasti veřejného pořádku a vnitřní bezpečnosti na území ČR za rok 2005 (ve srovnání s rokem 2004), vyhodnocení činnosti Probační a mediační služby

ČR za rok 2005, dále také zpráva o stavu lidských práv v České republice v roce 2005 a rovněž výroční zpráva „Incidence, prevalence, zdravotní dopady a trendy léčených uživatelů drog národního koordinátora drogové epidemiologie pro resort zdravotnictví za rok 2005.

Poznatky plynoucí z této zprávy budou – shodně jako i v předcházejících letech - sloužit zejména pro následnou analýzu stavu kriminality, úrovně plnění povinností státními zastupitelstvími v trestním řízení i na netrestním úseku, stejně jako podklad pro řešení případných aplikačních problémů.

II. Stav a vývoj evidované trestné činnosti spáchané občany České republiky, cizími státními příslušníky a osobami bez státní příslušnosti

1. Stav a vývoj evidované trestné činnosti (tabulky č. II/1a až II/1c)

a) Celkový počet vyřízených věcí (z výkazů státního zastupitelství)

Dozor státního zástupce nad zachováváním zákonnosti v přípravném řízení je od nabytí účinnosti novely trestního řádu č. 265/2001 Sb. vykonáván už od okamžiku sepsání záznamu o zahájení úkonů trestního řízení (popř. od provedení neodkladných a neopakovatelných úkonů v bezprostřední souvislosti s tímto záznamem). Je proto třeba vykazovat nejen věci z rejstříků ZT, KZV a VZV (jako v předchozích letech), ale též věci evidované v rejstřících ZN, KZN a VZN (pokud se týkají přípravného řízení), a dále také věci evidované v rejstříku ZK (agenda zkráceného přípravného řízení) a věci týkající se vyšetřování trestné činnosti policistů (rejstříky SV, SZK a SZN – přípravné řízení).

Celkový počet takto vyřízených trestních věcí podle statistických přehledů o činnosti státních zastupitelství za rok 2005 (které byly zpracovány podle výkazů) činil na území celé České republiky **485 591** (v roce 2004 501 722, v roce 2003 508 681, v roce 2002 dosáhl tento ukazatel 475 936 a v roce 2001 349 814), nastal tedy pokles o **3,2 %** (v roce 2004 činilo toto snížení 1,4 %, zatímco v roce 2003 bylo dosaženo vzestupu o 6,9 % a v roce 2002 šlo dokonce o vzestup 36,1 %). Snížení počtu vyřízených věcí nebylo tak výrazné, že by bylo možno vycházet z toho, že zatíženost státních zástupců i administrativního aparátu v oblasti trestní působnosti státního zastupitelství klesá.

Podíl státních zastupitelství v obvodu **Vrchního státního zastupitelství v Praze** (dále jen „VSZ v Praze“) na celkovém počtu vyřízených věcí činil v roce 2005 70,1 % (v roce 2004 69,3 %, v roce 2003 68,7 % a v roce 2002 68,6 %) a podíl státních zastupitelství v obvodu **Vrchního státního zastupitelství v Olomouci** (dále jen „VSZ v Olomouci“) 29,9 % (v roce 2004 30,7 %, v roce 2003 31,3 % a v roce 2002 31,4 %).

Pokud jde pak o nápad trestních věcí ve sledovaném období, z údajů výkazů vztahujících se k oddílu „Přípravné řízení“ v rejstříku ZN vyplývá, že záznam o zahájení úkonů trestního řízení byl podle § 158 odst. 3 věty první tr. ř. u všech státních zastupitelství na území ČR sepsán celkem v **364 140** věcech (v roce 2004 v 378 686 věcech), přičemž v obvodu VSZ v Praze ve 259 355 věcech (pokles o 4,1 %), v obvodu VSZ v Olomouci ve 104 785 věcech, pokles o 8,3 %), takže oproti údajům za rok 2004 nastal pokles o 4,8 % (v předchozím roce bylo takto konstatováno snížení o 2,4 %).

b) Celkový počet stíhaných známých osob (tabulky č. II/1a až II/1c)

Do ukazatele **stíhaných známých osob** je třeba po novele trestního řádu č. 265/2001 Sb. zahrnout jednak osoby, vůči kterým bylo postupováno podle § 160 odst. 1 tr. ř., jednak i

osoby, ve vztahu k nimž bylo v roce 2005 konáno po sdělení podezření zkrácené přípravné řízení.

Podle statistických podkladů Ministerstva spravedlnosti byl v roce 2005 zaznamenán dílčí pokles počtu osob stíhaných pro trestné činy (**o 2,6 %**), ale naopak vzestup počtu osob, ohledně nichž bylo v roce 2004 konáno zkrácené přípravné řízení, a to **o 12,4 %**. Celkový ukazatel osob stíhaných i osob, ohledně nichž bylo konáno zkrácené přípravné řízení, činil v roce 2005 **108 100** (v roce 2004 108 061, v roce 2003 110 807 a v roce 2002 110 800), takže oproti předcházejícímu období bylo dosaženo v podstatě totožné hodnoty tohoto ukazatele (v roce 2004 bylo naopak konstatováno nepříliš výrazné snížení o 2,6 %).

Naznačená tendence vývoje kriminality na území ČR tak – na rozdíl od údajů za předcházející období – tentokrát v podstatných rysech koresponduje údajům **policejní statistiky** (v roce 1999 bylo evidováno 426 626 trestných činů a objasněno jich bylo 193 654, v roce 2000 391 469 evidovaných trestných činů a 172 245 objasněných, v roce 2001 358 577 evidovaných trestných činů a 166 827 objasněných, v roce 2002 evidováno – ovšem na podkladě změněné metodiky – 372 341 evidovaných trestných činů, z toho 151 492 objasněno, v roce 2003 se jednalo o údaj 357 740, z toho 135 581 objasněno, roku 2004 pak 351 629 trestných činů zjištěno, 134 444 objasněno a konečně v roce 2005 **344 060** trestných činů zjištěno a **135 281** objasněno). Přes uvedenou skutečnost je třeba zdůraznit, že policejní statistika a statistika státních zastupitelství vycházejí ze zcela odlišných kritérií a způsobu vykazování (policejní statistika jednotlivé případy zachytí na počátku trestního řízení, statistika státního zastupitelství naopak až na konci přípravného řízení – obdobně soudní statistika až na konci trestního stíhání). Trend vývoje kriminality od poloviny 90. let je charakterizován nadále tím, že po zvlášť markantním vzestupu v letech 1989 – 1995 nastalo období stagnace (nejvyšší absolutní počty stíhaných známých osob byly zaznamenány jednak v roce 1996, jednak v roce 2000 a v roce 2003, kde se však jednalo o prakticky zcela zanedbatelný nárůst, nejnižší počet pak v roce 1998; jde však o nepříliš výrazné odchylky směrem nahoru i dolů).

Z hlediska podílu jednotlivých krajských státních zastupitelství na celkovém počtu stíhaných známých osob byly v roce 2005 zaznamenány již prakticky shodné ukazatele jako v období 90. let. V roce 2005 se opětovně (a téměř tak výrazně jako v roce 2002 – 2004 – 0,6 %, 2003 – 6,5 % a 2002 – 7,7 %) zvýšil podíl státních zastupitelství v obvodu **Krajského státního zastupitelství v Ústí nad Labem** (dále jen „KSZ v Ústí nad Labem“), a to o 5,5 %, následují státní zastupitelství z obvodu Městského státního zastupitelství v Praze (dále jen „MSZ v Praze“), kde se projevil v roce 2005 vzestup o 4,8 % (v předchozím roce bylo naopak zaznamenáno snížení o 6,5 %). K výraznému snížení tohoto ukazatele došlo v obvodech **Krajského státního zastupitelství v Ostravě** (dále jen „KSZ v Ostravě“) o 4,6 % a **Krajského státního zastupitelství v Brně** (dále jen „KSZ v Brně“) o 3,7 %.

Nejnižší intenzita trestné činnosti vyjádřená **koeficientem stíhaných osob** byla už v roce 2004 nově zjištěna v obvodu **KSZ v Brně**, kde ze 104 v roce 2002 nastalo v roce 2003 snížení na 102, v roce 2004 dokonce na 92 a v roce 2005 dokonce na 88. Tradičně nejvyšší je pak zmíněný koeficient v obvodu **KSZ v Ústí nad Labem** (ze 177 v roce 2002 nastal vzestup na 189 v roce 2003, v roce 2004 pak návrat na hodnotu z roku 2004 – 177, posléze v roce 2005 nastalo opětovně zvýšení na **187**).

Ohledně **stíhaných osob** (na podkladě vydaného a oznámeného usnesení o zahájení trestního stíhání podle § 160 odst. 1 tr. ř.) i v roce 2005 pokračoval trend vývoje z předcházejících let. V roce 2002 vzhledem k zavedení nového institutu zkráceného přípravného řízení nastal pokles (o 15,5 %), v roce 2003 pak na území ČR bylo zaznamenáno zcela nevýrazné snížení (o 0,4 %), zatímco v roce 2004 se projevilo znovu snížení (o 3,9 %); tato tendence platila i v roce 2005 (snížení **o 2,6 %**). Stejně jako v letech 2003 a 2004 je možno za nanejvýš pozoruhodné považovat, že míra poklesu byla rozdílná v různých

obvodech (pokles byl nejvyšší v obvodu **Krajského státního zastupitelství v Hradci Králové** – dále jen „KSZ v Hradci Králové“ – 9,2 %, resp. v obvodech KSZ v Brně - 6,7 %, **Krajského státního zastupitelství v Plzni** – dále jen „KSZ v Plzni“ - a KSZ v Ostravě - vždy o 5,8 %; v obvodech **KSZ v Ústí nad Labem** a **MSZ v Praze** byl naproti tomu zaznamenán vzestup tohoto ukazatele – o 4,0, resp. 2,7 %). Bez zajímavosti není ani to, že údaje z předchozího roku, jak byly zmíněny ve zprávě o činnosti za rok 2004, vytvářely pořadí obvodů jednotlivých krajských státních zastupitelství zcela odlišně (největší pokles nastal v obvodu **MSZ v Praze** - 8,8 %, resp. **Krajského státního zastupitelství v Praze** – dále jen „KSZ v Praze“ - 8,2 %, nejnižší v obvodu **KSZ v Brně** – byla zaznamenána identická hodnota jako v roce 2003).

Nadále je tedy možno vycházet z toho, že je zřejmá značná variabilita tohoto ukazatele.

c) Skončeno proti osobám (tabulky č. II/1a a č. II/1b)

Ve vztahu k původní kategorii osob **obžalovaných** je třeba rozlišovat ukazatel zahrnující jak osoby, na které byla státním zástupcem podána obžaloba (do konce roku 2001 to byla jediná možnost, jak postavit obviněného před soud), tak i osoby, na něž státní zástupce po skončeném zkráceném přípravném řízení podal návrh na potrestání, a ukazatel, který bude obsahovat jen osoby obžalované.

Celkový počet osob **obžalovaných** a osob, na které byl **podán návrh na potrestání**, se na území České republiky v roce 2005 oproti roku 2004 zvýšil, byť ne příliš výrazně, o **1,4 %** (v roce 2004 bylo konstatováno snížení o 1,6 % a v roce 2003 zvýšení o 2,2 %, zatímco v roce 2002 šlo dokonce o nárůst o 10,6 %). Kdežto v roce 2003 byl zaznamenán nejvyšší absolutní počet těchto osob v celém období od roku 1989, hodnota ukazatele v roce 2005 je – a to s poměrně malým odstupem - druhá nejvyšší v celém období po roce 1989. Nárůst nastal v obvodu působnosti **MSZ v Praze** (o 7,5 %; rok předtím šlo naopak o pokles o 6,6 %) a **KSZ v Ústí nad Labem** (o 5,8 %). Největší pokles byl zaznamenán v obvodu **KSZ v Ostravě** (o 4,3 %).

Ohledně ukazatele **obžalovaných** osob ze stejných důvodů, jako tomu bylo v předchozím roce, v roce 2005 pokračoval – byť ne tak výrazně - trend z předcházejícího období, tj. postupný pokles počtu obžalovaných osob (a to i ve srovnání s rokem 2001 i roky předcházejícími). V roce 2005 bylo takto zaznamenáno snížení o **0,8 %** (rok předtím o 3,6 %). Vývoj v obvodech jednotlivých krajských státních zastupitelství na území ČR byl přitom rozporný (např. v obvodu **MSZ v Praze** vzestup o 6,0 % a v obvodu **KSZ v Hradci Králové** pokles o 6,4 %; údaje z předcházejícího roku byly přitom odlišné – v obvodu **KSZ v Brně** šlo o vzestup o 1,7 %, v obvodu **KSZ v Praze** pokles o 7,8 % a **MSZ v Praze** o 9,8 %).

V roce 2005 se opětovně projevil trend spočívající v nepřetržitém poklesu počtu osob, proti nimž bylo **trestní stíhání zastaveno**. Zatímco však v roce 2004 bylo ohledně tohoto ukazatele zaznamenáno na území ČR snížení o 3,3 % (v roce 2003 šlo o pokles o 5,5 % a v roce 2002 dokonce o 34,4 %), v roce 2005 šlo opětovně o závažný pokles (**o 10,7 %**). Tato tendence – jak bylo dovozováno již v předcházejících zprávách o činnosti – může vyplývat z řady skutečností, kterým může být přisuzován v tomto ohledu zcela rozdílný význam a není příliš jasné, který z těchto faktorů sehrává nejzávažnější roli, jako 1. nová úprava zkráceného přípravného řízení, 2. to, že novela č. 265/2001 Sb. nově zakotvila oprávnění nejvyššího státního zástupce podle § 174a tr. ř., 3. důslednější dozor státního zástupce v přípravném řízení odrážející se ve výrazně vyšších počtech věcí, kdy bylo jako nezákonné nebo neodůvodněné zrušeno usnesení o zahájení trestního stíhání, což následně vede k tomu, že již nemusí vždy přicházet v úvahu zastavení trestního stíhání, 4. to, že přece jen se v souvislosti s

přenesením těžiště dokazování z přípravného řízení do stadia projednání věci před soudem ve větší míře, než doposud, podává obžaloba, resp. i návrh na potrestání.

Při hodnocení důvodů, pro které dochází k naznačenému poklesu, je na místě zabývat se rovněž dalším institutem, u něhož přichází v úvahu uplatnění mimořádného kasačního oprávnění nejvyššího státního zástupce podle § 174a odst. 1 tr. ř., a to **postoupením věci jinému orgánu** podle § 171 tr. ř. Zde nastal v roce 2005 opětovně zcela shodný trend vývoje, jaký byl zaznamenán již v předcházejícím roce (v roce 2005 nastalo snížení počtu osob, jejichž věc byla takto postoupena, o **28,0 %**, v roce 2004 došlo ke snížení o 17,4 %, zatímco v předchozích dvou letech to bylo 48 %, resp. 43,3 %). V předcházejících letech končilo tímto způsobem trestní stíhání přibližně o 3 000 osob více (absolutní počty osob, jejichž věc byla postoupena, v roce 2003 jen těsně přesáhly hodnotu 1 000, v roce 2004 klesly na 830 a v roce 2005 dosáhly **598**).

Při posuzování okolností, jež mohou mít dopad na pokles počtu osob, jejichž trestní stíhání bylo zastaveno, popř. jejich věc byla postoupena jinému orgánu, je nutno vzít v úvahu i to, že od roku 2002 (srov. blíže údaje uvedené v části IV., bod 1., stejně jako tabulku č. IV/1a) se projevuje neustálý pokles počtu jak přezkoumaných věcí, tak i počtu zrušených rozhodnutí ve smyslu § 174a odst. 1 tr. ř. Dále z údajů statistických výkazů plyne, že v roce 2003 bylo státními zástupci zrušeno podle § 174 odst. 2 písm. e) tr. ř. usnesení o zahájení trestního stíhání proti 2 600 osobám, v roce 2004 proti 3 254 osobám a v roce 2005 proti **3 272** osobám. Z toho by bylo možno dovodit, že stále velmi výrazné snižování ukazatelů počtu osob, jejichž trestní stíhání bylo zastaveno, popř. jejich věc byla postoupena jinému orgánu, může být skutečně důsledkem trendu, který nastolila novela č. 265/2001 Sb. (přesunutí těžiště dokazování do stadia projednání trestní věci v řízení před soudem, a tedy podávání obžalob, resp. i návrhů na potrestání, i v případech, kdy okolnosti zjištěné v přípravném řízení jsou rozporné) a dále i zvýšení účinnosti dozoru státního zástupce v přípravném řízení. Současně je totiž zřejmé, že v roce 2005 se neprojevil zásadní vzestup využívání institutu odklonu v přípravném řízení (což by také mohl být jistý zdroj omezení ukazatele osob, jejichž trestní stíhání bylo zastaveno nebo jejichž věc byla postoupena), jak bude ještě uvedeno níže.

Největší snížení počtu osob, ve vztahu k nimž došlo k **zastavení trestního stíhání** nebo k **postoupení věci**, bylo zaznamenáno v obvodu **KSZ v Hradci Králové** (o 20,6 % - zastavení trestního stíhání) a u **Krajského státního zastupitelství v Českých Budějovicích** (dále jen „KSZ v Českých Budějovicích“ (o 57,1 % - postoupení věci). Naproti tomu v obvodech **KSZ v Ústí nad Labem**, resp. **KSZ v Plzni**, nastal pokles uvedených ukazatelů (o 5,6 % - zastavení trestního stíhání, resp. o 15,4 % - postoupení věci). Nadto se ukazuje, že vývoj obou ukazatelů je v obvodech jednotlivých krajských státních zastupitelství velice rozporný – na období vzestupu navazuje poměrně značný pokles v dalším období. Jde tedy o trend vyznačující se poměrně výraznými výkyvy.

Podmíněným zastavením trestního stíhání skončilo v roce 2005 na území České republiky řízení proti **6 892** osobám (v roce 2004 se jednalo o 6 602 osob, v roce 2003 o 7 047 osob a roku 2002 o 6 744 osob). V minulém roce tedy nebylo ani zdaleka dosaženo úrovně roku 2001 (tehdy bylo trestní stíhání podmíněně zastaveno proti 7 704 osobám), nelze nevidět, že přes některé momenty nepříznivě ovlivňující možnost postupu dle § 307 tr. ř. (zejména zavedení zkráceného přípravného řízení u kategorie nejméně závažných a nejméně skutkově složitých trestných činů, u kterých podmíněně zastavení trestního stíhání bylo možno nejvíce využívat, novelou č. 265/2001 Sb., srov. však dopady novely č. 283/2004 Sb., jež budou zmíněny níže), se dlouhodobě dařilo uplatňovat tuto formu odklonu stále ještě poměrně efektivně.

Za zaznamenání stále stojí fakt, že v obvodu **VSZ v Olomouci** činil podíl všech podmíněných zastavení na území ČR plných 48,0 % (v roce 2004 - 46,1 % a v roce 2003 – to

bylo dokonce 51,6 %). Nadále nejčastěji je tohoto institutu využíváno v obvodu **KSZ v Brně**, i když zde v roce 2005 nastalo poměrně výrazné snížení počtu osob, jejichž trestní stíhání bylo podmíněně zastaveno (o 17,5 %). Nejvyšší vzestup hodnoty tohoto ukazatele byl zaznamenán v obvodu **KSZ v Ústí nad Labem** (o 26,5 %) a **KSZ v Českých Budějovicích** (o 7,3 %; v předcházejícím roce nastal právě v obvodu naposledy zmiňovaného krajského státního zastupitelství podstatný nárůst).

K institutu **narovnání** je třeba uvést, že byť se v roce 2005 projevil vzestup tohoto ukazatele (o **35,9 %** oproti roku 2004, ale jen o 8,2 % ve vztahu k roku 2003), absolutní počty osob, vůči kterým bylo postupováno dle § 309 tr. ř. v přípravném řízení, jsou stále velmi nízké. Příčiny tohoto jevu se pokoušely osvětlit již předchozí zprávy o činnosti – 1. nízká aktivita a zájem ze strany obviněných a jejich obhájců vzhledem k tomu, že v případě splnění podmínek pro narovnání jsou prakticky vždy splněny i podmínky pro podmíněné zastavení trestního stíhání, při kterém obviněný nemusí kromě náhrady škody hradit i další částku na obecně prospěšné účely, 2. příliš mnoho formálních podmínek pro rozhodnutí a s tím spojená pracnost a administrativní náročnost při provádění dalších úkonů před rozhodnutím, 3. nedostatek finančních prostředků u obviněných, 4. nedostatečné personální obsazení Probační a mediační služby.

Na těchto závěrech není na místě nic zásadního měnit ani v případě zprávy o činnosti za rok 2005.

***KSZ v Českých Budějovicích** k malému využití institutu narovnání uvádí, že výrazně vzrostl počet podmíněně zastavených trestních stíhání a stále narůstá počet věcí vyřízených ve zkráceném přípravném řízení. Především však zmiňuje, že na rozdíl od podmíněného zastavení, obvinění prakticky vůbec v přípravném řízení tento institut k vyřízení své věci nenavrhují a mnohdy s touto iniciativou přijdou až u hlavního líčení.*

V úzké souvislosti s instituty **podmíněného zastavení trestního stíhání** a **narovnání** je na místě poukázat i na další formu odklonu upravenou s účinností od 1. 1. 2004 zákonem č. 218/2003 Sb., o soudnictví ve věcech mládeže, kterou představuje **odstoupení od trestního stíhání mladistvého**. Podrobněji se odkazuje na tabulku č. III/8 i bod 8. v části III., zde je potřebné uvést, že v roce 2004 se zmiňovaný institut použil ve vztahu k 87 mladistvým obviněným, v roce 2005 pak ve vztahu k 77 osobám. Krátká doba účinnosti této úpravy zatím neumožňuje činit jednoznačné závěry ohledně výskytu této formy odklonu.

Podíl osob, proti nimž bylo trestní stíhání **přerušeno**, se ve srovnání s rokem 2004 i roky předcházejícími opětovně snížil, a to o **19,5 %** (v roce 2004 – o 23,0 %, v roce 2003 – o 23,1 % a v roce 2002 – o 46,7 %). Zároveň znovu (shodně jako v roce 2004) se absolutní počet osob, jejichž trestní stíhání bylo přerušeno, snížil pod 1 000, celkový podíl osob, jejichž trestní stíhání bylo přerušeno (0,7 %), je nejnižší od roku 1989 (dlužno dodat, že novelou č. 292/1993 Sb. se změnila právní úprava důvodů pro přerušování trestního stíhání - přesunulo se původní ustanovení § 173 odst. 1 písm. e) tr. ř. do § 159 odst. 4 tr. ř. – nyní jde o § 159a odst. 4 tr. ř., přičemž šlo o případy, kdy nebyly zjištěny skutečnosti umožňující konat trestní stíhání proti určité osobě).

Vzhledem k tomu, že se na rozhodnutí o přerušování trestního stíhání nevztahuje pravomoc nejvyššího státního zástupce podle § 174a odst. 1 tr. ř., a že zde nemusí hrát tak významnou roli přenesení těžiště dokazování do stadia řízení před soudem, může v případě naznačeného nepřetržitého poklesu počtu osob, jejichž trestní stíhání bylo přerušeno, jít o důsledek skutečnosti, že důvody pro postup dle § 173 odst. 1 tr. ř. jsou do značné míry stanoveny poměrně nahodile, stejně jako toho, že tato pravomoc byla od novely č. 265/2001 Sb. přenesena na státního zástupce.

V roce 2005 stále jednoznačně největší podíl osob, jejichž trestní stíhání bylo přerušeno, vykazoval obvod **MSZ v Praze** (v důsledku specifického charakteru Prahy jako

hlavního města s vysokou migrací obyvatel). I v obvodu MSZ v Praze nastal pokles tohoto ukazatele (o 14,7 %; v předchozím roce byl zmíněný pokles nejnižší ze všech obvodů - 8,2 %), kdežto v obvodech ostatních krajských státních zastupitelství (jako např. **KSZ v Českých Budějovicích** – o 51,1 %, **KSZ v Praze** – 35,4 %) byl pokles většinou výraznější (výjimku tvořil toliko obvod **KSZ v Plzni**, kde byl v roce 2005 zaznamenán dokonce mírný vzestup, a to o 7,1 %).

d) Údaje o počtu osob, jimž bylo sděleno podezření ve zkráceném přípravném řízení, proti kterým byl podán návrh na potrestání, nebo bylo rozhodnuto o odložení nebo odevzdání věci, bylo státním zástupcem rozhodnuto o podmíněném odložení podání návrhu na potrestání či o odložení věci za současného schválení narovnání (tabulka č. II/1c)

Podíl počtu osob, jimž bylo ve zkráceném přípravném řízení sděleno podezření, na celkovém počtu stíhaných známých osob v roce 2005 dosáhl 19,5 % (v roce 2004 - 17,4 %, 2003 - 16,3 % a 2002 - 15,7 %); z toho se současně podává i trend vzestupu počtu osob, ve vztahu k nimž bylo zkrácené přípravné řízení konáno, jak to dostatečně plyne i z *tabulky č. II/1c* (nárůst o 12,4 % oproti roku 2004).

Podíl státních zastupitelství v obvodu **VSZ v Praze** na využívání tohoto institutu činil v roce 2005 **69,8 %** (2004 - 68,3 %), zatímco u státních zastupitelství v obvodu **VSZ v Olomouci** **30,2 %** (2004 - 31,7 %).

Naproti tomu se i v roce 2005 projevila – a to ještě ve větší míře než v prvním roce po nabytí účinnosti novely z roku 2001 - diskrepance mezi státními zastupitelstvími v obvodu obou vrchních státních zastupitelství (v roce 2002 v obvodu **VSZ v Praze** 18,0 % a v obvodu **VSZ v Olomouci** 12,0 %, v roce 2003 **VSZ v Praze** - 17,6 %, **VSZ v Olomouci** - 13,9 %, 2004 - **VSZ v Praze** - 18,8 %, **VSZ v Olomouci** – 15,0 %), pokud v tomto roce činil podíl počtu osob, ve vztahu k nimž se konalo zkrácené přípravné řízení, na celkových počtech stíhaných známých osob v obvodu **VSZ v Praze** 21,2 %, naproti tomu u státních zastupitelství v obvodu **VSZ v Olomouci** byl 16,8 %.

Ohledně **osob**, na něž byl podán **návrh na potrestání**, v roce 2005 nastal rovněž vzestup, a to o **10,6 %** (2004 – o 8 % a v roce 2003 o 3,1 %).

Tyto statistické údaje nadále prokazují fakt, že institut zkráceného přípravného řízení se v prvních letech své existence vžil a umožňuje soustředit pozornost orgánů činných v trestním řízení na závažnější formy kriminality.

***KSZ v Hradci Králové** také v této souvislosti uvádí, že v jeho obvodu bylo v roce 2005 vedeno zkrácené přípravné řízení proti 2 427 osobám, kdežto v roce 2004 pouze proti celkovému počtu 1 505 osob, což znamená zvýšení o 61 %. Tento stav je podle jeho názoru zapříčiněn především tlakem vedení Policie ČR - Správy Východočeského kraje na podrízené policejní orgány, aby tento institut byl v praxi více využíván. Nelze přehlédnout ani iniciativu okresních státních zástupců na poradách s policejními orgány s cílem zvýšeného využívání tohoto institutu.*

Pokud jde o ostatní způsoby skončení zkráceného přípravného řízení (včetně – po novele č. 283/2004 Sb. – upravené možnosti využít institutů odklonu dle § 179c odst. 2 písm. f) a g) tr. ř., resp. i § 179g tr. ř.), vůbec se nevyskytlo u této formy přípravného řízení **odevzdání věci** jinému orgánu dle § 179c odst. 2 písm. c), d) tr. ř. K **odložení věci** došlo u **2,6 %** osob (z celkového počtu osob, jimž bylo sděleno ve zkráceném přípravném řízení podezření), zatímco k **podmíněnému odložení podání návrhu na potrestání** u **2,2 %** osob. Odložení věci za současného schválení narovnání nebylo rovněž (stejně jako odevzdání věci) zaznamenáno ani v jediném případě.

VSZ v Olomouci k tomu výstižně poukazuje na to, že používání nových institutů upravených novelou č. 283/2004 Sb. v podstatě kopíruje dosavadní využívání institutů podmíněného zastavení trestního stíhání a narovnání. Zatímco k odložení věci za současného schválení narovnání nedošlo ani v jednom případě, k podmíněnému odložení bylo státními zástupci přistoupeno přece jen častěji. Platí to právě pro obvod obou krajských státních zastupitelství v obvodu VSZ v Olomouci (279 osob z celkového počtu 473, tzn. 60,0 %, připadá na obvod KSZ v Brně a KSZ v Ostravě).

e) Údaje k obžalobnosti (s rozlišením zvláště u obžalob a návrhů na potrestání – tabulky č. II/1a, II/1b, II/1c)

Obžalobnost, která se již v předcházejících letech pohybovala na velmi vysoké úrovni (mezi 74 – 78 %, výjimky se týkaly jen roku 1998, v němž byla vyhlášena amnestie prezidenta republiky), v roce 2005 znovu vzrostla (na **86,5 %** z 85 % v roce 2004, ze 84,7 % v roce 2003 a 82,7 % v roce 2002).

Pokud by byl vzat v úvahu celý objem evidované trestné činnosti vyřizované jak ve vyšetřování, tak i ve zkráceném přípravném řízení, pak je ukazatel podílu osob, na které byla podána obžaloba, a byl na ně podán návrh na potrestání, na počtu osob stíhaných a ohledně nichž bylo konáno zkrácené přípravné řízení, ještě výrazně vyšší (v roce 2005 dosáhl **88,6 %**, 2004 - 87,4 %, 2003 - 86,4 %, 2002 – 84,7 %). Tato skutečnost vyplývá z novely trestního řádu provedené zákonem č. 265/2001 Sb., která zavedla institut zkráceného přípravného řízení a proces dokazování přece jen do určité míry přenesla z přípravného řízení do stadia řízení před soudem.

Poměr počtu osob, jimž bylo sděleno podezření, a osob, na něž byl podán státním zástupcem návrh na potrestání, činil v roce 2005 **97,4 %** (nedosáhl tedy úrovně roku 2004, kdy dosáhl dokonce 98,9 %, přičemž v roce 2003 - 95,3 %, 2002 - 95,7 %), byl tedy podstatně příznivější než obžalobnost (srov. výše). To však vyplývá z povahy a zaměření zkráceného přípravného řízení na věci skutkově jednoduché a trestné činy méně závažné (a nic na této charakteristice nezměnila ani novela č. 283/2004 Sb. zavedením nových institutů podmíněného odložení podání návrhu na potrestání a odložení za současného schválení narovnání).

Nejpříznivější byl tento ukazatel nadále v obvodu **MSZ v Praze** a **KSZ v Ústí nad Labem** (99,6 %, resp. 99,1 %); nejméně příznivý v obvodu KSZ v Brně (94,2 %). Oproti údajům z předcházejícího roku se příslušné hodnoty, jak byly zaznamenány v obvodech jednotlivých krajských státních zastupitelství, tak výrazně nesbližují. Je tedy možno důvodně usuzovat, že se i u zkráceného přípravného řízení začíná postupně projevovat obdobná tendence směřující k posílení odklonné funkce přípravného řízení.

2. Poznatky významné pro objasnění příčin trendu vývoje trestné činnosti a jejich jednotlivých forem a jevů (tabulky č. II/2 až II/10)

a) Vybrané hospodářské, majetkové a další trestné činy (tabulka č. II/2)

Hospodářská, majetková a finanční kriminalita byla v roce 2005, shodně jako v předcházejících letech, předmětem zvýšeného zájmu státních zastupitelství, totéž platí i pro problematiku korupce.

Při komplexnějším pohledu na celou kategorii hospodářské kriminality by na první pohled – shodně jako již v roce 2004 – bylo možno hovořit o vzestupu, což potvrzují i údaje policejní statistiky (která uvádí vzestup počtu zjištěných trestných činů v roce 2005 oproti

roku 2004 o 31,1 %, kdežto v roce předchozím to bylo jen 6,4 %; obdobně vzrostl i počet objasněných trestných činů, a to o 23 %).

Zmíněnou tendenci však statistické podklady vztahující se ke stíhaným a obžalovaným osobám pro vybrané hospodářské a majetkové trestné činy (viz *tabulku č. II/2*) podporují jen do určité míry.

Nastal totiž rozdílný vývoj v obvodu obou vrchních státních zastupitelství – zatímco v obvodu **VSZ v Praze** byl zaznamenán ohledně některých skutkových podstat trestných činů (např. padělání a pozměňování peněz podle § 140 tr. zák., zkrácení daně, poplatku a podobné povinné platby podle § 148 tr. zák. nebo porušování práv k ochranné známce, obchodnímu jménu a chráněnému označení původu podle § 150 tr. zák.) vzestup, v obvodu **VSZ v Olomouci** pokračoval trend konstatovaný již ve zprávách o činnosti za roky 2003 a 2004, tj. soustavný pokles evidovaných osob stíhaných a žalovaných pro vybrané trestné činy podle hlavy druhé i hlavy deváté zvláštní části trestního zákona (jakkoli v případě naposledy zmiňovaných trestných činů je okruh sledovaných skutkových podstat poněkud užší, než je tomu v případě trestných činů hospodářských).

Pokud by byly vzaty v úvahu – v případě skutkových podstat sledovaných trestných činů (k nim poprvé ve zprávě o činnosti za rok 2005 byly přiřazeny i skutkové podstaty trestných činů pojistného podvodu podle § 250a tr. zák. a úvěrového podvodu podle § 250b tr. zák.) – údaje za celou Českou republiku, pak nárůst počtu stíhaných, popř. i žalovaných osob, byl v roce 2005 zaznamenán u trestného činu neoprávněného podnikání podle § 118 tr. zák., zkreslování údajů o stavu hospodaření a jmění podle § 125 tr. zák., částečně trestného činu porušování závazných pravidel hospodářského styku podle § 127 tr. zák. (ve vztahu k ukazateli stíhaných, nikoli již ve vztahu k osobám obžalovaným), dále trestných činů zneužívání informací v obchodním styku podle § 128 tr. zák. (v případě skutkových podstat podle § 125 a § 128 tr. zák. následoval vzestup ovšem po předchozím poměrně výrazném poklesu), vystavení nepravdivého potvrzení podle § 129 tr. zák. (kde se jedná o velmi nízké absolutní počty stíhaných i obžalovaných osob), padělání a pozměňování peněz podle § 140 tr. zák., porušování práv k ochranné známce, obchodnímu jménu a chráněnému označení původu podle § 150 tr. zák., legalizace výnosů z trestné činnosti podle § 252a tr. zák., poškozování věřitele podle § 256 tr. zák. a předlužení podle § 256c tr. zák. U skutkové podstaty porušování povinnosti při správě cizího majetku podle § 255a tr. zák. byla zachována úroveň předchozího roku (i zde se jedná o velmi nízké absolutní počty stíhaných i obžalovaných osob). U všech ostatních skutkových podstat trestných činů hospodářských a majetkových (např. zejména i u trestných činů porušování předpisů o oběhu zboží ve styku s cizinou podle § 124 tr. zák., porušení povinností v řízení o konkursu podle § 126 tr. zák., neodvedení daně, pojistného na sociální zabezpečení, na zdravotní pojištění a příspěvku na státní politiku zaměstnanosti podle § 147 tr. zák., zkrácení daně, poplatku a podobné povinné platby podle § 148 tr. zák., porušování autorského práva, práv souvisejících s právem autorským a práv k databázi podle § 152 tr. zák., zpronevěry podle § 248 tr. zák., podvodu podle § 250 tr. zák., pojistného podvodu podle § 250a tr. zák., úvěrového podvodu podle § 250b tr. zák., podílnictví podle § 252 tr. zák., porušování povinnosti při správě cizího majetku podle § 255 tr. zák. a zvýhodňování věřitele podle § 256a tr. zák.) nastal větší či menší pokles.

Z toho, co je výše uvedeno, lze tedy právem dovozovat jednak nesoulad mezi statistickými údaji týkajícími se stíhaných a obžalovaných osob (kde je ovšem určité zpoždění v době vykazání) pro jednotlivé hospodářské (majetkové) trestné činy a údaji policejní statistiky (která zachycuje okamžitý stav; nadto se vztahuje na všechny tyto trestné činy, nikoli jen sledované), jednak přetrvávající rozpornost a výrazné výkyvy ve výskytu různých hospodářských (majetkových) trestných činů na území České republiky i v jednotlivých obvodech.

Na to poukazují ve svých podkladových zprávách i nižší státní zastupitelství (jimi uváděné poznatky byly níže roztrženy s rozlišením na 1. daňové trestné činy včetně skutkové podstaty trestného činu zkraslování údajů o stavu hospodaření a jmění podle § 125 tr. zák., a to i případy protiprávních útoků namířených proti zaměstnancům územních finančních a celních orgánů v souvislosti s výkonem jejich funkce, 2. trestné činy úpadkové a trestnou činnost s tím spojenou, 3. trestnou činnost padělání a pozměňování peněz, 4. trestné činy pojistného podvodu podle § 250a tr. zák. a úvěrového podvodu podle § 250b tr. zák., 5. případy výskytu trestného činu neoprávněného provozování loterie a podobné sázkové hry podle § 118a tr. zák., 6. trestné činy legalizace výnosů z trestné činnosti, 7. poznatky z oblasti dokazování ve vztahu k těmto trestným činům.

*Např. **ObsZ pro Prahu 6** uvádí k skutkové podstatě jednoho z **daňových trestných činů** (dle § 147 tr. zák.), že i nadále přetrvává „nesmyslná“ úprava, kdy trestné je pouze neodvedení dávek za zaměstnance, nikoli i za právnickou osobu (**jiné řešení si však lze jen obtížně představit, a proto také všechny pokusy legislativně řešit tento problém selhaly; trestní odpovědnost by sice byla stanovena za nesplnění zákonné, nikoli smluvní povinnosti, ale nejednalo by se o nesplnění povinnosti odvádět určité platby za jiného, ale za sebe sama**).*

V obvodu tohoto státního zastupitelství rovněž nadále přetrvává problém, kdy trestní oznámení od správců dávek jsou podávána pozdě, výjimkami nejsou ani odstupy několika let. Současně je konstatováno, že jednotlivé, zejména malé zdravotní pojišťovny, ale i správy sociálního zabezpečení, nemají navzájem propojené informace, takže nevědí, že nezaplacení dílčí dávky v určitém období a výši u nich může být případně v pokračování s nezaplacením dávky u jiné pojišťovny či správy sociálního zabezpečení, blízkou časovou souvislostí, kdy součtem částky se již dosáhne hranice 50 000,- Kč nutné ke kvalifikaci jednání jako trestného činu.

***KSZ v Praze** poukazuje na to, že poměrně výrazný nárůst u trestného činu zkraslování údajů o stavu hospodaření a jmění podle § 125 tr. zák. souvisí s tím, že v rámci trestního řízení pro trestné činy podle § 147 tr. zák. a § 148 tr. zák., popř. také pro trestné činy podle § 256 tr. zák. a § 256a tr. zák., byla často zjišťována neúplná nebo chybějící účetní dokumentace podnikatelských subjektů, takže se nepodařilo pro nedostatek důkazů prokázat trestný čin daňový nebo úpadkový delikt, avšak byl v konečné fázi uplatněn postih právě pro trestný čin podle § 125 tr. zák. pro nevedení stanovené dokumentace.*

***OSZ Kladno** v této souvislosti upozorňuje, že mezi znaky skutkové podstaty trestného činu podle § 125 tr. zák. patří i ohrožení nebo ztížení správného a včasného vyměření daně, nicméně u tohoto trestného činu není správce daně ze zákona zproštěn povinnosti mlčenlivosti, a proto se trestní řízení vede nejdříve pro trestný čin podle § 148 tr. zák., a až následně po získání informací potřebných k posouzení věci je trestní věc kvalifikována jako trestný čin podle § 125 tr. zák. **OSZ Kladno** proto poukazuje na vhodnost změny právní úpravy, a to v podobě rozšíření průlomu povinnosti mlčenlivosti správce daně podle § 24 odst. 5 písm. b) zák. č. 337/1992 Sb., o správě daní a poplatků, ve znění pozdějších předpisů (takový návrh novely citovaného zákona byl opakovaně – v rámci připomínek – Ministerstvu financí jako garantu příslušné zákonné úpravy doporučován). Vzhledem k vzájemnému vztahu trestných činů podle § 125 tr. zák. a § 148 tr. zák. nelze právě uvedený postup považovat za obcházení zákona, neboť prvotní je právě podezření z daňového trestného činu a je na místě, aby policejní orgány zahájily úkony trestního řízení podle § 158 odst. 3 věty první tr. ř. pro trestný čin podle § 148 tr. zák.*

*Dále je opakovaně upozorňováno **OSZ v Příbrami** na nekvalitní součinnost s Českou správou sociálního zabezpečení, která odmítá orgánům činným v trestním řízení vyčíslovat částky, jež má zaměstnavatel odvádět jako plátce za poplatníka z celkové jim odvedené částky, což zvyšuje náročnost dokazování vzhledem k nutnosti přibírat znalce i tehdy, kdy lze předpokládat, že trestní řízení povede nakonec k tomu, že povinný subjekt dluh zaplatí, takže bude přicházet v úvahu aplikace ustanovení § 147a tr. zák.*

Pokud jde o protiprávní jednání směřující proti **zaměstnancům územních finančních a celních orgánů v souvislosti s výkonem jejich funkce**, byl zaznamenán pouze **jeden případ** v obvodu **KSZ v Českých Budějovicích**.

*Šlo o věc vedenou u **OSZ v Táboře** - jednání směřovalo proti pracovníci finančního úřadu, kdy nezjištěný pachatel rozeslal na různé orgány v rámci kraje anonymní dopisy, které svým obsahem diskreditovaly zaměstnankyni Finančního úřadu v Táboře. Věc byla odložena podle § 159a odst. 4 tr. ř. vzhledem k tomu, že se nepodařilo zjistit pachatele skutku.*

*Podle názoru **KSZ v Brně** i **KSZ v Ostravě** doznalo řízení zejména o trestném činu zkrácení daně, poplatku a podobné povinné platby podle § 148 tr. zák. zlepšení v návaznosti na zřízení specializovaného policejního útvaru (tzv. „finanční policie“, ve skutečnosti jde o útvar zaměřený na odhalování daňové kriminality, financování terorismu a výnosů ze zločinu) v polovině roku 2004, která se zabývá především touto trestnou činností. Fakticky tak již nedochází k zahajování trestního stíhání v případech, ve kterých nelze výši daňových nedoplateků objektivizovat a daňový nedoplatek je vyčíslen správcem daně pouze pomocí daňových pomůcek. To se promítá ve snížení počtu věcí, v nichž došlo k zahájení trestního stíhání v roce 2005 oproti předcházejícímu období. Zvýšila se i aktivita orgánů finanční správy a finančního ředitelství.*

*Ohledně skutkové podstaty trestného činu podle § 147 tr. zák., tak ten zaznamenal v obvodu **KSZ v Brně** mírný nárůst jak stíhaných, tak i žalovaných osob. Z podkladové zprávy **KSZ v Brně** však vyplývá, že se tak stalo především v důsledku výrazného nárůstu této kriminality u **MSZ v Brně**, bližší okolnosti a důvody tohoto nárůstu se ale neuvádí.*

*U **KSZ v Ostravě** došlo ve sledovaném období naopak k výraznému snížení počtu jak stíhaných, tak i žalovaných osob pro tento trestný čin. Podle zprávy **KSZ v Ostravě** jde zřejmě o projev změny v rozhodování soudů, které požadují důsledné prověřování skutečné platební schopnosti pachatelů (viz např. rozh. č. 30/2001 Sb. rozh. tr.).*

*Pokud jde o **úpadkové trestné činy**, tak **KSZ v Praze** uvádí, že oproti období let 2003 a 2004 došlo v roce 2005 v rámci jeho obvodu k nárůstu počtu osob, které byly trestně stíhány nebo obžalovány zejména právě pro tyto delikty (zejména trestné činy podle § 256 a § 256a tr. zák.) a také k dalšímu výraznému nárůstu počtu osob, které byly stíhány a obžalovány pro trestné činy spojené s porušováním povinností při vedení evidencí podnikatele a plněním povinností v konkursním řízení (trestné činy podle § 125, § 126 tr. zák.).*

KSZ v Plzni zmínilo poznatky jak z dozoru, tak i z dohledu.

Těmto případům je společné, že byly v jejich rámci řešeny dispozice s majetkem, a v této souvislosti bylo třeba zaujmout stanovisko k občanskoprávní, popř. i obchodněprávní problematice. Především se ukazuje, že úprava provedená zákonem č. 328/1991 Sb., o konkursu a vyrovnání, dávala správcům konkursních podstat i konkursním soudcům poměrně široká oprávnění, což orgánům činným v trestním řízení vymezuje úzký manévrovací prostor při posuzování případů nestandardních postupů, a to z pohledu možného vyvození trestní odpovědnosti.

*Např. ve věci I KZn 2284/2004 byl vykonáván dohled nad postupem **OSZ v Rokycanech** v trestní věci podezřelého Jiřího P., starosty města Z., prověřovaného pro trestný čin maření úkonu veřejného činitele z nedbalosti podle § 159 odst. 1, 2 písm. b) tr. zák., jehož se měl dopustit při prodeji nemovitosti zámku Z. porušením ustanovení § 85 zákona č. 128/2000 Sb., o obcích. V této trestní věci bylo mimo jiné hodnoceno, zda byla dodržena při prodeji nemovitosti příslušná ustanovení o sjednávání kupní ceny v případě prodeje nemovitého majetku obce. Dohledový státní zástupce dospěl k závěru, že z platné právní úpravy vyplývá povinnost použít majetek obce na dosažení účelu daného zájmu obce a úkoly vyplývajícími z ustanovení § 35 odst. 2 téhož zákona, k nimž patří mimo jiné i vytvářet podmínky pro rozvoj sociální péče a pro poskytování potřeb občanů, jako potřeby bydlení,*

ochrany a rozvoje zdraví, dopravy a spojů, potřeby informací, výchovy a vzdělávání, celkového kulturního rozvoje a ochrany veřejného majetku. Plnění takového účelu se může z ekonomického hlediska jevit jako majetková dispozice, představující pro vlastníka nikoliv pozitivní efekt ekonomický, nýbrž právě sociální, kulturní, apod., přičemž požadavek hospodárnosti ve smyslu § 38 odst. 1 zákona o obcích neznamena právní povinnost směřovat majetek za jeho ekonomický ekvivalent, nýbrž efektivně.

V trestní věci podezřelého Jaroslava P. a spol., sp. zn. 1 KZN 1772/2005, jejímž předmětem bylo řešení podezření z trestného činu porušování povinnosti při správě cizího majetku podle § 255 odst. 1, 3 tr. zák., byl posuzován případ správkyně konkursní podstaty úpadce společnosti K. V. P. C., s. r. o., když neměla postupovat s odbornou péčí ve smyslu ustanovení § 8 odst. 2 zákona č. 328/1991 Sb., o konkursu a vyrovnání, konkrétně měla stanovit minimální nabídkovou cenu za prodej majetku úpadce formou veřejného výběrového řízení ve výši 48 mil. Kč, ačkoli věděla, že tento majetek má výrazně vyšší hodnotu. Dohledový státní zástupce v této souvislosti vyslovil názor, že podle § 27 zákona č. 328/1991 Sb., o konkursu a vyrovnání, lze konkursní podstatu zpeněžit veřejnou dražbou věcí a jiných penězi ocenitelných majetkových hodnot, soudním výkonem rozhodnutí, nebo jejich prodejem mimo dražbu. V této souvislosti hodnotil i úpravu obsaženou v § 27 odst. 2 citovaného zákona, podle něhož prodej mimo dražbu uskuteční správce se souhlasem soudu, při svém rozhodování přihlédne soud zejména k vyjádření věřitelského výboru, k době předpokládaného zpeněžení a k dalším zákonem stanoveným podmínkám. Udělí-li soud souhlas, může též stanovit podmínky pro prodej. Dohledový státní zástupce v této souvislosti učinil závěr, že věci lze prodat mimo dražbu i pod odhadní cenu. Za situace, kdy bylo zjištěno, že předmětné nemovitosti byly prodány za cenu určenou mechanismem veřejné obchodní soutěže, při níž vyhlášovatel vyzval neurčené osoby k podání cenových nabídek, když minimální cenovou nabídku stanovil částkou 48 mil. Kč, dospěl pak k závěru, že pokud správkyně konkursní podstaty prodala věci v souladu s ustanovení § 27 odst. 2 zákona č. 328/1991 Sb. za cenu určenou způsobem, s nímž soud vyslovil předchozí souhlas, byl vyloučen závěr, že správkyně porušila při zpeněžení konkursní podstaty zákonem uloženou povinnost spravovat cizí majetek.

Ve věci **KSZ v Plzni**, sp. zn. 1 KZN 3036/2006 - **OSZ v Klatovech**, sp. zn. ZN 2056/2004, byl vykonán dohled, při němž bylo zjištěno, že:

1) Dne 18. 8. 2004 byl policejním orgánem sepsán záznam o zahájení úkonů trestního řízení podle § 158 odst. 3 věty první tr. ř. pro podezření z trestných činů podle § 147, § 255 tr. zák., kterých se měla dopustit Ing. Š., jako správkyně konkursní podstaty úpadce M. Klatovy, a. s., na úkor zpeněžené konkursní podstaty tím, že v rámci probíhajícího konkursu zaměstnávala od 1. 1. 2004 několik zaměstnanců na vedlejší pracovní poměr v rozsahu 40 hodin a 5 dnů v týdnu, které odměňovala poněkud odlišněji, než by odpovídalo možnostem firmy v úpadku, když přitom neplatila pojistné na sociální zabezpečení a příspěvek na státní politiku zaměstnanosti a tímto způsobila za období leden až květen 2004 škodu Okresní správě sociálního zabezpečení v Klatovech v částce 232 900,- Kč.

2) Dne 17. 12. 2004 byl sepsán další záznam o zahájení úkonů trestního řízení ve věci podezření ze spáchání trestného činu zvýhodňování věřitele podle § 256a odst. 1, 2 tr. zák., tím, že jako správkyně konkursní podstaty u zmíněného úpadce, kdy ten není schopen hradit plně splatné závazky, na úkor společnosti A., s. r. o., úmyslně upřednostňovala úhrady jiným věřitelům, jejichž pohledávky se staly splatnými v době, kdy pohledávky společnosti A., s. r. o. vzniklé po prohlášení konkursu úpadce v celkové výši 3 828 659,- Kč byly již splatné, a tímto jednáním zcela mařila uspokojení pohledávek tohoto věřitele.

Dohledový státní zástupce po vyhodnocení dosavadního průběhu přípravného řízení mimo jiné zjistil, že byly vymoženy pohledávky ve výši 1 659 901,- Kč, odhad úhrnné hodnoty budoucího inkasa činil 9 791 466,- Kč s tím, že na správu pohledávek úpadce od prosince 2003 do prosince 2004 byla vynaložena částka celkem 5 637 120,- Kč. Přitom odborné vyjádření ve věci opatřené obsahovalo závěr, že nelze jednoznačně konstatovat, že náklady vynaložené správkyní konkursní podstaty na

správu portfolia pohledávek úpadce byly neekonomické, protože pokrývaly minimálně vynaložené mzdové náklady zaměstnanců, kteří se podíleli na správě pohledávek. Dohledový státní zástupce dospěl k závěru, že v přípravném řízení je třeba objasnit právně významné následky jednání správkyně konkursní podstaty, a pro takové zjištění má stěžejní význam vymezení právní povahy instituce správce konkursní podstaty. Její veřejný účel je nutno spatřovat v akceptaci omezeného veřejného zásahu do řešení majetkových vztahů společností, jež se dostaly do krizové situace. Po vyhodnocení oprávnění správce konkursní podstaty, jež jsou zakotvena v řadě ustanovení zákona č. 328/1991 Sb., o konkursu a vyrovnání, dospěl dohledový státní zástupce k závěru, že správce konkursní podstaty není co do výše vyplácené mzdy limitován zákonem č. 1/1992 Sb., o mzdě, nicméně co do čerpání zdrojů na výplatu mezd, je limit stanoven zákonem č. 328/1991 Sb. Nároky jsou pohledávkami za konkursní podstatou ve smyslu § 31 odst. 2 citovaného zákona, navíc pokud těmito smlouvami zadá třetím osobám činnosti, jimiž je sám povinen (§ 8 odst. 3 zákona č. 328/1991 Sb.), může se tak stát jedině se souhlasem věřitelského výboru.

Pokud jde o podezření z trestného činu podle § 256a tr. zák., vykonaný dohled byl uzavřen tím způsobem, že pokud újma věřitele spočívající ve zmaření uspokojení pohledávky, kdy se tak stalo plněním v rozporu se zásadami konkursního a vyrovnávacího řízení, škoda ve smyslu tohoto zákonného ustanovení je následkem jednání kvalifikovaného subjektu trestného činu, jímž je dlužník, nikoliv správce konkursní podstaty dlužníka, neboť opačná interpretace by byla extenzivním výkladem ustanovení § 256a tr. zák. ve vztahu k ustanovení § 90 odst. 1, 2 tr. zák. a § 14a zákona č. 328/1991 Sb., o konkursu a vyrovnání. Vzhledem k tomu je správce konkursní podstaty povinen za poplatníka odvést daň z příjmu fyzických osob ze závislé činnosti a funkčních požitků, pojistné na sociálním zabezpečení, zdravotním pojištění i příspěvek na státní politiku zaměstnanosti. Nikoli však pod vlastní majetkovou odpovědností, neboť není pro to kvalifikovaným subjektem trestného činu podle § 147 tr. zák., jímž je toliko plátce. Navíc podle § 31 odst. 2 zákona č. 328/1991 Sb. jsou daně, poplatky na sociálním zabezpečení a příspěvek na státní politiku zaměstnanosti i pojistné na veřejné zdravotní pojištění pohledávkami za podstatou, a pokud vznikly po prohlášení konkursu, lze je uspokojit kdykoliv v průběhu konkursního řízení.

Zkušenosti **KSZ v Ústí nad Labem – pobočky Liberec** se stíháním trestného činu zneužívání informací v obchodním styku dle § 128 tr. zák. ukazují, že v roce 2005 šlo ve všech případech o základní skutkovou podstatu upravenou vždy v § 128 odst. 2 tr. zák., kdy kvalifikace dle odstavce 1 § 128 tr. zák. nepřicházela v úvahu s výjimkou jediné věci. Podstata jednání pachatelů spočívala vždy v tom, že tito opouštěli předluženou společnost, zakládali společnost novou, dluhy nezatíženou, do které pak smlouvami o prodeji či pronájmu majetku převedli aktiva z původní společnosti, přičemž nová společnost též převzala smluvní zakázky třetích subjektů. V takových případech byly skutky současně kvalifikovány dle § 256 tr. zák. Také ohledně tohoto trestného činu není jednotná praxe, a to ani u stejných senátů Krajského soudu v Ústí nad Labem – pobočka Liberec. Obtíže činí výklad pojmu „neoprávněná výhoda“ – objevuje se úsilí tento pojem vykládat tak, že se jedná pouze o pozitivní hodnotu majetku, který byl získán konkurenčním podnikem, nezohledňuje se již výše závazků, které byly ponechány v původním podniku a bez kterých může podnik, který přebere aktiva, nadále podnikat. Snaha ze strany obhájců je též bránit obviněné tím, že vlastně konkurovali sami sobě, a to že není společensky nebezpečné.

Ve vztahu k **trestným činům padělání a pozměňování peněz podle § 140 tr. zák. KSZ v Ústí nad Labem** zmiňuje, že tento druh trestné činnosti se vyznačuje i nadále vysokým počtem neobjasněných případů. Předmětem pozměnění či padělání jsou v převážné většině bankovky české měny, avšak zvyšuje se rovněž počet padělaných bankovek měny Evropské unie, jejichž padělání či pozměňování je nutno hodnotit jako zásah do zájmů Evropské unie. Objektem uvedeného trestného činu bývají opakovaně rovněž směnky a šeky, jimž zákon s ohledem na ustanovení § 143 tr. zák. poskytuje ochranu obdobnou penězům a dalším bezhotovostním platebním prostředkům (příkazy k úhradě, platební karty).

KSZ v Hradci Králové rovněž poukazuje na výrazný nárůst případů trestného činu padělání a pozměňování peněz dle § 140 tr. zák. U tohoto trestného činu došlo v porovnání roku 2004 proti roku

2003 k výraznému procentuálnímu nárůstu počtu stíhaných a obžalovaných osob. Tento vzestupný trend pokračoval i v roce 2005. I když celkový počet stíhaných i obžalovaných osob za rok 2005 ohledně tohoto trestného činu se může jevit jako málo významný (u obou kategorií jde o nepříliš vysoký počet osob), jde o nárůst, který nelze jakkoli přehlížet či podceňovat. Přitom je třeba vzít v úvahu i skutečnost, že část skutků, které byly spáchány v roce 2005 a v tabulce č. II/2 by je bylo možno podřadit pod § 140 tr. zák., zde nelze ve skutečnosti statisticky promítnout, když právě tyto skutky jsou v poslední době stále častěji páchany dětmi mladšími 15 let, které pro nedostatek věku ještě nejsou trestně odpovědné. To souvisí i s velkou dostupností počítačů, skenerů a kvalitních barevných tiskáren.

Ve vztahu k **trestným činům pojistného podvodu podle § 250a tr. zák. a úvěrového podvodu podle § 250b tr. zák.** např. v obvodu **KSZ v Praze** pokračoval v roce 2005 již několikaletý trend postupného nárůstu počtu stíhaných a obžalovaných osob pro trestný čin dle § 250b tr. zák. s tím, že oba tyto údaje se zvýšily v roce 2005 velmi dramaticky takřka o 100 % oproti roku 2004 (obdobně **KSZ v Českých Budějovicích** poukazuje na výrazný nárůst počtu stíhaných a obžalovaných osob u trestného činu podle § 250b tr. zák.).

ObSZ pro Prahu 2 poukazuje na problém se zvýšením výskytu trestného činu podle § 250b tr. zák. v souvislosti s marketingovým postupem společností nabízejících ve stále větším rozsahu hotovostní půjčky občanům (např. úvěrové podvody vůči společnosti HOME CREDIT, poskytující tyto půjčky po předložení dokladů totožnosti v pobočkách České pošty, s.p. – pachatelé využívají k získání finanční hotovosti odcizené či nalezené občanské průkazy, apod.). Současně s rozvojem internetového obchodu došlo ke zneužívání osobních dokladů při jejich uzavírání, především ke škodě společnosti CETELEM, a. s.

Nárůst počtu trestných činů podle § 250b tr. zák. byl a do budoucna pravděpodobně nadále bude ovlivněn zvláště změnami v sociální struktuře obyvatelstva zejména v místech s vyšší nezaměstnaností, a tak i změnou postupu společností zabývajících se poskytováním zboží a služeb občanům, kdy místo dříve uplatňovaného leasingu věcí se prosazuje spíše spotřebitelský úvěr na konkrétní věc nebo věci.

Např. na **OSZ v Kladně** bylo kromě jiných případů trestného činu podle § 250b tr. zák. vedeno ve dvou rozsáhlejších věcech trestní stíhání proti obviněným ženám, které se zabývaly zprostředkováváním úvěrů, a ve spolupráci s dalšími osobami zajišťovaly poskytnutí úvěru pro nezaměstnané osoby v romské komunitě, kdy při uzavírání smluv byly falšovány doklady o pracovním poměru žadatelů a jejich měsíčním příjmu (sp. zn. Zt 924/2004, 1 ZT 781/2005).

KSZ v Plzni uvádí (a to i jako obecnější poznatek, který je však významný právě z pohledu skutkové podstaty trestného činu úvěrového podvodu podle § 250b tr. zák.), že i v roce 2005 platily ještě ve větší míře signály zachycené v předchozím období svědčící o tom, že věci hospodářského charakteru policejní orgány dostatečně nevyhledávají, a tudíž ani neobjasňují. Tento druh trestné činnosti se proěřuje z větší části na základě trestních oznámení. Navíc jak v průběhu prověřování, tak v samotném vyšetřování, jsou opakovaně zjišťovány nedostatky v kvalitě práce policejních orgánů, což se bohužel týká i věcí, které zpracovávají příslušní specialisté zařazení v odděleních, resp. odborech služby kriminální policie a vyšetřování jak na úrovni okresních ředitelství, tak i správy Policie ČR pro Západočeský kraj.

V oddělení hospodářské trestné činnosti **KSZ v Plzni** byl vyřizován větší počet věcí, v nichž byly sepsány záznamy podle § 158 odst. 3 věty první tr. ř., než tomu bylo v předchozím období, nicméně prověřování trvá delší dobu, policejní orgán ne vždy ochotně plní pokyny státního zástupce. Vydání usnesení podle § 160 odst. 1 tr. ř. je zcela výjimečné.

OSZ v Karlových Varech v této souvislosti uvádí, že policejní orgány se nevěnují klasické operativní (vyhledávací) policejní práci, navštěvují především leasingové společnosti, získávají poznatky o dlužnících, přičemž hlavním důvodem pro uvedený postup má být skutečnost, že policie by potom vykazovala nízký počet neznámých pachatelů, a byla by tudíž dobře hodnocena.

Tato informace se nemusí ovšem týkat pouze **OSZ v Karlových Varech**, ale zřejmě se týká i dalších okresních státních zastupitelství, jestliže ze statistických podkladů vyplývá, že např. **OSZ v Tachově** vykázalo dvakrát více úvěrových podvodů, než činil počet stíhaných osob pro trestné činy podle § 250 tr. zák.

Co se týče okresních státních zastupitelství v obvodu působnosti **KSZ v Ústí nad Labem**, je třeba konstatovat, že velmi významný podíl na celkovém počtu stíhaných a obžalovaných osob za rok 2005 tvoří osoby stíhané (případně obžalované) pro trestný čin úvěrového podvodu dle § 250b tr. zák.

„Největší“ trestní věci co do počtu stíhaných osob je věc vedená u **OSZ v České Lípě** pod sp. zn. 2 ZT 145/2005:

Obviněná Sylva K., podnikající na základě živnostenského oprávnění, společně s Milanem R., jako obchodní zástupce společnosti ČS, a. s., H. C. F., a. s., a C. ČR, a. s., zprostředkovala po vzájemné dohodě uzavření úvěrových smluv na základě nepravdivých údajů s různými zákazníky, a to i přesto, že věděli, že zákazníci nesplňovali požadavky, stanovené společnostmi, neboť byli bez zaměstnání a neměli dostatečný finanční příjem, potřebný ke splácení úvěrů. Dále zajišťovali pro zákazníky úvěrové smlouvy na nákup mobilního telefonu, byť byli se zákazníky předem dohodnuti, že zákazníci nemají zájem o zboží, ale o získání finančních prostředků na hotovost. Uvedeným jednáním byl obviněnými obcházen účel spotřebitelských úvěrů, neboť v případě pravdivých údajů by úvěr nebyl schválen. Tím uvedli odpovědné zaměstnance jednotlivých společností, které úvěry realizovaly, v omyl, poškodili je a umožnili tak sobě a dalším obviněným získat finanční prostředky, které pak částečně vyplatili jednotlivým obviněným, a částečně je použili pro vlastní potřebu a uvedené obchodní operace v některých případech kryli prodejem a následným výkupem mobilních telefonů. Zmíněným jednáním umožnili uzavření nejméně 168 úvěrových smluv u společnosti ČS, a. s. v celkové výši nejméně 4 198 850,- Kč, u společnosti H. C. F., a. s., nejméně 21 úvěrových smluv v celkové výši nejméně 334 800,- Kč a u společnosti C. ČR, a. s., jednu úvěrovou smlouvu v celkové výši 10 000,- Kč, a tohoto jednání se dopustili dále v obžalobě uvedenými skutky s dalšími 169 obviněnými, přičemž někteří obvinění spáchali ještě dalších samostatné skutky uvedené v obžalobě.

Také dle podkladové zprávy **VSZ v Olomouci** k tomu, že trestný čin úvěrového podvodu podle § 250b tr. zák., zaznamenává trvale vzestupnou tendenci, jak to vyplývá ze zpráv **KSZ v Brně** i **KSZ v Ostravě**, přispělo s největší pravděpodobností značné uvolnění podmínek pro poskytování úvěrů či zboží, když poskytovatelé těchto úvěrů nebo zboží ve snaze získávat klienty za co nejjednodušších podmínek minimalizují jak úlohu kontroly klienty podávaných informací v příslušných žádostech, zejména údajů týkajících se jejich majetkových poměrů a tím minimalizují i kontrolu jejich bonity.

KSZ v Ostravě pak v souvislosti s touto trestnou činností dochází k závěru o určitém zneužívání vzniklé situace ze strany organizací poskytujících úvěry, když vlastní šetření tohoto druhu podvodu provádějí státní orgány a jim tak prakticky poskytnou bezplatný servis ke zpětnému získání poskytnutých finančních prostředků buď v trestním řízení nebo zajištěním důkazního materiálu pro řízení občanskoprávní.

Pokud jde o sledovaný trestný čin neoprávněné provozování loterie a podobné sázkové hry podle § 118a tr. zák., ukazují statistické údaje na skutečně ojedinělý výskyt kriminality tohoto druhu, který je dokumentován 1. věcí vedenou u **OSZ v Ústí nad Labem** pod sp. zn. 1 Zt 693/2004:

U Okresního soudu v Ústí nad Labem byla dne 11. 1. 2005 podána obžaloba pod sp. zn. 1 Zt 693/2004 pro trestný čin kvalifikovaný jako neoprávněné provozování loterie a podobné sázkové hry dle § 118a odst. 1 tr. zák., kdy obviněný v rozporu s § 4 zákona č. 202/1990 Sb., o loteriích a jiných podobných hrách, ve znění pozdějších předpisů:

1) V době nejméně od 1. 1. 2004 do 22. 4. 2004 v Ústí nad Labem, v ulici Podmokelská č. 20/1, v provozovně „O.“ provozovatele Stanislava K. na základě nájemní smlouvy ze dne 1. 1. 2004 provozoval 1 ks výherního hracího přístroje zn. Phoenix, ač si byl vědom potřeby vydání povolení k provozování výherních hracích přístrojů, si o toto nezažádal a nezajistil na Úřadu městského obvodu Ústí nad Labem - Neštětice tak, jak to ukládá ustanovení § 18 zákona č. 202/1990 Sb.,

2) V době nejméně od 26. 3. 2004 do 22. 4. 2004 v Ústí nad Labem, na Novosedlickém náměstí v provozovně „R.“ provozovatele Jany K. na základě nájemních smluv provozoval 1 ks výherního hracího přístroje zn. Lady Liner, ač si byl vědom potřeby vydání povolení k provozování výherních hracích přístrojů, si o toto nezažádal a nezajistil na Úřadu městského obvodu Ústí nad Labem – Střekov tak, jak to ukládá ustanovení § 18 zákona č. 202/1990 Sb.

Věc dosud nebyla soudem projednána.

2. další věci z obvodu KSZ v Plzni, jestliže OSZ v Chebu signalizovalo věc vedenou pod sp. zn. 3 ZT 2/2005; jednalo se o věc, kde dozor v přípravném řízení vykonával a obžalobu podal státní zástupce ObsSZ pro Prahu 1 a po vyvolaném kompetenčním sporu se věc dostala tamnímu okresnímu soudu. Uvedeného trestného činu se dopustil občan ČR bez pracovního poměru, který nejméně od února 2002 do 29. 12. 2002 prostřednictvím internetu provozoval kursově sázky na webových stránkách www.primatip.cz, kdy vlastníkem této domény byla osoba vystupující pod jménem Marco R., Orchid Garden 606, Neloze, providerem byla firma P.E.S. C., s.r.o. Praha 1, jejímž majitelem je Josef G., na stránkách domény byla uvedena 2 čísla účtů, na která byly zasílány sázky, přičemž dle vyjádření Ministerstva financí ČR nebylo vydáno žádné povolení k provozování kursových sázek prostřednictvím internetu, a obviněný inkasoval sázky na svůj účet vedený u GE Cupital, a.s., pobočka Mariánské Lázně. Rozsudkem Okresního soudu v Chebu ze dne 15. 12. 2005, sp.zn. 4 T 160/2004, byl obviněný zproštěn obžaloby dle § 226 písm. c) tr. ř. Ve věci bylo podáno státním zástupcem odvolání, o kterém dosud nebylo Krajským soudem v Plzni rozhodnuto.

OSZ v Lounech rovněž sdělilo zkušenosti s trestním stíháním pro **trestný čin legalizace výnosů z trestné činnosti podle § 252a tr. zák.** (vedeno pod sp. zn. Zt 650/2004, obž. Stanislav T. a spol.). *Uvádí, že prověřování, a pak i samotné vyšetřování této trestné činnosti, je velmi složité, policejní orgány s ním nemají zkušenosti a zásadně chybí metodika a specializované proškolení pracovníků orgánů policie. Ve věci, kde byla podána obžaloba, byla zvolena metoda tzv. čisté hodnoty k prokázání majetkového prospěchu získaného trestnou činností. Domnívá se, že otázku stanovení výše prospěchu nelze řešit přibráním znalce a vyhotovením znaleckého posudku, neboť se jedná o otázku právní. Pokud jde o shora uvedenou metodu, uvádí, že výnosy z trestné činnosti je nutně legalizovat, aby obvinění mohli mít z těchto peněz užitek a proto navozují zdání, že tyto byly získány legální cestou. Kromě toho, že tyto prostředky užívají pro svou osobní potřebu a zvyšování životního standardu, jsou tyto prostředky použity i k dalšímu rozšiřování jejich aktivit, které je nutně podřadit pod normy trestního zákona, a tím si zajišťují další zdroj příjmů, a to ve značné výši. Obhajobu obviněných je nutně důsledně prověřit, aby bylo zjištěno, že se nemůže jednat o legálně nabyté příjmy. Porovnáním majetkových poměrů obviněných s jejich legálně přiznávanými příjmy je možné učinit závěr, zda oficiálně přiznané zdanitelné příjmy odpovídají skutečnosti. Posuzuje se životní úroveň všech členů rodiny, investice do nákupu nemovitostí, leasingové smlouvy a jejich korespondence s údaji z daňových přiznání. Zatajení příjmu docíleného trestným činem není možné podle praxe soudů považovat za trestný čin zkrácení daně, poplatku a podobné povinné platby ve smyslu ustanovení § 148 tr. zák., neboť pachatel by tak byl nucen nepřímo k oznámení své vlastní*

trestné činnosti. Proces praní špinavých peněz je transakce nebo jejich série, jejichž účelem je zatajit zdroj nelegálních finančních prostředků, které chce někdo utratit nebo investovat. Pro praní špinavých peněz neexistuje žádný jiný logický důvod kromě toho, že peníze pochází ze zdroje, který někdo potřebuje uchovat v tajnosti. Pro postih takového jednání je nutné dovodit, že osoba, která zákon tímto způsobem porušuje, je zapojena do transakcí s finančními prostředky, které pochází z nelegální činnosti, o té skutečnosti tato osoba ví a cílem transakce je zatajit zdroj, vlastnictví a povahu finančních prostředků. Ve věci je nutné provést kompletní finanční vyšetřování, které zahrnuje vyšetření všech stop vedoucích k aktivům, pasivům a zdrojům finančních prostředků obviněných. Takto je vytvořen kompletní obraz o příjmech obviněných, který je vyjádřen výší rozdílu mezi veškerými příjmy a výdaji ve srovnání se všemi zákonnými zdroji. V podstatě existují pouze tři způsoby, jak může osoba se svými penězi naložit. A to utratit je, uložit na účty nebo je hromadit. Pro odhalení takových finančních transakcí je nutné použít nepřímé metody dokazování. Výpočtem, kolik obviněný utratil, uložil a nashromáždil během roku, a porovnáním získaného údaje se známou částkou souhrnu všech přiznaných výdajů a nutného životního minima pro daný rok, je získána hodnota „nadbytečných“ prostředků, které jsou považovány za nelegální příjem. Zpravidla je finanční rok uzavírán k 31. prosinci, ať jde o osoby fyzické či společnosti. Porovnáním čistého majetku vyšetřovaného roku s čistou hodnotou majetku za rok předcházející, opět k 31. 12., se zjistí, zda došlo k nárůstu čisté hodnoty majetku obviněných či nikoli. Proto je zastáván názor, že výši prospěchu není vhodné zjišťovat pomocí znaleckých posudků, neboť jak je patrné ze shora uvedeného, jde o způsob dokazování, obstarávání důkazů a následně pouze o jejich logické a matematické vyhodnocení.

V obvodu **KSZ v Plzni** zůstává velkým problémem páchání trestné činnosti na tržištích osobami z vietnamské komunity. Nadále je prodáván sortiment zboží, které naplňuje znaky trestných činů podle § 151, 152 a 148a tr. zák. Výrazný je tento problém v příhraničních okresech, především Cheb, Tachov a Karlovy Vary. Posledně jmenovaný úřad zmiňuje případy, kdy vietnamští prodejci nechávají prodávat nezletilé osoby, případně mladistvé, což následně komplikuje dokazování.

K dalším poznatkům vztahujícím se k hospodářským trestným činům spadajícím do působnosti okresních a krajských státních zastupitelství MSZ v Praze poukazuje na problém ve vztahu k ustanovení k § 44 tr. ř. Poškození v praxi neustále nevědí jak postupovat, navzájem se mezi sebou neznají a řešení svého problému očekávají od orgánů činných v trestním řízení.

Přetrvávajícím problémem jsou **znalecké posudky z oboru ekonomiky**. Znalci zpracovávají velké množství věcí a často s předstihem již zpracovávají posudek k žádosti obviněných. Jako významný problém se jeví i dlouhá doba zpracování znaleckých posudků, pokud v této době znalec onemocní závažnou chorobou, která mu na delší dobu brání ve výkonu funkce, což způsobuje průtahy v řízení. Přibrání znalce nového by přitom jednak nebylo ekonomické, a jednak by řízení nijak neurychlilo, neboť nový znalec by musel studovat znovu obsáhlou materii spisu.

K problematice zvláště závažné hospodářské a finanční kriminality (§ 15 vyhlášky č. 23/1994 Sb.) **odbor závažné hospodářské a finanční kriminality VSZ v Praze** uvádí, že dochází k nárůstu počtu věcí, v nichž vykonávají státní zástupci zařazení u zmíněného odboru dozor nad zachováváním zákonnosti v přípravném řízení. Jedná se mnohdy o věci z minulých let, dosud neskončené pro jejich složitost, resp. náročnost. Dále jde o věci nově napadlé, jejichž vyřízení rovněž nelze očekávat v krátkých lhůtách.

Do rychlosti a plynulosti trestního stíhání pachatelů závažné hospodářské a finanční kriminality se též významně promítá uplatňování opravných a jiných prostředků obviněnými a jejich obhájci.

Prakticky ve všech trestních věcech a téměř proti každému procesnímu rozhodnutí, směřují řádné opravné prostředky a pokud stěžovatelé neuspějí, využívají podnětů k výkonu dohledu a ve více případech též podávají ústavní stížnosti k Ústavnímu soudu. Četné jsou též námitky podjatosti vůči policejním orgánům, státním zástupcům a soudcům. Jde o legitimní postup, avšak nelze opominout, že řízení o takových podnětech vyžaduje zasílání spisů, zatěžuje výkon dozoru státního zástupce, celé řízení a ve svém důsledku přispívá k neúměrnému prodlužování lhůt trestního stíhání.

Obtíže spojené s postihem zvláště závažné hospodářské a finanční kriminality zůstávají stejné jako v předchozích letech a odvíjejí se od skutkové a právní složitosti věcí, kdy se navíc v drtivé většině nelze obejít bez opatřování znaleckých posudků z oboru ekonomika, odvětví účetní evidence, jejichž vyhotovování je zdlouhavé.

V roce 2005 celkově napadlo na **odboru závažné hospodářské a finanční kriminality VSZ v Olomouci 46 věcí**, z toho **38 věcí do rejstříku VZN** a **8 věcí do rejstříku VZV** (došlo v nich k zahájení trestního stíhání podle § 160 odst. 1 tr. ř.). Ze 38 nově napadlých věcí do rejstříku VZN bylo 24 věcí vyřízeno jinak, tedy postoupením věcně a místně příslušným státním zastupitelstvím nebo jiným způsobem vyřízení, jedna věc byla odložena policejním orgánem podle § 159a odst. 1 věty první tr. ř.

K datu 31. 12. 2005 bylo ve stadiu vyšetřování evidováno celkem **10 trestních věcí**, z nichž 1 napadla už v roce 2002. Jedná se o věc, v níž byl v loňském roce předložen návrh na podání obžaloby, ale s ohledem na skutečnost, že policejní orgán vyčíslil způsobenou škodu ve výši, která neměla oporu v předloženém spisovém materiálu, byla předmětná věc vrácena podle § 174 odst. 2 písm. d) tr. ř. k doplnění. Ve 3 případech šlo o skutkově, právně a rozsahem dokazování složité trestní věci vyšetřované od roku 2003 – trestnou činnost související s U. b., a. s., "v likvidaci" a O., a. s. a v posledním případě o závažnou daňovou kriminalitu související s obchody s pohonnými hmotami. Ve zbývajících 6 trestních věcech bylo trestní stíhání zahájeno v roce 2005.

V prověřování bylo k datu 31. 12. 2005 evidováno **17 trestních věcí**, z nichž ve 4 věcech bylo zahájeno prověřování v roce 2005, 2 věci jsou prověřovány od roku 2004 a ve 3 skutkově a právně složitých věcech je prověřování vedeno od roku 2003.

V roce 2005 bylo podáno 8 obžalob proti 24 obviněným. Jednání obviněných bylo kvalifikováno jako trestné činy podvodu podle § 250 odst. 1, 4 tr. zák., zkrácení daně, poplatku a podobné povinné platby podle § 148 odst. 1, 4 tr. zák., účast na zločinném spolčení podle § 163a odst. 1 tr. zák., zneužívání pravomoci veřejného činitele podle § 158 odst. 1 písm. a), odst. 2 písm. a), c) tr. zák., legalizace výnosů z trestné činnosti podle § 252a odst. 1, 3 písm. a) tr. zák., porušování povinnosti při správě cizího majetku podle § 255 odst. 1, 3 tr. zák. a poškozování věřitele podle § 256 odst. 1 písm. a) odst. 4 tr. zák.

V řízení před soudem bylo v uplynulém roce projednáváno celkem **15 trestních věcí**. Rozsudek byl nepravomocně vyhlášen v 5 věcech. Krajským soudem v Ostravě byl v 1 trestní věci obviněný odsouzen pro trestný čin zneužívání informací v obchodním styku podle § 128 odst. 2, 4 tr. zák. k nepodmíněnému trestu odnětí svobody a k trestu zákazu činnosti, ve 3 dalších trestních věcech došlo k zproštění obžalovaných obžaloby. Ve všech případech bylo proti rozsudku podáno státním zástupcem odvolání. Rozhodnuto bylo pouze o jednom odvolání proti zprošťujícímu rozsudku, kdy Vrchní soud v Olomouci vyhověl odvolání státního zástupce, napadený rozsudek zrušil a soudu prvního stupně přikázal, aby o věci znovu jednal a rozhodl. Městským soudem v Brně byl obžalovaný odsouzen pro trestný čin zvýhodňování věřitele podle § 256a odst. 1, 3 tr. zák. k nepodmíněnému trestu odnětí svobody v trvání 4 let a současně mu byl uložen trest zákazu činnosti v délce 6 let. Tato věc není pravomocně skončena, neboť si obžalovaný proti rozsudku podal odvolání, o kterém dosud nebylo rozhodnuto.

K problematice **korupce a trestné činností s ní spojené** je nutno především konstatovat, že v roce 2005 se projevil výrazný vzestup v počtu osob stíhaných i obžalovaných u trestného činu přijímání úplatku podle § 160 tr. zák., a to **o 110,6 %, resp. 122 %**. Uvedený nárůst byl na druhé straně kompenzován dílčím poklesem těchto ukazatelů u trestného činu podplácení podle § 161 tr. zák. (**o 10,2 %, resp. o 20,4 %**) a poměrně podstatným poklesem u trestného činu nepřímého úplatkářství podle § 162 tr. zák. (**o 81,8 %, resp. 66,7 %**; zde však šlo o velmi nízké absolutní počty stíhaných i žalovaných osob). Je otázkou, zda naznačená tendence v případě trestného činu podle § 160 tr. zák. je již trvalá (zpráva o činnosti za rok 2004 totiž také naznačovala vzestup). Údaje o počtu osob stíhaných i obžalovaných by měly být porovnávány i s policejní statistikou – z ní plyne, že v roce 2005 došlo k poklesu zjištěných trestných činů přijímání úplatku podle § 160 tr. zák. na 39 (snížení dokonce o 87 trestných činů), podplácení podle § 161 tr. zák. na 94 trestných činů (snížení o 55) i nepřímého úplatkářství podle § 162 tr. zák. na 5 trestných činů (pokles o 7). Z poznatků policejních specialistů vyplývá, že problémem zůstává trestná činnost pracovníků státní správy při zadávání a uzavírání výběrových řízení na veřejné zakázky.

Na tuto problematiku se zaměřovala samostatná **zvláštní zpráva obsahující vyhodnocení efektivity trestního postihu jednání v oblasti samosprávy a veřejné (státní) správy na místní úrovni a postupu státních zástupců v této souvislosti** vypracovaná Nejvyšším státním zastupitelstvím počátkem roku 2006. Poznatky této zvláštní zprávy nasvědčují tomu, že policejní orgány Útvaru odhalování korupce a finanční kriminality Služby kriminální policie a vyšetřování Policie ČR náležitě a na odpovídající úrovni plní úkoly, usilují o všestranné objasnění věci a opatření důkazů pro rozhodnutí státního zástupce. Charakterem se přitom jedná o věci poměrně velice složité z hlediska skutkového zjištění a právního posouzení. Vyžadují průběžný a kvalifikovaný výkon dozoru státního zástupce nad zachováváním zákonnosti v přípravném řízení, který průběžně a v krátkých lhůtách, převážně z vlastní iniciativy, sleduje a přezkoumává postup policejního orgánu a věcnými pokyny usměrňuje jeho činnost. Zvláštní pozornosti zasluhují pokyny státního zástupce vydávané k opatření znaleckých posudků, k zaměření znaleckých posudků a event. k doplnění podaných znaleckých posudků.

Na straně druhé se poukazuje rovněž na to, že trestní postih jednání v oblasti samosprávy a veřejné správy na místní úrovni nelze nazvat zatím příliš efektivní. Zadokumentování trestné činnosti v oblasti činnosti samosprávy či veřejné správy je značně obtížné. Přímě zainteresované osoby zásadně o vlastní protiprávní činnosti nehovoří a popírají „nečisté“ praktiky, kdy tak pro orgány činné v trestním řízení je často téměř nemožné zpětně prokázat trestnou činnost. Vyšetřování komplikuje také to, že řada oznámení je anonymních a není tedy možno doplnit výsledkem konkrétní osoby a upřesnit v podáních uváděné informace. V řadě případů pak nelze ani využít, s ohledem na právní kvalifikaci, jež podle povahy věci přichází v úvahu, ani ustanovení § 88 tr. ř. o odposlechu a záznamu telekomunikačního provozu, ačkoli lze důvodně předpokládat, že mnohdy jen touto cestou by bylo možno zajistit dostatečné podklady pro objasnění a zejména pak prokázání trestné činnosti konkrétním osobám. Jeví se také potřebným, aby orgány činné v trestním řízení získávaly více podnětů z činnosti resortní či instanční kontroly.

Pokud jde o další aktuální poznatky k trestné činnosti spojené s korupcí, tak **KSZ v Praze** zmínilo, že v roce 2005 byl zaznamenán výrazný nárůst počtu stíhaných a obžalovaných osob pro trestný čin přijímání úplatku podle § 160 tr. zák. a trestný čin podplácení podle § 161 tr. zák. (v případě trestného činu podle § 160 tr. zák. byl zaznamenán nejvyšší počet evidovaných stíhaných a obžalovaných osob přinejmenším od roku 1990) s tím, že větší počet osob byl pro tyto trestné činy stíhán a obžalován na **OSZ v Kladně**, a to v souvislosti s trestnou činností pracovníce bývalého

Okresního úřadu v Kladně, posléze pracovnice Městského úřadu Slaný, která za účasti dalších zprostředkovatelů za úplaty zařizovala ve větším rozsahu (minimálně 35 případů) řidičská oprávnění osobám nesplňujícím zákonem stanovené požadavky, přičemž při páchání trestné činnosti také neoprávněně vstupovala do počítačové databáze evidence řidičů vedené Ministerstvem vnitra a prováděla v ní změny údajů s tím, že na podkladě takto neoprávněně upravené evidence byla vystavována řidičská oprávnění (věc **OSZ Kladno**, sp. zn. Zt 460/2004, proti obv. K.M. pro trestné činy podle § 158 odst. 1 písm. a), § 160 odst. 1, 3 písm. b), § 178 odst. 1, § 162 odst. 1 a § 257a odst. 1 písm. b) tr. zák.).

Na **KSZ v Praze** byl ve věci sp. zn. KZv 141/2002 doručen v prosinci 2005 spis s návrhem na podání obžaloby týkající se trestního stíhání proti obviněnému Radovanu S. pro trestný čin přijímání úplatku podle § 160 odst. 1, 4 písm. a) tr. zák. a spolu s ním proti dalším 18 obviněným, zejména pro trestné činy podplácení podle § 161 odst. 1, 2 písm. a) tr. zák., přičemž předmětem trestního řízení je korupční jednání v souvislosti se zadáváním veřejných zakázek a jejich organizování firmou obviněného R. S. ve větším počtu případů na území celé České republiky. Věc je ve stadiu zpracování obžaloby.

KSZ v Plzni zdůrazňuje, že určitou část trestné činnosti hospodářského a majetkového charakteru tvoří případy, které byly zmíněny ve shora citované zvláštní zprávě. Již v této souvislosti byl učiněn i závěr, že policejním orgánům se nedaří operativní činností vyhledávat především případy související s korupcí, ač sdělovací prostředky opakovaně informují o konkrétních případech z výkonu samosprávy i veřejné správy. V průběhu roku 2005 byla stíhána pro trestný čin přijímání úplatku podle § 160 tr. zák. jedna osoba, pro trestný čin podplácení podle § 161 tr. zák. 8 osob. Přitom v roce 2004 šlo celkem o 20 osob. Již v předchozím období se **KSZ v Plzni** vyjadřovalo k problémům korupce, a v této souvislosti lze jen připomenout, že policejní orgány zřejmě nemají zpracovanou dostatečnou metodiku na odhalování tohoto druhu trestné činnosti. Důsledkem toho je zřejmě nespokojenost s činností útvaru pro odhalování korupce a finanční kriminality, takže vedení policie rozhodlo o částečném přenesení této činnosti na územní útvary Služby kriminální policie a vyšetřování. I když v mezidobí bylo příslušné opatření policejního prezidenta zrušeno, lze i na tomto případě dokumentovat současný postup policie. V případech, kdy není vedení spokojeno s činností, přijímají se další opatření směřující k různým reorganizacím, kterým zřejmě nepředchází dostatečná analýza aplikace předchozí úpravy. Důsledkem je postup formou „pokus - omyl“, který se stále opakuje v určitém kruhu.

V této souvislosti **KSZ v Plzni** uvádí, že po roce a půl od ustanovení posledně uvedeného policejního orgánu k výrazné změně v této souvislosti nedošlo, zmíněný útvar jen výjimečně zpracovává věci, které jsou v příslušnosti státních zástupců krajských státních zastupitelství (k žádoucí změně by mělo dojít novelizací závazného pokynu č. 130/2001, kterým se upravuje postup Policie ČR v trestním řízení, i pokynu k postupu v trestních věcech s podezřením z korupčního jednání).

b) Vybrané trestné činy proti životu a zdraví, svobodě a lidské důstojnosti (tabulka č. II/3)

Údaje statistiky státních zastupitelství v roce 2005 ve vztahu k **trestným činům proti životu a zdraví, svobodě a lidské důstojnosti** v plné míře korespondují s údaji policejní statistiky. Z ní vyplynul v roce pokles zjištěných násilných trestných činů o 8 % (na 21 684), stejně jako pokles sexuálně motivovaných trestných činů. Snížil se počet úmyslných ublížení na zdraví, vydírání, trestných činů dle § 197a tr. zák. i loupeží, s výjimkou loupeží spáchaných vůči bankám, poštám a dalším obdobným institucím, které vzrostly. Pokud jde o

restný čin vraždy podle § 219 tr. zák., nastal rovněž pokles, a to z 227 v roce 2004 na 186 v roce 2005. Naproti tomu dílčí vzestup byl (podle policejní statistiky) zaznamenan u restných činů kuplířství podle § 204 tr. zák. a pohlavního zneužívání.

Z tabulky č. II/5 je zřejmé, že v roce 2005 nastal nárůst počtu stíhaných i obžalovaných osob pouze u restného činu kuplířství podle § 204 tr. zák. a restného činu pohlavního zneužívání podle § 242 tr. zák. U všech ostatních sledovaných restných činů (včetně restného činu vraždy podle § 219 tr. zák., restného činu loupeže podle § 234 tr. zák., restného činu vydírání podle § 235 tr. zák. nebo restného činu znásilnění podle § 241 tr. zák.) se naopak jednalo o pokles, byť ne nijak zvlášť výrazný (pohyboval se v řádu nejvýše desítek procent, např. u restných činů vraždy šlo o snížení o **2,8 %**, resp. o **2,6 %**). V roce 2005 se poprvé od roku 1990 nevyskytl žádný případ restného činu vraždy novorozeného dítěte matkou podle § 220 tr. zák., stejně tomu bylo ohledně nově upravené skutkové podstaty restného činu obchodování s lidmi podle § 232a tr. zák. (kam byla přenesena v podstatě i úprava dosud zahrnutá do § 246 tr. zák.).

MSZ v Praze k tomuto hledisku uvádí, že počet těchto restných činů je neustále vysoký, zvyšuje se brutalita útoků, ať už jde o restné činy loupeže, vraždy nebo znásilnění.

Pachateli restných činů vraždy dle § 219 tr. zák. jsou v jeho obvodu často cizí státní příslušníci a právě tak i jejich oběti, neboť dochází k vyřizování účtů mezi těmito cizími státními příslušníky na našem území, zvyšuje se počet restných činů vraždy s nejasným motivem a s vyšším počtem případných podezřelých.

KSZ v Ústí nad Labem zdůrazňuje, že násilná restná činnost v uplynulém období nevybočuje ve svých znacích (způsob provedení, osoby pachatelů, četnost útoků) z obecného průměru zaznamenaného v uplynulých letech. Jediným znakem, který si zaslouhuje jisté zobecnění, je motiv především u restných činů vražd, kdy se zvyšuje počet těchto restných činů spáchaných jako vyvrcholení předchozích vážných partnerských konfliktů (alkoholismus jednoho z partnerů, opakované domácí násilí, žárlivost).

Ilustrovat to lze na věci vedené u KSZ v Ústí nad Labem pod sp. zn. 2 KZV 26/2005:

Dne 29. 3. 2005 v době kolem 10.30 hod. v místě svého trvalého bydliště v obci Ohnič, okres Teplice, po předchozí slovní rozepři, v úmyslu usmrtit, napadl obviněný kuchyňským nožem svoji manželku - poškozenou Andreu K., které způsobil mnohočetné bodnořezné rány v oblasti hrudi, krku, zad, horních končetin, jimž poškozená na místě podlehla. Útok, kterým došlo ke způsobení smrtelným poraněním, byl veden bodáním značně velké intenzity, neboť došlo k porušení žeber, útroh v hrudní dutině, přičemž čepel nože byla zasunuta do hrudníku celá, řezné rány na krku byly způsobeny tahem čepelí pod velkým tlakem, útok byl veden v různých směrech opakovaně za použití dvou kuchyňských nožů. Po ukončení útoku se obviněný v bytě uzamkl a pokusil se kuchyňským nožem o sebevraždu tím, že se bodl do levé strany hrudníku a podřezal si žíly na levém předloktí.

Nebo na věci vedené u téhož státního zastupitelství pod sp. zn. 2 KZV 70/2005:

Dne 4. 7. 2005 v době kolem 22.20 hod. v místě svého trvalého bydliště v Litoměřicích za použití kuchyňského nože s čepelí o délce 12,5 cm, při vzájemné rozepři, v úmyslu usmrtit, obviněná bodla jednou ranou svého manžela - poškozeného René H. pod levou podpažní jamku v úrovni dolního okraje levé prsní bradavky, čímž mu způsobila bodné poranění levé poloviny hrudníku s průbodem horního laloku levé plíce a bodným poraněním hrotu levé komory srdeční a levé dutiny hrudní, kdy poškozený tomuto zranění na místě podlehl.

KSZ v Brně se podrobněji zabývalo zvláštnostmi motivů trestných činů vraždy podle § 219 tr. zák., jestliže konstatovalo, že u tohoto trestného činu došlo v roce 2005 k poklesu počtu stíhaných osob o 4 a obžalovaných o 5 osob (29 stíhaných, 26 obžalovaných). Zjistný motiv vraždy či jejího pokusu byl za sledované období zjištěn v 6 případech (v roce 2004 se jednalo o 9 případů). Třetina těchto trestných činů byla spáchána na obětech, které byly příbuznými pachatelů, přičemž motiv jejich násilného jednání nelze nijak zobecnit. Ve 2 případech se jednalo o usmrcení nezletilého dítěte matkou (u obou zjištěna duševní porucha), aniž by šlo o trestný čin dle § 220 tr. zák., v dalších 4 případech pachatel napadl svého rodiče poté, co mu opakovaně vyčítal jeho způsob života - nadměrné užívání alkoholu či jiné omamné látky a nedostatky v práci. Ve 3 případech se jednalo o motiv, kdy poškozeným byl prarodič či bývalá manželka, ve 2 případech byla motivem žárlivost.

V převážné většině případů byli oběťmi osoby známé, s nimiž se pachatelé stýkali, vedle příbuzných se jednalo o spolubydlící, spolupacienty, kolegy v práci či kamarády. Téměř vždy se jednalo o náhodné konflikty s banálním motivem.

Odlíšného charakteru je trestní věc obv. Jaroslava C. (3 KZV 47/2005), který vylákal na odlehlé místo poškozeného, s nímž se v minulosti stýkal, za účelem výměny peněz. Poškozeného usmrtil výstřelou z revolveru a odcizil mu částku 1,4 mil. Kč, kterou požadoval přinést za účelem směny za euro.

Prvky plánovitosti obsahuje i jednání obv. Tomáše M. (3 KZV 35/2004), který vytipoval v okolí svého bydliště poškozeného jako majitele osobního vozidla, s nímž v nočních hodinách odjížděl z parkoviště do zaměstnání. Zde ho spolu s dalšími dvěma spolupachateli napadl kovovou tyčí a následně se společně všichni tři zmocnili jeho vozidla.

Ve většině případů byly užity k násilí kuchyňské či vystřelovací nože, stejně jako v předchozím období byla střelná zbraň užita výjimečně. Brutalitou se vymyká trestní věc obv. Josefa P. (3 KZV 19/2005), který ze žárlivosti ve spánku opakovanými údery sekerou do hlavy usmrtil nejprve svoji přítelkyni, poté, z obavy před odhalením, jejího otce. Obě těla ukryl ve sklepě jejich rodinného domu, který pak užíval.

Většina nižších státních zastupitelství konstatuje pokles počtu osob stíhaných i obžalovaných u **trestného činu loupeže dle § 234 tr. zák.** (výjimku tvořily pouze obvody **MSZ v Praze, KSZ v Českých Budějovicích a KSZ v Hradci Králové**).

KSZ v Ostravě k tomu uvedlo, že o příčinách poklesu této závažné trestné činnosti lze pouze spekulovat, není však vyloučeno, že tomuto závěru přispělo i to, že část potencionálních pachatelů se v minulém roce nacházela ve výkonu trestu odnětí svobody.

V obvodu **KSZ v Brně** byl opačný trend zaznamenán jen u **OSZ v Břeclavi**, kde je současně konstatováno, že tohoto trestného činu se ve velké míře dopouštějí mladiství a pachatelé blízcí věku mladistvých, trestné činy jsou páčány ve spolupachatelství a v řadě případů se jedná o několik útoků tohoto trestného činu. Státní zastupitelství dále poukazuje na skutečnost, že v řadě případů jsou útoky vedeny s velkou agresivitou až brutalitou. Tento poznatek uvádí i **MSZ v Brně. OSZ v Hodoníně** poukazuje na fakt, že se tohoto trestného činu dopouštějí převážně mladiství a pachatelé blízcí věku mladistvých. V roce 2005 zde bylo rovněž zaznamenáno „spolupachatelství“ dítěte mladšího 15 let, takže ve věci byl podán návrh dle ustanovení § 90 odst. 1 zákona č. 218/2003 Sb., o soudnictví ve věcech mládeže. Trestné činy loupeže byly spáchány z převážné části společným jednáním více pachatelů na základě předchozí přípravy. Oběťmi byli zejména strážníci napadených objektů, obsluha benzinových čerpacích stanic a pracovníci peněžních ústavů.

V jedné věci se v obvodu **KSZ v Brně** jednalo o pokračující trestnou činnost (3 KZV 33/2004). Ve zmíněné věci bylo stíháno šest obviněných, kteří ve čtyřech případech přinutili svou jízdu zastavit vytypované řidiče nákladních vozidel, pomocí střelné zbraně je donutili nastoupit do zavazadlového

prostoru jejich osobního auta, odvezli je na odlehlé místo, kde je vysadili, přičemž jim stříkli do očí slzotvornou látku. V té době již měli převážené zboží vyloženo. Dosud se nepodařilo ustanovit dva spolupachatele loupežných přepadení majitelů vozidel, které na základě inzerátů, v nichž poškození požadovali koupi vozidla, vylákali na jimi stanovené místo, kde je pod pohrůžkou užití střelné zbraně donutili vydat připravenou hotovost. Vzhledem ke stejnému modus operandi lze předpokládat, že ve všech čtyřech případech se jedná o stejné pachatele.

*V rámci případů **restného činu loupeže dle § 234 tr. zák.** byla státním zástupcem **KSZ v Praze** v roce 2005, ve věci sp. zn. KZv 115/2004, podána obžaloba na obviněného Davida B. a dalších 36 spoluobviněných pro rozsáhlou trestnou činnost, kdy předmětem trestního stíhání a podané obžaloby bylo celkem 21 skutků - trestného činu vraždy podle § 219 tr. zák. a zejména pak trestných činů loupeže podle § 234 odst. 1, 2 tr. zák., které měly být páchany plánovitě od roku 1996 do roku 2001 organizovanou skupinou pachatelů s tím, že následkem jednotlivých loupežných přepadení byly i několikamilionové škody. Kromě rozsahu páchané trestné činnosti bylo specifikem uvedené trestní věci také to, že se na ní formou účastenství podíleli tři důstojníci Policie ČR a jeden bývalý policista, což také umožnilo pachatelům unikat delší dobu odhalení a trestnímu stíhání. Při provádění některých loupeží pachatelé předstírali policejní zásah, a za tím účelem byli vybaveni potřebnými technickými prostředky Policie ČR a byli instruováni o taktice postupu při provádění úkonů policejními orgány. V současné době je trestní věc ve stadiu řízení před soudem I. stupně.*

K problematice **trestných činů kuplířství dle § 204 tr. zák. a obchodování s lidmi dle § 232a tr. zák.** je nutno především konstatovat, že s účinností od 22. 10. 2004 byla novelou trestního zákona provedenou zákonem č. 537/2004 Sb. zrušena skutková podstata trestného činu podle § 246 tr. zák. a nahrazena novým trestným činem obchodování s lidmi za účelem pohlavního styku podle § 232a tr. zák. Ten se však svými zákonnými znaky poněkud odlišuje od stávající úpravy (jakkoli se v řadě znaků zase s původní skutkovou podstatou shoduje).

Již ve zprávě o činnosti za rok 2004 byl zmiňován konkrétní případ (a to z obvodu **KSZ v Plzni**), jestliže došlo k situaci, že soud nalézací uznal podle platné úpravy obžalované vinnými ze spáchání trestného činu obchodování s lidmi za účelem pohlavního styku podle § 246 odst. 1, odst. 3 tr. zák., odvolací soud rozhodoval již za účinnosti novelizovaného trestního zákona a konstatoval, že došlo k objektivnímu porušení zákona, neboť obžalovaní byli uznáni vinnými trestným činem, který neexistuje. Učinil proto závěr, že je nezbytné, aby věc byla vrácena státnímu zástupci k došetření s pokynem, „aby bylo obžalovaným sděleno obvinění pro takový trestný čin, který platný zákon zná, aby jim bylo umožněno se k novému obvinění vyjádřit a uplatnit obhajobu.“

K publikaci ve Sbírce soudních rozhodnutí a stanovisek bylo trestním kolegiem Nejvyššího soudu schváleno rozhodnutí Nejvyššího soudu ze dne 13. 9. 2005, sp. zn. 4 Tz 112/2005, týkající se právě nezákonného postupu Vrchního soudu v Praze v dané věci, s právní větou: „**Čin pachatele spáchaný před účinností zákona č. 537/2004 Sb. (tj. před 22. 10. 2004), který vykazuje zákonné znaky skutkové podstaty trestného činu obchodování s lidmi za účelem pohlavního styku podle § 246 tr. zák. (v tehdy platném a účinném znění), po účinnosti citovaného zákona nelze s ohledem na ustanovení § 16 odst. 1 tr. zák. posoudit jako trestný čin obchodování s lidmi podle § 232a tr. zák., byť by naplňoval všechny jeho zákonné znaky, neboť tato právní kvalifikace není pro pachatele příznivější. V takovém případě lze skutek kvalifikovat jako trestný čin obchodování s lidmi za účelem pohlavního styku podle § 246 tr. zák. ve znění účinném v době spáchání činu. Skutkové podstaty obou těchto trestných činů však nejsou zcela shodné, a proto v případě, když skutek nevykazuje všechny zákonné znaky skutkové podstaty trestného činu obchodování s lidmi podle § 232a tr. zák. ve znění účinném od 22. 10. 2004, nelze jej**

posoudit ani jako trestný čin obchodování s lidmi za účelem pohlavního styku podle § 246 tr. zák. ve znění účinném v době jeho spáchání, ale v úvahu přichází jeho posouzení jako trestného činu kuplířství podle § 204 tr. zák.“

Je potřebné dodat, že obdobný nedostatek byl zjištěn v postupu státního zástupce OSZ v Trutnově, pokud zastavil trestní stíhání obviněných R. K. a P. K., které bylo vedeno právě pro trestný čin podle § 246 tr. zák., s poukazem na to, že po nabytí účinnosti citované novely již jednání naplňující znaky skutkové podstaty trestného činu podle § 246 odst. 1, odst. 2 písm. d) tr. zák. není trestným činem vzhledem k tomu, že ustanovení § 246 tr. zák. bylo zrušeno novelizací provedenou zákonem č. 537/2004 Sb. Byla zcela přehlédnuta nově upravená skutková podstata uvedená v § 232a tr. zák., stejně jako nezbytnost aplikovat ustanovení § 16 odst. 1 tr. zák. v takovém případě. Usnesení o zastavení trestního stíhání bylo zrušeno usnesením nejvyšší státní zástupkyně vydaným v souladu s § 174a odst. 1 tr. ř.

Statistické údaje zmíněné v tabulce č. II/3 potvrzují, že v roce 2004, ani v roce 2005, nebyl vůbec zaznamenán případ výskytu trestného činu podle § 232a tr. zák. (naproti tomu v roce 2005 bylo např. vykázáno 13 osob stíhaných a 12 obžalovaných pro trestný čin dle § 246 tr. zák.).

KSZ v Praze také uvádí, že pro trestný čin obchodování s lidmi podle § 232a tr. zák. nebylo v roce 2005 dle údajů statistiky v rámci jeho obvodu působnosti vedeno trestní stíhání proti konkrétní osobě a nebyla podána žádná obžaloba.

V řízení před soudem I. stupně byla skončena trestní věc OSZ Benešov z roku 2004 (sp. zn. Zt 349/2004) proti obv. J. P. pro trestný čin kvalifikovaný obžalobou jako trestný čin zbavení osobní svobody podle § 232 odst. 1 tr. zák. a trestný čin obchodování s lidmi podle § 232a odst. 2 písm. a) tr. zák., které měly být spáchány tím, že obviněná najala jako barmany ženy pocházející z Ukrajiny a Slovenské republiky, odebrala jim cestovní doklady, omezovala je na osobní svobodě a nutila k provozování prostituce. Soud I. stupně kvalifikoval skutek pouze jako trestný čin kuplířství podle § 204 odst. 1 tr. zák. a trestný čin zbavení osobní svobody podle § 232 odst. 1 tr. zák., kvalifikaci podle § 232a tr. zák. soud nepoužil a vypustil ji s ohledem na to, že svědkyně změnily již v přípravném řízení výpověď ve prospěch obžalované, a následně se k hlavnímu líčení nedostavily. Ze strany státního zástupce OSZ Benešov bylo podáno odvolání s tím, že soud I. stupně měl rozhodnout i o kvalifikaci podle § 232a tr. zák., neboť jednočinný souběh uvedeného trestného činu a trestného činu podle § 204 tr. zák. je vyloučen a o žalovaném skutku mělo být i v této části rozhodnuto, byť zprošťujícím rozsudkem ve smyslu § 226 písm. a) tr. ř. Krajský soud v Praze jako soud II. stupně ve věci zatím nerozhodl.

OSZ v Kladně v souvislosti s problematikou obchodování s lidmi poukázalo na dvě trestní věci, v nichž bylo vedeno trestní stíhání pro trestný čin kuplířství podle § 204 tr. zák. s tím, že oba případy byly v roce 2005 ve stadiu přípravného řízení trestního.

OSZ Praha - západ poukázalo na trestní věc proti obv. L. S. stíhanému a odsouzenému pro trestný čin kuplířství podle § 204 odst. 1, 2 tr. zák., kterého se měl dopustit tím, že pod záminkou obstarání práce zlákal ze Slovenské republiky do ČR dospělou ženu, kterou pohrůžkami užití násilí a násilím donutil k provozování prostituce v Rudné, okr. Praha - západ. Podle OSZ Praha - západ měl být skutek kvalifikován jako trestný čin podle § 232a odst. 2 písm. a), 3 písm. d) tr. zák., avšak tato kvalifikace nebyla ze strany **KSZ v Praze** akceptována a věc byla řešena v režimu § 16 tr. ř. a souzena okresním soudem.

KSZ v Plzni rovněž zmiňuje situaci související s vyšetřováním trestného činu kuplířství, neboť v roce 2005 došlo k nárůstu na 71 stíhaných osob, když v předchozím roce jich bylo stíháno v jeho obvodu jen 32. Stejně tak bylo zažalováno ve sledovaném období 71 osob. Jde tedy o výrazný nárůst.

Na něm se podílelo především **OSZ Tachov**, kde ve 3 trestních věcech bylo celkem stíháno 37 osob. Tyto věci souvisejí s vyšetřováním případu provozování prostituce v nočních klubech v Rozvadově. V jedné z trestních věcí bylo stíháno a následně obžalováno 20 osob, v dalších pak 15, když byly současně stíhány a obžalovány i pro trestný čin účasti na zločinném spolčení podle § 163a tr. zák. a většina z nich též pro trestný čin ohrožování výchovy mládeže podle § 217 tr. zák.

Obdobně **OSZ v Sokolově** poukazuje na trojnásobný nárůst trestného činu kuplířství z 5 na 18 stíhaných a obžalovaných osob. Na rozdíl od předchozí informace však jde o případy poskytování prostituce v terénu, kdy tato činnost je také vysoce organizovaná. Prostitutky jsou střeženy a ve většině případů mezi nimi a „pasáky“ je určitý příbuzenský vztah.

U samotného **KSZ v Plzni** - pokud jde o problematiku obchodování s lidmi, kde se konkrétně po novele provedené zákonem č. 537/2004 Sb., jedná o skutkovou podstatu dle § 232a tr. zák., ve věci, sp. zn. 1 KZN 1566/2005, bylo vedeno prověřování pro podezření ze spáchání trestného činu obchodování s lidmi podle § 232a odst. 2 písm. a), odst. 3 písm. d) tr. zák. a trestného činu kuplířství podle § 204 odst. 1 tr. zák., kdy dne 22. 2. 2005 byly zahájeny úkony trestního řízení. Prověřování probíhalo na základě výpovědi různých osob, mimo jiné i občanky Ukrajiny, která byla nucena provozovat prostituci ve Španělsku, a následně byla převezena i do ČR. V průběhu vyšetřování byla vyloučena účast původně podezřelé osoby, ale současně bylo zjištěno, že trestné činnosti se dopouští další, kteří organizují dopravu dívek do Nizozemí za účelem provozování prostituce. Policejní orgán navázal spolupráci s nizozemskými policisty, přičemž došlo ke 2 pracovním schůzkám v Plzni, a to i za účasti státního zástupce z Groningenu a dozorové státní zástupkyně **KSZ v Plzni**. Česká strana pak předala získané poznatky dne 22. 11. 2005 formou trestního oznámení nizozemské straně, a to poté, co 14. 10. 2005 došlo v Nizozemí k zadržení českých státních občanů Roberta M. a Anny M. Právní pomoc je k žádosti dožadující strany nadále poskytována, konkrétně jde o výsledky dalších poškozených dívek, které se zdržují na území ČR.

Ve sledovaném období zaznamenalo rovněž **KSZ v Ústí nad Labem** problémy spojené s překrýváním skutkových podstat trestných činů kuplířství a obchodování s lidmi. Jelikož se jedná o trestné činy rozdílné závažnosti, rozhodovalo toto státní zastupitelství opakovaně problémy se stanovením věcné příslušnosti státního zástupce k výkonu dozoru nad přípravným řízením, resp. s určením, o který ze dvou shora uvedených trestných činů se jedná. Byť se znaky obou trestných činů překrývají, je považován trestný čin obchodování s lidmi podle § 232a odst. 1 písm. a) nebo odst. 2 písm. a), odst. 3 písm. d) tr. zák. za speciální ustanovení vůči trestnému činu kuplířství podle § 204 odst. 1 tr. zák., což vylučuje jednočinný souběh; v praxi tato skutečnost činí nemalé kvalifikační problémy.

Tento nedostatek je do budoucna žádoucí legislativně odstranit. Byť **KSZ v Ústí nad Labem** řešilo danou problematiku toliko ve stadiu před zahájením trestního stíhání, považuje za nutné na tyto obtíže upozornit. Pro názornost jsou zmíněny dva případy, které byly řešeny:

V prvním případě jde o věc vedenou pod sp. zn. 2 KZN 718/2005 a skutkový děj měl spočívat v tom, že dne 22. 4. 2005 v Rumburku byla Michaela D. vylákána neznámým mužem, nejspíše občanem Turecka, na diskotéku v obci Teplice, a následně dopravena do Spolkové republiky Německo, kde byla zadržována za účelem, aby jí bylo užito k prostituci. V SRN měla být prodána dalším osobám za 3 000 EURO (skutek byl kvalifikován jako trestný čin obchodování s lidmi podle § 232a odst. 2 písm. a), odst. 3 písm. d) tr. zák.). Věc byla pak odložena usnesením policejního orgánu dle § 159 odst. 1 tr. ř.

Ve druhém případě jde o věc vedenou pod sp.zn. 2 KZN 684/2005 a skutkový děj spočívá v tom, že v listopadu 2004 slíbily neznámé osoby státní příslušníci Ukrajiny Oxaně M. zprostředkování zaměstnání jakožto pokojské na území České republiky. Po zcela dobrovolném příjezdu do penzionu v okrese Chomutov bylo jmenované sděleno, že bude vykonávat služby spojené s prostitucí, čemuž se bez jakéhokoli dalšího násilí ze strany třetích osob podvolila. I přesto, že v počáteční fázi prověřování byl skutek kvalifikován jako trestný čin dle § 232a odst. 2 písm. a), odst. 3 písm. d) tr. zák., byla následně

provedena změna právního posouzení na trestný čin kuplířství dle § 204 tr. zák., a jako taková byla věc postoupena z důvodu věcné příslušnosti místně příslušnému **OSZ v Chomutově**.

KSZ v Hradci Králové ve vztahu k uvedené problematice uvádí, že po zavedení § 232a tr. zák. novelou trestního zákona č. 537/2004 Sb. s účinností od 22. 10. 2004 byla zjištěna tendence policejního orgánu jednání dosud kvalifikované jako trestný čin kuplířství podle § 204 tr. zák. posuzovat podle přísnějšího ustanovení § 232a tr. zák.

Šlo konkrétně o jednání pachatelů, kteří najímali ženy mladší 18 let na poskytování sexuálních služeb za úplatu v nočním podniku či pronajatých bytech, v čemž policejní orgán spatřoval podezření z trestného činu obchodování s lidmi dle § 232a odst. 1 písm. a), odst. 3 písm. d) tr. zák.

KSZ v Hradci Králové v uvedeném jednání shledalo podezření z trestného činu kuplířství dle § 204 odst. 1, 3 písm. c) tr. zák., pro který bylo počátkem roku 2006 také zahájeno trestní stíhání. Skutečností je, že skutkové podstaty trestného činu kuplířství dle § 204 odst. 1, 3 písm. c) tr. zák. a trestného činu obchodování s lidmi dle § 232a odst. 1 písm. a), odst. 3 písm. d) tr. zák. upravují obdobně jednání pachatelů, a ani výklad těchto ustanovení v novém komentáři k trestnímu zákonu neposkytuje dostatečný návod, která ustanovení aplikovat, byť v případě trestného činu kuplířství dle § 204 odst. 1, 3 písm. c) tr. zák. je dána věcná příslušnost k dozoru na straně státního zástupce okresního státního zastupitelství, kdežto podezření z trestného činu dle § 232a odst. 1, písm. a), odst. 3 písm. d) tr. zák. zakládá v prvním stupni příslušnost krajského soudu, a tedy státního zástupce krajského státního zastupitelství k dozoru nad vyšetřováním.

Při řešení tohoto konkrétního případu (na **KSZ v Hradci Králové** vedeném pod sp. zn. KZN 783/2005) se vycházelo ze skutečnosti, že § 232a tr. zák. (obchodování s lidmi) upravuje jednání pachatele, který přiměje, zjedná, najme, zláká, dopraví, ukryje, zadržuje nebo vydá osobu mladší 18 let, aby jí bylo užito k pohlavnímu styku nebo k jiným formám sexuálního obtěžování nebo zneužívání, a spáchá takový čin v úmyslu, aby jiného bylo užito k prostituci. Výkladem tohoto ustanovení byl učiněn závěr, že pachatel musí s jinou osobou určitým způsobem nakládat (obchodovat), aby jí bylo užito někým jiným k pohlavnímu styku, resp. k prostituci. Na druhé straně kuplíř ve smyslu § 204 tr. zák. přímo jiného zjedná, přiměje nebo svede k provozování prostituce nebo kořistí z prostituce provozované jiným.

Na **KSZ v Hradci Králové** je nadto vedena jedna trestní věc obviněných, kteří jsou stíháni pro trestný čin obchodování s lidmi dle § 232a odst. 2 písm. a) tr. zák., přičemž jednání obviněných - občanů Ruské federace - spočívalo v tom, že poškozenou, rovněž státní občanku Ruské federace, za částku zhruba 10 000,- Kč prodali, nebo měli prodat, do nočního klubu s tím, že zde poškozená bude poskytovat sexuální služby za úplatu. Věc je vedena na **KSZ v Hradci Králové** pod sp. zn. 1 KZV 41/2005, nachází se dosud ve stadiu vyšetřování, přičemž provedené důkazy nasvědčují tomu, že i pro tento trestný čin bude na obviněné zřejmě podána obžaloba, byť zatím není jednoznačné, zda poškozená v uvedeném nočním klubu skutečně sexuální služby poskytovala, což ovšem z hlediska výše uvedené právní kvalifikace není považováno za rozhodující. Naopak se dále nabízí možnost jednání obviněných právně kvalifikovat dle § 232a odst. 2 písm. a) tr. zák., neboť podle úmyslu obviněných poškozená měla v uvedeném nočním podniku poskytovat sexuální služby za úplatu, což je nepochybně prostitucí. Peníze získané touto činností měla poškozená rovněž odevzdávat obviněným.

KSZ v Brně zdůrazňuje, že trestný čin kuplířství podle § 204 tr. zák. vykázal pokles v počtu stíhaných i žalovaných osob, přičemž v okresech Brno – venkov, Vyškov a Znojmo bylo stíháno a následně obžalováno vždy po jedné osobě. Základní charakteristické rysy vývoje tohoto trestného činu nelze s ohledem na malou četnost výskytu jak v rámci kraje, tak jednotlivých okresů, zobecnit. Lze pouze konstatovat, že jak v roce 2005, tak v roce 2004 byl tento trestný čin stíhán v okrese Znojmo, z čehož by bylo možno dovodit geografickou podmíněnost jeho výskytu v tom, že se jedná o příhraniční okres. Ani v tomto případě však nelze v tomto směru učinit jednoznačný závěr, neboť v sousedním, rovněž příhraničním okrese Břeclav v posledních dvou letech tento trestný čin zjištěn nebyl.

V obvodu působnosti KSZ v Brně nebyl zaznamenán výskyt trestného činu obchodování s lidmi dle ustanovení § 232a tr. zák. Pouze u tohoto krajského státního zastupitelství je vedeno trestní stíhání v jedné trestní věci vůči třem spolupachatelům. Dva z nich provozují noční erotické kluby ve Znojmě, třetí spolupachatelkou je prostitutka, která získávala dívky mladší 18 let k provozování prostituce v těchto nočních klubech.

I **KSZ v Brně** potvrzuje, že vzhledem k pojetí trestného činu kuplířství podle § 204 tr. zák. je problematické rozlišit kvalifikované skutkové podstaty obou trestných činů, neboť jednání obviněných lze podřadit i pod § 204 odst. 1, odst. 3 písm. c) tr. zák. V tomto směru by bylo na místě iniciovat změnu jednotlivých skutkových podstat. Na základě poznatků z této trestní věci je zřejmé, že provozování prostituce v nočních klubech na území ČR je dlouhodobě neřešený problém, jenž vyžaduje vlastní iniciativu policejních orgánů, která se neobejde bez operativně pátracích prostředků, přičemž jde o časově náročný způsob šetření. Vzhledem k tomu, že řada prostitutek jsou cizinky, je časově i důkazně náročné také samotné vyšetřování, zvláště, když jsou výslechy svědků často prováděny cestou právní pomoci.

Naznačený problém týkající se vzájemného vztahu skutkových podstat trestných činů kuplířství a obchodování s lidmi se pokusil vyřešit nový trestní zákoník (tisk 744 Poslanecké sněmovny - srov. úpravu v § 143 návrhu o trestném činu obchodování s lidmi a v § 164 návrhu o kuplířství, po pozměňovacích návrzích uplatněných v závěrečné fázi projednávání návrhu v listopadu 2005), ale nakonec jej po zamítnutí Senátem Poslanecká sněmovna již neschválila.

c) Vybrané trestné činy spáchané nedospělci, mladistvými a na dětech (tabulky č. II/4a až II/4f)

aa) Trestná činnost mladistvých (tabulky č. II/4a až č. II/4e)

Zvláštní zpráva obsahující vyhodnocení postupu státních zastupitelství při aplikaci zákona č. 218/2003 Sb., o soudnictví ve věcech mládeže vypracovaná Nejvyšším státním zastupitelstvím v dubnu 2005 konstatovala, že v prvním roce účinnosti zákona č. 218/2003 Sb., o soudnictví ve věcech mládeže, se projevil (oproti roku 2003) poměrně výrazný pokles ve všech sledovaných ukazatelích vztahujících se k **trestné činnosti mladistvých**.

Pokud jde o souhrnný ukazatel **osob stíhaných** a osob, ohledně nichž bylo konáno **zkrácené přípravné řízení**, nastalo (ve vztahu k mladistvým) na území celé České republiky snížení o **12,0 %** (v roce 2004 o 19,1 %). V rámci obvodů jednotlivých krajských státních zastupitelství nejmarkantnější pokles byl zaznamenán v obvodech **KSZ v Ostravě** (o 18,6 %), **KSZ v Brně** (o 17,7 %) a **KSZ v Českých Budějovicích** (o 13,8 %), naproti tomu nejméně výrazný pokles v obvodu **KSZ v Hradci Králové** (o 1,1 %) a **KSZ v Plzni** (o 1,7 %).

Pokud jde o osoby **obžalované** a osoby, na něž byl podán **návrh na potrestání**, byl zaznamenán pokles o **8,4 %** (v roce 2004 o 26,1 %). Nejvýraznější snížení nastalo v obvodech **KSZ v Ostravě** (o 15,1 %) a **KSZ v Ústí nad Labem** (o 13,1 %), naproti tomu v obvodech **KSZ v Hradci Králové** a **KSZ v Plzni** nastalo dokonce zvýšení tohoto ukazatele (o 11,9 %, resp. o 4,8 %).

Snížení se (v rámci celé České republiky) projevilo rovněž v ukazatelích **stíhaných** osob mladistvých (o 2,0 %; o rok předtím to bylo ovšem 22,4 %), nikoli však již **obžalovaných** mladistvých (nastal tu nárůst o **3,0 %**; v roce 2004 šlo o pokles o 26,4 %). V dílčích ukazatelích týkajících se zkráceného přípravného řízení byl v roce 2005 zaznamenán

vzestup o **72,8 %**, pokud jde o mladistvé, jimž bylo sděleno podezření, a o **83,3 %**, pokud jde o mladistvé, na něž byl podán návrh na potrestání (údaje za rok 2004 dosáhly ovšem extrémně nízkých hodnot oproti roku 2003 - jednalo se až o sedmi až osminásobné snížení). Podrobnosti plynou v tomto ohledu z *tabulek č. II/4b a II/4c*.

Pokud jde o *tabulku č. II/4d*, ta zachycuje přehled mladistvých obžalovaných pro vybrané trestné činy, resp. provinění (vraždy, loupeže, znásilnění a krádeže podle § 219, § 234, § 241 a § 247 tr. zák., ve spojení s § 6 odst. 1 zákona č. 218/2003 Sb.), zatímco *tabulka č. II/4e* obsahuje údaje o vývoji postihu mladistvých ve zkráceném přípravném řízení (také pro vybraná provinění).

Ve zprávách o činnosti státního zastupitelství za uplynulý rok (např. za rok 2001, 2002 a 2003) bylo vždy uváděno, že pokud docházelo k poklesu evidované kriminality jak mladistvých, tak osob nedospělých (dětí mladších 15 let – srov. níže), současně bylo dodáváno, že v tomto období nastal také výrazný populační pokles u věkové kategorie v rozmezí od 14 do 18 let (přibližně o 20 %), takže i když byl evidován pokles ukazatelů trestné činnosti, nadále bylo možno spíše vycházet z toho, že fakticky šlo o vzestup (byť se tento závěr mohl do značné míry jevit jako paradoxní). Tento jev – měl-li být náležitě zhodnocen – tehdy ve svých důsledcích znamenal, že nárůst zejména trestné činnosti mladistvých byl ve skutečnosti vyšší, než by to odpovídalo příslušným statistickým podkladům.

Po náležitém zhodnocení situace v roce 2004 bylo ovšem zřejmé, že pokles ve všech ukazatelích byl tak zásadní, že již výše zmiňovaná tendence přestala platit (nastal již zcela reálný pokles, a to i s přihlédnutím k populačnímu vývoji na území České republiky). To nic neměnilo na tehdy konstatovaném faktu, že se neustále snižoval věk pachatelů, kteří se dopouštěli nezdůvodněných, především násilných, trestných činů.

Byť v roce 2005 nastal v některých ukazatelích (týkajících se především zkráceného přípravného řízení) vzestup, je zjevné, že naznačená tendence vývoje trestné činnosti mladistvých nadále přetrvává.

Je ostatně potvrzována i údaji policejní statistiky, z níž vyplývá, že počet objasněných trestných činů spáchaných mladistvými poklesl o 8,8 % (v roce 2004 o 19,4 %). V roce 2005 spáchali mladiství 7 614 objasněných trestných činů (v roce 2004 jich bylo 7 886).

Z údajů policejní statistiky lze nadto zjistit obecný stav objasněnosti (ve vztahu ke všem trestným činům). Jestliže tedy např. v roce 2004 činil tento ukazatel 38,2 % a v roce 2003 37,9 % (v roce 2002 pak 40,7 %), v roce 2005 dosáhl 39,3 %. Z toho je tedy zřejmé, že nedošlo k nějakému zásadnímu vzestupu nebo poklesu objasněnosti, takže nelze předpokládat, že by snížení objemu trestné činnosti mladistvých bylo vyvoláno právě tímto momentem (totéž se pak týká i činů jinak trestných dětí mladších 15 let).

Z hlediska **skladby** této formy kriminality (vezmeme-li v úvahu ukazatele stíhaných a obžalovaných osob) vzrostl podíl mladistvých na celkovém počtu loupeží, znásilnění a krádeží, naproti tomu poklesl jejich podíl na trestných činech (proviněních) vraždy (kde naopak v předchozím roce nastal podstatný vzestup – srov. *tabulku č. II/4d*).

V obvodu VSZ v Praze KSZ v Českých Budějovicích konstatuje, že počet stíhaných mladistvých spolu s trestnými činy mladistvých, o nichž bylo konáno zkrácené přípravné řízení v roce 2005, poklesl v jeho obvodu téměř o 14 % oproti roku 2004. Tento pokles je zaznamenáván nepřetržitě od roku 2001. Počet mladistvých osob obžalovaných, nebo na něž byl podán návrh na potrestání pak poklesl v roce 2005 o téměř 13 % oproti roku 2004.

V obvodu VSZ v Olomouci zkrácené přípravné řízení, stejně jako tomu bylo v roce 2004, bylo realizováno v nepoměrně větší míře v obvodu působnosti KSZ v Ostravě, zatímco státními zastupitelstvími v obvodu působnosti KSZ v Brně je institut zkráceného přípravného řízení uplatňován zcela výjimečně.

bb) Trestná činnost páchaná osobami nedospělými (tabulka č. II/4a)

Ve vztahu k **dětem mladším než 15 let** zvýšení počtu činů jinak trestných dosáhlo (na území celé ČR) v roce 2005 **3,9 %** (v roce 2004 se však jednalo o pokles dokonce o 38,8 %). Diametrálně odlišný byl přitom vývoj v obvodech obou vrchních státních zastupitelství. U státních zastupitelství v obvodu **VSZ v Praze** byl zaznamenán pokles o 7,2 %, zatímco u státních zastupitelství v obvodu **VSZ v Olomouci** nastal nárůst o 25,3 %.

VSZ v Olomouci v tomto směru upozorňuje na to, že není na místě stávající situaci hodnotit negativně, neboť je zřejmé, že delikvence nedospělých osob má nadále klesající tendenci. V těchto souvislostech je nutno zdůraznit zcela odlišnou situaci v jednotlivých regionech, neboť zmíněný nárůst je ve svém výsledku odrazem stavu v obvodu KSZ v Ostravě, kde v roce 2005 počet nedospělých osob páchajících trestnou činností vzrostl oproti roku 2004 o 68,8 %, zatímco v obvodu KSZ v Brně došlo ke snížení počtu delikventních nedospělců o 18,5 %. Severomoravský region se tak počtem delikventů z řad nedospělých osob velmi výrazně podílí na celkovém počtu nedospělců páchajících trestnou činností na území ČR, konkrétně tento podíl činí 27,8 %.

*Dlužno dodat, že v předchozím roce nejmarkantnější pokles byl zaznamenán právě v obvodu **KSZ v Ostravě** (o plných 60,8 %).*

Absolutní počet dětí mladších 15 let, jež se dopustily činu jinak trestného (ve vztahu k nimž bylo v roce 2005 ve statistických listech trestních vykázáno rozhodnutí dle § 159a odst. 2 tr. ř. s přihlédnutím k § 11 odst. 1 písm. d) tr. ř.) činil v roce 2005 **3 639** (v roce 2004 3 503, v roce 2003 5 724 a např. ještě v roce 1996, kdy bylo dosaženo maxima, 10 899).

Z údajů policejní statistiky vyplývá, že počet objasněných trestných činů spáchaných dětmi do 15 let poklesl o 10,5 % (v roce 2004 o 29,3 %). Za rok 2005 spáchaly děti mladší než 15 let 3 086 (v roce 2004 3 319) objasněných činů jinak trestných. Podíl dětí do 15 let na celkovém počtu pachatelů poklesl na 2,7 % (ještě v předcházejícím roce to bylo 3,1 % a v roce 2003 4,2 %).

KSZ v Praze v návaznosti na statistické údaje o počtech činů jinak trestných, spáchaných dětmi mladšími 15 let, vyslovuje pochybnost o odůvodněnosti snížení věku jako podmínky pro uplatnění trestní odpovědnosti z 15 na 14 let tak, jak byla upravena v návrhu nového trestního zákoníku (**který byl ovšem nakonec Poslaneckou sněmovnou zamítnut**). Jako zásadnější se na úseku delikvence nedospělců jeví změny právní úpravy, a to jednak ustanovení § 90 zákona č. 218/2003 Sb., o soudnictví ve věcech mládeže (nahrazení obligatorních návrhů na uložení opatření prostorem pro uvážení státního zástupce při fakultativním podávání návrhu), jednak zkvalitnění právní úpravy režimu výkonu ochranné výchovy, popř. úprava zabezpečovací detence.

U státních zastupitelství v obvodu **VSZ v Olomouci** - pokud jde o charakter páchané trestné činnosti – převažovaly majetkové delikty, zejména pak krádeže. Také příčiny kriminality u této skupiny osob zůstávají v zásadě stejné, jde zejména o nedostatečné výchovné působení v rodinách, nedostatek mimoškolních aktivit, negativní vliv vrstevnických skupin projevující se zejména zvýšeným počtem tzv. skupinových trestních věcí, ve kterých děti mladší 15 let často páchají trestnou činností společně s mladistvými a případně též s mladými dospělými.

cc) Trestné činy páchané na dětech a na mládeži (tabulka č. II/4f)

V roce 2005 byl zaznamenán vzestup osob stíhaných i obžalovaných u trestného činu týrání svěřené osoby podle § 215 tr. zák., u všech ostatních trestných činů, včetně trestného činu zanedbání povinné výživy dle § 213 tr. zák., nastal pokles v obou těchto ukazatelích.

Ohledně nově sledovaného **trestného činu týrání osoby žijící ve společně obývaném bytě nebo domě podle § 215a tr. zák.** údaje tabulky č. II/4f prokazují, že v roce 2005 oproti roku 2004 nastal velice podstatný vzestup (a to o **773,9 %**, resp. o **797,6 %**), také absolutní počty stíhaných a žalovaných osob nejsou nikterak nízké (402 stíhaných a 368 obžalovaných, ohledně dalších 40 osob bylo konáno zkrácené přípravné řízení a na stejný počet podezřelých byl podán návrh na potrestání).

VSZ v Olomouci ve své podkladové zprávě ve vztahu k trestnému činu týrání osoby žijící ve společně obývaném bytě nebo domě podle § 215a tr. zák., zdůraznilo, že nelze, s ohledem na skutečnost, že tento trestný čin byl zařazen do trestního zákona až novelou provedenou zákonem č. 91/2004 Sb., účinnou od 1. 6. 2004, provést objektivní srovnání rozsahu páchání této trestné činnosti s předchozími lety, tedy ani s rokem 2004. Na základě údajů z roku 2005 je však možno konstatovat, že nejde o nevýznamnou oblast kriminality, tím spíše, že zde lze předpokládat vysokou latenci, a dále s ohledem na skutečnost, že – tak, jak to vyplývá z toho, co uvedla nižší státní zastupitelství - v drtivé většině případů jsou poškozenými manželky či družky pachatelů, takže nelze pominout nebezpečí vzniku vedlejších negativních následků u třetích osob, zejména ve formě psychické újmy u dětí, za jejichž přítomnosti k násilí v rodině často dochází.

KSZ v Českých Budějovicích k zmíněné skutkové podstatě uvádí, že pachatelé tohoto trestného činu jsou převážně muži, kteří fyzicky napadali své manželky, družky, rodiče nebo prarodiče, nebo se vůči těmto osobám opakovaně dopouštěli psychického, emocionálního a ekonomického nátlaku spočívajícího v urážkách, výhrůžkách, ponižování, zesměšňování, omezování přístupu ke společným financím či omezování volného pohybu.

KSZ v Ústí nad Labem zdůrazňuje, že procentuálně významnou část stíhané trestné činnosti v jeho obvodu představuje počet osob stíhaných pro trestný čin týrání osoby žijící ve společně obývaném bytě nebo domě podle § 215a tr. zák. Typickou ukázkou jednání, kvalifikovaného podle tohoto ustanovení trestního zákona, je věc vedená u **OSZ v Ústí nad Labem** pod sp. zn. 2 ZT 486/2005:

Dne 18. 8. 2005 byla podána obžaloba pro trestný čin dle § 215a odst. 1 tr. zák. na obv. Miroslava R., že nejméně od měsíce ledna 2004 do 12. 6. 2005 v Ústí nad Labem v bytě, jenž užíval společně se svou matkou a družkou Monikou B., nar. 28. 5. 1986, opakovaně slovně, psychicky a fyzicky, a to zejména údery pěstmi do obličeje, jmenovanou napadal, když 27. 3. 2005 ve 21.30 hodin jí opětovně udeřil pěstí do obličeje a s nožem v ruce jí vyhrožoval zabitím a dále 20. 4. 2005 ve 23.00 hod. ji opakovaně ranami pěstí udeřil do obličeje a sevřel pod krkem, přičemž jí způsobil hematom a tržnou ranku na rtu. Pachatel byl ode dne 12. 7. 2005 vzat do vazby a dne 11. 10. 2005 byla na něj podána obžaloba pro stejnorodou trestnou činnost, a to že od 10. 7. 2005 v Ústí nad Labem ze společně obývaného bytu vyhodil svou družku Moniku B. i s jejím synem, kdy jí vulgárně slovně napadal, a když se do bytu vrátila, opakovaně jí slovně napadl a několikrát udeřil rukou do obličeje, čímž utrpěla drobná poranění bez následného lékařského ošetření. Dne 12. 7. 2005 ve stejném bytě v obývacím pokoji hodil na postel svou matku Hanu R., nar. 18. 12. 1948, kterou udeřil do tváře, poté uhodil rukou do obličeje svou družku Moniku B., chytil ji za vlasy, tahal do kuchyně a předsíně, kde se jí snažil přitlačit na zeď, po chvíli se mu vyprostila a vyběhla ven.

Věc dosud není ukončena.

K problematice **dětské prostituce KSZ v Plzni** uvádí, že ve sledovaném období - s výjimkou OSZ v Chebu - nemají k ní ostatní úřady žádné poznatky. Právě OSZ v Chebu vykonával dozor v prověřování podezření z dětské prostituce, a to ve 3 věcech. Ve 2 případech na základě aktivit reportéra německé televizní stanice PRO 7 Gerda Glasera.

Ve věci, sp. zn. 2 ZN 1399/2005, byly dne 13. 6. 2005 zahájeny úkony trestního řízení pro podezření z nabízení dětí k sexuálním službám za úplatu. Stalo se tak na základě reportáže německé televize, která byla odvysílána 14. 5. 2005. Věc je sledována v rámci dohledu ze strany KSZ v Plzni pod sp. zn. 1 KZN 3002/2005. Následně po vyhodnocení videonahrávky bylo zjištěno, že se nejedná o originální materiál, nýbrž o sestřih záznamu upraveného pro uveřejnění v médiích. Oznamovatel byl požádán, aby pro potřeby trestního řízení poskytl originál záznamu reportáže, což neučinil. OSZ v Chebu se obrátilo cestou právní pomoci na státní zastupitelství v Mnichově. Žádosti bylo vyhověno až 13. 2. 2006 a videokazeta byla předána policejnímu orgánu k vyhodnocení záznamu, prověřování zatím není neskončeno.

Ve věci, sp. zn. 2 ZT 311/2005, bylo dne 23. 11. 2005 zahájeno trestní stíhání občana Rakouské republiky Gottlieba K. pro trestný čin svádění k pohlavnímu styku podle § 217a odst. 1 tr. zák., kterého se měl dopustit tím, že v herně dal osobě mladší 18 let Margitě F., nar. 29. 4. 1990, 20 eur za příslib pohlavního styku. Po ukončeném vyšetřování, kdy bylo ověřeno, že skutek je trestný i podle příslušných právních předpisů platných na území Rakouska, byla věc cestou právní pomoci předána příslušným justičním orgánům této republiky.

K trestnému činu svádění k pohlavnímu styku podle § 217a tr. zák. je nutno dodat, že pro něj bylo v roce 2005 stíháno na území ČR celkem **35 osob**, **31** jich bylo obžalováno.

Určitým překvapujícím zjištěním jsou údaje předložené OSZ v Sokolově a OSZ v Tachově, jež svědčí o tom, že může jít o latentní záležitost a dále i to, že jednání v rodinách směřuje stále častěji i vůči seniorům.

Ve věci ZT 272/2005 obv. Stanislav a Miluše M. pro trestný čin týrání osoby žijící ve společně obývaném bytě nebo domě podle § 215a odst. 1 tr. zák. je trestní stíhání vedeno pro skutek ke škodě poškozeného Stanislava M., nar. 1927, vlastního otce obviněného, jemuž odebírali důchod, nedávali mu dostatečnou stravu, zamykali ho v domě a činili mu další příkoří, v důsledku čehož zhubl až na 49 kg. Ve věci byla podána obžaloba, řízení zatím není ukončeno. Oznámení ve věci učinil sociální odbor obce z iniciativy zdravotní sestry, která poškozeného v místě bydliště navštívila.

d) Trestné činy spáchané z rasových, národnostních a jiných nenávistných pohnutek (tabulka č. II/5)

Údaje za rok 2005 svědčí o tom, že podíl této formy kriminality na celkovém objemu trestné činnosti nepřetržitě klesá. Zmíněný trend započal již v roce 2002 (zčásti byl přerušen v roce 2004). Nejvyšších hodnot ukazatelů stíhaných i žalovaných osob bylo jinak ve vztahu k této trestné činnosti dosaženo v polovině 90. let.

To, co bylo výše naznačeno, potvrzuje i následující tabulka, která zachycuje součty údajů ze standardního i zkráceného přípravného řízení.

<i>Trestné činy rasově či jinak motivované</i>	<i>Stíháno celkem osob</i>	<i>Obžalováno celkem osob</i>
1995	508	461
1996	616	552

1997	569	495
1998	535	439
1999	580	510
2000	535	451
2001	529	369
2002	467 (+51 ZPŘT)	435 (+50 ZPŘT)
2003	325 (+44 ZPŘT)	286 (+44 ZPŘT)
2004	351 (+48 ZPŘT)	326 (+47 ZPŘT)
2005	294 (+46 ZPŘT)	264 (+45 ZPŘT)

Jinak v roce 2005 byl zaznamenán vzestup (ale nepříliš výrazný) pouze u trestného činu násilí proti skupině obyvatelů a proti jednotlivci podle § 196 odst. 2, 3 tr. zák., u trestného činu vraždy podle § 219 odst. 2 písm. g) tr. zák. a u trestného činu poškozování cizí věci podle § 257 odst. 2 písm. b) tr. zák. (kde ovšem jde o velmi nízká absolutní čísla).

Ohledně ostatních trestných činů, především hanobení národa, etnické skupiny, rasy a přesvědčení podle § 198 tr. zák., podněcování k nenávisti vůči skupině osob nebo k omezování jejich práv a svobod podle § 198a tr. zák., ublížení na zdraví podle § 221 odst. 1, 2 písm. b) a § 222 odst. 1, 2 písm. b) tr. zák., podpory a propagace hnutí směřujících k potlačení práv a svobod člověka podle § 260 a § 261 tr. zák., byl zaznamenán pokles, byť nikoli vždy zvláště výrazný.

Ke snížení počtů stíhaných i obžalovaných osob došlo v obvodech jak **VSZ v Praze**, tak i **VSZ v Olomouci**, ale došlo k výraznějšímu poklesu této trestné činnosti.

V této souvislosti VSZ v Olomouci dodává, že páchaní předmětné trestné činnosti je kumulováno pouze v obvodu některých státních zastupitelství, zatímco u většiny státních zastupitelství poznatky o výskytu této kriminality zcela absentují. Nadto je třeba zdůraznit skutečnost vyplývající ze statistických údajů poskytnutých KSZ v Brně a KSZ v Ostravě, tedy že tato trestná činnost je ve větší míře, více jak ze tří čtvrtin, páchána v obvodu KSZ v Ostravě.

Údaje policejní statistiky, která – byť poněkud odchylně vymezuje pojem „trestné činy s extremistickým podtextem“, neboť tam nezahrnuje např. trestné činy vedené pohnutkou antisemitismu - vykazuje v roce 2005 253 trestných činů zjištěných a 191 objasněných (v roce 2004 366 skutků zjištěných a 289 objasněných a v roce 2003 se jednalo o 335, resp. 265 takových trestných činů).

Podíl všech rasově, národnostně či jinou nenávistí motivovaných trestných činů na celkovém objemu kriminality je však stále poměrně minimální a nedosahuje ani zdaleka 1 %.

*MSZ v Praze upozorňuje na poznatek **ObsZ pro Prahu 7**, kde se častěji objevuje trestná činnost páchaná prostřednictvím internetových stránek, kterou se však nedaří objasňovat, neboť www stránky jsou zřizovány především v USA.*

Trestné činy z rasových, národnostních a jiných nenávistných pohnutek převážně páchají sociálně narušené osoby, v převážné většině případů jde o osoby mladistvé, věkový průměr pachatelů je však někdy snížen i pod věkovou hranici trestní odpovědnosti. Podle sociálního složení jde převážně o pachatele s nízkým vzděláním, nízkými příjmy, bez sociálního zázemí. Většinou se jedná o méně závažné verbální či fyzické útoky, pachatelé jsou výrazně ovlivněni davem, případně ovlivněni i alkoholem.

KSZ v Praze jako výjimku uvádí jeden závažnější případ v okrese Příbram, kde došlo k násilnému útoku několika osob proti domu, ve kterém žije romská rodina. V tomto případě však následovala neprodleně soustředěná a státním zástupcem řízená činnost policejních orgánů směřující k objasnění věci a zjištění pachatelů, což se také v krátké době podařilo, a věc byla předána soudu.

Konkrétně se jednalo o trestní věc **OSZ v Příbrami**, sp.zn. 2 ZT 94/2005, kdy předmětem trestního stíhání byl útok skupiny 3 skinheadů na romskou rodinu, ke kterému došlo dne 10. 7. 2006 kolem 23.00 hodin v Rožmitále pod Třemšínem, okr. Příbram, a spočíval v tom, že obvinění po předchozí dohodě polili benzínem vstupní dveře a okenici u rodinného domu, ve kterém bylo v té době přítomno 9 lidí, a poté dveře a okenici zapálili, přičemž skutek byl kvalifikován v jednočinném souběhu jako trestný čin obecného ohrožení podle § 179 odst. 1 tr. zák. a trestný čin násilí proti skupině obyvatelů a proti jednotlivci podle § 196 odst. 2 tr. zák. Trestní stíhání skončilo v lednu 2006 podáním obžaloby, soudem I. stupně nebylo zatím rozhodnuto. K osobám obviněných ve věku 17, 18 a 23 let (z toho dva byli učni středních odborných učilišť), bylo zjištěno, že se zajímali o fašismus a neonacismus, což bylo doloženo výsledky domovních prohlídek.

S problematikou trestných činů spáchaných z nenávistných pohnutek souvisí také tematika, na kterou upozornilo **OSZ Kladno**, a která se týká šíření některých informací prostřednictvím internetu, a to konkrétně v podobě „humorných“ vyobrazení a koláží, jejichž obsahem je zlehčování aktů zločinů proti lidskosti a znevažování a hanobení obětí nacistické genocidy.

V trestní věci **OSZ v Kladně**, sp. zn. 4 ZN 929/2005, je vedeno trestní řízení ve věci oznámení ředitele Památníku Lidice na neznámého pachatele, který na internetu zveřejnil plakát s obrazem lidické ženy, které vložil do rukou CD, nad plakátem umístil nápis „CD-Pog Rom“ a pod plakátem nápis „Dnes už může vypalovat každý“. Policejní orgán věc odložil dle § 159a odst. 1 věty první tr. ř. s tím, že dle provozovatele serveru je autor plakátu anonymní, nelze jej zjistit a v dané věci šlo pouze o legraci. V rámci výkonu dozoru **OSZ Kladno** bylo rozhodnutí o odložení věci zrušeno dle § 174 odst. 2 písm. e) tr. ř. a policejnímu orgánu bylo uloženo konat nadále úkony trestního řízení pro trestný čin dle § 202 tr. zák. s ohledem na fakt, že provozovatel serveru o umístění materiálu věděl, ponechal jej nadále přístupný na internetu s tím, že uveřejněný materiál je doplněn výzvou, ať si jej klidně někdo žaluje, pokud má lepšího právníka nežli on. Věc je nadále ve stadiu prověřování.

KSZ v Českých Budějovicích poznamenává, že problémy, týkající se postihu vydavatelů tiskovin, nosičů CD, CD-ROM nebo DVD s extremistickým obsahem nebyly zaznamenány, a zaznamenány nebyly ani případy zvláště závažných trestných činů a případů tzv. sportovního násilí spáchaných ze shora uvedených pohnutek.

S ohledem na medializaci případu **KSZ v Českých Budějovicích** považuje za potřebné se zmínit o prověřování vedeném pod sp. zn. ZN 2004/2005 u **OSZ ve Strakoniciích**, které dosud probíhá.

Úkony trestního řízení byly podle § 158 odst. 3 tr. ř. zahájeny dne 18. 9. 2005 pro trestný čin podle § 260 odst. 1 tr. zák. Tohoto trestného činu se měl dopustit neznámý pachatel tím, že v době od 21.00 hodin dne 17. 9. 2005 do 02.00 hodin dne 18. 9. 2005 v sále pohostinství v obci Křtětice, okres Strakonice, během hudební akce podporoval veřejně hnutí směřující k potlačení práv a svobod občanů. Podnětem k zahájení úkonů trestního řízení byl obsah zpráv televize NOVA ze dne 18. 9. 2005 v 19.43 hodin, kde byla odvysílána reportáž o uskutečnění akce v obci Křtětice ze dne 17. 9. 2005. V ní bylo mimo jiné konstatováno, že „Potom organizátoři všechna okna zakryli, i přesto bylo na záběrech vidět, jak chvílemi hajlují“. V průběhu prověřování podalo vysvětlení podle § 158 odst. 5 tr. ř. do počátku měsíce února 2006 nejméně 186 osob, jejichž totožnost byla zjištěna v den konání akce příslušníky policie, nebo byla zjištěna z již provedených záznamů podle § 158 odst. 5 tr. ř. Dosavadní úkony v prověřování zatím nepřinesly kladný poznatek ke zjištění totožnosti konkrétních osob, které by svými projevy naplnily skutkovou podstatu trestného činu podle § 260 odst. 1 tr. zák. Naposledy byla prováděna rekognice, která podle sdělení dozorcující státní zástupkyně rovněž skončila s negativním výsledkem.

KSZ v Ústí nad Labem uvádí, že stejně jako v předchozím roce se trestné činy spáchané z rasových, národnostních a jiných nenávistných pohnutek vyskytují velice sporadicky, v celkovém souhrnu jejich počet klesá, a jde tak o mizivé procento ve srovnání s jinými druhy trestné činnosti.

U OSZ v České Lípě byl zaznamenán následující případ:

Ve věci vedené pod sp. zn. 2 ZT 281/2005 byli stíháni čtyři obvinění, kteří dne 3. 4. 2005 procházeli Nádražní ulicí v Zákupích v podnapilém stavu, začali házet kameny do oken domu čp. 261, který obývají Romové, rozbili tak tři kusy skleněných výplní v hodnotě 250,- Kč, a když byli pro své jednání napomínáni Ivetou P. a posléze Miroslavem P., Ivetu P. vulgárně uráželi a Miroslava P. uráželi pro jeho barvu pleti s tím, že všichni patří do plynu, přičemž romským dětem, které si hrály před domem, ukazovali pistoli a vyhrožovali zastřelením a poté, co Miroslav P. a jeho bratr Ernest P. za nimi vyběhli ven, opět jmenované uráželi pro jejich barvu pleti s tím, že všichni půjdou do plynu a jeden z nich dnešní den nepřežije, a dále vyhrožovali podpálením domu. Proto poškození z obavy před nimi přivolali Policii ČR.

Jednání obviněných bylo kvalifikováno jednak jako trestný čin násilí proti skupině obyvatelů a proti jednotlivci podle § 196 odst. 2 tr. zák., a jednak jako trestný čin výtržnictví podle § 202 odst. 1 tr. zák., a tak to také bylo odsouzeno trestním příkazem Okresního soudu v České Lípě.

OSZ v Mostě udává jako příklad věc vedenou pod sp. zn. 1 ZT 21/2005:

Byla zde podána obžaloba na obyv. Jakuba S., nar. 24. 1. 1985, Lukáše V., nar. 30. 11. 1985, Kamila P., nar. 28. 11. 1983 a Tomáše P., nar. 13. 3. 1985, neboť všichni se měli dopustit jednak trestného činu podněcování k nenávisti vůči skupině osob nebo k omezování jejich práv a svobod podle § 198 odst. 1 písm. a), odst. 2 tr. zák., jednak trestného činu výtržnictví podle § 202 odst. 1 tr. zák. tím, že dne 9. 1. 2005 kolem 15.00 hod v Mostě, ul. Malíka, mezi blokem 734 a mateřskou školou vykřikovali hesla „sieg heil“ „white power“, „černý huby“ „negři“ „černý svině“ na osoby romského původu Pavla M., nar. 29. 10. 1981, Dušana P., nar. 28. 12. 1985, Ladislava K., nar. 27. 7. 1987, Ondřeje K., nar. 2. 2. 1980, a Radka Š., nar. 18. 2. 1986, následně proti nim zaútočili tyčemi a teleskopickými obuškami, začali kopat do osobního automobilu zn. Fiat Pavla M. Když před nimi začali poškození utíkat, obviněný S. dostihl Dušana P., který upadl na zem, kopl jej do těla a udeřil jej blíže nespécifikovaným předmětem do hlavy a poté jej píchl nespécifikovaným nožem délky čepele nejméně 10 cm a šířky čepele 2 cm do oblasti srdeční krajiny, a způsobil mu tak řeznou ránu hlavy v pravé spánkové krajině délky asi 4 cm a povrchní bodnou ránu levé strany hrudníku na vnitřní straně dvorce prsní bradavky s bodným kanálem zasahujícím do hloubky 6 - 8 cm, probíhajícím směrem ke středu a dolů k 6. žebru s odpovídající dobou léčení v trvání 11 dnů. V důsledku napadení poškozený P. utrpěl rovněž škodu na oblečení a brýlích ve výši 2 300,-Kč. Toto jednání obviněného S. bylo navíc – na rozdíl od ostatních obviněných - kvalifikováno též jako pokus trestného činu ublížení na zdraví podle § 8 odst. 1, § 222 odst. 1, 2 písm. b) tr. zák. Obviněný S. se dopustil ještě další trestné činnosti, jeho stíhání bylo vedeno vazebně, v řízení před soudem pak byl z vazby propuštěn za současného přijetí slibu. Věc dosud nebyla skončena, opakovaně se konalo hlavní líčení, naposledy bylo odročeno na 19. 5. 2006.

I v roce 2005 byly registrovány případy tzv. „rasismu naruby“. Příklad uvádí **OSZ v Lounech** na věci vedené pod sp. zn. ZT 229/2005:

Obviněný Viktor Š. a spol. byli obžalováni z pokusu trestného činu ublížení na zdraví podle § 8 odst. 1, § 222 odst. 1, odst. 2 písm. b) tr. zák., kdy skupina čtyř Romů napadla dřevěnou tyčí místního občana, do něhož kromě bití tyčí i kopal. Přitom obvinění vykřikovali urážky vztahující se k barvě pleti a národnosti. Motivem bylo patrně déletrvající osobní nepřátelství. Hlavnímu pachateli byl při hlavním líčení dne 4. 1. 2006 za tuto a za další méně závažnou trestnou činnost uložen nepravomocně nepodmíněný trest odnětí svobody v trvání 5 let.

Příklad „rasismu naruby“ zmiňuje ve své zprávě i **OSZ v Ústí nad Labem**. U jím řízeného státního zastupitelství je věc vedena pod sp. zn. 2 ZT 39/2005:

Dne 4. 3. 2005 byla podána obžaloba na Pavla N., nar. 22. 10. 1972, mimo jiné také pro trestný čin hanobení národa, etnické skupiny, rasy a přesvědčení dle § 198 odst. 1 písm. a) tr. zák., že dne 30. 11. 2004 v době kolem 20.30 hodin v Ústí nad Labem - Mojžíři, v restauraci „Muži v ofsajdu“, několikrát vyzval poškozeného M. D., aby mu zapůjčil mobilní telefon, kdy toto poškozený odmítl, a proto mu jeho mobilní telefon zn. Nokia 7610 v hodnotě 9 777,- Kč přes jeho nesouhlas vytáhl z kapsy bundy, kterou měl poškozený na sobě, začal se s poškozeným o mobilní telefon přetahovat, přičemž v úmyslu tento mobilní telefon získat poškozeného fyzicky napadl úderem pěstí do obličeje. Nepodařilo se mu však poškozenému z ruky jeho mobilní telefon vytrhnout, následně byl za pomoci dalšího hosta z restaurace vyveden, poškozenému svým jednáním způsobil zranění hlavy vyžadující si ošetření v Masarykově nemocnici v Ústí nad Labem s následnou pracovní neschopností do 20. 12. 2004. Po příjezdu hlídky Městské policie Ústí nad Labem a Policie ČR se obviněný ve 21.00 hodin vrátil k restauraci, a v ruce držíc dřevěnou násadu o délce 120 cm, s níž výhružně mával, hosty restaurace a strážníky městské policie častoval výrazy „Vy zkurvený Češi, já vám rozbiju ty vaše bílý držky“. „Vy bílý kurvy, já vás zabiju“.

Stejně jako v roce 2004, došlo i v roce 2005 v obvodu působnosti **KSZ v Ostravě** k protiprávnímu jednání fotbalových fanoušků (tentokrát fanoušků AC Sparta Praha) a k jejich následnému trestnímu stíhání pro trestný čin hanobení národa, etnické skupiny, rasy a přesvědčení podle § 198 odst. 1 písm. a) tr. zák. v souvislosti s provoláváním vulgarismů znevažujících Židy. V obvodu **KSZ v Brně** nebyl žádný obdobný případ zaznamenán.

KSZ v Brně v podkladové zprávě blíže prezentuje trestní věc sp. zn. 3 KZV 5/2005, v níž bylo zahájeno trestní stíhání proti třem Romům (dvěma mužům a jedné ženě) pro pokus trestného činu vraždy podle § 8 odst. 1, § 219 odst. 1, odst. 2 písm. g) tr. zák. a trestný čin výtržnictví podle § 202 odst. 1 tr. zák., kterých se měli dopustit vůči „bílému“ poškozenému, jehož napadli slovně i fyzicky. Pro citované trestné činy byla následně podána obžaloba. Krajský soud v Brně však uznal vinnou trestnými činy v souladu s obžalobou pouze obžalovanou, jednání ostatních dvou posoudil vedle tr. činu výtržnictví jako trestný čin násilí proti skupině obyvatelů a proti jednotlivci podle § 196 odst. 2 tr. zák. Vrchní soud v Olomouci v odvolacím řízení ovšem u žádného z obžalovaných nedovodil „rasový motiv“, a to s přihlédnutím k okolnostem, které napadení poškozeného předcházely, jednání obžalované V. H. kvalifikoval jako pokus trestného činu vraždy podle § 8 odst. 1, § 219 odst. 1 tr. zák. a jako trestné činy podle § 202 odst. 1 tr. zák. a § 196 odst. 1 tr. zák., jednání obžalovaného M. H. posoudil jako trestné činy podle § 202 odst. 1, § 221 odst. 1 a § 196 odst. 1 tr. zák., jednání obžalovaného V.M. posoudil jako trestné činy podle § 202 odst. 1 a § 221 odst. 1 tr. zák.

e) Trestné činy cizinců (tabulka č. II/6 – i údaje za rok 2004)

Podstatné údaje vyplývají z připojených tabulek. Oproti údajům za rok 2004 mírný nárůst byl registrován u občanů Slovenské republiky, Vietnamu a Spolkové republiky Německo, naopak pokles u občanů Ukrajiny, Polska a Ruské federace.

Stejně jako v předešlých letech, i v roce 2005 co do počtu stíhaných cizinců naprosto převládají - v uvedeném pořadí - občané Slovenska, Ukrajiny, Vietnamu a Polska, jejichž podíl na počtu všech stíhaných (včetně osob, ohledně nichž bylo konáno zkrácené přípravné řízení) cizinců činil **70,2 %**. Podíl celkového počtu stíhaných cizinců, jakož i cizinců, jimž bylo sděleno podezření ve zkráceném přípravném řízení, na celkovém počtu osob stíhaných (včetně údaje ze zkráceného přípravného řízení), v roce 2005 dosáhl **5,0 %**.

U občanů Ukrajiny se nepotvrdil trend konstatovaný ve zprávách o činnosti za rok 2003 a 2004, že totiž jejich trestná činnost opět vzrůstá. Pro rok 2005 byl naopak charakteristický pokles počtu osob stíhaných i osob, vůči nimž bylo konáno zkrácené přípravné řízení.

Proti **36,9 %** cizinců bylo trestní řízení vedeno v obvodu **MSZ v Praze**.

Kromě majetkové a násilné kriminality a trestné činnosti páchané v souvislosti s vyhoštěním převažují loupeže a vydírání, často páchané proti osobám stejné národnosti. Na tom se podílí hlavně občané ze zemí bývalého SSSR. Cizinci se stále větší mírou podílejí na trestné činnosti spojené s distribucí drog a zde převažují osoby arabské národnosti.

*Pokud jde o skladbu trestných činů cizinců, stojí rovněž za zmínku zjištění **KSZ v Brně**, jestliže konstatuje, že i tzv. příhraniční státní zastupitelství zaznamenala podstatné a výrazné snížení trestné činnosti spočívající v nelegální migraci, což je mimo jiné přičítáno navázané dobré spolupráci orgánů Evropské unie, celních orgánů a pohraniční policie. Ve vztahu ke skladbě trestné činnosti vietnamských státních příslušníků zpráva poukazuje na již tradičně opakující se trestný čin dle § 152 tr. zák. s tím, že zaznamenaný pokles souvisí především s vysokou aktivitou celních a policejních orgánů na tržištích a v příhraničí.*

*Jako nový poznatek a závažný signál je prezentováno zjištění **OSZ Brno-venkov** o páchání trestné činnosti majetkového charakteru spočívající v krádežích na parkovištích, odpočívadlech a u benzinových stanic v okolí rychlostní komunikace R52 a dálnice D1 na okrese Brno-venkov, které se dopouštějí tzv. rozřezávači pneumatik albánské národnosti.*

f) Drogové trestné činy (tabulka č. II/7)

Vývoj **drogové kriminality** byl v roce 2005 výrazně příznivější nežli v předcházejících letech. Jak již bylo konstatováno v předchozích zprávách o činnosti, v roce 2002 sice nastal (poprvé od roku 1989) pokles u ukazatele stíhaných osob v případě trestného činu nedovolené výroby a držení omamných a psychotropních látek a jedů podle § 187 tr. zák. (u osob obžalovaných byl zaznamenán i zde vzestup), stejně tak pokles byl dále zaznamenán (a to vůbec poprvé od zavedení této skutkové podstaty novelou trestního zákona provedenou zákonem č. 112/1998 Sb.) i u skutkové podstaty trestného činu podle § 187a tr. zák. (ohledně obou sledovaných ukazatelů), v roce 2003 a 2004 se sice projevila opačná tendence, ne však již tak výrazně, jak tomu bylo v období od roku 1989.

V roce 2005 bylo zaznamenáno snížení zejména u trestných činů podle § 188 a § 188a tr. zák.; v případě trestných činů podle § 187 a § 187a tr. zák. se jednalo o pokles v podstatě zanedbatelný.

Porovnáme-li výše uvedené údaje o počtu stíhaných a obžalovaných osob s údaji policejní statistiky, pak zjistíme, že zde je již několik let charakteristická tendence k poklesu.

V roce 2002 bylo zjištěno více případů drogové trestné činnosti než v roce 2003 (2002 – 3 860 zjištěno, z toho 3 613 objasněno, 2003 – 3 393 zjištěno, z toho 3 189 objasněno). V roce 2004 bylo zjištěno 2 847 případů a 2 651 jich bylo objasněno. V roce 2005 potom bylo zjištěno 2 757 trestných činů a 2 568 jich bylo objasněno.

Příznivěji vyznívá výroční zpráva o incidenci, prevalenci, zdravotních dopadech a trendech léčených uživatelů drog za rok 2005, jakkoli tato zpráva vypracovávaná každoročně Národním koordinátorem drogové epidemiologie a primární prevence ČR (a současně hygienickou stanicí hlavního města Prahy a centrálním pracovištěm drogové epidemiologie) se bezprostředně netýká samotné drogové kriminality. Snížil se totiž počet léčených osob i počet nově evidovaných klientů. Za negativní je možno považovat jen skutečnost, že se v průběhu roku 2005 zvýšil počet léčených uživatelů pervitinu jako základní drogy, jakož i fakt, že v průběhu tohoto roku 2005 i přes pokles

celkového počtu léčených uživatelů heroinu jako základní či sekundární drogy došlo k nárůstu jejich podílu mezi prvožadatelí o léčbu, přičemž mezi všemi léčenými uživateli drog tvořili uživatelé heroinu více než čtvrtinu.

Pokud jde o situaci – tentokrát již na úseku drogové kriminality - **MSZ v Praze** konstatuje, že nedochází ke klasickým prodejm na ulici, kontrakty jsou domlouvány mobilními telefony, jsou používána smluvená hesla k identifikaci zboží. Činnost policejních orgánů se také zaměřila spíše na likvidaci vyšších pater organizovaných skupin pachatelů této trestné činnosti.

Přetrvává dobrá spolupráce protidrogových útvarů cizích států s našimi policejními a celními složkami i mezi justičními orgány ČR a cizích států ve věcech, v nichž organizované skupiny pachatelů působí ve více státech současně. Kladně se ve vzájemné justiční spolupráci v této oblasti odráží vstup ČR do EU a s tím spojené ulehčení kontaktů mezi orgány činnými v trestním řízení v různých zemích EU.

KSZ v Praze, resp. OSZ v Kladně, obecně poukázalo na nadále pokračující nepříznivý vývoj spočívající v častěji se vyskytujících případech distribuce a užívání marihuany nezletilými dětmi na základních školách s tím, že na tomto se zřejmě podílí i vliv sdělovacích prostředků, jimiž je marihuana neobjektivně líčena jako zcela neškodná a bezdůvodně kriminalizovaná droga.

KSZ v Českých Budějovicích považuje za přínos ustanovení § 158d tr. ř. Sledování osob a věcí, zejména pak ve spojení s předstíraným převodem, je totiž účinným prostředkem prokazování drogové trestné činnosti. V přípravném řízení jsou pravidelně využívány instituty utajení totožnosti a podoby svědka podle § 55 odst. 2 tr. ř., sledování podle § 158d tr. ř., odposlechu a záznamu telekomunikačního provozu podle § 88 a § 88a tr. ř. Přesto důkazní situace zůstává, pokud jde o tuto trestnou činnost, velmi složitá.

K aplikaci ustanovení § 55 odst. 2 tr. ř. u této trestné činnosti pak **KSZ v Českých Budějovicích** uvádí, že názory na jednotlivých okresních státních zastupitelstvích nejsou shodné. Některá okresní státní zastupitelství poukazují na pozitivní přínos tohoto ustanovení a mají za to, že i přes různé obtíže a eventuální změny výpovědi při hlavním líčení, je nutno možnost vypovídat pod změněnou identitou považovat za významný prvek v dokazování. Jiná okresní státní zastupitelství považují postup podle § 55 odst. 2 tr. ř. v drogových věcech prakticky za vyloučený. Vycházejí z toho, že zainteresované osoby se vzájemně znají a poukazují i na to, že pokud byla identita některého ze svědků utajována, pachatelé stejně odhalili, o koho jde, a nejpozději při hlavním líčení před soudem muselo dojít ke zrušení utajování, neboť jeho zachování již nemělo význam a vyznělo by spíše komicky. Odposlechy a záznamy telekomunikačního provozu podle § 88 tr. ř. jsou hodnoceny pozitivně a v řadě případů přispěly podstatnou měrou k odhalení pachatele, či alespoň k zásadnímu posílení důkazů svědčících ve prospěch obžaloby.

KSZ v Plzni uvádí, že v průběhu roku 2005 lze vysledovat určitý nový trend, a to masivní páchání drogové trestné činnosti občany Vietnamské socialistické republiky žijícími na území ČR. Daří se zadokumentovat poznatky o tom, že vietnamští občané využívají provozování stánkového prodeje na tržnicích k navázání kontaktů s německými občany nakupujícími především levné cigarety, a nabízejí většinou pervitin (metamfetamin). Poté, co němečtí občané zjistí, že je o tento artikl v SRN zájem, dochází k uzavírání dohod na pravidelné zásobování touto psychotropní látkou. Byl také zaznamenán případ spojení vietnamských a albánských drogových obchodníků, kde občané vietnamské národnosti jsou právě odběratelé pervitinu. Informace z vietnamské komunity svědčí pro závěr, že tyto osoby se snaží nahradit ztrátu zisků z prodeje zboží (cigaret, oblečení a hudebních nosičů), které jsou zřejmě důsledkem soustředěnějšího boje proti rozšiřování padělaného „značkového zboží“ ze strany příslušných státních orgánů.

Dokumentování zmíněné trestné činnosti páchané naznačenými formami je nejen náročnější na čas, tedy prodlužuje přípravné řízení, ale především si vyžaduje velké finanční prostředky, a to především na úhradu nákladů na tlumočné pro několik jazyků používaných v každé z trestních věcí. V této souvislosti **KSZ v Plzni** upozorňuje na problém spočívající v tom, že na hraničních přechodech

působí pouze orgány cizinecké policie, nikoli už orgány celní, které měly větší zkušenosti při vytipování osob pašujících drogy i při odhalování různých úkrytů. V této souvislosti vyslovuje obavu, že orgány ochrany státních hranic nebyly, a zřejmě ani v současnosti nejsou, pro tuto vyhledávací činnost speciálně připravovány.

Rovněž **KSZ v Ústí nad Labem** poukazuje na četný nápad drogové trestné činnosti provázené cizím prvkem, resp. napojení organizovaných skupin pachatelů výrobců či distributorů drog na státní příslušníky SRN a států bývalé Jugoslávie.

Jako jistou kuriozitu **KSZ v Ústí nad Labem** uvádí následující případ:

V rámci účasti státního zástupce pobočky tohoto krajského státního zastupitelství v Liberci u krajského soudu o odvolání státního zástupce OSZ Liberec proti rozsudku Okresního soudu v Liberci, pod sp. zn. 1 T 139/2002, kterým byl obž. Martin V. zproštěn obžaloby pro skutek spočívající v tom, že měl nabízet, zprostředkovat a prodat pervitin, extázi, LSD a marihuanu 4 osobám, z toho třem mladším 18 let (přičemž dovršily 15 let věku), bylo zaznamenáno více než pozoruhodné odůvodnění v tom, že poté, co se nepodařilo prokázat poskytování pervitinu, extáze a LSD v rozsudku uvedeném osobám, soud I. stupně konstatoval, že předávání marihuany v případě dvou svědků s obžalovaným bylo vzájemné, nikdy za peníze a jednalo se o náhodná setkání, nevyvolaná snahou opatřit si psychotropní látky. Krajský soud odvolání státního zástupce okresního státního zastupitelství podle § 256 tr. ř. zamítl a vyhodnotil, že se jednalo jen o přátelské vzájemné poskytování drogy, což nevykazuje potřebnou společenskou nebezpečnost. **Ve věci zřejmě přicházelo v úvahu podání dovolání.**

V obvodu **OSZ v Mostě** byl nově v roce 2005 zaznamenán ve větší míře výskyt hašiše. Ilustrovat to lze na věci vedené u tohoto státního zastupitelství pod sp. zn. 1 Zt 900/2004:

Byla zde podána obžaloba na Vladimíra Ž., nar. 19. 5. 1987 pro trestné činy dle § 187 odst. 1, 2 písm. a) a dle § 187 odst. 1 tr. zák., jichž se měl dopustit tím, že:

1) V noci z 13. 11. 2004 na 14. 11. 2004 z Nizozemí přes státní hranici ČR v obci Hora Sv. Šebestiána ve svém vozidle dovezl 2,5 kg hašiše, který předtím zakoupil za cca 3 000 eur, a který ve vozidle uschoval do batohu, přičemž hašiš - pryskyřice z konopí je omamnou látkou uvedenou v příl. č. 3 zákona č. 167/1998 Sb., o návykových látkách.

2) Dne 11. 12. 2004 ve večerních hodinách z Nizozemí dovezl 320 g konopí, které předtím opětovně zakoupil v Nizozemí, a které ve zmíněném vozidle vezl přes hraniční přechod Hora Sv. Šebestiána, uschovaný ve vozidle ve spacím pytli, přičemž byl přistižen a zadržen policejními orgány.

3) V blíže nezjištěném dni v listopadu 2004 v Oseku, okr. Teplice, nejméně v jednom případě prodal za částku 750,- Kč blíže nezjištěné množství hašiše Kateřině K., nar. 1. 2. 1983.

4) V blíže nezjištěné době od října 2004 do února 2005 v Mostě nejméně v jednom případě nabízel Evě K. psychotropní látky marihuanu a metanfetamin.

Ve věci byl dne 18. 1. 2006 vyhlášen rozsudek (v tomto znění nabytý právní mocí), kterým byl obviněný uznán vinným podle obžaloby a odsouzen k souhrnnému trestu odnětí svobody v trvání 5 let, pro jehož výkon byl zařazen do věznice s ostrahou za současného zrušení výroku o trestu z rozsudku Okresního soudu v Mostě sp. zn. 7 T 42/2005.

KSZ v Hradci Králové se zmiňuje o trestní věci vedené pod sp. zn. 1 KZV 45/2005, která svým způsobem spáchání vybočuje z běžného rámce způsobu páchaní tohoto druhu trestné činnosti.

V této trestní věci je vedeno trestní stíhání 10 osob pro trestný čin nedovolené výroby a držení omamných a psychotropních látek a jedů podle § 187 odst. 1, 2 písm. a), 4 písm. c) tr. zák. Trestná

činnost stíhaných osob spočívá v tom, že jako členové organizované skupiny působící ve více státech obchodovali s pervitinem, přičemž po dobu více než jednoho roku obstarávali dodávky a zajišťovali prodej této drogy jednak do věznice Valdice a jednak do SRN. Trestnou činnost organizovaly z věznice Valdice dvě osoby, které zde vykonávají dlouholeté tresty odnětí svobody za závažnou násilnou trestnou činnost, kdy tyto osoby měly k dispozici mobilní telefony a drogu prodávaly spoluodsouzeným.

Ze zprávy **KSZ v Brně** vyplývá, že okresní státní zastupitelství v jeho obvodu poukazovala na nedostatečné personální a materiální vybavení základních útvarů Policie ČR.

Zároveň lze k tomuto druhu trestné činnosti uvést, že zjištěné poznatky nasvědčují tomu, že v současné době se stále méně daří provádět předstírané převody, neboť pachatelé jsou s touto formou práce Policie ČR již dostatečně obeznámeni. Zároveň nastává i zásadní snížení počtu informací z odposlechů mobilních telefonů, protože pachatelé využívají jiných metod – informace si sdělují přes internet do mailových schránek prostřednictvím wapu a k telefonování, a to i do zahraničí, využívají veřejné telefonní automaty.

Právě uvedený fakt při vědomí složitosti a závažnosti trestních věcí z této oblasti kriminality je výrazným varovným signálem a námětem i pro úvahu na úseku prevence. U této formy trestné činnosti nelze přehlédnout, že s sebou nese obrovské finanční zisky, takže za velkými případy stojí už i v České republice často organizované skupiny, které znají technické možnosti Policie ČR, pracují vysoce profesionálními metodami a jsou schopny operativně přijímat veškerá opatření, v poslední době i zastrašovací. Navíc mají oproti orgánům činným v trestním řízení dlouholeté zahraniční zkušenosti, takže vždy budou o „krok vpředu“. Nejvýznamnějším obranným efektem proti těmto metodám je proto neúplatný lidský prvek - motivace a připravenost všech orgánů činných v trestním řízení, které v této oblasti pracují, jejich důsledná specializace, optimální pracovní zázemí, vzájemná propojenost a spolupráce, speciální výcvik nejen v právních, ale i ve všech souvisejících dovednostech, a to právě i na základě zahraničních zkušeností.

g) Trestná činnost příslušníků Policie České republiky, příslušníků Bezpečnostní informační služby (tabulky č. II/8a až č. II/8d) a příslušníků Úřadu pro zahraniční styky a informace

Z údajů tabulky č. II/8a vyplývá, že v roce 2005 se (stejně jako v roce 2003 a 2004) snížil na území ČR počet stíhaných i obžalovaných příslušníků Policie České republiky i příslušníků Bezpečnostní informační služby (z hlediska vzájemné relace lze naposledy uvedenou kategorii v podstatě zcela pominout).

Podle údajů Zprávy o stavu veřejného pořádku a vnitřní bezpečnosti za rok 2005 (ve srovnání s rokem 2004) vypracovávané odborem bezpečnostní politiky Ministerstva vnitra Inspekce ministra vnitra zaznamenala v roce 2005 pokračování poklesu počtu jak objasněných trestných činů příslušníků Policie ČR na 284 (-12,6 %), tak i počtu jejich pachatelů na 262 policistů (-19,9 %), který se tak vrátil na úroveň let 1993 až 1997.

V roce 2005 se také nevyskytl ani jeden případ trestného činu, jehož by se dopustil příslušník Úřadu pro zahraniční styky a informace.

Vzhledem k tomu, že v roce 2005 nebyl zaznamenán ani jeden případ konání zkráceného přípravného řízení proti policistům (v roce 2004 bylo zkrácené přípravné řízení konáno a návrh na potrestání podán na jedinou osobu, v roce 2003 se jednalo o 5 a v roce 2002 o 3 osoby, jimž bylo sděleno podezření, a stejný počet osob, na něž byl podán návrh na potrestání – srov. tabulky č. II/8b a č. II/8c), zkrácené přípravné řízení zde není faktorem, ke kterému by bylo potřeba jakkoli přihlížet.

Nadále výrazně převažují trestné činy zneužívání pravomoci veřejného činitele dle § 158 tr. zák. (viz údaje *tabulky č. II/8d*), následují majetkové trestné činy, trestné činy v dopravě, trestný čin výtržnictví.

Jestliže **VSZ v Praze** ve své podkladové zprávě zdůraznilo, že v roce 2005 nebyly zaznamenány žádné odchylné trendy vývoje kriminality policistů, potom **VSZ v Olomouci** poukázalo na poznatek **KSZ v Ostravě**, že objasňování a prokazování trestné činnosti policistů se stává stále problematičtější s ohledem na právní vědomí pachatelů a jejich přístup k různým materiálům a dokumentům vztahujících se k reglementaci činnosti Policie ČR včetně využívání speciálních postupů a metod.

KSZ v Praze jako určitou výjimku ze standardní trestní agendy týkající se především příslušníků Policie ČR uvádí trestní věc vedenou proti obv. Davidu B. a spol. (KSZ Praha, sp. zn. KZV 115/2005), neboť vedle civilních osob byli trestně stíháni také tři příslušníci Policie ČR a bylo prokázáno propojení těchto policistů zařazených ve specializovaném útvaru pro boj s organizovaným zločinem s osobami, které organizovaně a dlouhodobě páchaly závažnou majetkovou a násilnou trestnou činnost. Docházelo k tomu, že stíhání policisté měli zakrývat trestnou činnost svých informátorů, opatřovat jim různé součástky policejní výstroje a výzbroje k páchání trestné činnosti, poskytovali jim potřebné informace o stavu objasňování trestních věcí, kterých se civilní osoby dopustily. V rámci vyšetřování bylo zjištěno, že policistům, kteří se měli podílet na objasňování závažné trestné činnosti, ale tuto sami páchali, resp. podíleli se na ní, umožňovala páchat trestnou činnost především nedostatečná řídicí a kontrolní činnost ze strany jim bezprostředně nadřízených funkcionářů. Vzhledem k tomu, že k trestné činnosti docházelo ve spojení policistů a osob, které v podstatě vystupovaly jako informátoři policie, přestože se jednalo o osoby rozpracované a podezřelé z trestné činnosti, měla by být do budoucna posouzena otázka zřízení a provozování dostatečných kontrolních mechanismů při využívání osob pracujících ve prospěch policie, a to zejména pokud se jedná o evidenci těchto osob, jejich blokaci a kontrolu práce s nimi.

Nevyhovující úprava a nedostatečná kontrola v rámci policie při práci s informátory a s tím spojeným čerpáním zvláštních finančních prostředků byla zjištěna také v trestní věci OSZ Praha - východ, sp. zn. SV 30/2005, proti obv. G., kdy docházelo k neoprávněnému čerpání a zneužívání zvláštních finančních prostředků s tím, že žádosti o jejich použití byly zdůvodňovány formálně a následně, a to účelově zvolenými případy, na které však zjevně nebyly zvláštní finanční prostředky čerpány. Možnému zneužívání zvláštních finančních prostředků dostatečně nebrání interní předpisy Ministerstva vnitra, kdy policisté čerpající tyto prostředky nemusejí dokládat, k jakému účelu se prostředky ze zvláštního fondu použily.

KSZ v Plzni se ve své podkladové zprávě ke zprávě o činnosti poměrně obsáhle zmiňuje o poznacích, které se dotýkají pořádání mediálně známé akce technoparty CzechTek 2005 v Mlýnci, kde je třeba zatím shromážděné poznatky shrnout do dvou základních okruhů.

Prvním je postup policejních orgánů, především však Inspekce ministra vnitra při šetření všech případů jednání, následně i vyšetřování, jež bylo dozorováno ze strany **OSZ v Tachově**.

Především pokud jde o činnost Inspekce ministra vnitra jako policejního orgánu pro prověřování trestné činnosti příslušníků Policie ČR, je třeba konstatovat jeho jistou bezradnost, jež se projevovala počátkem srpna 2005 v tom směru, že vyčkával pouze pokynů dozorového státního zástupce, aniž by za splnění podmínek uvedených v § 158 odst. 3 věte první tr. ř. sepsal záznam o zahájení úkonů trestního řízení. Rovněž policejní orgány, které prověřovaly, resp. vyšetřovaly trestnou činnost, již se měli dopustit účastníci zmíněné akce, a nad jejichž činností vykonával dozor státní zástupce **OSZ v Tachově**, opakovaně vykazovaly závady ve svém postupu.

Ukazovalo se, že policie v okamžiku, kdy je pod tlakem veřejného mínění a sdělovacích prostředků, postupuje chaoticky, dopouští se ve své činnosti více pochybení než v běžných trestních věcech. V této souvislosti je možno zmínit, že docházelo např. k sepisování protokolů o ústně učiněných trestních oznámení a následnému sepisování záznamů o zahájení úkonů trestního řízení na různých obvodních odděleních, a to i přesto, že ve všech věcech šlo o podezření ze spáchání trestného činu ze strany zasahujících policistů.

Druhou část tvoří poznatky, jež jsou ještě závažnějšího charakteru prokazující nejen nesprávný postup policie při samotném zákroku, ale ještě závažnější zjištění, že se nepoučila z předchozích technoparty a nestanovila dostatečná pravidla pro konání akcí s velkým počtem účastníků.

K tomu KSZ v Plzni uvádí:

- s ohledem na rozsáhlost uvedených akcí se jeví jako nevhodné ponechat velení na úrovni nejnižších funkcionářů v soustavě Policie ČR, konkrétně ředitelů okresního ředitelství,

- neschopnost bezpečnostních složek zjistit s určitým časovým předstihem datum a především místo konání akce, a to přesto, že účastníci technoparty 2005 si již 3 dny předem na internetu vyměňovali příslušné informace,

- s tím souvisí včasná nepřipravenost policejních složek k včasnému zásahu, jejich nedostatečné technické vybavení, jež ve svých důsledcích znemožňuje použití mírnějších donucovacích prostředků, a tudíž minimalizaci následků,

- přitom nepřipravenost na konání akce měla i další důsledky, kdy byly například povolány zásahové jednotky, tedy zvláště cvičené policejní složky určené proti pachatelům závažné trestné činnosti a nikoli výlučně pořádkové jednotky, jež jsou určeny k zásahu např. při pouličních nepokojích,

- s větší připraveností souvisí také koordinace na úseku vybavenosti a výstroje policejních jednotek, což by také přispělo k použití mírnějších donucovacích prostředků, aniž by samotní policisté byli ohroženi. V této souvislosti lze např. zmínit problematiku používání zásahových výbušek a rozbušek, které má policie ve své výbavě od roku 1996, při prověřování průběhu CzechTek 2005 bylo zjištěno, že nebyl vydán podrobný pokyn k jejich použití ani poučení, jakým způsobem je třeba poskytnout ošetření osobám, které byly těmito prostředky zasaženy,

- nedostatečná dokumentace o průběhu akce, z níž by bylo možno jednoznačně zjistit, kdy, kým a v jakém rozsahu byly donucovací prostředky použity.

V důsledku nedostatečné přípravy, součinnosti nadřízených složek včetně Policejního prezidia a dalších okolností došlo nakonec k tomu, že policie konala pod tlakem a nekoordinovaně, což se projevilo i na úseku trestního řízení, kdy byla vydávána usnesení o zahájení trestního stíhání, která vykazovala závažné nedostatky a bylo je třeba v rámci dozoru státního zástupce rušit.

KSZ v Plzni v této souvislosti vyslovuje názor, že nevhodnějším řešením se jeví přijetí ucelené právní úpravy, která by stanovila pravidla pro konání akcí s velkým počtem účastníků, zakotvila povinnosti pořadatelů a současně upravila postup v případech, kdy žádného pořadatele nelze kontaktovat (v úvahu by např. mohlo přicházet rozšíření předmětu úpravy obsažené v zákoně č. 84/1990 Sb., o právu shromažďovacím, ve znění pozdějších předpisů, nelze však jít cestou, že by byl vypracován speciální zákon o konání některých shromáždění, který by nedostatečně přihlížel k již existujícím úpravám v oblasti výkonu práva shromažďovacího, ochraně zemědělského půdního fondu a lesů, zásadám hygienické ochrany, atd.). Na druhou stranu se **KSZ v Plzni** nedomnívá, že celou problematiku vyřeší vypracování určité metodické pomůcky pro starosty obcí tak, jak se této aktivity ujalo Ministerstvo vnitra, neboť uvažovaná úprava formou obecně závazné vyhlášky obce se týká výlučně veřejného prostranství, tedy prostorů, na nichž se žádná z akcí v roce 2004 ani 2005 neuskutečnila. Tento záměr vychází z dalšího nesprávného předpokladu, že věc vyřeší zpracování určité úpravy na úrovni obcí, která bude regulovat práva a povinnosti pořadatelů. Oběma akcím, jež proběhly v obvodu působnosti **KSZ v Plzni** (Boněnov – CzechTek 2004 a Mlýnec – CzechTek 2005), bylo naopak společně, že neexistovala ani žádná fyzická či právnická osoba, kterou by bylo možno jednoznačně označit za organizátora a vůči ní pak i konat příslušné úkony (doručování písemností,

výzev, apod.). Navíc zřejmě nepřicházelo v úvahu ani doručování formou veřejné vyhlášky, neboť stanovené lhůty k odstranění závadného stavu zřejmě proběhnou vždy až po ukončení akce, která v průměru trvá 4 až 5 dnů.

h) Trestné činy proti životnímu prostředí (tabulky č. II/9 – údaje za období 2003 až 2005, údaje za období od roku 1995)

Jak plyne z připojených tabulek, **trestné činy namířené proti životnímu prostředí** tvoří vzhledem k jejich ojedinělému výskytu stále zcela zanedbatelnou část kriminality. Již v předchozí zprávě o činnosti bylo v této souvislosti konstatováno, že v letech 2003 a 2004 byly v minimálním počtu evidovány pouze trestné činy ohrožení a poškození životního prostředí podle § 181a a § 181b tr. zák. a poškozování lesa těžbou podle § 181c tr. zák.

Trend konstatovaný zprávou o činnosti za rok 2004 (resp. i ve zprávě o činnosti za rok 2003), totiž další snižování výskytu (či přesněji uvedeno postihu) této trestné činnosti, v ještě mnohem výraznějším rozsahu pokračoval v roce 2005.

Celkový počet osob stíhaných pro trestné činy podle § 181a - § 181c a § 181e - § 181h tr. zák. v tomto roce činil **23** a obžalováno bylo **22** osob (ve vztahu k žádné osobě se pak nekonalo zkrácené přípravné řízení). I oproti roku 2004 (či roku 2003), kdy bylo možno hovořit o znatelném poklesu stíhaných a žalovaných osob pro trestné činy směřující proti životnímu prostředí (ve vztahu např. k období 2000 – 2002 – srov. velmi výstižné údaje tabulky č. II/9 – období 1995 – 2002), se jednalo o velice výrazné snížení.

Nadto je potřebné zmínit zcela novou tendenci vývoje této formy trestné činnosti, která dosud nikdy zaznamenána nebyla – v roce 2005 nebyla již pro trestný čin ohrožení a poškození životního prostředí podle § 181a tr. zák. (úmyslná forma) stíhána ani obžalována ani jedna osoba. Všechny registrované případy trestního stíhání se týkaly poškozování lesa těžbou podle § 181c tr. zák. (byť oproti roku 2004 nastal pokles takřka na polovinu, stále se ještě jednalo o **39,1 %**, resp. **40,9 %** všech stíhaných a obžalovaných pro trestné činy namířené proti životnímu prostředí), nakládání s nebezpečnými odpady podle § 181e tr. zák. (kde v roce 2005 jako u jediného trestného činu nastal výrazný vzestup a jednalo se přibližně o třetinu všech stíhaných a obžalovaných osob pro všechny trestné činy proti životnímu prostředí), ohrožení a poškození životního prostředí podle § 181b tr. zák. (forma z nedbalosti) a neoprávněného nakládání s chráněnými a volně žijícími živočichy a planě rostoucími rostlinami podle § 181f (úmyslné formy).

Z policejní statistiky plyne, že Policie ČR v roce 2005 evidovala 24 trestných činů úmyslného ohrožení životního prostředí (dle všech skutkových podstat upravených v § 181a - § 181c a § 181e - § 181h tr. zák.), takže došlo k poklesu o 8 trestných činů a 15 trestných činů ohrožení životního prostředí z nedbalosti (opětovně dle všech ustanovení trestního zákona, jež se k uvedené tématice vztahují), i v tomto případě nastalo snížení o 8 trestných činů.

Vrchní, resp. krajská státní zastupitelství také ve svých podkladových zprávách uváděla jako příklady zcela všechny stíhané (a obžalované) věci, skutkově ani právně však tyto případy nejsou ničím nové a není možno z nich vyvodit příslušné obecné poznatky.

VSZ v Olomouci zmiňuje, že u trestného činu podle § 181c tr. zák. je opakovaně poukazováno na obtíže s prokazováním následků těžby dřeva spočívajících ve způsobení holých sečí nebo proředění lesního porostu jako znaků kvalifikované skutkové podstaty tohoto trestného činu podle odst. 2 písm. b) citovaného ustanovení. Jiné, zejména nové a dosud neprezentované poznatky k problematice této trestné činnosti získány nebyly.

MSZ v Praze, resp. ObsZ pro Prahu 6, upozorňuje na problémy ve vztahu k trestnému činu dle § 181f tr. zák., kdy od 1. 5. 2004 se postupuje podle předpisů Evropských společenství (rozhodnutí Rady ES č. 338/1997, ve znění změn), zákona č. 100/2004 Sb., o obchodování s ohroženými druhy, a navazující vyhláškou č. 227/2004 Sb. Došlo k tomu, že kategorizace, resp. klasifikace ohrožených zvířat v rámci unijních předpisů je jiná než v původních CITES smlouvách a seznamy druhů podle příloh A, B, C, D se nekryjí s původními CITES I, II, III a rovněž i terminologie použitá v trestním zákoně v § 181f se nekryje s terminologií používanou v těchto předpisech. Takže mnohdy i Česká inspekce životního prostředí nemá dostatečně ujasněné z hlediska terminologie užití v trestním zákoně, které zvíře je ohrožený druh, který druh kriticky ohrožený, který druh přímo ohrožený vyhubením atd., což je zvláště tristní pro státního zástupce, který má pak rozhodnout o právní kvalifikaci jednání, zda se tedy jedná o druh spadající do § 181f tr. zák. a které skutkové podstaty tohoto trestného činu, či zda se jedná pouze o druh, který není tzv. CITES, ale přesto dovoz na území ČR, která je součástí EU, zakazují unijní předpisy, a tudíž zda je možné věc případně kvalifikovat jako trestný čin dle § 124 tr. zák.

KSZ v Plzni zmiňuje případ, kdy z prováděných odposlechů telekomunikačního provozu vyplývalo důvodné podezření, že dva občané ČR se na území České republiky a Slovenské republiky dopouštěli odstřelu chráněných živočichů, konkrétně tetřeva a medvěda. Po prověření získaných důkazů byl učiněn závěr, že je důvodné podezření z trestného činu pytláctví podle § 178a odst. 1, 2 písm. d) a trestného činu neoprávněného nakládání s chráněnými a volně žijícími živočichy a planě rostoucími rostlinami podle § 181f odst. 1, 2, 4 písm. b) tr. zák. s tím, že k odstřelu chráněných živočichů musí docházet na území Slovenské republiky. Zmíněný poznatek formou trestního oznámení poskytl KSZ v Plzni Generální prokuratura Slovenské republiky, Úřadu speciální prokuratury, a to podle čl. 21 Evropské úmluvy o vzájemné pomoci ve věcech trestních. Slovenská strana zahájila trestní stíhání, jež bylo vedeno vazebně, a v rámci právní pomoci byly na území ČR prováděny dvě domovní prohlídky a tři prohlídky jiných prostor. Dne 7. 6. 2005 byla zdejší trestní věc odložena postupem podle § 159a odst. 3 tr. ř., a to vzhledem k okolnostem § 172 odst. 2 písm. a) tr. ř.

3. Další poznatky významné pro objasnění příčin trendu trestné činnosti a jejích nových jevů a forem (trestné činy neuvedené pod bodem 2., jakož i trestné činy, ohledně nichž bylo konáno zkrácené přípravné řízení – tabulka č. II/10)

Shodně jako v letech 2002, 2003 a 2004 ze sledovaných trestných činů bylo nejvíce osob stíháno a obžalováno pro trestný čin krádeže podle § 247 tr. zák. (počet osob stíhaných i obžalovaných se snížil – o **6,4 %**, resp. o **6,0 %** (zatímco v předchozím roce bylo zaznamenáno rovněž snížení o 7,1 %, resp. o 7,5 %, v roce 2003 nastalo nepříliš výrazné zvýšení). Stran tohoto trestného činu bylo rovněž nejčastěji konáno zkrácené přípravné řízení (zde se v roce 2005 projevil oproti trendu u stíhaných a obžalovaných osob naopak zvýšení – o **9,8 %**, resp. o **8,4 %**, přičemž o rok předtím se jednalo o nepatrné, statisticky takřka bezvýznamné, snížení jak počtu osob, ve vztahu k nimž bylo zkrácené přípravné řízení konáno, tak i osob, na které byl podán návrh na potrestání).

Pokud jde o počet stíhaných a obžalovaných osob, po trestném činu krádeže následuje trestný čin zanedbání povinné výživy podle § 213 tr. zák., trestný čin úvěrového podvodu, trestný čin podvodu podle § 250 tr. zák., trestný čin výtržnictví podle § 202 tr. zák. a trestný čin porušování domovní svobody podle § 238 tr. zák.

Ve zkráceném přípravném řízení došlo oproti stavu v předcházejících letech ke změně jen potud, že jestliže druhým nejčastějším trestným činem (po krádeži) je i v roce 2005 opět maření výkonu úředního rozhodnutí podle § 171 tr. zák., ale nenásleduje trestný čin porušování domovní svobody podle § 238 tr. zák., nýbrž trestný čin výtržnictví podle § 202 tr. zák.

KSZ v Praze – obdobně jako v roce 2004 – zdůrazňuje, že v jeho obvodu v roce 2005 nadále pokračoval mírný nárůst počtu osob, proti kterým byla uplatňována odpovědnost pro trestný čin ohrožení pod vlivem návykové látky podle § 201 tr. zák. S ohledem na tento poznatek lze do budoucna uvítat zprůsnění postihu pro jednání spočívající v řízení motorového vozidla pod vlivem alkoholu tak, jak je obsažen v novelizaci trestního zákona provedené zákonem č. 411/2005 Sb. účinné od 1. 7. 2006, čímž je rozuměn návrat trestněprávní úpravy do podoby z trestního zákona ve znění účinném před novelou č. 175/1990 Sb.

KSZ v Plzni poukazuje na jeden případ, který zmiňuje **OSZ v Sokolově**, týkající se posuzování trestní odpovědnosti pachatelů související s činností ve zdravotnictví; vzhledem k absenci dalších obdobných věcí nejde zřejmě o nějaký nový trend ve vývoji kriminality (což potvrzují i podkladové zprávy ostatních krajských státních zastupitelství).

Jedná se věc sp. zn. Zt 1129/2003 - dne 25. 7. 2005 podána obžaloba na primáře očního oddělení Nemocnice S. MUDr. S. a ředitelku této nemocnice MUDr. P. pro skutek právně kvalifikovaný jako pokračující trestný čin podvodu dle § 250 odst. 1, 3 písm. b) tr. zák. dílem dokonaný, dílem nedokonaný za použití § 8 odst. 1 tr. zák. Jednání obviněných mělo spočívat v tom, že v době od 1. 1. 2002 do 30. 10. 2003 obv. MUDr. S. jednak jako operátor na základě dohody o provedení práce a jednak jako primář očního oddělení Nemocnice v S. po předchozí dohodě s ředitelkou této nemocnice obv. MUDr. P. před operací šedého zákalu mylně informoval pacienty, že aplikace měkké akrylátové nitrooční čočky není hrazena v plné výši ze všeobecného zdravotního pojištění a v případě tohoto výkonu po nich neoprávněně požadoval, aby se podíleli na údajně zvýšených nákladech spojených s aplikací této čočky finančním příspěvkem ve výši 1 000,- až 3 000,- Kč ve formě tzv. sponzorského daru pro oční oddělení Nemocnice v S., přičemž vždy uzavřeli celkem v 679 případech darovací smlouvu mezi pacientem jako dárcem na straně jedné a na straně druhé jako obdarovaným Nemocnicí v S., zastoupenou ředitelkou obv. MUDr. P., a na základě této darovací smlouvy pacienti uvedené částky uhradili bezprostředně před nebo po operaci hotově personálu očního oddělení nebo poštovními poukázkami, a tímto společným jednáním tak získali pro Nemocnici v S. neoprávněný majetkový prospěch v celkové výši nejméně 2 918 000,- Kč, a dále uzavřeli další darovací smlouvy s 15 pacienty v úmyslu získat dalších nejméně 48 000,- Kč, přičemž v těchto případech z různých důvodů pacienti sponzorské dary na účet Nemocnice v S. neuhradili. Soud dosud o podané obžalobě nerozhodl.

Rovněž **KSZ v Ústí nad Labem** nezaznamenalo během roku 2005 žádné nové formy trestné činnosti. Je třeba poukázat na skutečnost, že zejména v oblasti hospodářské a majetkové kriminality je nápad trestné činnosti do značné míry ovlivněn určitým kampaňovitým přístupem policejních orgánů k řešení konkrétního typu trestné činnosti, což se v roce 2005 (stejně jako v roce 2004) projevilo dalším nárůstem počtu osob stíhaných a obžalovaných pro trestný čin úvěrového podvodu dle § 250b tr. zák. (srov. i to, co bylo uvedeno pod písm. a) bodu 2.). Zkušenosti jednotlivých státních zastupitelství, zejména pánevních okresů (tzn. Ústí nad Labem, Teplice, Most a Chomutov) ukazují, že velmi negativně se na kvantitě páchané trestné činnosti projevuje i nezaměstnanost, která patří k nejvyšším v rámci celé ČR, a která u části obyvatel zvyšuje sociální beznaděj, čímž vytváří nepříznivé kriminogenní podmínky (přímou inklinaci k trestné činnosti nebo vytvoření drogové závislosti a následně páchaní trestné činnosti s cílem, opatření zdrojů na nákup drog), zejména u mladých lidí do 30 let věku.

III. Činnost státního zastupitelství v trestním procesu před zahájením trestního stíhání, v přípravném řízení a v trestním řízení soudním až do pravomocného skončení trestního stíhání v roce 2005

1. Poznatky k rychlosti přípravného řízení trestního od zahájení trestního stíhání (tabulky č. III/1, III/2a až III/2c)

a) Poznatky k rychlosti vyšetřování konaného policejními orgány a státními zástupci a k rychlosti celého přípravného řízení od prvního zahájení trestního stíhání (tabulky č. III/2a, č. III/2c)

V případech **rychlosti vyšetřování** jde o ukazatel, který patří tradičně mezi nejvíce sledované. Přesto nelze přehlédnout, že i tato oblast byla výrazně ovlivněna velkou novelou trestního řádu č. 265/2001 Sb. a srovnání s obdobím před zmiňovanou novelou je poměrně velmi komplikované.

V roce 2005 se projevil v plné míře pozitivní trend konstatovaný ve zprávách o činnosti za rok 2002, resp. rok 2003 (a který nebyl naproti tomu zaznamenán ve zprávě o činnosti za rok 2004), tj. trend spočívající v neustálém **zkracování** délky vyšetřování (do něhož bylo ze statistických důvodů zahrnuto též zkrácené přípravné řízení), přičemž k tomuto zkracování délky vyšetřování docházelo kontinuálně od roku 1995 (srov. *tabulku č. III/2a*).

Podíl osob, ve vztahu k nimž bylo vyšetřování (včetně zkráceného přípravného řízení) skončeno do jednoho týdne nebo do dvou týdnů, se v roce 2005 (oproti roku 2004) výrazně zvýšil a zároveň se zvýšil i tento podíl vztahující se k době do jednoho měsíce (v roce 2003 činil součet těchto dob vyjadřujících velmi příznivé ukazatele rychlosti vyšetřování 42,4 %, v roce 2004 jen 31,9 % a v roce 2005 **47,2 %**).

Kladně je možno hodnotit i to, že v roce 2005 se snížil podíl počtu osob, vůči nimž bylo vyšetřování skončeno ve lhůtě 2 – 6 měsíců, 6 měsíců – 1 rok, 1 – 2 roky a nad 2 roky (kdyby byly tyto údaje vyjádřeny souhrnným ukazatelem – v roce 2002 by dosáhl hodnoty 37,1 %, v roce 2003 – 33,3 %, 2004 – 41,4 % a v roce 2005 – **29,6 %**).

Zpráva o činnosti 2004 dále zdůrazňovala, že v rozporu s trendy vývoje rychlosti vyšetřování bylo možno v roce 2004 na území ČR zaznamenat, že ve vztahu k rychlosti **přípravného řízení jako celku** (viz *tabulku č. III/2c*) pokračovala naopak tendence vlastní vývoji rychlosti až do roku 2003, protože oproti údajům *tabulky č. III/2a* zde nastal opětovně nárůst počtu a podílu osob, jejichž věc byla vyřízena ve lhůtách do jednoho nebo dvou týdnů, do jednoho či dvou měsíců i v rozmezí od 2 do 6 měsíců. Současně bylo možno zaznamenat pokles počtu a podílu osob, u kterých celé přípravné řízení trvalo do jednoho roku a dvou let a více než dva roky.

Údaje za rok 2005 potvrzují, že trend spočívající ve **zkracování** celého přípravného řízení se v tomto roce (oproti roku 2004) ještě více prohloubil.

*Např. ve lhůtě do 1 týdne a do 2 týdnů skončilo přípravné řízení v roce 2005 ve vztahu k **21,0 %** osob (v roce 2004 – 18,8 %, 2003 – 17,8 %, 2002 – 16,6 %). Ve lhůtě nad 6 měsíců až do 1 roku, 1 – 2 roky a nad 2 roky skončilo v roce 2005 přípravné řízení vůči **9,6 %** osob (v roce 2004 – 10,0 %, 2003 – 12,1 %, 2002 – 13,4 %).*

Naznačený, (na rozdíl od roku 2004) už nikoli rozporný, trend se obdobně projevoval v obvodech **VSZ v Praze** i **VSZ v Olomouci** (jak tedy ohledně rychlosti vyšetřování, tak ohledně rychlosti přípravného řízení jako celku).

VSZ v Praze v této souvislosti konstatuje, že tak jako v minulosti jsou podle jeho poznatků nejdelší doby přípravného řízení zjišťovány zejména v trestních věcech hospodářské a finanční kriminality. Rovněž příčiny, jež nepříznivě ovlivňují rychlost přípravného řízení, zůstávají stejné (skutková složitost, důkazní náročnost, problémy s opatřováním potřebných podkladů, zejména účetních dokladů, zpracovávání znaleckých posudků, vyžadování právní pomoci v cizině, časté změny v osobě policejního orgánu konajícího vyšetřování, malá aktivita dozoru státního zástupce, atd.).

Dohledovými prověrkami úrovně dozoru v přípravném řízení trestním ve věcech, v nichž nebylo přípravné řízení skončeno do dvou let ve věcech hospodářské a finanční kriminality, resp. do jednoho roku ve věcech obecné kriminality, provedených v říjnu a listopadu 2005 státními zástupci **VSZ v Praze u KSZ v Ústí nad Labem a MSZ v Praze** bylo zjištěno, že na délce přípravného řízení se v některých věcech podílí i nedostatečný a málo efektivní výkon dozoru, který není prováděn průběžně a intenzivně. Opětovně byly zjištěny nedostatky a prodlevy v provádění prověrek spisového materiálu, zejména nedodržování lhůt stanovených v § 167 odst. 3 tr. ř. (§ 170 odst. 2 tr. ř.). Zjištěné závady v tomto směru jsou částečně zdůvodňovány vysokým pracovním zatížením státních zástupců při plnění dalších úkolů v trestním řízení, zejména účastí v řízení před soudem. Na druhé straně v některých případech, kdy vyšetřování stagnuje z důvodu vyčkávání na výsledek znaleckého zkoumání nebo vyřízení žádosti o právní pomoc v cizině, se provádění prověrek spisového materiálu ve lhůtě stanovené v § 167 odst. 3 tr. ř. jeví jako ryze formální.

VSZ v Olomouci zmiňuje rozdíly v délce vyšetřování (i celého přípravného řízení) v obvodech **KSZ v Brně a KSZ v Ostravě**, jež se v tomto případě až tak výrazně neliší, pokud jde o obě krajská státní zastupitelství samotná a jejich obvody, ale odlišují se věci spadající do věcné příslušnosti jednotlivých okresních státních zastupitelství a vyšetřování (přípravné řízení) u věci s příslušností krajských státních zastupitelství. V případě uvedeném naposledy je úhrnná délka doby konání přípravného řízení přirozeně delší, a to v závislosti na skutkové a právní náročnosti věci, problémy při zjišťování skutkového stavu věci a opatřování důkazů. V této souvislosti **VSZ v Olomouci** rovněž uvádí závažnou hospodářskou a majetkovou trestnou činnost, jejíž objasnění vyžaduje mnohdy zpracování náročných znaleckých posudků, zajištění a analýzu obsáhlých listinných podkladů, případně i provádění řady úkonů mimo území ČR v rámci právní pomoci, v kterýchžto případech se délka přípravného řízení stává prakticky neovlivnitelnou.

Rychlost přípravného řízení u **odboru závažné hospodářské a finanční kriminality VSZ v Praze** je do značné míry limitována charakterem trestních věcí spadajících do věcné příslušnosti tohoto odboru. Jedná se vesměs o věci rozsáhlé, skutkové a právně složité, jejichž zpracování vyžaduje delší doby jak u policejních orgánů, tak u státních zástupců. Příčiny negativně ovlivňující rychlost přípravného řízení zůstávají i zde stejné jako v předchozích obdobích. Pracovní kapacity policejních orgánů podílejících se na trestním stíhání závažné hospodářské a finanční kriminality nejsou stále dostatečné. Na konci prvního pololetí roku 2005 došlo navíc k četným odchodům vzdělaných a zkušených policistů s procesním dopadem změny zpracovatelů věcí ve věcné příslušnosti dle § 15 odst. 1 a 4 vyhlášky č. 23/1994 Sb.

Nastalo také – jak to výslovně uvádí podkladová zpráva **VSZ v Praze** - podstatné snížení výkonnosti specializovaného útvaru policie, který byl v předchozím období převážným zpracovatelem věcí dozorovaných odborem závažné hospodářské a finanční kriminality, a to Útvaru odhalování korupce a finanční kriminality Služby kriminální policie a vyšetřování.

Tuto nepříznivou situaci bylo nutno v řadě případů řešit nahrazováním činnosti policejního orgánu postupy státního zástupce, který po toliko organizačním zabezpečení procesního úkonu tento provedl sám, nebo s ohledem na míru nepřipravenosti policejního orgánu byl nucen do úkonu výrazným způsobem zasahovat.

VSZ v Olomouci – pokud jde o činnost odboru závažné hospodářské a finanční kriminality – zmínil skutečnost, že konečnou podobu výsledků na úseku rychlosti přípravného řízení (i vyšetřování) výrazně ovlivnily i údaje týkající se specializovaného odboru závažné hospodářské a finanční kriminality **VSZ v Olomouci**, resp. obou jeho poboček v **Brně** a v **Ostravě**. Zde má charakter této společensky značně nebezpečné a zpravidla velmi sofistikované trestné činnosti a složitost prováděného trestního řízení za důsledek, že 25 % těchto věcí je končeno v období od 2 do 6 měsíců (v roce 2004 – 40 %), 25 % v období od 6 do 12 měsíců (v roce 2004 činil tento ukazatel 20 %) a u 50 % těchto věcí trvá přípravné řízení více jak jeden rok (v roce 2004 – 40 %). Pozitivně je zde však třeba vnímat skutečnost, že ani u těchto náročných trestních věcí netrvala doba vyšetřování déle než 2 roky.

b) Poznatky k rychlosti postupu státních zástupců po doručení návrhu na podání obžaloby (tabulka č. III/1, č. III/2b)

V roce 2005 se přinejmenším zachoval, popř. alespoň částečně prohloubil, trend spočívající v tom, že délka řízení se u státních zástupců **zkrátila**. Byla tedy opětovně zpochybněna nepříznivá tendence z roku 2002 (která ostatně nepokračovala ani v letech 2003 a 2004), kdy došlo ke snížení podílu osob, ve vztahu k nimž řízení u státního zástupce (i po započtení údajů ze zkráceného přípravného řízení) trvalo do 2 týdnů (2004 – 72,0 %, 2003 – 67,2 %, 2002 - 64,6 %, 2001 - 70,7 %), jakož i do jednoho měsíce (2004 – 90,3 %, 2003 – 85,4 %, 2002 - 87,3 %, 2001 93,2 %). V roce 2005 činil podíl osob, ve vztahu ke kterým řízení u státního zástupce trvalo do dvou týdnů, **73,1 %**, a do jednoho měsíce **90,2 %**.

Zároveň ale nutno konstatovat, že rozporupnými výsledky se vyznačovala rychlost řízení u státního zástupce ve věcech vyšší složitosti (bez započítání údajů o věcech z příslušnosti obou vrchních státních zastupitelství, jež jsou uvedeny samostatně v závěru tabulky č. II/2b). Zde již tak jednoznačně nepokračoval pozitivní vývoj z roku 2004, kdy se podařilo zastavit nepříznivý trend vývoje rychlosti řízení u státního zástupce z období let 2002 a 2003, kdy se zvýšily jak počty, tak i podíl osob, vůči nimž řízení u státního zástupce trvalo od 2 do 6 měsíců a nad 6 měsíců do jednoho roku. V roce 2005 se oproti roku 2004 (ve srovnání i s rokem 2003) tento podíl pohyboval od 5,8 % v roce 2003, k 3,2 % v roce 2004 na **3,5 %** v roce 2005 (2 – 6 měsíců); od 0,6 % v roce 2003 k 0,2 % v roce 2004, na **0,2 %**, zde alespoň s nižším počtem osob – z 261 na 213 (6 – 12 měsíců). V roce 2005 byl zaznamenán pokles počtu osob, ve vztahu k nimž trvalo řízení u státního zástupce po dobu nad jeden rok, oproti údaji z roku 2004 i z roku 2003 (2005 – **20** osob, 2004 – 43 osob a 2003 – 28 osob). Nepříznivý ukazatel se týkal zvýšení počtu osob, ve vztahu k nimž řízení u státního zástupce trvalo po delší dobu než dva roky (ze 7 v roce 2003 došlo ke zvýšení na 10 v roce 2004 a na **22** v roce 2005).

V roce 2005 došlo k podstatnému poklesu podílu i počtu osob, ohledně nichž řízení u státního zástupce trvalo v rozmezí od 2 do 6 měsíců, u **KSZ v Praze, KSZ v Plzni a KSZ v Hradci Králové**; naproti tomu u **MSZ v Praze, KSZ v Českých Budějovicích, KSZ v Ústí nad Labem** (kde se ale jen pozastavil jinak velmi příznivý trend vývoje z posledních dvou let), **KSZ v Brně** i u **KSZ v Ostravě** se projevila opačná tendence.

Naproti tomu u **KSZ Ústí nad Labem** se znovu zlepšil ukazatel délky řízení od 6 do 12 měsíců, což vynikne zejména ve srovnání absolutních čísel (2001 - 59, 2002 – 257, 2003 – 464, 2004 – 206, 2005 – 161, přičemž ovšem celkový počet osob, ve vztahu k nimž řízení na území ČR trvalo déle než 6 měsíců, činil **213**). Velmi nepříznivý stav tohoto ukazatele zaznamenaný v tomto ohledu např. v obvodu **KSZ v Českých Budějovicích** (v roce 2001 – 1 osoba, 2002 – 7 osob, 2003 – 173 osob, 2004 – 9 osob) v roce 2005 už vůbec nepokračoval a bylo dokonce dosaženo hodnoty ukazatele 0. Nulovou hodnotu zmiňovaného ukazatele dosáhly v roce 2005 rovněž obvody **KSZ v Plzni** a **KSZ v Brně** (a to shodně jako v roce 2004); obvod **KSZ v Ostravě** zaznamenal při koeficientu 0,0 % výskyt 2 osob.

*Jak uvedlo ve své podkladové zprávě **VSZ v Olomouci**, mělo jít o důsledek chyby při vyplňování statistického listu, kterou již nelze v současné době napravit (obdobně tomu mělo být i v případě jediné osoby, ve vztahu k níž řízení u státního zástupce trvalo v rozmezí od jednoho roku do 2 let, evidované dle tabulky č. II/2b v obvodu **KSZ v Brně**).*

Z celkového počtu **20** osob, vůči nimž řízení u státního zástupce probíhalo v rozmezí od jednoho roku až do 2 let, připadá polovina (10) na obvod **MSZ v Praze**, takřka polovina (9) pak na obvod **KSZ v Ústí nad Labem**.

Z celkového počtu **22** osob, ve vztahu k nimž řízení u státního zástupce trvalo déle než 2 roky, připadá na obvody **MSZ v Praze** a **KSZ v Ústí nad Labem** vždy polovina (11).

To, že se i v roce 2005 vyskytovaly tyto případy, kdy délka řízení u státního zástupce byla skutečně velmi značná, nastalo i přesto, že VSZ v Praze ve své podkladové zprávě uvedlo, že v jeho obvodu i v roce 2005 platilo opatření vrchního státního zástupce v Praze ze dne 15. 6. 1999, dle kterého jsou krajszí (městský) státní zástupci povinni každý měsíc písemně dokladovat počet neskončených věcí, v nichž byl podán návrh na podání obžaloby. Současně je rychlost postupu státních zástupců po doručení návrhu na podání obžaloby vyhodnocována na čtvrtletních poradách s krajskými (městským) státními zástupci. Pozornost je přitom trvale věnována zejména věcem, které nebyly vyřízeny ve lhůtě nad šest měsíců. Z hlediska povahy trestné činnosti jde zejména o věci rozsáhlé majetkové trestné činnosti, skutkově složité a důkazně náročné věci hospodářské a finanční kriminality. Pokud jde o příčiny delších lhůt při vyřizování věcí po doručení návrhu na podání obžaloby, jsou shodné jako v předcházejících letech (nedostatečné personální obsazení státních zastupitelství, skutková a právní složitost a náročnost věci).

Nejvyšší státní zastupitelství vychází ovšem z premisy, že napříště by výskyt případů, v nichž trvalo řízení u státního zástupce déle než 6 měsíců, měl být naprosto výjimečný (měl by být odůvodněn zcela zvláštními okolnostmi, přičemž je nutno vzít v úvahu, že u věcí z příslušnosti podle § 15 odst. 1 a 4 vyhlášky č. 23/1994 Sb. v roce 2005 nic takového nenastalo). Doporučuje se, aby těmto věcem byla v rámci výkonu dohledu věnována zvýšená pozornost. Shodně tak je třeba učinit opatření, aby již nedocházelo k chybnému vyplňování statistických listů trestních – jediné tak se lze vyhnout nežádoucímu zkreslení údajů o rychlosti řízení u státního zástupce.

2. Poznatky k návrhům na rozhodování soudu v přípravném řízení

a) Nové poznatky k návrhům na vzetí obviněných do vazby a rozhodování soudu o nich po změnách v úpravě vazby provedené novelou č. 265/2001 Sb.

Návrhům státních zástupců odboru závažné hospodářské a finanční kriminality **VSZ v Praze** na vzetí obviněných do vazby bylo v naprosté většině případů soudem vyhověno. Státní zástupci se ve všech případech zúčastnili výslechu obviněného, jehož vzetí do vazby navrhovali.

U **VSZ v Olomouci** a jeho odboru závažné hospodářské a finanční kriminality bylo vyhověno všem podaným návrhům na vzetí obviněných do vazby.

Návrhy státních zástupců na vzetí do vazby byly soudy v převážné většině akceptovány i u všech **krajských státních zastupitelství** (a **MSZ v Praze**).

To ostatně dokumentují i údaje následující tabulky, která se týká období let 2001 – 2005 a byla zpracována na podkladě statistického výkazu V (MS) 26 – 04; současně již z této tabulky lze dovodit pokles počtu jak návrhů na vzetí do vazby, tak i osob, které byly do vazby vzaty.

Přehled počtu obviněných, na něž byl podán návrh na vzetí do vazby, a ve vztahu k nimž soudci v přípravném řízení rozhodli o vzetí do vazby

Rok	OSZ		KSZ		VSZ		Celkem	
	Návrhy Vzato do vazby		Návrhy Vzato do vazby		Návrhy Vzato do vazby		Návrhy Vzato do vazby	
2001	9 462	8 402	974	932	8	8	10 444	9 342
2002	6 313	5 314	604	550	7	7	6 924	5 871
2003	6 288	5 463	593	560	20	13	6 901	6 036
2004	5 514	4 865	660	599	24	24	6 198	5 488
2005	4 907	4 298	568	528	67	65	5 542	4 891

Předkládané návrhy na vzetí do vazby mají požadované obsahové náležitosti, jsou řádně odůvodněné, podložené dostatečným spisovým materiálem a jsou podávány v zákonných lhůtách.

Ze strany nižších státních zastupitelství je kladně hodnocena i možnost nahrazení vazby dohledem probačního úředníka (§ 73 odst. 1 písm. c) tr. ř.).

*V průběhu roku 2005 se u okresních státních zastupitelství v obvodu **KSZ v Brně** kladně projevovalo zavedení institutu zkráceného přípravného řízení v tom směru, že byl zaznamenán trend snižování počtu vazebních věcí v důsledku realizace zkráceného přípravného řízení ve větší míře spojeného se zadržením, přičemž tento postup je v souladu i s nálezem Ústavního soudu ze dne 31. 8. 2004 sp. zn. II. ÚS 317/2004 upřednostňován před klasickým vazebním řízením v případech, kdy toto řízení může být skončeno ve lhůtách zkráceného přípravného řízení. Tento postup je uplatňován zejména u osob cizí státní příslušnosti, kde reálně hrozí nebezpečí jejich útěku mimo území ČR. Tuto praxi lze hodnotit velmi kladně.*

b) Nové poznatky k ostatním návrhům a rozhodování soudu v přípravném řízení

V roce 2005 se ohledně této problematiky neprojevovaly výraznější změny oproti stavu v předchozích letech.

Zpráva o činnosti za rok 2003 (na kterou odkazovala i zpráva o činnosti za rok 2004) přitom konstatovala, že jednotlivým návrhům státních zástupců bylo ve většině případů vyhověno (např. při podání návrhů na vydání příkazu k domovní prohlídce i při podání návrhu státního zástupce k nařízení odposlechu a záznamu telekomunikačního provozu, atd.).

Většina návrhů státních zástupců směřovala k vydání příkazu k odposlechu a záznamu telekomunikačního provozu (§ 88 tr. ř.) nebo ke zjišťování údajů z telekomunikačního provozu (§ 88a tr. ř.).

*Podle zprávy **KSZ v Brně** jsou všechny žádosti policejních orgánů na vydání příkazu k odposlechu a záznamu telekomunikačního provozu důsledně přezkoumávány jednak z hlediska splnění všech zákonných podmínek aplikace tohoto institutu, jednak z hlediska přiměřenosti, účelnosti a efektivnosti tohoto postupu.*

Podané návrhy jsou náležitým způsobem odůvodněny, doloženy spisovým materiálem a ve většině případů také vedou ke zvýšení objasňenosti závažné úmyslné trestné činnosti.

***KSZ v Brně** i **KSZ v Ostravě** se shodují v tom, že ve většině případů je návrhům státních zástupců soudy vyhověno.*

K podání návrhů na nařízení odposlechu a záznamu telekomunikačního provozu dochází zejména u drogové trestné činnosti a v rámci hospodářské trestné činnosti např. u trestných činů daňového charakteru v souvislosti s nelegální výrobou alkoholu. Většinou se jedná o organizovanou trestnou činnost, na které se podílí více osob.

KSZ v Brně v této souvislosti zmiňuje zkušenost v oblasti drogové trestné činnosti, pokud jde o úspěšnost provádění těchto odposlechů, s tím, že v řadě případů jsou pachatelé s obecnou možností realizace odposlechů patrně seznámeni a nepoužívají své mobilní telefony ke komunikaci o trestné činnosti. Důkazní využitelnost odposlechů je tak nízká (obdobně tomu zřejmě je i při realizaci předstíraného převodu, zvláště v případech drogové trestné činnosti, kdy pachatelé se uskutečnění předstíraného převodu snaží mnohdy vyhnout – ovšem nebyl zjištěn případ, že by došlo k vyzrazení tohoto postupu v konkrétní věci).

Jinak ale efektivnost aplikace institutu podle § 88 tr. ř. lze označit jako poměrně vysokou, přičemž pro tento závěr svědčí fakt, že takřka ve všech případech byly tímto úkonem zjištěny přinejmenším podstatné informace o dalších důkazech významných pro trestní řízení (pokud nebyly tímto postupem získány velmi závažné důkazy, bez nichž by vůbec nebylo možno obviněného usvědčit).

VSZ v Olomouci věnovalo v roce 2005 mimořádnou pozornost metodice při podávání návrhů, realizaci, manipulaci a využití odposlechu a záznamu telekomunikačního provozu podle § 88 tr. ř. Vzhledem k tomu, že byla zjištěna nejednotná praxe při aplikaci tohoto institutu a s ohledem na stále čtenější výskyt úniku informací zjištěných odposlechem, vydalo **VSZ v Olomouci** sjednocující stanovisko ze dne 14. 4. 2005 sp. zn. 4 SPR 50/2005 se zaměřením na ochranu ústavních práv a oprávnění zájmů osob, jichž se trestní řízení nikterak nedotýká (stanovisko bylo v plném znění citováno ve zprávě o činnosti za rok 2004; jeho obsah byl přenesen prostřednictvím novely provedené pokynem obecné povahy poř. č. 7/2005 do interní úpravy postupu státních zástupců při využívání úkonu upraveného v § 88 tr. ř.).

c) Poznatky k účasti soudců při úkonech prověřování (§ 158a tr. ř.)

V této souvislosti lze opětovně (shodně, jak to učinila zpráva o činnosti za rok 2004) odkázat na údaje ze zprávy o činnosti státního zastupitelství za rok 2003 (kde byly v potřebné míře zohledněny i poznatky ze zvláštní zprávy o analýze účinnosti novely trestního řádu č. 265/2001 Sb. zpracované počátkem roku 2003).

Návrh soudci na účast u neodkladného a neopakovatelného úkonu spočívajícího ve výsledku svědka nebo rekognici je podáván státními zástupci v pracovní době zpravidla písemně, v některých případech se objevuje i praxe výlučně telefonického vyrozumění soudce o úkonu s tím, že o tomto postupu učiní státní zástupce záznam do dozorového spisu - a obdobně soudce do příslušného spisu v rejstříku Nt. V mimopracovní době se činí telefonicky a následně je stvrzen i písemně, popř. je využíváno záznamů uvedených výše. Soudci se úkonů uvedených v § 158a tr. ř. zúčastňují bez problémů, neprodleně, a případy, že by namítali nezákonnost prováděného úkonu, a že by také z tohoto důvodu do úkonu zasahovali, byly naprosto výjimečné.

Nové poznatky k účasti soudců na úkonech, jak to plyne z ustanovení § 158a tr. ř., jsou zmíněny v podkladové zprávě **VSZ v Olomouci**.

Postup podle § 158a tr. ř. je uplatňován nejčastěji v případech nutnosti výsledku cizího státního příslušníka jako poškozeného, který se na území republiky zdržuje pouze přechodně, v případech výsledků osob mladších patnácti let, jakož i při rekognicích s poškozenými k identifikaci pachatelů trestné činnosti. OSZ v Ostravě v této souvislosti uvádí, že v jednom případě odmítl soudce uznat zákonnost rekognice prováděné podle fotografií s odůvodněním, že policejní orgán nevyvinul

dostatečné úsilí k zajištění figurantů z řad romského etnika a konání rekognice podle fotografií nepřipustil.

OSZ v Olomouci sdělilo, že v některých případech bylo zaznamenáno úsilí soudců posuzovat důvody neodkladnosti či neopakovatelnosti plánovaného úkonu či vůbec potřebu provedení takového úkonu v rámci prověřování. Neformální námitky soudců byly řešeny s odkazem na znění zákona s tím, že pokud důvody shledal státní zástupce, je po soudci požadováno, aby se úkonů zúčastnil.

3. Postup státního zastupitelství ve vazebních věcech

a) Počty osob ve vazbě k 31. 12. 2005 (tabulky č. III/3a – rozlišení na okresní a krajská státní zastupitelství, údaje za období let 2001 - 2005)

Pokud jde o **okresní státní zastupitelství**, nastal v roce 2005 (ke dni 31. 12. tohoto roku) vzestup počtu osob ve vazbě (a to nepříliš výrazný o **2,8 %**; v roce 2004 se přitom jednalo o výrazný pokles o 16,8 %).

Také ohledně **krajských a vrchních státních zastupitelství** se projevila opačná tendence oproti předcházejícímu roku, pokud nastal pokles počtu osob ve vazbě na konci sledovaného období (pokles ovšem dosáhl dokonce **34,7 %**; v roce 2004 šlo o vzestup o 25,3 %).

V obvodu VSZ v Praze k 31. 12. 2005 počet osob ve vazbě v trestních věcech, ve kterých jsou v prvním stupni činná okresní státní zastupitelství, zůstal v podstatě na úrovni roku 2004 (více pouze o 9 osob, tj. o 1,4 %). Počet osob ve vazbě v trestních věcech, ve kterých jsou v prvním stupni činná krajská státní zastupitelství, oproti tomu poklesl (o 80 osob, tj. o 31,3 %). Tento vývoj je příznačný pro většinu nižších státních zastupitelství v obvodu VSZ v Praze, i když je v obou ukazatelích nerovnoměrný, s výjimkou okresních státních zastupitelství v obvodu KSZ v Hradci Králové, kde došlo k většímu nárůstu počtu osob ve vazbě (o 36 %), okresních státních zastupitelství v obvodu KSZ v Českých Budějovicích a KSZ v Praze, kde došlo naopak k poklesu počtu osob ve vazbě, a s výjimkou KSZ v Plzni, u něhož počet osob ve vazbě zůstal stejný jako v roce 2004. Celkově tak došlo k poklesu počtu osob ve vazbě u státních zastupitelství v obvodu VSZ v Praze o 71, tj. o 7,8 %.

V obvodu VSZ v Olomouci k 31. 12. 2005 rovněž došlo ke zvýšení počtu osob ve vazbě v trestních věcech, ve kterých jsou v prvním stupni činná okresní státní zastupitelství (o 1 osob, tj. o 6,4 %), a snížil se počet osob ve vazbě v trestních věcech, ve kterých jsou v prvním stupni činná krajská státní zastupitelství (o 49 osob, tj. o 54,6 %). Celkově na státních zastupitelstvích v obvodu působnosti VSZ v Olomouci došlo ve sledovaném období k poklesu počtu osob ve vazbě v porovnání se stavem k 31. 12. 2004, a to o 33 osob (z 359 na 326), což představuje pokles o 10,1 %. Rozhodující podíl na tomto stavu má – ohledně okresních státních zastupitelství - KSZ v Ostravě (byl tu zaznamenán vzestup, trend vývoje v obvodu KSZ v Brně byl zcela opačný), a – ohledně krajských státních zastupitelství i samotného VSZ v Olomouci – ve výraznější míře KSZ v Ostravě a odbor závažné hospodářské a finanční kriminality VSZ v Olomouci.

b) Způsob meritorního skončení vazebních věcí v přípravném řízení (tabulka č. III/3b, tabulka č. III/3b - rok 2002 - 2004)

Na území České republiky skončilo v roce 2005 z celkového počtu **4 765** vazebně stíhaných osob řízení v absolutní většině podáním obžaloby, a to v **97,7 %** (v roce 2004 z 4995 vazebně stíhaných osob to bylo 97,4 %, v roce 2003 z 5 968 vazebně stíhaných osob dosáhl zmíněný podíl rovněž 97,4 %, v roce 2002 z 5 888 vazebně stíhaných osob šlo o podíl 97,1 %, zatímco v roce 2001 tomu tak bylo u 86,3 % osob).

Postupem dle § 172 tr. ř. skončilo v roce 2005 přípravné řízení stran **2,1 %** (2004 - 2,4 %, 2003 - 2,3 %, 2002 - 2,4 %), dle § 173 tr. ř. stran 0,15 % (2004 - 0,15 %, v roce 2003 i 2002 shodně 0,3 %) a dle § 171 tr. ř. pak **0,05 %** (2004 - 0,05 %, 2003 - 0,1 %, 2002 - 0,2 %) vazebně stíhaných osob.

Pokud jde o obvody obou vrchních státních zastupitelství, v obvodu VSZ v Praze skončilo v roce 2005 ze 3 284 vazebně stíhaných osob řízení v absolutní většině, tj. u 97,7 % osob, podáním obžaloby (v roce 2004 - 97,4 % osob, 2003 - 97,1 % osob), postupem podle § 172 tr. ř. skončilo přípravné řízení u 2,1 % (2004 a 2003 - vždy 2,5 %), podle § 173 tr. ř. u 0,2 % (2004 - 0,1 %, 2003 - 0,4 %) a podle § 171 tr. ř. ani u jediné osoby (2004 - 0,03 %, 2003 - 0,0025 %) vazebně stíhaných osob. Tento stav je shodný pro obvody všech krajských státních zastupitelství (MSZ v Praze) a koresponduje též se stavem v předchozím roce.

V obvodu VSZ v Olomouci byla obžaloba uplatněna z celkového počtu 1477 vazebně stíhaných osob u 97,6 % (2004 - 97,5 %, 2003 - 98 % osob). Zastavení trestního stíhání bylo aplikováno u 2,3 % (2004 - 2,3 %, 2003 - 1,8 % osob), přerušeno trestního stíhání u žádné osoby (2004 - 0,14 %) a postoupení věci jinému orgánu u 0,1 % (2004 - 0,06 %) vazebně stíhaných osob.

c) Délka přípravného řízení ve vazebních věcech (tabulka č. III/3c)

Hodnocené údaje vyplývají z tabulky č. III/3c, u které je nutno upozornit na to, že je zpracována na základě statistických listů (z tohoto důvodu jsou např. uváděny i vazby delší 16 měsíců, které v přípravném řízení ani u nejzávažnějších věcí po novele trestního řádu č. 265/2001 Sb. pojmově nepřicházejí v úvahu).

Celkový počet vazebně stíhaných osob na území ČR se v roce 2005 z pohledu údajů obsažených v uváděné tabulce č. III/3c meziročně snížil z původní hodnoty 5 890 v roce 2002, 5 868 v roce 2003 (pokles o 0,4 %), 4 990 v roce 2004 (snížení o 15 %) až na hodnotu **4748**, přičemž ovšem pokles z původních 10 482 v roce 2001 na 5 890 v roce 2002 (o 43,8 %) pochopitelně (a především v důsledku novely trestního řádu č. 265/2001 Sb.) byl mnohem závažnější.

Obecně lze jinak konstatovat, že na území České republiky u **93,4 %** (2004 - 93,6 %, 2003 - 94,4 % a v roce 2002 93,7 %) vazebně stíhaných osob vazba v přípravném řízení nepřesáhla dobu **8 měsíců** (podle údajů ze statistických listů vyplněných v průběhu roku 2005). Na tomto vývoji se v roce 2005 podílela státní zastupitelství z obvodu **VSZ v Olomouci**, kde bylo dosaženo podílu skončených vazeb ve lhůtě do 8 měsíců 94,8 % (2004 - 96,5 %, 2003 - 93,6 %), naproti tomu u státních zastupitelství z obvodu **VSZ v Praze** to bylo 92,8 % (2004 - 93,1 %, 2003 - 93,4 %).

4. Poznatky vyplývající z novely trestního řádu č. 265/2001 Sb. ohledně dozoru státního zástupce v přípravném řízení

a) Ve stadiu prověřování skutečností nasvědčujících spáchání trestného činu

Sepisování **záznamů o zahájení úkonů trestního řízení** (k jejich celkovému počtu na území ČR srov. blíže část II., bod 1.a) plní svůj účel a přispívá i k tomu, že již na samém počátku prověřování skutečností nasvědčujících spáchání trestného činu policejní orgán takto vymezuje, co má prověřovat, přičemž je navazována spolupráce mezi policejním orgánem a státním zástupcem a státní zástupce získává v rámci oprávnění dozoru možnost výrazně ovlivňovat průběh trestního řízení od jeho počátku.

VSZ v Olomouci ve své podkladové zprávě zdůrazňuje, že i poznatky za rok 2005 v jeho obvodu svědčí o tom, že nastalo žádoucí zrychlení i zkvalitnění činnosti orgánů činných v trestním řízení ve stadiu prověřování, což se projevilo i v zásadě v náležitě úrovni záznamů o zahájení úkonů trestního řízení, zároveň i ve zkrácení doby přípravného řízení od prvního zahájení trestního stíhání. Nové a zásadní problémy nebyly signalizovány.

*Ojediněle byly konstatovány tendence ze strany policejních orgánů vymanit se z dozoru státního zástupce. Vyplynulo to např. z poznatků **OSZ v Ostravě**, **OSZ v Olomouci**, **KSZ v Ostravě** i **KSZ v Brně**. V konkrétní podobě to probíhá tak, že policejní orgány v případech, kdy jsou dány podmínky uvedené v § 158 odst. 3 věty první tr. ř., nevyhotoví záznam o zahájení úkonů trestního řízení a provádějí šetření podle ustanovení zákona č. 283/1991 Sb., o Policii České republiky, ve znění pozdějších předpisů. V těchto věcech, jak poukázalo **KSZ v Brně**, pak policejní orgány bez rozhodnutí o odložení věci je toliko administrativně odkládají. K tomuto problému **VSZ v Olomouci** uvádí, že je třeba jej řešit v každé konkrétní věci a zatím nevyvstala potřeba řešit ho prostřednictvím sjednocujícího výkladového stanoviska.*

*Závěr **VSZ v Olomouci** o zkvalitnění práce orgánů činných v trestním řízení v této fázi trestního řízení vychází zejména z poznatků **KSZ v Brně** o snižování počtu zrušených usnesení o zahájení trestního stíhání a o menším počtu věcí, v nichž dochází ke zrušení usnesení policejních orgánů o odložení věci podle § 159a odst. 1 věty první tr. ř.*

***KSZ v Ústí nad Labem** a **KSZ v Plzni** sděluje, že velmi náročnou agendou státního zástupce je stále ve větším rozsahu rozhodování o stížnostech proti usnesení policejních orgánů o odložení věci dle § 159a tr. ř. Tato agenda není nijak statisticky sledována, což vede k tomu, že státní zástupci mnohdy upřednostňují vyřizování věcí s návrhem na podání obžaloby. Vzrůstá rovněž počet případů, kdy stěžovatel se nespokojí ani s rozhodnutím státního zástupce a žádá krajské státní zastupitelství o vykonání dohledu.*

*Na obdobný, dle jeho mínění dosud opomíjený, poznatek poukázalo i **OSZ v Novém Jičíně**, jestliže zmiňuje, že rozšíření dozoru státního zástupce s sebou přineslo i jejich nerovnoměrné zatížení (zejména pro rozdílnou složitost prověřování a v některých věcech opakované stížnosti poškozených). To vedlo jmenované státní zastupitelství k přijetí organizačních opatření tomu bránících a vytváření týmů zpravidla dvou policistů a jednoho státního zástupce, což bylo s vedením Okresního ředitelství Policie ČR v Novém Jičíně projednáno a jím rovněž akceptováno.*

***OSZ v Olomouci** uvedlo problém související s tím, že ve věcech, v nichž je třeba vyslechnout osobu, ve vztahu k níž je dáno podezření z trestné činnosti, která se prověřuje, přičemž taková osoba je neznámého pobytu a nejsou splněny podmínky pro řízení proti uprchlému, je vedeno trestní řízení po dobu několika let. To se má pak týkat především věcí, v nichž je vedeno trestní řízení pro podezření z trestného činu zanedbání povinné výživy podle § 213 tr. zák.*

***OSZ ve Zlíně** poukázalo na zvyšování počtu prověřovaných věcí, v nichž je zjištěno, že jde o obchodněprávní či občanskoprávní věci a na nárůst počtu věcí, v nichž se občané a orgány projednávající přestupky domáhají přezkoumání postupu policejního orgánu v případech, v nichž je věc odevzdána k projednání přestupku postupem dle § 159a odst. 1 písm. a) tr. ř.*

b) Ve stadiu vyšetřování se zaměřením jen na poznatky odlišné oproti předchozím zprávám o činnosti

Zejména se tu jedná o **přezkoumávání usnesení o zahájení trestního stíhání** a případy, v nichž státní zástupce přistupuje k jejich zrušení (§ 174 odst. 2 písm. e) tr. ř.).

V bodě II.,1.c) bylo již zmíněno (v souvislosti s hodnocením vývoje počtu osob, jejichž trestní stíhání bylo v přípravném řízení zastaveno), že v roce 2003 bylo státními

zástupci zrušeno podle § 174 odst. 2 písm. e) tr. ř. usnesení o zahájení trestního stíhání proti 2 600 osobám, v roce 2004 proti 3 254 osobám a v roce 2005 proti **3 272** osobám. Lze tedy vycházet z toho, že státní zástupci ruší usnesení o zahájení trestního stíhání ve stále větším počtu věcí, jakkoli trend vývoje z posledních dvou let již není tak razantní jako v předcházejícím období.

KSZ v Brně v této souvislosti na jedné straně upozorňuje, že je zřejmý trend zlepšování kvality práce u policejních orgánů a zejména u státních zástupců (k tomu VSZ v Olomouci poznamenává, že stále poměrně značný rozsah, v němž dochází k rušení usnesení o zahájení trestního stíhání, umožňuje učinit závěr, že potřebné kvality v dozoru státních zástupců nad činností policejních orgánů ve stadiu prověřování nebylo zřejmě ještě dosaženo).

KSZ v Brně i KSZ v Ostravě (na straně druhé) poukazují ovšem i na přetrvávání nedostatků v usneseních o zahájení trestního stíhání vydávaných policejními orgány, přičemž se nejedná jen o formální pochybení. V této souvislosti pak KSZ v Brně uvedlo, že z 12564 věcí, v nichž bylo zahájeno trestní stíhání proti 15 046 osobám v jeho obvodu v roce 2005, bylo ve 493 věcech zrušeno usnesení o zahájení trestního stíhání vedeného proti 630 osobám, což představuje 3,92 % z celkového nápadu. Podle KSZ v Brně rovněž i nadále přetrvávají problémy spojené s doručováním usnesení o zahájení trestního stíhání obviněným pro jejich neznámý pobyt.

KSZ v Brně dále poukázalo i na problém související s nezastupitelností osob služebně činných v policejních orgánech (policejních komisařů) konajících vyšetřování, což při existenci jakékoli překážky v práci má za následek nečinnost ve věci celou dobu absence. V současné době však dochází k pozitivnímu posunu při řešení tohoto problému, pokud v některých naléhavých případech se podařilo dosáhnout toho, aby organizačně byla zastupitelnost zajištěna.

5. Zkrácené přípravné řízení

Jak již bylo konstatováno v bodě II., 3., institut **zkráceného přípravného řízení** se v plné míře osvědčil a v praxi je v odpovídající míře využíván. Tento institut hodnotí nižší státní zastupitelství pozitivně pro jeho přínos nejen k rychlosti přípravného řízení, ale i k uvolnění kapacity Služby kriminální policie a vyšetřování pro složitější případy trestné činnosti. Znovu se proto vyslovuje závěr, že do budoucna by mělo být umožněno rozšíření aplikace tohoto institutu na všechny trestné činy, o kterých koná řízení samosoudce. **Nejvyšší státní zastupitelství se v této souvislosti přiklání k tomu, aby konání zkráceného přípravného řízení bylo obligatorní ve vymezených případech méně závažné trestné činnosti.**

VSZ v Praze ve své podkladové zprávě odkazuje i na dřívější legislativní návrhy činěné **KSZ v Praze**.

Jednalo se o 1. mírné prodloužení maximální lhůty pro konání zkráceného přípravného řízení, popř. možnosti státního zástupce prodloužit lhůtu tohoto řízení na dobu delší jak 10 dnů, tak, aby v některých případech (např. pouze pro prodloužení s doručením vyžádané zprávy o několik málo dnů) nebylo nutno nařizovat konání vyšetřování, 2. stanovení počátku běhu lhůty pro konání zkráceného přípravného řízení ve smyslu § 179b odst. 4 tr. ř., a to až od okamžiku sdělení podezření. Zatímco s prvním z těchto námětů je možno vyslovit plný souhlas, druhý námět by fakticky umožnil konat zkrácené přípravné řízení i v případech, kdy ke zjištění pachatele trestného činu dojde s určitým časovým odstupem, třeba i několika let – to by ovšem zcela odporovalo smyslu a účelu zkráceného přípravného řízení. Proto je třeba ho ze zásadních principiálních důvodů odmítnout.

VSZ v Olomouci (a **KSZ v Brně**) podrobila hodnocení i některé instituty zavedené novelizací trestního řádu provedenou zákonem č. 283/2004 Sb. (viz i to, co bylo zmíněno v bodě II., 1. d) a co k této problematice bude uvedeno níže pod bodem 8.).

V této souvislosti se zdůrazňuje, že se osvědčil v aplikační praxi především institut podmíněného odložení podání návrhu na potrestání podle § 179c odst. 2 písm. g) a § 179g tr. ř.

6. Poznatky k vyšetřování konaném státními zástupci (§ 161 odst. 3, 4, popř. § 174 odst. 2 písm. c) tr. ř.)

Obsah této části zprávy o činnosti navazuje na její předchozí část II., 2.g) týkající se vývoje trestné činnosti příslušníků Policie ČR, Bezpečnostní informační služby a Úřadu pro zahraniční styky a informace (věci, které by se týkaly příslušníků BIS nebo ÚZIS, se mohou reálně vyskytnout pouze v obvodu **VSZ v Praze**, žádný takový případ nebyl v roce 2005 zaznamenán). Stejně tak se nevyskytl ani žádný případ konání zkráceného přípravného řízení státním zástupcem (za podmínek uvedených v § 179a odst. 3 tr. ř.).

***KSZ v Plzni** blíže uvádí poznatek (který je jinak podrobněji rozveden v části III., bod 9., b) u vyhodnocení zprošťujících rozsudků), který svědčí o tom, že ve věcech vyšetřovaných státními zástupci podle § 161 odst. 3, 4 tr. ř. dochází velmi často ke zproštění obžaloby. To plyne i z charakteristických rysů zejména trestné činnosti páchané policisty (mnohdy vysoce kvalifikovaný způsob páchaní, znalost právní úpravy i procesních postupů obvyklých při objasňování, prověřování i vyšetřování, možnost poměrně účinně mařit zjištění pachatele trestného činu i následné prověřování i vyšetřování, a to mj. i s přihlédnutím k osobní známosti s osobami, jež tyto procesní postupy konají).*

*Obdobně i **KSZ v Ústí nad Labem** v části III., bod 9., b) zdůrazňuje, že nikoli zanedbatelný počet zproštěných osob představují obžalované osoby v trestních věcech vedených proti příslušníkům Policie ČR a jejich případným spolupachatelům či účastníkům na páchané trestné činnosti, kdy samotný způsob obstarávání důkazů v přípravném řízení ve spojení s delším časovým odstupem přípravného řízení a stadia projednání trestní věci v řízení před soudem způsobuje ztrátu důkazní hodnoty (přínejmenším zásadní změny řady svědeckých výpovědí). V tomto směru bude do budoucna **KSZ v Ústí nad Labem** mnohem striktněji prosazovat provádění důkazů už v přípravném řízení, tj. s odkazem na možnou ztrátu důkazní hodnoty a delší dobu trvající prověřování, případně vyšetřování provádět výslechy svědků, namísto obstarávání pouhých úředních záznamů (srov. i podmínky, za nichž lze provádět výslechy svědků již v prověřování uvedené v § 158 odst. 8 větě druhé tr. ř.).*

***KSZ v Brně** zmiňuje některé poznatky vztahující se k zahájení trestního stíhání ve věcech uvedených v § 161 odst. 3, 4 tr. ř. a podkladem pro odpovídající postup státního zástupce konajícího vyšetřování. V této souvislosti dochází k tomu, že vyšetřující státní zástupce nikoli vždy důsledně vyhodnotil okolnosti, které vyhledaly orgány Inspekce ministra vnitra, případně nechal se ovlivnit těmito orgány, které mají neustále přetrvávající snahu předávat na příslušné státní zastupitelství co nejvíce věci s návrhy na zahájení trestního stíhání dle § 160 odst. 1 tr. ř. V řadě těchto případů nebyla dána materiální stránka trestného činu, eventuálně jí chyběla subjektivní stránka jednání pachatelů. Jednalo se především o věci s podezřením ze spáchání trestného činu zneužívání pravomoci veřejného činitele dle § 158 tr. zák. nebo maření úkolu veřejného činitele z nedbalosti podle § 159 tr. zák., pod která orgány Inspekce ministra vnitra podřazují někdy i méně závažná porušení povinností ze strany policistů, kde by zjevně postačoval pouze kázeňský postih.*

***KSZ v Ostravě** sdělilo rovněž poznatky k samotnému vyšetřování obligatorně konanému státními zástupci. Státní zástupci OSZ v Ostravě pověřeni vyšetřováním trestných činů příslušníků Policie ČR se zúčastňují neodkladných a neopakovatelných úkonů, zejména provádění rekognicí ve spolupráci s policejním orgánem Inspekce ministra vnitra. Státní zástupci **KSZ v Ostravě** vykonávající v těchto věcech dozor se pak téměř pravidelně zúčastňují ohledání místa činu v případech násilných*

trestných činů, zejména trestných činů vraždy podle § 219 tr. zák., jakož i vyšetřovacích pokusů či rekonstrukcí v těchto věcech konaných a ojediněle i zásadních úkonů v případech závažné hospodářské kriminality.

Rovněž **KSZ v Brně** zmiňuje, že ze zprávy **OSZ Brno – venkov** vyplývá, že trestní stíhání byla v roce 2005 zahajována nejpozději ve lhůtě do 14 dnů od doručení realizačního návrhu Inspekce ministra vnitra. Usnesení o zahájení trestního stíhání obsahují veškeré zákonné náležitosti, včetně adekvátního odůvodnění, v právně či skutkově složitějších věcech je vypracován i plán vyšetřování. V průběhu vyšetřování státní zástupce úzce spolupracuje s policejním orgánem Inspekce ministra vnitra i s jinými policejními orgány. V rámci vyřizování žádostí o součinnost ve smyslu § 161 odst. 3 tr. ř. policejními orgány nedochází k problémům, ani prodlením. Dozoroví státní zástupci potom rovněž aktivně využívají možnosti dané jim trestním řádem a provádí a zúčastňují se procesních úkonů v rámci vyšetřování předmětné trestné činnosti. Trestní stíhání jsou ve většině případů ukončována v zákonné lhůtě. Ve složitějších případech je neskončení vyšetřování v zákonné lhůtě písemně odůvodňováno dozorovému státnímu zástupci, který v předmětných věcech provádí prověrky.

7. Nové poznatky k věcem vráceným státnímu zástupci k došetření (tabulky č. III/7a a č. III/7b)

a) Podle § 188 odst. 1 písm. e) tr. ř. (tabulky č. III/7a a č. III/7b)

V roce 2005 byl na území ČR zaznamenán – stejně jako v roce 2004 (kdy bylo zaznamenáno snížení o 22,9 %) - pokles počtu věcí vrácených k došetření **okresními soudy**, a to o **16,1 %**. U věcí vrácených pravomocně nastal z pochopitelných důvodů pokles méně výrazný než v předchozím roce (o více než polovinu), a to o **7,9 %**.

Ohledně věcí vrácených k došetření **krajskými soudy** se projevilo v roce 2005 další snížení (jakkoli ne tak výrazné jako v roce 2004, kdy nastal pokles o 20,5 %) – o **7,6 %**. Ve vztahu k věcem vráceným pravomocně v roce 2005 nastal pokles o 66,7 %, byť nebylo dosaženo ještě úrovně roku 2003 (v roce 2004 byl zaznamenán opětovně vzestup o 84,6 %).

Podíl věcí vrácených k došetření pravomocně na celkovém počtu takových věcí u věcí vrácených **okresním státním zastupitelstvím** činil na území ČR v roce 2005 **33,7 %** (2004 - 30,7 %, 2003 - 47,7 %) a u věcí vrácených **krajským (a vrchním) státním zastupitelstvím** **26,2 %** (2004 - 36,4 %, 2003 - 15,7 %).

*Počet věcí vrácených státním zástupcům **okresních státních zastupitelství** k došetření se v obvodu **VSZ v Praze** oproti roku 2004 snížil o 41 věcí a je nejnižší od roku 2002. Snížil se rovněž, i když ne tak výrazně, počet věcí vrácených pravomocně (o 6 věcí). Podíl pravomocně vrácených věcí tak činí 29,1 % z celkového počtu vrácených věcí (je tedy o 3,5 % vyšší než v roce 2004). Tento vývoj je registrován u všech krajských státních zastupitelství (MSZ v Praze) s výjimkou **KSZ v Hradci Králové**, kde naopak počet věcí vrácených nepravomocně i pravomocně vzrostl, i když jen nepatrně.*

*Počet věcí vrácených k došetření státním zástupcům **krajským státním zastupitelstvím (MSZ v Praze)** se v obvodu **VSZ v Praze** oproti roku 2004 rovněž snížil (o 18 věcí) a je nejnižší od roku 2002. Poklesl i počet věcí vrácených pravomocně (o 13 věcí). Podíl pravomocně vrácených věcí tak činí 17,9 % z celkového počtu vrácených věcí (je tedy o 17,2 % nižší než v roce 2004). Tento vývoj je registrován u všech krajských státních zastupitelství (MSZ v Praze) s výjimkou **KSZ v Hradci Králové**, kde je stav v podstatě na úrovni roku 2004.*

*V obvodu **VSZ v Olomouci** v případě věcí vrácených k došetření státním zástupcům **okresních státních zastupitelství** byl zaznamenán vzestup o 58,8 % (v roce 2004 se jednalo naproti tomu o pokles o 56,5 %). U věcí vrácených k došetření státním zástupcům **krajských (vrchního) státních zastupitelství** nastalo zvýšení více než dvojnásobné (oproti tomu v roce 2004 pokles o více než o polovinu). Pokud jde o věci vrácené k došetření pravomocně, jednalo se o zvýšení (u věcí s příslušností*

okresních soudů podle § 16 tr. ř.) o 5 % (v roce 2004 naopak snížení takřka na třetinu), zatímco ve vztahu k věcem s příslušností krajských soudů podle § 17 tr. ř. došlo k nárůstu o 125 %, zatímco rok předtím šlo o snížení o 25 %). Podíl věcí vrácených pravomocně k došetření činil 46,7 % (2004 - 54,1 %), resp. 40,9 % (2004 - 75 %).

Podle poznatků **VSZ v Praze** důvody pravomocně vrácených věcí k došetření podle § 188 odst. 1 písm. e) tr. ř. spočívají převážně v procesních vadách v přípravném řízení různé povahy, které nelze odstranit v řízení před soudem. Vracení věci k došetření z důvodu, že v přípravném řízení nebyly objasněny základní skutkové okolnosti nezbytné pro rozhodnutí soudu, se vyskytují výjimečně a zpravidla v kombinaci se závažnými procesními vadami. Obdobné poznatky uvádějí i jednotlivá krajská státní zastupitelství (MSZ v Praze).

VSZ v Olomouci kromě toho zmiňuje výskyt specifické procesní vady spočívající v nesprávné aplikaci závěrečných a přechodných ustanovení zákona č. 265/2001 Sb., o účincích trestního stíhání zahájeného před nabytím účinnosti předmětné novely ze strany státních zástupců, kdy sice trestní stíhání bylo zahájeno před 1. 1. 2002, ale obžaloba byla podána vždy v roce 2003, resp. počátkem ledna roku 2004. Krajský soud v Brně akceptoval právní názor vrchního soudu, vycházející z § 12 odst. 12 tr. ř., ve znění novely o dílčím útoku pokračujícího trestného činu jako dalším skutku a trestní věci, v nichž nebylo postupováno podle § 160 odst. 5 tr. ř., vrátil státnímu zástupci k došetření.

b) Podle § 221 odst. 1, odst. 2 tr. ř.

Stejně tak jako v roce 2002, 2003 i 2004 jde nadále o poměrně ojedinělý postup. Podle výkazů o agendě trestní v roce 2005 bylo **vráceno podle § 221 odst. 1 tr. ř.** státnímu zástupci k došetření v ČR **25** věcí (z toho **7** pravomocně), zatímco v roce 2004 šlo o 21 věcí (z toho 11 pravomocně), v roce 2003 šlo o 24 věcí (10 pravomocně) a v roce 2002 27 (12 pravomocně) věcí, státním zástupcům **okresních státních zastupitelství**. U státních zástupců **krajských státních zastupitelství** se jednalo v roce 2005 o **2** věci (**1** pravomocně), v roce 2004 o **jednu** věc (**jednu** i pravomocně), v roce 2003 se takto jednalo o 4 věci a žádnou pravomocně a v roce 2002 to bylo 7 věcí a 3 pravomocně). V případě **vrchních státních zastupitelství** se v celém sledovaném období případ postupu dle § 221 odst. 1 tr. ř. nevyskytl.

K vrácení věcí státním zástupcům k došetření nadále docházelo především z důvodů podstatné změny důkazní situace v průběhu konání hlavního líčení (a na to navazující potřeby zajištění nutné obhajoby). Další případy vyplývaly rovněž z nesprávné identifikace obviněného.

c) Podle § 260 tr. ř.

Statistické podklady svědčí o tom, že v roce 2005 bylo podle citovaného ustanovení vráceno odvolacími soudy státním zástupcům **okresních státních zastupitelství** jen **18** věcí (v roce 2004 24 věcí, v roce 2003 26 věcí a v roce 2002 28 věcí). Státním zástupcům **krajských státních zastupitelství** bylo takto vráceno k došetření v roce 2005 **7** věcí (2004 – stejný počet, 2003 - 5 věcí a 2002 - 4 věcí).

Důvody spočívaly v procesních pochybeních, jejichž původ byl v přípravném řízení, např. nedostatečný popis skutku, nedostatek vyjádření subjektivní stránky v usnesení o zahájení trestního stíhání, popř. pochybnosti o schopnosti obviněného se sám hájit a o jeho duševním zdraví.

d) Podle § 314c odst. 1 písm. a) tr. ř. (tabulka č. III/7a)

Počet věcí vrácených podle ustanovení **§ 314c odst. 1 písm. a) tr. ř.** (ve věcech, v nichž konal řízení **samosoudce**) v roce 2005 poklesl o **17,3 %** ohledně všech věcí (v roce

2004 naopak vzestup o 5,3 %) a o **31,0 %** (2004 – nárůst o 5,4 %) ohledně věcí vrácených k došetření státnímu zástupci pravomocně. Na tomto vývoji se rovnoměrně podílely obvody obou vrchních státních zastupitelství.

Podíl věcí vrácených pravomocně na celkovém počtu věcí vrácených k došetření dle citovaného ustanovení dosáhl hodnoty **34,8 %** (v roce 2004 - 41,7 %).

Důvody vrácení věci k došetření jsou obdobné jako v případě postupu dle § 188 odst. 1 písm. e) tr. ř.

e) Odmítnutí návrhu na potrestání podle § 314c odst. 1 písm. c) tr. ř. (tabulka č. III/7a)

I v roce 2005 platilo, že návrhy na potrestání byly pravomocně odmítnuty soudem podle § 314c odst. 1 písm. c) tr. ř. jen ve velmi malém počtu případů. Zatímco v roce 2002 šlo o 59 věcí ve vztahu k 15 303 věcem, v nichž byl podán návrh na potrestání, v roce 2003 o 48 věcí ve vztahu ke 15 865 takovým věcem, v roce 2004 o 28 věcí ve vztahu k 17 248 věcem, v nichž byl podán návrh na potrestání, v roce 2005 pak o **15** věcí ve vztahu k **19 049** věcem, ve kterých byl návrh na potrestání podán.

V obvodu VSZ v Praze se v roce 2005 jednalo o 12 věcí oproti 21 věcem z roku 2004. Naproti tomu v obvodu VSZ v Olomouci šlo v tomto roce o 3 věci oproti 7 věcem v roce 2004.

Důvody pro naznačený postup zmínilo jen VSZ v Olomouci, a to potřeba zkoumat duševní stav obviněného, nezbytnost změny právní kvalifikace, s níž byl spojen důvod nutné obhajoby a neprokázání subjektivní stránky trestného činu.

8. Poznatky k aplikaci podmíněného zastavení trestního stíhání, narovnání, odstoupení od trestního stíhání mladistvých (tabulka č. III/8, tabulka č. III/8a – evidované případy PMS – rok 2005 ve srovnání s rokem 2004) a k aplikaci institutu podmíněného odložení návrhu na potrestání a odložení věci za současného schválení narovnání ve zkráceném přípravném řízení (tabulka č. II/1c)

Počet osob, u kterých bylo trestní stíhání **podmíněně zastaveno**, ve srovnání s rokem 2005 (kdy došlo oproti roku 2004 k poklesu o 6,3 %, zatímco pro rok předcházející byl charakteristický mírný vzestup o 4,5 %) v roce 2005 vzrostl o **4,4 %**.

Jak už to bylo v posledním období typické, trend vývoje byl v obvodech obou vrchních státních zastupitelství rozdílný – v obvodu **VSZ v Praze** se projevil vzestup takřka statisticky zanedbatelný o **0,6 %** (v předchozím roce šlo rovněž o nárůst, a to o 4,4 %), v obvodu **VSZ v Olomouci** byl zaznamenán vzestup o **8,8 %**, zatímco v předcházejícím roce byl zaznamenán pokles o plných 16,3 % (který šel ovšem převážně na vrub **KSZ v Ostravě**, resp. státních zastupitelství v jeho obvodu).

*Jak již bylo uvedeno v bodě II., 1. c), v obvodu VSZ v Olomouci činil podíl všech podmíněných zastavení na území ČR plných **48,0 %** (v roce 2004 - 46,1 % a v roce 2003 – 51,6 %). Nadále nejčastěji je tohoto institutu využíváno v obvodu **KSZ v Brně**, i když zde v roce 2005 nastalo poměrně výrazné snížení počtu osob, jejichž trestní stíhání bylo podmíněně zastaveno (o 17,5 %).*

VSZ v Olomouci uvádí, že v některých trestních věcech, zejména v oblasti dopravy, je limitujícím faktorem pro uplatnění podmíněného zastavení trestního stíhání požadavek doznání pachatele. Někdy je totiž poukazováno na spoluzavinění dalších účastníků dopravní nehody. Mimo trestných činů v dopravě je tento institut uplatňován u méně závažné majetkové trestné činnosti.

Ohledně **narovnání**, kde po celou dobu účinnosti úpravy, která tento institut zavedla, platí, že případy jeho uplatnění jsou stále jen výjimečné, došlo v roce 2005 k vzestupu, a to dokonce o **39,5 %** (v roce 2004 ovšem nastal pokles o 24,4 %). V obvodu **VSZ v Praze** nastalo zvýšení o 21,8 % (úroveň předchozího roku byla obdobná, jak tomu bylo v roce 2003), kdežto v obvodu **VSZ v Olomouci** (kde v roce 2004 nastal pokles podstatně výraznější – prakticky na polovinu) se projevil nárůst více než dvojnásobný. Absolutní počty aplikace institutu narovnání jsou však velmi nízké.

Zvláštní zpráva obsahující vyhodnocení efektivnosti využívání institutů podmíněného zastavení trestního stíhání a narovnání a součinnosti s Probační a mediační službou v roce 2003 a prvním pololetí roku 2004 vypracovaná Nejvyšším státním zastupitelstvím počátkem roku 2005 konstatovala, že zásadní rozdíl mezi oběma formami odklonu – podmíněným zastavením a narovnáním – jenž v konečném důsledku vede k tomu, že případy schválení narovnání jsou v aplikační praxi stále poměrně ojedinělé, je spatřován především v tom, že podmínky pro uplatnění obou těchto forem odklonu jsou stanoveny obdobně; přitom opatřování podkladů pro schválení narovnání je nesmírně komplikované a náročné, přistupuje menší atraktivnost i pro obviněné (obhájce) vzhledem k tomu, že s využitím narovnání je vždy spojen nepříznivý majetkový dopad vůči obviněnému.

Pokud jde o institut **odstoupení od trestního stíhání mladistvého**, který s účinností od 1. 1. 2004 upravil zákon č. 218/2003 Sb., o soudnictví ve věcech mládeže, v roce 2005 oproti roku 2004 nastalo snížení o **11,5 %**; shodně jako v případě narovnání jsou však absolutní počty případů využití tohoto institutu poměrně velice nízké (v roce 2004 – **87** a v roce 2005 – 77). Přitom na aplikaci ustanovení § 70 zákona č. 218/2003 Sb. se v roce 2005 v převažující míře podílel obvod **VSZ v Olomouci** (57,1 %; v roce předcházejícím byla tendence odchylná – 34,5 %).

Zvláštní zpráva obsahující vyhodnocení postupu státních zastupitelství při aplikaci zákona č. 218/2003 Sb., o soudnictví ve věcech mládeže (na trestním úseku i v netrestní oblasti) vypracovaná v květnu 2005 k odstoupení od trestního stíhání mladistvého uváděla, že počty odstoupení od trestního stíhání jsou zatím poměrně nízké. Četnějšímu využití institutu odstoupení od trestního stíhání brání většinou nesplnění všech zákonem stanovených podmínek. Životnost této formy odklonu ukáže zřejmě až delší časové období. Údaje za jediný rok zatím nevedou k jednoznačnému závěru, zda ho bude možno využívat častěji a nenastane tak obdobná situace jako v případě narovnání.

KSZ v Praze disponuje poznatkem o tom, že podle **OSZ Mělník** bylo rozhodnuto o odstoupení od trestního stíhání u 3 mladistvých, vždy byla předmětem trestního řízení úmyslná trestná činnost, resp. provinění, přičemž ve 2 případech se na vyřízení věci aktivně podílela Probační a mediační služba (dále jen „PMS“). K dalšímu rozhodnutí o odstoupení od trestního stíhání u mladistvých došlo pouze po jediném případě u **OSZ Praha - východ** a **OSZ Praha - západ**, ostatní okresní státní zastupitelství v jeho obvodu se k důvodům neuplatnění tohoto institutu nevyjádřila.

KSZ v Českých Budějovicích uvedlo, že pokud jde o odstoupení od trestního stíhání u mladistvých, bylo tohoto institutu v roce 2005 využito v rámci působnosti tohoto krajského státního zastupitelství celkem v 6 případech. Ve všech případech to bylo u **OSZ v Českých Budějovicích**. V roce 2004 byl institut odstoupení od trestního stíhání u mladistvých využit ve 12 případech, a to u **OSZ v Českých Budějovicích**, **OSZ v Českém Krumlově** a **OSZ ve Strakoniciích**.

VSZ v Olomouci ve své podkladové zprávě poukazuje na to, že vydání rozhodnutí o odstoupení od trestního stíhání mladistvého vyžaduje splnění více zákonných podmínek, mezi které může patřit absolvování probačního programu, který není na všech okresech prováděn.

V návaznosti na to, co bylo v bodě II., 1. d) již zmíněno k **podmíněnému odložení návrhu na potrestání a odložení věci za současného schválení narovnání** – v praxi se zatím vyskytl pouze institut uvedený na prvním místě (podrobnější údaje podává v tomto případě tabulka č. II/1c), se nižší státní zastupitelství ve svých podkladových zprávách vyjadřovala i k důvodům, pro které zatím nedochází příliš k využívání těchto nových institutů odklonu, přičemž při aplikaci § 179c odst. 2 písm. g) a § 179g tr. ř. jednoznačně dominuje (shodně jako u podmíněného zastavení trestního stíhání, a to prakticky od počátku jeho uplatňování po novele trestního řádu č. 292/1993 Sb.) obvod **KSZ v Brně** (a – aby bylo učiněno objektivnímu posouzení zadost – též obvod **KSZ v Ostravě**).

KSZ v Praze v této souvislosti uvedlo, že v roce 2005 bylo v rámci kraje státním zástupcem rozhodnuto o podmíněném odložení návrhu na potrestání celkem u 20 osob. Nejvíce případů aplikace institutu podmíněného odložení návrhu na potrestání bylo evidováno na **OSZ Mělník**, což nepochybně souvisí s rozsahem, v jakém jsou u tohoto okresního státního zastupitelství vyřizovány trestní věci ve zkráceném přípravném řízení. Konkrétně bylo na **OSZ Mělník** takto rozhodnuto ve věci trestných činů podle ustanovení § 213, § 238, § 247 nebo § 250b tr. zák.

Podle **OSZ Benešov** byla důvodem velmi malé aplikace institutu podmíněného odložení návrhu na potrestání skutečnost, že ve zkráceném přípravném řízení jsou zpravidla řešeny případy trestného činu podle § 171 odst. 1 písm. c) tr. zák., u kterého je státním zástupcem předávána věc soudu s ohledem na nutnost uložení trestu zákazu činnosti, nebo trestného činu podle § 171 odst. 1 písm. b) tr. zák., u kterého je na místě prosadit v řízení před soudem uložení trestu vyhoštění. Právě tato skladba trestné činnosti tak omezuje možnost odklonu.

Nelze ovšem přehlédnout, že prakticky stejné námitky zaznívaly po 1. 1. 1994, kdy nabyla účinností novela trestního řádu č. 292/1993 Sb., ve vztahu k podmíněnému zastavení trestního stíhání; přitom ale institut podmíněného odložení podání návrhu na potrestání se aplikuje u trestných činů ještě nižší závažnosti. Nadále by tedy měl být zohledněn fakt, že pokud budou shledány důvody pro uplatnění příslušné formy odklonu včetně zhodnocení závažnosti dané trestní věci, pak zásadně ani okolnost, že by v případě, že by v trestním stíhání bylo pokračováno, byl popř. navrhován i trest zákazu činnosti, uplatnění příslušné formy odklonu nebrání. Výhrady vznášené okresními státními zastupitelstvími v obvodu **KSZ v Praze** svědčí spíše o nepochopení vůbec toho, jaký smysl má mít odklon v přípravném, resp. v trestním řízení.

Podle **OSZ Praha - východ** se právní úprava podmíněného odložení věci ve zkráceném přípravném řízení jeví nepraktickou, důvody však blíže **OSZ Praha - východ** neuvádí.

KSZ v Českých Budějovicích uvedlo, že pokud jde o podmíněné odložení podání návrhu na potrestání, v roce 2005 bylo tohoto institutu využito státním zástupcem u 22 osob. V roce 2004 bylo tohoto institutu využito státním zástupcem u 6 osob.

KSZ v Ústí nad Labem uvedlo, že v obvodu jeho působnosti došlo v roce 2005 v případě 21 osob k rozhodnutí státního zástupce o podmíněném odložení podání návrhu na potrestání. V jednotlivých okresech jde skutečně jen o ojedinělé případy a pro budoucnost je možno i v tomto institutu hledat rezervoár časových kapacit pro další činnost státního zastupitelství.

Podle **KSZ v Praze** institut odložení věci za současného schválení narovnání ve zkráceném přípravném řízení nebyl v roce 2005 v rámci tohoto kraje aplikován, přičemž důvody jsou patrně stejné jako u institutu narovnání podle § 309 tr. ř.

Nejvyšší státní zastupitelství se plně ztotožňuje se stanoviskem vysloveným v podkladové zprávě **VSZ v Olomouci**, pokud se zde uvádí, že četnost využívání institutů podmíněného odložení návrhu na potrestání podle § 179g tr. ř. a podmíněného odložení věci za současného schválení narovnání podle § 179c odst. 2 písm. f) tr. ř. ve zkráceném přípravném řízení, které byly zavedeny novelou trestního řádu účinnou od 1. 7. 2004 a odpovídají obdobným institutům ve standardním přípravném řízení, zcela **kopírují praxi** v případě podmíněného zastavení trestního stíhání podle § 307 tr. ř. a narovnání podle § 309 tr. ř. Dodát lze jen tolik, že uchopení těchto institutů odklonu – i s přihlédnutím k jistým specifikům, jimiž se vyznačuje zkrácené přípravné řízení – by snad nemělo trvat tak dlouhou dobu, jak tomu bylo u podmíněného zastavení trestního stíhání (pochopitelně mimo obvody **KSZ v Brně** a rovněž – zejména v poslední době – **KSZ v Ostravě**).

Nižší státní zastupitelství se shodují na tom, že i v roce 2005 bez jakýchkoli větších problémů probíhala **součinnost státních zastupitelství s Probační a mediační službou**.

Z údajů tabulky č. III/8a – údaje za rok 2005 (ve srovnání s rokem 2004) – vyplývá, že v roce 2005 se opětovně (byť ne tak výrazně jako v předcházejících letech) zvýšila zatíženost středisek Probační a mediační služby nově napadlými případy.

Z pohledu srovnání evidovaných případů v rámci přípravného řízení a řízení před soudem a evidovaných případů v rámci vykonávacího řízení v roce 2005 lze konstatovat, že stále přetrvává zřetelně větší podíl případů evidovaných v rámci vykonávacího trestního řízení (celkem 19 368 případů oproti 5 451 případů v rámci přípravného řízení). Tento trend je patrný již od vzniku PMS v roce 2001.

Z hlediska počtu podnětů pro zahájení činnosti PMS v případech lze z údajů za rok 2005 vyčíst, že nejvíce podnětů PMS získala od soudů (16 883 podnětů), dále od policejních orgánů (1 750 podnětů) a nakonec od státních zástupců (1 359 podnětů).

V rámci agendy přípravného řízení a řízení před soudem byla v případech dospělých pachatelů PMS pověřována v největší míře činnostmi souvisejícími se zprostředkováním řešení konfliktu a přípravou pro možnost uložení alternativního trestu nebo opatření (75 % případů), a dále pak přípravou pro možnost nahrazení vazby dohledem (2 % případů) a následným zajištěním dohledu jako náhrady vazby (9 % případů). V necelých 6 % případů úředníci a asistenti PMS zajišťovali kontrolu průběhu podmíněného zastavení trestního stíhání (na základě údajů zmiňované tabulky nelze vždy zcela přesně rozlišit stadium přípravného řízení a stadium projednání trestní věci v řízení před soudem, přesto shora uvedené údaje mají nepochybnou vypovídací hodnotu).

9. Závažné poznatky k rozhodování okresních a krajských soudů

a) Nové poznatky k ukládání trestů ve vztahu k trestům navrhovaným státními zástupci

V roce 2005 se nevyskytly nové poznatky, které by svědčily o zásadnější změně v rozhodování soudů týkající se ukládání trestů v otázce druhu a výměry trestů. Nevyskytly se ani žádné větší disproporce mezi návrhy státních zástupců a následnými soudními rozhodnutími. Mezi nejčastěji navrhované i ukládané tresty patří trest odnětí svobody, a to i s případným uložením určitých povinností či omezení, je-li ukládán s podmíněným odkladem na zkušební dobu anebo s uplatněním probačního dohledu. Stále více je využíváno ukládání alternativních trestů, především trestu obecně prospěšných prací, ale i trestu peněžitého, a to zejména u pachatelů, kteří mají finanční příjem a je tedy předpoklad, že peněžitý trest bude zaplacen. Uložené tresty v převážné míře respektují kriteria soudní individualizace trestu zakotvená v § 31 odst. 1 tr. zák. a jsou způsobilé splnit účel předvídaný v § 23 odst. 1 tr. zák.

b) Poznatky k aplikaci ustanovení § 180 odst. 2, 3, § 203 odst. 1 a § 215 odst. 2, 3 tr. ř.

Ve vztahu k aplikaci ustanovení § 180 odst. 2 věty poslední, odst. 3, § 203 odst. 1 věty druhé a § 215 odst. 2, 3 tr. ř. většina nižších státních zastupitelství považuje praxi na tomto úseku za ustálenou, nové zásadní poznatky neuvádějí. Blíže se k dané problematice vyjádřila jen **KSZ v Praze** a **KSZ v Brně**.

KSZ v Praze poukázalo na to, že praxe je u jednotlivých okresních soudů a konkrétně i soudců rozdílná. Zatímco např. podle **OSZ v Kutné Hoře** a **OSZ v Rakovníku** se nevyskytl případ, že by soudce pověřil státního zástupce opatřením nebo provedením důkazů při hlavním líčení, na **OSZ v Benešově**, **OSZ v Kladně** a **OSZ v Kolíně** určité poznatky z tohoto postupu soudce mají. Zpravidla se však jedná pouze o požadavek soudce, aby státní zástupce zjistil adresy nově navržených svědků nebo zajistil u hlavního líčení přítomnost svědků, kteří se k jednání nedostavují. Výjimkou je jeden soudce Okresního soudu v Kolíně, který důsledně požaduje provádění důkazů podporujících obžalobu státním zástupcem.

Pokud se jedná o postup Krajského soudu v Praze, pak zpravidla soud po podání obžaloby a nařízení hlavního líčení nepověřuje státního zástupce prováděním či opatrováním důkazů.

Jiná je však situace v případech, kdy krajský soud jako soud I. stupně rozhodl o vrácení trestní věci státnímu zástupci k došetření a požadoval doplnění dokazování, avšak jeho rozhodnutí bylo na základě stížnosti státního zástupce soudem II. stupně zrušeno a věc vrácena k novému projednání a rozhodnutí. Vrchní soud v Praze sice souhlasil s potřebou doplnění dokazování, nicméně neakceptoval závěr soudu I. stupně o nutnosti vrácení věci státnímu zástupci k došetření. Instruktivně pak ukládal krajskému soudu, aby si potřebné důkazy opatřil buď sám, nebo aby krajský soud pověřil opatřením a provedením důkazů státního zástupce, což se následně ze strany krajského soudu také stalo, když např. krajský soud uložil státnímu zástupci opatření důkazu dožadáním v cizině (výslech svědka).

KSZ v Brně uvádí, že případy, kdy soud po podání obžaloby uložil státnímu zástupci opatření dalších důkazů, byly zcela ojedinělé, např. se vůbec nevyskytla věc, že by bylo státnímu zástupci uloženo vyžádat znalecký posudek nebo opatřit důkaz cestou mezinárodní právní pomoci. Zcela výjimečně bylo státnímu zástupci uloženo zajistit přítomnost svědků při hlavním líčení (**OSZ ve Znojmě**), případně zjistit adresu předvolávaných osob (**OSZ v Jihlavě**).

Státní zástupci KSZ v Brně sami nebo v některých případech i z podnětů soudů provádí dokazování před soudem. Jedná se zejména o výslechy svědků a znalců a občas jsou soudem vyzváni ke čtení listinných důkazů. Tento postup však nebývá pravidlem ve všech trestních věcech. Jen výjimečně je státní zástupce vyzván k dodatečnému opatření znaleckého posudku jak se to např. stalo ve věci sp. zn. I KZV 30/2004, kdy vypracování tohoto posudku navrhl poškozený a státní zástupce se k němu připojil. V případě, že by důkaz, který je požadován soudem po státním zástupci, neměl směřovat na podporu obžaloby, je provedení takových úkonů státními zástupci odmítáno. Ve výjimečných případech se stalo, že státní zástupce předložil soudu dodatečně výsledek právní pomoci, která byla vyžádána, ale nebyla vyřízena ještě před podáním obžaloby. Děje se tak zejména u drogové trestné činnosti, kde by vyčkávání na výsledky právní pomoci znamenalo překročení maximální vazební lhůty pro přípravné řízení.

Je však třeba uvést, že § 203 odst. 1 tr. ř. vůči státnímu zástupci využívají jen někteří soudci Krajského soudu v Brně, bohužel někdy i v případech, kdy se hlavního líčení nemůže účastnit např. pro kolizi dozorový státní zástupce, který zpracovával obžalobu. Problémy někdy nastávají při čtení listinných důkazů, kdy se stal i případ, že soud nepředložil státnímu zástupci originál spisu a státní zástupce byl vyzván ke čtení listin z konceptu spisu. I v těchto případech by měl státní zástupce provedení důkazu takovýmto způsobem odmítnout, neboť by mohlo být napadeno obhajobou. S ohledem na charakter trestné činnosti je možno konstatovat, že větší aktivitu podle § 215 odst. 2 tr. ř.

vykazují státní zástupci oddělení obecné trestné činnosti, a to zejména u závažné násilné trestné činnosti nebo u drogové trestné činnosti.

c) Počty zproštěných osob a příčiny zprošťujících rozsudků (tabulky č. III/9a a č. III/9b)

V roce 2005 se (stejně jako v letech 2002 až 2004) zdaleka nepotvrdila obava, že v souvislosti s tím, že novela trestního řádu č. 265/2001 Sb. směřuje k přenesení těžiště dokazování z přípravného řízení do stadia projednání trestní věci v řízení před soudem, dojde k nadměrnému nárůstu počtu zproštěných osob. Pro rok 2005 bylo také charakteristické, že v řízení před **okresními soudy jako soudy prvního stupně se žádný výrazný vzestup počtu zproštěných osob** neprojevil, naproti tomu v řízení před **krajskými soudy jako soudy prvního stupně** byl typický stále vysoký podíl počtu zproštěných osob, který se mohl na první pohled zdát poněkud paradoxní za situace, kdy právě řízení ve věcech uvedených v § 17 tr. ř. se mělo vyznačovat četnými rysy vlastními ještě předchozí procesní úpravě (ve skutečnosti tak tomu ovšem být nemohlo, s přihlédnutím k tomu, že odchylky vlastní přípravnému řízení s rozšířeným vyšetřováním nejsou tak zásadní, jak se na první pohled mohlo jevit).

Nadále tedy platí, že u **krajských soudů** jsou případy zproštění četnější včetně podílu na celkovém počtu obžalovaných osob. Pokud jde o **okresní soudy**, nastal v roce 2005 meziroční pokles počtu zproštěných osob o 3,3 % (v předchozím roce šlo rovněž o pokles, a to o 6,9 %, v roce 2003 pak o nárůst o 4,2 % a oproti roku 2001 o 26,3 %).

V obvodu **VSZ v Praze** šlo o nárůst o 2,8 % (v roce 2004 nárůst o 4,2 %, v roce 2003 o 4,8 %), v obvodu **VSZ v Olomouci** o pokles o 1,6 % (v roce 2004 byl zaznamenán naproti tomu vzestup o 4,5 %, v roce 2003 o 0,5 %).

V roce 2005 se – shodně jako v roce 2004 a na rozdíl od vývoje z předchozích let – projevil ovšem i pokles počtu osob, na které byla podána obžaloba (toto snížení šlo ovšem převážně na vrub obvodu **VSZ v Olomouci**), takže podíl osob zproštěných k osobám obžalovaným, který – v případě okresních soudů – v roce 2001 činil 2,8 %, v roce 2002 3,8 %, v roce 2003 4,2 %, v roce 2004 4,4 % a v roce 2005 dosáhl **4,6 %** (v obvodu **VSZ v Praze** nastalo zvýšení ze 3,5 % v roce 2004 na 4,0 % v roce 2005, v obvodu **VSZ v Olomouci** pak snížení z 5,9 % na 5,8 %).

Ohledně **krajských soudů** se v roce 2005 projevil zcela nevýrazný pokles o **0,4 %** (v roce 2004 se jednalo o vzestup o 3,1 % a v roce 2003 dokonce nárůst o 24,3 %) a oproti údajům za rok 2001 pak 54,7 %. V obvodu **VSZ v Praze** byl zaznamenán pokles o 14,4 %, v roce 2004 ovšem nastal vzestup o 34,2 %, ale v roce 2003 pokles o 14,9 %), zatímco v obvodu **VSZ v Olomouci** zase nastal vzestup o 26,6 % (v roce 2004 pokles o 28,2 %, jestliže v roce 2003 se jednalo o vzestup více než dvojnásobný).

Při současném, byť statisticky takřka bezvýznamném, poklesu počtu osob obžalovaných dosáhl v roce 2005 podíl zproštěných osob na celkových počtech obžalovaných osob **13,3 %** (v roce 2001 šlo o 6,2 %, v roce 2002 již 11,6 %, v roce 2003 11,8 %, konečně v roce 2004 13,2 %). V obvodu **VSZ v Praze** došlo k vzestupu podílu osob zproštěných k osobám obžalovaným o 1,5 % (z 12,2 %, takže o rok předtím došlo k nárůstu o 4,1 %), na 10,7 %. Jestliže v obvodu **VSZ v Olomouci** došlo v roce 2003 k doslova alarmujícímu nárůstu tohoto podílu z 5,6 % v roce 2001 na 9,2 % v roce 2002 a plných 22,7 % v roce 2003, v roce 2004 nastal opětovně pokles o 7,2 % (na 15,5 %), ale v roce 2005 zase vzestup na 19,2 % (o 3,7 %).

Stejně jako v případě věcí vrácených k došetření podle § 188 odst. 1 písm. e) tr. ř. je vývoj ukazatele zproštěných osob v obvodech jednotlivých krajských státních zastupitelství (jak z pohledu rozhodování okresních soudů, tak i soudů krajských jako soudů prvního stupně) velmi rozdílný. V podrobnostech se odkazuje na *tabulky č. III/9a a č. III/9b*.

VSZ v Praze ve vztahu k zproštěným osobám **okresními soudy** uvedlo, že zatímco v obvodu **KSZ Ústí nad Labem** zůstal podíl osob zproštěných k osobám obžalovaným na úrovni roku 2004, výraznější nárůst tohoto podílu než je výše uvedený průměr byl zaznamenán v obvodu **KSZ v Českých Budějovicích** (o 1,2 %) a **KSZ v Plzni** (o 1,8 %) a u ostatních krajských státních zastupitelství odpovídá nárůst výše uvedenému průměru.

Ve vztahu k obžalovaným zproštěným krajskými soudy zmínilo výraznější pokles podílu osob zproštěných k obžalovaným zaznamenaný u **KSZ v Praze** (o 19 %), naopak nárůst tohoto podílu u **KSZ v Plzni** (o 5,7 %), u **KSZ v Ústí nad Labem** (o 7,8 %) a u **KSZ v Hradci Králové** (o 1,8 %).

V obvodu **VSZ v Olomouci** – pokud jde o **okresní státní zastupitelství** – byl zaznamenán vyšší vzestup podílu osob zproštěných k obžalovaným v obvodu **KSZ v Brně** (o 0,8 %; v roce 2004 o 0,9 %), zatímco v obvodu **KSZ v Ostravě** naopak pokles o 0,8 % (v roce 2004 šlo o vzestup o 0,1 %). **Ohledně krajských státních zastupitelství** bylo možno konstatovat, že u **KSZ v Brně** byl stav z roku 2003 extrémně vysoký (činil 27,2 %), v roce 2004 nastal pokles tohoto podílu na 12,8 %, ale v roce 2005 se opětovně projevila tendence z roku 2003 – vzestup na 22,1 %. U **KSZ v Ostravě** se vývoj nevyznačoval tak výraznými výkyvy (2003 – 17,5 %, 2004 – 18,4 % a v roce 2005 – 16,5 %).

K hlavním příčinám zprošťujících rozsudků nebyly zjištěny žádné nové zásadní poznatky. Nejčastějšími příčinami tak zůstávají zejména nutnost podat obžalobu i v případě, kdy státní zástupce má pochybnosti, zatímco soud v takovém případě uplatní zásadu „in dubio pro reo“, dále pak zásadní změny důkazní situace především v důsledku častých změn ve výpovědích svědků, a s tím související omezená možnost provádět procesní výslechy svědků v přípravném řízení a nemožnost použití úředních záznamů o podaném vysvětlení z přípravného řízení, a konečně i zeslabení důkazní situace v důsledku dlouhé doby řízení. Přistupuje vadné provedení tzv. prvotních úkonů (z kriminalistického hlediska), včetně nezajištění všech stop na místě činu za účelem jejich dalšího vyhodnocení, nedostatečné a neúplné protokolování výpovědi obviněných, svědků a poškozených, což se logicky projeví až v řízení před soudem.

KSZ v Plzni zdůrazňuje, že výrazně – z hlediska nárůstu zproštěných osob – v jeho obvodu vybočuje počet zproštěných osob ve věcech, ve kterých konají vyšetřování o trestných činech spáchaných příslušníky Policie České republiky státní zástupci. Konkrétně z 31 osob zproštěných přichází na tyto specialisty 15 osob. Nejde však o nový trend, neboť vysoký počet zprošťujících rozsudků u této skupiny obžalovaných byl zaznamenán i v předcházejících letech. Pokud jde o důvody zproštění u trestných činů ve věcech trestné činnosti příslušníků Policie České republiky, převládá skutečnost, že nebylo prokázáno, že se stal skutek, pro nějž je obžalovaný stíhán, a to u sedmi osob. U dalších pěti osob byl učiněn závěr, že skutek není trestným činem, a pouze u třech osob nebylo prokázáno, že skutek spáchal obžalovaný. Tyto výsledky jsou považovány za závažné s ohledem na to, že se zpravidla z hlediska rozsahu a právní složitosti jedná o poměrně jednoduchou trestnou činnost. Často zásadní chyby vznikají nevhodně zvoleným způsobem vyšetřování. Ukazuje se, že pachatelé této trestné činnosti jsou z důvodu své profese zběhlí v postupech, jak se vyhnout trestnímu postihu a státní zástupci nejsou stále dostatečně profesně připraveni na vyšetřování. O to fatálnější následky pak mohou nastat v případech závažné trestné činnosti.

Ve věci vedené pod sp. zn. 2 KZv 67/2003 došlo ke zproštění osoby obžalované z trestného činu vraždy podle § 219 odst. 1, odst. 2 písm. a) tr. zák. a poškození cizí věci podle § 257 odst. 1, odst. 2 písm. c) tr. zák. spočívajících v tom, že obžalovaný měl usmrtit svoji manželku, se kterou byl v rozvodovém řízení, dále i jejího přítele, jehož mrtvolu uložil na dosud nezjištěné místo, dům polil benzinem, pustil propan butan a dům zapálil. V tomto případě se nepodařilo najít tělo tohoto muže, okruh důkazů nepřímých se neuzavřel a obžalovaný byl zproštěn obžaloby z důvodu uvedeného v § 226 písm. c) tr. ř. ohledně vraždy manželky a podle § 226 písm. a) tr. ř. ve vztahu k usmrcení přítele manželky.

***KSZ v Ústí nad Labem** k výraznějšímu nárůstu počtu i podílu pravomocně zproštěných osob uvedlo, že se jedná především o osoby, jejichž trestní stíhání bylo zahájeno v průběhu let 1995 až 1997. Krajský soud v Ústí nad Labem o těchto věcech rozhodl se značným odstupem až v průběhu roku 2005, když k nařizování takto starých věcí došlo v návaznosti na personální posílení tohoto soudu. Spisový materiál, na jehož základě soud postupuje, ztrácí po takové době důkazní hodnotu a rovněž i důkazy provedené před soudem s takovýmto časovým odstupem samotné odsouzení znesnadňují a celé trestní řízení znehodnocují. Krajský soud se bude i nadále potýkat s vysokým počtem nedodělků, kdy se jedná rovněž o trestní věci, resp. skutky z 90 let, a kdy lze i do budoucna očekávat řadu zprošťujících rozsudků.*

Další, a to nezanedbatelný počet zproštěných osob představují obžalované osoby v trestních věcech vedených proti příslušníkům Policie ČR a jejich případným spolupachatelům či účastníkům na páchané trestné činnosti, kdy samotný způsob obstarávání důkazů v přípravném řízení ve vztahu k delšímu odstavu od konání řízení před soudem způsobuje důkazní ztrátu a změnu řady svědeckých výpovědí. V tomto směru bude do budoucna KSZ v Ústí nad Labem daleko striktněji prosazovat provádění důkazů v přípravném řízení, tedy s odkazem na možnou ztrátu důkazní hodnoty a delší dobu trvající prověřování, případně vyšetřování provádět výsledky svědků, namísto obstarávání pouhých úředních záznamů.

d) Poznatky ke zjednodušenému řízení před samosoudcem

Stejně jako ve zprávách o činnosti za rok 2002, 2003 a 2004 je možno konstatovat, že aplikace ustanovení o zjednodušeném řízení před samosoudcem nečiní v praxi větší potíže a lze obecně konstatovat, že vede ke zkrácení délky řízení. Oproti předchozím zprávám o činnosti však nižší státní zastupitelství neuvedla žádné ani dílčí negativní poznatky k uplatňování zjednodušeného řízení.

10. Poznatky k odvoláním podávaným státními zástupci (tabulky č. III/10a a č. III/10b)

a) Obecné poznatky

Počet podaných odvolání se v roce 2005 zvýšil o **46** (tj. o **2,3 %**; v předchozím roce o 58, tedy o 3,0 %), pokud jde o **okresní státní zastupitelství**.

Pokud jde o **krajská státní zastupitelství**, počet odvolání rovněž zvýšil, a to o **32** (o **12,2 %**; v roce 2004 nastalo snížení o 43 - o 14,1 %).

Vývoj v obvodu působnosti **VSZ v Praze** a **VSZ v Olomouci** byl v roce 2005 odlišný – pokud jde o **okresní státní zastupitelství** – tak v obvodu **VSZ v Praze** se projevil pokles o 91 (o 6,5 %; rok předtím šlo o vzestup o 64, tj. o 4,8 %), zatímco v obvodu **VSZ v Olomouci** naopak výrazný nárůst o 137 (o 23,5 %; v roce 2004 byl zaznamenán pokles o 6, tj. o 1,0 %). Pokud jde o **krajská státní zastupitelství**, nastal nárůst počtu podaných odvolání jen v obvodu **VSZ v Praze**, a to o 33, tzn. o 20,5 % (v roce 2004 to byl pokles o 11, tj. 6,4 %), zatímco v obvodu **VSZ v Olomouci** bylo zaznamenáno zcela nepatrné snížení o 1, tj. o 1,0 % (v roce 2004 rovněž pokles, ale o 32, tedy o 24,1 %).

Podíl **úspěšných odvolání** se v roce 2005 snížil, a to na úrovni **okresních státních zastupitelství** o **2,1 %** (2004 - o 2,7 % - v roce 2003 – zvýšení o 8,9 % a o rok předtím to bylo 0,9 %), v obvodu **VSZ v Praze** nastal pokles o 1,5 % (v roce 2004 – rovněž pokles o 4,6 %, naproti tomu v roce 2003 se jednalo o vzestup o 12,8 % a rok předcházející o 0,7 %), v obvodu **VSZ v Olomouci** nastal pokles o 2,1 % (v roce 2004 byl zaznamenán vzestup o 1,3 %, když v předcházejícím období byla zachována v zásadě úroveň předcházejících let).

Naproti tomu na úrovni **krajských státních zastupitelství** nastalo snížení úspěšnosti o **3,7 %** (z toho v obvodu **VSZ v Praze** to byl pokles o 1,9 % - v předchozím roce o 0,1 % a v

obvodu **VSZ v Olomouci** pokles o 5,4 % - v roce 2004 vzestup o 0,3 %). V roce 2004 na území ČR šlo o pokles jen o 0,6 % (v roce 2003 také snížení o 5,2 % - se zcela odlišným vývojem v obvodu **VSZ v Praze** – pokles o 11,5 %, v obvodu **VSZ v Olomouci** – vzestup o 17,4 %).

Pokud jde o jednotlivá krajská státní zastupitelství, k poklesu úspěšnosti ve věcech vyřizovaných **okresními státními zastupitelstvími** došlo v obvodu **KSZ v Plzni**, a to o 14,3 %; naproti tomu u okresních státních zastupitelství v obvodu **KSZ v Praze** nastal vzestup o 6,4 %.

Ve vztahu k věcem vyřizovaným **krajskými státními zastupitelstvími** se projevil výrazný pokles úspěšnosti podaných odvolání u **KSZ v Českých Budějovicích**, ovšem po předchozím zcela opačném vývoji (2002 – úspěšnost 81,8 %, 2003 – 37,5 %, 2004 – 81,8 %, 2005 – 28,6 %), naproti tomu u **KSZ v Praze** nastal největší vzestup (o 35,4 %).

b) Důvody odvolání podávaných státními zástupci

V obvodu **VSZ v Praze** i nadále přetrvává trend převažujících odvolání státních zástupců směřujících **do výroku o trestu** v neprospěch obžalovaného, zejména v případech, kdy se trest výrazně liší od návrhu státního zástupce a je považován za nepřiměřený, neboť v daném konkrétním případě neodpovídá hlediskům rozhodným pro ukládání trestu, tzn. zejména stupni společenské nebezpečnosti trestného činu, poměrům obžalovaného, možnostem jeho nápravy, včetně okolností přitěžujících, a je tedy hodnocen jako nepřiměřeně mírný. Méně častými jsou odvolání do výroku o vině. Směřují potom především proti zprošťujícím rozsudkům.

VSZ v Olomouci k této problematice uvádí, že důvody odvolání podávaných státními zástupci nedoznaly oproti minulým letům zásadních změn. Odvoláními **do viny** jsou nejčastěji napadány zprošťující rozsudky a změny právního posouzení skutků. Ve vztahu k výroku o trestu směřují podaná odvolání téměř výlučně v neprospěch obžalovaných, přičemž důvodem je odlišný názor státního zástupce na druh či výměru soudem uloženého trestu.

c) Vyhodnocení odmítnutých a zamítnutých odvolání

Případy **odmítnutí odvolání** podaného státním zástupcem jsou nadále (obdobně jako v roce 2003 a 2004) zmiňovány jen zcela výjimečně.

*Na samotném **VSZ v Praze** nebyl zaznamenán žádný případ odmítnutí odvolání státního zástupce podle § 253 odst. 3 tr. ř. Také žádné z krajských státních zastupitelství (**MSZ v Praze**) v obvodu **VSZ v Praze** neuvádí nové zcela zásadní poznatky. Případy odmítnutí odvolání dle § 253 odst. 3 tr. ř. se evidují jen ojediněle.*

*V obvodu **VSZ v Olomouci** se ve sledovaném období pouze v působnosti **KSZ v Brně** se vyskytly na **OSZ v Blansku** dva případy odmítnutí odvolání státního zástupce podle § 253 odst. 3 tr. ř., když tato ohlásil státní zástupce intervenující u hlavního líčení a dozorový státní zástupce v zákonných lhůtách i přes výzvy soudu odvolání neodůvodnil a ani je nevzal zpět. V působnosti **KSZ v Ostravě** se takový případ nevyskytl.*

Pokud jde o **hodnocení zamítnutých odvolání**, lze plně odkázat na zprávu o činnosti za rok 2003 a 2004, neboť žádné nové zcela zásadní poznatky zjištěny nebyly. V těchto případech státní zástupce pouze trval na hodnocení důkazů, jak bylo provedeno v obžalobě, vyslovoval nesouhlas s hodnocením důkazů soudem I. stupně a v podstatě se domáhal, aby odvolací soud určil (naznačil) soudu krajskému, jak má provedené důkazy hodnotit - odvolací soud ovšem tam, kde bylo dokazování úplné, bylo provedeno procesně bezchybným

způsobem, při respektování práva obžalovaného na obhajobu v každém stadiu řízení, však většinou akceptoval závěry prvostupňového soudu s odkazem na zásadu volného hodnocení důkazů ve smyslu § 2 odst. 6 tr. ř.

KSZ v Praze uvádí, že pokud se jedná o zamítnutá odvolání státních zástupců činných u tohoto krajského státního zastupitelství proti rozhodnutím Krajského soudu v Praze jako soudu I. stupně, byly v závěru roku 2005 opakovaně evidovány případy, kdy Vrchní soud v Praze při právním posouzení skutku aplikoval ustanovení § 88 odst. 1 tr. zák., a přesto, že byla trestným činem způsobena škoda, která by odůvodňovala použití kvalifikované skutkové podstaty ve smyslu § 17 tr. ř., byl v rámci odvolacího řízení skutek kvalifikován mírněji jako trestný čin podle § 16 tr. ř., a to za situace, kdy kromě hraniční výše škody nebyly dány žádné mimořádné okolnosti případu, které by aplikaci § 88 odst. 1 tr. zák. odůvodňovaly ve smyslu rozsudku Nejvyššího soudu ČR ze dne 9. 12. 1998, sp. zn. 9 Tzn 150/98 (např. trestní věci K SZ Praha, sp. zn. KZv 57/2004, a sp.zn. KZv 37/2002). Na tento postup Vrchního soudu v Praze bylo počátkem roku 2006 reagováno ze strany K SZ v Praze podáním návrhů na dovolání na Nejvyšší státní zastupitelství.

d) Důvody zpětvzetí odvolání

Na samotném VSZ v Praze byla odvolání vzata zpět v případech, kdy bylo zcela zjevné, že změna skutkových zjištění soudu prvního stupně vzhledem ke správnému a zákonnému postupu soudu nemá naději na úspěch nebo v odvolání je uplatňován evidentně nesprávný právní názor, popř. se státní zástupce odvoláním domáhal uložení nepřiměřeně přísného trestu.

Ve shodě s poznatký VSZ v Praze dochází i podle jednotlivých krajských státních zastupitelství (MSZ v Praze) v jeho obvodu ke zpětvzetí odvolání jen výjimečně. Nové zcela zásadní poznatky k důvodům tohoto postupu zjištěny nebyly.

VSZ v Olomouci poukazuje rovněž na to, že obdobně jako v předchozím posuzovaném období jsou některá odvolání podávána státními zástupci, intervenujícími u hlavního líčení, z důvodu tzv. procesní opatrnosti, přičemž dozorový státní zástupce – zpracovatel věci, následně po přezkoumání písemného vyhotovení rozsudku a zhodnocení aktuální důkazní situace dojde k závěru, že odvolání by nemělo naději na úspěch, a proto jej bere zpět.

IV. Přezkumné řízení na trestním úseku

1. Postup při využívání oprávnění nejvyššího státního zástupce podle § 174a tr. ř. (tabulky č. IV/1a a č. IV/1b)

a) Celkový počet přezkoumaných rozhodnutí, počet vyžádaných spisů k přezkumu z vlastní iniciativy a počet rozhodnutí podle § 174a odst. 1 tr. ř.

Nejvyšší státní zastupitelství i v roce 2005 plnilo úkoly v souvislosti s výkonem **mimořádného kasačního oprávnění nejvyššího státního zástupce** (§ 174a tr. ř., ve znění novely č. 265/2001 Sb. a navazující novely – ohledně lhůty, v níž přichází v úvahu jeho uplatnění – č. 283/2004 Sb.).

Pokud budou srovnány údaje týkající se výkonu této agendy v letech 2002 až 2005 (viz *tabulka č. IV/1a*), lze učinit závěr, že v roce 2005 se opětovně projevil výraznější pokles počtu rozhodnutí o zastavení trestního stíhání (§ 172 tr. ř.) a o postoupení věci jinému orgánu (§ 171 tr. ř.), jež byla Nejvyššímu státnímu zastupitelství doručena v souladu s úpravou obsaženou v § 173a tr. ř., a to o **15,5 %** (v roce 2004 činilo toto snížení oproti předcházejícímu roku 10,6 % a v roce 2003 ve vztahu k roku 2002 2,7 %).

Jinak bylo možno v roce 2005 zaznamenat jak pokles počtu vyžádaných spisů k přezkoumání těchto rozhodnutí z vlastní iniciativy (o **19,3 %**; v roce 2004 dosáhlo toto snížení 23,5 %, rok předtím pak 28 %), tak i počtu samotných zrušených rozhodnutí postupem podle § 174a odst. 1 tr. ř. (o **23,7 %**; v roce 2004 o 23,1 % a v roce 2003 o 38,6 %).

Důvody takto konstatovaného poklesu lze spatřovat jednak v odpadnutí jednoho z podstatných důvodů, který v roce 2002 vedl k uplatnění shora uvedeného mimořádného kasačního oprávnění nejvyšší státní zástupkyně (jímž byla vada spočívající v postoupení věci jako přestupku před uplynutím zkušební doby při rozhodnutí o podmíněném zastavení trestního stíhání podle § 307 odst. 1 tr. ř. - v roce 2002 se tak stalo celkem ve 22 věcech, v roce 2003 již ani v jednom případě a totéž se týká roku 2004 a 2005), jednak v celkovém zlepšení kvality vydávaných předmětných rozhodnutí ze strany nižších státních zastupitelství (některé důvody vedoucí ke zrušení usnesení o zastavení trestního stíhání nebo o postoupení věci jinému orgánu se již vůbec v roce 2005 nevyskytly nebo jen výjimečně – jako typický příklad lze uvést hodnocení důkazů v rozporu se zásadami formální logiky – podrobněji viz písm. b) níže).

b) Zhodnocení důvodů, jež vedly ke zrušení rozhodnutí podle § 174a odst. 1 tr. ř. (nedostatečná skutková zjištění, vadné hodnocení důkazů, nesprávná aplikace příslušného ustanovení trestního řádu při rozhodnutí o zastavení trestního stíhání a další důvody)

Nejčastějším důvodem, pro který došlo ke zrušení rozhodnutí o zastavení trestního stíhání a postoupení věci, byl i v roce 2005 **nedostatečně zjištěný skutkový stav věci** ve smyslu § 2 odst. 5 tr. ř. Výrazně se snížil počet případů, kdy důvodem pro aplikaci ustanovení § 174a odst. 1 tr. ř. byl nedostatečně zjištěný skutkový stav věci a současně nesprávné hodnocení důkazů a (skutkových zjištění) v rozporu s § 2 odst. 6 tr. ř., stejně tak i případů, kdy se jednalo jen o nesprávné hodnocení provedených důkazů (skutkových zjištění) ve smyslu § 2 odst. 6 tr. ř. Vzhledem ale k nižšímu počtu zrušených rozhodnutí byl v roce 2004 tyto tři okruhy důvodů ve svém souhrnu představovaly samy o sobě podíl 47 % na všech zrušených rozhodnutích postupem dle § 174a odst. 1 tr. ř., v roce 2005 to bylo stále ještě **45 %**.

Důvody postupu podle § 174a odst. 1 tr. ř. a počty takto zrušených věcí vyplývají z *tabulky č. IV/1b*. Z této tabulky, v níž jsou zvláště uvedeny údaje za rok 2002 až 2005, zároveň plyne srovnání těchto časových období z hlediska, jaké důvody vedly ke zrušení usnesení o zastavení trestního stíhání nebo postoupení věci jinému orgánu.

Bylo nutno konstatovat stále přetrvávající nesprávnou aplikaci § 172 odst. 1 písm. d) tr. ř. ve spojení s § 11 odst. 1 písm. i) tr. ř. (v roce 2004 se stala důvodem pro využití mimořádné kasační pravomoci v 7 případech a v roce 2005 v **9**).

I v roce 2005 byly zaznamenány důvody k postupu dle § 174a odst. 1 tr. ř. spočívající v tom, že bylo zastaveno trestní stíhání proti osobě, která vystupovala v řízení pod jménem jiné osoby (v roce 2004 šlo o 2 věci a v roce 2005 potom o 3 takové věci).

Nižší státní zastupitelství neuvádějí k agendě dle citovaného ustanovení žádné zásadní nové poznatky; z toho lze dovodit, že se nic nemění na pozitivním hodnocení tohoto institutu, jak to bylo zmiňováno ve zprávách o činnosti za rok 2002, 2003 a 2004.

*VSZ v Praze poukazuje na to, že v průběhu roku 2005 v této agendě napadlo u odboru přezkumného řízení celkem **61** věcí (v roce 2002 - 51 věcí, v roce 2003 - 92 věcí, v roce 2004 - 83 věcí); přezkoumávaná usnesení byla ve většině shledána zákonnými. Pouze v jednotlivých případech*

byly trestnímu odboru (oddělení trestního řízení) Nejvyššího státního zastupitelství předloženy návrhy na zrušení usnesení, jež byly vesměs akceptovány. Důvodem návrhů na zrušení usnesení byla z pohledu VSZ v Praze téměř vždy jejich předčasnost, resp. věcná nesprávnost, vyplývající z nedostatečných nebo nesprávných skutkových zjištění, ojedinele rovněž procesní chyba.

Pokud KSZ v Praze uvádí, že vzhledem k tomu, že počet rozhodnutí vydaných nejvyšším státním zástupcem podle § 174a odst. 1 tr. ř. a jejich podíl na celkovém počtu usnesení, jimiž bylo rozhodnuto o zastavení či postoupení věci, je od účinnosti zákona č. 265/2001 Sb. zanedbatelný, nabízí se znovu otázka posouzení nezbytnosti obligatorního přezkoumávání všech rozhodnutí podle § 171 a § 172 tr. ř. s tím, že by bylo vhodné zvážit omezení přezkumné činnosti, a to s ohledem na povahu a závažnost trestní věci, popř. provádět přezkumné řízení z podnětu procesních stran, uvedený námět není možno akceptovat s ohledem na pojetí mimořádného kasačního oprávnění nejvyšší státní zástupkyně v platné trestní úpravě. Není možno se především ztotožnit s tím, že jde o fakticky obligatorní přezkum, ustanovení § 173a tr. ř. poskytuje toliko potřebný prostor pro řádný výkon této pravomoci.

VSZ v Olomouci sdělilo, že v roce 2005 vykonalo dohled ve 32 (v roce 2004 v 35) trestních věcech. Ani v jedné věci samo nenavrhovalo zrušení usnesení o zastavení trestního stíhání nebo o postoupení věci jinému orgánu.

KSZ v Ostravě uvedlo, že v případě zjištění nezákonného usnesení o zastavení trestního stíhání nebo o postoupení věci, po provedeném dohledu předložilo Nejvyššímu státnímu zastupitelství návrh na zrušení rozhodnutí postupem podle § 174a odst. 1 tr. ř. Stejně tak byly ze strany Nejvyššího státního zastupitelství signalizovány jiné nedostatky v postupu okresních státních zastupitelství zjištěné dohledem; naopak Nejvyššímu státnímu zastupitelství sdělovalo KSZ v Ostravě jím zjištěné nedostatky, jež byly následně využity v dohledové činnosti. Součinnost s NSZ při aplikaci § 174a tr. ř. hodnotí KSZ v Ostravě jako velmi kvalitní.

2. Dovolání

a) Celkový nápad a skladba dovolání podaných obviněnými, rozhodování Nejvyššího soudu o nich (tabulka č. IV/2a)

Zákonem č. 265/2001 Sb. byl s účinností od 1. 1. 2002 zaveden do trestního řádu zcela nový mimořádný opravný prostředek – institut **dovolání** (§ 265a a násl. tr. ř.) se záměrem dosáhnout důslednějšího uplatnění zásad kontradiktorního procesu, který preferuje rovnost stran a nezasahuje nepřipustně do zásady obžalovací.

Vývoj využívání dovolání ze strany obviněných podává tabulka č. IV/2a. Ta dokumentuje, že obvinění podávají dovolání stále častěji. Nutno však dodat, že počty zahrnuté do tabulky č. IV/2a neodrážejí celkový počet dovolání, která obvinění podali proti rozhodnutím soudů v příslušném kalendářním roce. Zkreslení vyplývá z faktu, že zejména ve skupinových trestních věcech dochází k zaslání dovolání podaných obviněnými na Nejvyšší státní zastupitelství s určitými prodlevami.

Např. v době vypracování této zprávy o činnosti jsou na Nejvyšší státní zastupitelství doručována k vyjádření dovolání obviněných podaná u soudu I. stupně v roce 2005 a v některých případech dokonce i v roce 2004.

Přítom dovolání podávaná obviněnými doznala výrazného zvýšení kvalitativní úrovně, a to jak po formální stránce, tak i po stránce jejich obsahu.

Jen zcela ojediněle, zejména oproti roku 2002 a zčásti i roku 2003, byly v roce 2005 zaznamenány případy, kdy jako dovolání byla prezentována podání, která nepodala osoba uvedená v § 265d odst. 1 písm. b) tr. ř., tedy obviněný (dovolání za obviněného např. v těchto případech podávaly osoby uvedené v § 247 odst. 2 tr. ř., jimž toto právo nepřisluší, popř. je podávali poškození), či nedošlo k jejich podání prostřednictvím obhájce, jak stanoví zákon (§ 265d odst. 2 věta první tr. ř.).

Rovněž tak se v roce 2005 se již jen zcela ojediněle vyskytly případy, že by ze strany obviněných (a jejich obhájců) nebylo respektováno ustanovení § 265a odst. 1 tr. ř. a že by byla napadána rozhodnutí soudů I. stupně, resp. rozhodnutí nalézacích soudů, pokud v takové věci nebylo vůbec rozhodováno soudem odvolacím, popř. že by byla dovoláním napadána rozhodnutí neuvedená v § 265a odst. 2 tr. ř.

Jen nepatrná část dovolání podávaných obviněnými také postrádala formální náležitosti uvedené v § 265f odst. 1 tr. ř., přičemž potom – pokud se vůbec vyskytla - nejčastější pochybení, stejně jako v předchozích letech, spočívala v tom, že se tato dovolání neopírala o důvody dovolání uvedené v § 265b odst. 1, odst. 2 tr. ř.

Nejvyšší státní zastupitelství v roce 2005 podalo vyjádření podle § 265h odst. 2 tr. ř. celkem v **1310** (v roce 2004 ve 1230 věcech, v roce 2003 v 1050 a v roce 2002 v 778 věcech). Vyjádření nebylo zejména podáno v těch případech, v nichž Nejvyšší soud rozhodl, aniž by vyčkal doručení vyjádření nejvyššího státního zástupce k dovolání obviněného, popř. ve věcech, kdy vyjádření bylo soudu doručeno poté, co již Nejvyšší soud rozhodl.

Trestní řád sice stanoví v § 265h odst. 2 povinnost soudu prvního stupně předložit státnímu zástupci dovolání obviněného k vyjádření, avšak na druhé straně umožňuje Nejvyššímu soudu ve věci rozhodnout, aniž by takové vyjádření obdržel.

*Již v roce 2003 začala být **odborem (oddělením) přezkumného řízení Nejvyššího státního zastupitelství** uplatňována praxe, kdy informoval přímo Nejvyšší soud v odůvodněných případech po doručení dovolání obviněného o tom, že Nejvyšší státní zastupitelství se k mimořádnému opravnému prostředku podanému obviněným hodlá vyjádřit, zároveň se sděluje vždy i předpokládaná lhůta, v níž bude takové vyjádření učiněno.*

Nejvyšším státním zastupitelstvím byl v roce 2005 celkem v **118** věcech učiněn návrh, aby bylo dovolání obviněných úplně, nebo alespoň zčásti, vyhověno. V roce 2004 se jednalo celkem o 81 věc, v níž byl takový postup navržen.

Dovolání lze podat jen z taxativně stanovených důvodů uvedených v zákoně. Tyto důvody obecně postihují vady vesměs procesní povahy vyjma vad spočívajících v nesprávném právním posouzení skutku nebo jiném nesprávném hmotně právním posouzení (§ 265b odst. 1 písm. g) tr. ř.), vad, které je možno namítnout proti výroku o trestu (§ 265b odst. 1 písm. h) tr. ř.), jakož i případů, kdy dovolání směřuje proti uložení výjimečného trestu odnětí svobody na doživotí (§ 265b odst. 2 tr. ř.).

Obviněnými bylo v roce 2005, stejně jako v předchozích letech, v naprosto převažující míře podáváno dovolání opřené právě o důvod uvedený v § 265b odst. 1 písm. g) tr. ř., popř. doplněné o další dovolací důvody uvedené v § 265b odst. 1 tr. ř.

Konstatované zvýšení úrovně dovolání podaných obviněnými lze vysledovat i v tomto směru, neboť již v menší míře, oproti předchozím rokům, je existence tohoto dovolacího důvodu spatřována v porušení ustanovení § 2 odst. 5 tr. ř., popřípadě v porušení ustanovení § 2 odst. 6 tr. ř. soudem nalézacím a resp. i soudem odvolacím, a v následném dovozování, že nesprávně nebo neúplně zjištěný skutkový stav vedl k tomu, že napadené rozhodnutí spočívá na nesprávném právním posouzení skutku nebo na jiném nesprávném hmotně právním posouzení.

Poslední zmíněný důvod, v zákoně podřazený pod ustanovení § 265b odst. 1 písm. g) tr. ř., je však Nejvyšším soudem interpretován tak, že v řízení o dovolání nelze z titulu této námitky uplatnit ani takovou právní vadu, která je důsledkem nesprávného skutkového zjištění, a to s odůvodněním, že dovolání není nástrojem nápravy vad skutkových, což je zřejmé z dikce zákona, který námitku týkající se skutkového stavu v rámci dovolacích důvodů nepřipouští.

S ohledem na některé nálezy Ústavního soudu (např. I. ÚS 55/04, III. ÚS 177/04) se Nejvyšší soud začal zabývat skutkovými námitkami z pohledu, zda **skutková zjištění nejsou v extrémním rozporu s provedenými důkazy**, neboť v takovém případě by byl založen dovolací důvod uvedený v § 265b odst. 1 písm. g) tr. ř.

K takovému zjištění, které musí být explicitně v dovolání uvedeno, však Nejvyšší soud dochází jen ve zcela ojedinělých případech. Obecně lze tedy říci, že za současného právního stavu nelze napravit téměř žádnou právní vadu, pokud je podložena zpochybněním skutkového zjištění.

K vykladu tzv. extrémního rozporu je možno zejména poukázat na citovaný nálezy Ústavního soudu České republiky sp. zn. III. ÚS 177/04 ze dne 18. 11. 2004, podle něhož lze z pohledu ústavněprávního vymezit zobecňující podmínky, ze jejichž splnění má nesprávná realizace důkazního řízení za následek porušení základních postulatů spravedlivého procesu.

Podle výše uvedeného nálezu Ústavního soudu České republiky lze jako první vyčlenit případy tzv. opomenutých důkazů. Jde jednak dilem o procesní situace, v nichž bylo účastníky řízení navrženo provedení konkrétního důkazu, přičemž návrh na jejich provedení byl soudem bez věcně adekvátního odůvodnění zamítnut, eventuálně zcela opomenut, což znamená, že ve vlastních rozhodovacích důvodech o něm ve vztahu k jeho zamítnutí nebyla zmínka buď žádná či toliko okrajová a obecná neodpovídající povaze a závažnosti věci. Dilem se dále potom jedná o situace, kdy v řízení provedené důkazy nebyly v odůvodnění meritorního rozhodnutí, ať již negativně či pozitivně, zohledněny při ustálení jejího skutkového základu, tj. soud je ne učinil předmětem svých úvah a hodnocení, ačkoliv byly řádně provedeny (nálezy Ústavního soudu České republiky sp. zn. III. ÚS 150/93, sp. zn. III. ÚS 61/94, sp. zn. III. ÚS 51/96, sp. zn. IV. ÚS 185/96, sp. zn. II. ÚS 213/2000, sp. zn. I. ÚS 549/2000, sp. zn. IV. ÚS 582/01, sp. zn. II. ÚS 182/02, sp. zn. I. ÚS 413/02, sp. zn. IV. ÚS 219/03 a další).

Další skupinu případů tvoří situace, kdy důkaz, resp. informace v něm obsažená, není získán co do jednotlivých dílčích komponentů (fází) procesu dokazování procesně přípustným způsobem, a tudíž musí být soudem a limine vyloučen (v kontrapozici k předchozímu "opomenutí") z předmětu úvah směřujících ke zjištění skutkového základu věci (nálezy Ústavního soudu České republiky sp. zn. IV. ÚS 135/99, sp. zn. I. ÚS 129/2000, sp. zn. III. ÚS 190/01, sp. zn. II. ÚS 291/2000 a další).

Konečně třetí základní skupinou případů vad důkazního řízení, které ve svém důsledku mohou vést ke konstatování porušení práva na spravedlivý proces, tvoří podle mínění Ústavního soudu České republiky případy, kdy z odůvodnění rozhodnutí nevyplývá vztah mezi skutkovými zjištěními a úvahami při hodnocení důkazů na straně jedné a právními závěry na straně druhé, resp. případy, kdy v soudním rozhodování jsou učiněná skutková zjištění v extrémním nesouladu s provedenými důkazy (nálezy Ústavního soudu České republiky sp. zn. III. ÚS 84/94, sp. zn. III. ÚS 166/95, sp. zn. II. ÚS 182/02, sp. zn. IV. ÚS 570/03 a další).

To, že je uplatňována shora naznačená praxe Nejvyššího soudu, vede k tomu, že se dovolání jako nový mimořádný opravný prostředek oklikou vrací k již odmítnutému principu stížnosti pro porušení zákona, který neposkytuje obviněnému záruku, že se domůže práva na projednání věci před Nejvyšším soudem ČR, neboť podání či nepodání stížnosti pro porušení zákona je odvislé od rozhodnutí ministra spravedlnosti, jenž vystupuje za stát jako státní orgán v postavení procesní strany, která má oproti obviněnému zřetelně výhodnější procesní postavení.

Pokud byl obviněnými namítán dovolací důvod uvedený v § 265b odst. 1 písm. h) tr. ř., je nutno uvést, že se ve všech případech jejich námitky s tímto důvodem nekryly, neboť napadaly toliko výši uloženého trestu, přičemž nebyl zaznamenán případ (u dovolání podaných obviněnými), že by takový trest byl uložen ve výměře mimo trestní sazbu.

Ve stále větší míře byly v roce 2005 obviněnými využívány i další dovolací důvody uvedené v § 265b odst. 1 tr. ř., a to zejména důvody uvedené v § 265b odst. 1 písm. c) tr. ř. (obviněný neměl v řízení obhájce, ač ho podle zákona měl mít) a v § 265b odst. 1 písm. d) tr. ř. (byla porušena ustanovení o přítomnosti obviněného v hlavním líčení nebo ve veřejném zasedání).

U posledně jmenovaného důvodu je v převážné míře spatřováno porušení zákona v tom, že veřejné zasedání konané o odvolání proběhlo v nepřítomnosti obviněného.

Ke dni zpracování této zprávy o činnosti Nejvyšší soud České republiky v roce 2005 na základě dovolání podaných obviněnými vyhověl celkem ve **143** případech, tedy v **11,5 %** projednaných věcí a alespoň zčásti se ztotožnil s argumentací uvedenou obviněnými v **12** věcech (**1,0 %**).

Při srovnání s rokem 2004, kdy bylo takto vyhověno dovoláním obviněných v 111 případech (9,1 %) a částečně vyhověno v 15 (1,2%) případech, s rokem 2003, kdy vyhověl Nejvyšší soud v 97 věcech (8,3 %) a částečně vyhověl ve 4 věcech (0,3 %), jakož i s rokem 2002, kdy bylo zcela vyhověno v 70 věcech (6,8 %) a částečně v 9 věcech (0,8 %), lze tedy uzavřít, že sice dochází k mírnému, ale setrvalému zvyšování účinnosti dovolání podaných obviněnými.

b) Celkový nápad, skladba dovolání podaných nejvyšší státní zástupkyní a rozhodování Nejvyššího soudu o nich (tabulka č. IV/2b)

Príslušné údaje jsou zřejmé především z *tabulky č. IV/2b*. Ve druhém oddíle rejstříku 1 NZO, v němž je veden nápad věcí z vlastní iniciativy, bylo u Nejvyššího státního zastupitelství v roce 2005 zapsáno celkem **94** věcí (v roce 2004 86 věcí, v roce 2003 62 věcí a v roce 2002 81 věcí).

Vrchní státní zastupitelství podala v roce 2005 pouze **8** návrhů na podání dovolání (v roce 2004 se jednalo o 9 takových návrhů, v roce 2003 byl návrh podán v 14 věcech a v roce 2002 v 19 věcech). Pokračuje tedy určitý sestupný trend ve využívání tohoto oprávnění ze strany vrchních státních zastupitelství.

Krajská státní zastupitelství v roce 2005 podala celkem **60** návrhů nejvyšší státní zástupkyni k podání dovolání, zatímco v roce 2004 bylo podáno 64 takových návrhů, v roce 2003 35 návrhů a v roce 2002 34 návrhů.

Iniciativa jednotlivých **krajských státních zastupitelství** v tomto směru byla v roce 2005, stejně jako ve všech předchozích letech, velmi rozdílná.

*Tradičně neaktivnější bylo **KSZ v Českých Budějovicích**, jež podalo u Nejvyššího státního zastupitelství 23 návrhů na podání dovolání nejvyšší státní zástupkyně (v roce 2004 celkem 21 návrhů). Naproti tomu **MSZ v Praze** za stejné období na Nejvyšší státní zastupitelství podalo pouze jediný takový návrh a **KSZ v Praze** toliko dva návrhy.*

V roce 2005 došlo naproti tomu ve srovnání s rokem 2004 k nárůstu návrhové činnosti ze strany **okresních státních zastupitelství**, z jejichž strany bylo podáno podle čl. 7 pokynu obecné povahy poř. č. 9/2001 celkem **21** podnětů k podání dovolání (v roce 2004 a 2003 bylo

shodně zaznamenáno po 10 podnětech), přičemž dovolání bylo podáno v **9** věcech. Jen pro úplnost je nutno uvést, že takové podněty podalo toliko **9** okresních státních zastupitelství, ze strany ostatních nebyla taková iniciativa zjištěna.

Shora uvedené údaje nasvědčují závěru, že ze strany některých státních zastupitelství je přístupováno pouze formálně k plnění povinnosti zakotvené v čl. 3 odst. 1 pokynu obecné povahy poř. č. 9/2001, dle něhož státní zastupitelství, kterému bylo doručeno rozhodnutí soudu druhého stupně, toto rozhodnutí bezprostředně po doručení přezkoumá a zváží, zda jsou splněny podmínky k podání dovolání. V minulosti byly zaznamenány dokonce i případy, kdy se krajské státní zastupitelství této povinnosti zprostil tím, že ponechalo na okresním státním zastupitelství, zda bude iniciovat podání podnětu k dovolání.

Nejvyšší státní zástupkyně v roce 2005 dospěla k závěru, že bude v té či oné míře akceptovat celkem **46 (48,9 %)** z celkového počtu **94** návrhů vrchních a krajských státních zastupitelství, resp. podnětů okresních státních zastupitelství, na podání dovolání, jež byly na Nejvyšší státní zastupitelství České republiky předloženy v průběhu roku 2005. V roce 2004 bylo z 83 věcí akceptováno 52 (tj. 62,7 %) návrhů či podnětů a bylo následně podáno dovolání.

Z těchto **94** návrhů vrchních a krajských státních zastupitelství, resp. podnětů okresních státních zastupitelství, na podání dovolání nejvyšší státní zástupkyně, směřovalo celkem **5 (5,3 %)** věcí (v roce 2004 celkem 12 věcí, tedy 14,5 %) ve prospěch obviněných a další **1** věc (v roce 2004 celkem 5 věcí tedy 6 %) současně ve prospěch i v neprospěch obviněných, z čehož je zřejmé, že státní zastupitelství, která na Nejvyšší státní zastupitelství předkládají návrhy a podněty na podání dovolání nejvyšší státní zástupkyně, nesměřují svou přezkumnou činnost pouze na hodnocení toho, zda rozhodnutí soudů není porušován zákon ve prospěch obviněných.

Ve **3** případech, kdy bylo navrhováno podání dovolání v neprospěch obviněného, bylo nejvyšší státní zástupkyně dovolání podáno v prospěch i neprospěch obviněného, v jednom případě pak pouze ve prospěch obviněného a konečně v jednom případě, kdy bylo navrhováno podání ve prospěch i neprospěch obviněného, bylo dovolání podáno výlučně ve prospěch obviněného.

V roce 2005 došlo jinak k výraznému poklesu podnětů jiných osob k podání dovolání. Celkem bylo zapsáno 26 takových věcí, což představuje pokles o **60,1 %** oproti roku 2004, kdy bylo registrováno 43 takových podnětů (v roce 2003 se jednalo o 29 podnětů a v roce 2002 o 16 podnětů). Za sledované období je počet podnětů jiných osob zaznamenaných v roce 2004 spíše výjimkou.

Pokud se jedná o skladbu těchto podnětů, došlo k výraznému poklesu počtu podnětů, jež podali samotní obvinění, kteří požadovali podání dovolání ve svůj prospěch (tyto podněty byly odloženy), neboť v roce 2005 byly zaznamenány jen **2** podněty ze strany obviněných (v roce 2004 se jednalo o 7 podnětů a v roce 2003 o 11 podnětů). Všechny zbývající podněty byly podány ze strany poškozených.

Mimo to nejvyšší státní zástupkyně podala v roce 2005 celkem **2** dovolání na základě podnětů dalších osob.

Ohledně **skladby** podávaných dovolání je možno uvést, že převážnou část z celkového počtu 46 (celkem **24** dovolání, tzn. **52,2 %**) podala nejvyšší státní zástupkyně výhradně z důvodů uvedených v ustanovení § 265b odst. 1 písm. g) tr. ř. (rozhodnutí spočívá na nesprávném právním posouzení skutku nebo jiném nesprávném hmotně právním posouzení).

Dalších **14** dovolání (**30,4 %**) podala nejvyšší státní zástupkyně z důvodů uvedených v druhé alternativě ustanovení § 265b odst. 1 písm. l) tr. ř. (bylo rozhodnuto o zamítnutí nebo odmítnutí řádného opravného prostředku proti rozsudku nebo usnesení uvedenému v § 265a

odst. 2 písm. a) až g) tr. ř., aniž byly splněny procesní podmínky stanovené zákonem pro takové rozhodnutí nebo byl v řízení mu předcházejícím dán důvod dovolání uvedený v § 265b odst. 1 písm. a) až k) tr. ř., a to konkrétně dovolací důvod podle § 265b odst. 1 písm. g) tr. ř.), popř. v kombinaci s důvody uvedenými v § 265b odst. 1 písm. f) či písm. h) tr. ř.

Celkem v **8** případech, kdy bylo dovolání podáno za využití § 265b odst. 1 písm. g) tr. ř. (popř. v kombinaci s důvodem uvedeným v § 265b odst. 1 písm. l) tr. ř.), bylo namítáno naplnění dovolacího důvodu z toho pohledu, že skutková zjištění jsou v extrémním rozporu s provedenými důkazy. Z těchto věcí jich bylo Nejvyšším soudem odmítnuto z důvodu uvedeného v § 265i odst. 1 písm. b), či písm. e) tr. ř. **6, 1** dovolání bylo vyhověno a o **1** dosud nebylo rozhodnuto.

V této souvislosti je nutno zdůraznit, že i předkladatelé návrhů a podnětů na podání dovolání nejvyšší státní zástupkyně z řad státních zastupitelství nižších stupňů v průběhu roku 2005 akceptovali, že naplnění dovolacího důvodu podle § 265b odst. 1 písm. g) tr. ř., který spočívá v nesprávném právním posouzení skutku nebo jiném nesprávném hmotně právním posouzení, nelze spatřovat toliko v porušení ustanovení § 2 odst. 5 tr. ř., popř. v porušení ustanovení § 2 odst. 6 tr. ř., soudem nalézacím a eventuálně i soudem odvolacím, a v následném dovozování, že nesprávně nebo neúplně zjištěný skutkový stav vedl k tomu, že napadené rozhodnutí spočívá na nesprávném právním posouzení skutku nebo na jiném nesprávném hmotně právním posouzení.

Ostatní dovolací důvody byly využity v **8** případech.

Nejvyšší soud České republiky rozhodl do doby vypracování této zprávy o činnosti celkem o **38** dovoláních nejvyšší státní zástupkyně (tj. **82,6 %**) z celkového počtu **46** dovolání nejvyšší státní zástupkyně podaných na základě iniciativy vrchních, krajských a okresních státních zastupitelství či dalších osob v průběhu kalendářního roku 2005, přičemž ve **25** případech, kdy rozhodl (65,8 %), se dovolací soud s argumentací prezentovanou v dovoláních nejvyšší státní zástupkyně ztotožnil, **3** dovolání nejvyšší státní zástupkyně zamítl podle § 265j tr. ř. jako nedůvodná (**7,9 %**).

Celkem **4** dovolání nejvyšší státní zástupkyně Nejvyšší soud odmítl pro jejich zjevnou neopodstatněnost podle § 265i odst. 1 písm. e) tr. ř. (**10,5 %**), jedno dovolání nejvyšší státní zástupkyně odmítl podle § 265i odst. 1 písm. f) tr. ř. (**2,6 %**), protože dospěl k závěru, že je zcela zřejmé, že projednání dovolání by nemohlo zásadně ovlivnit postavení obviněného a otázka, která má být z podnětu dovolání řešena, není po právní stránce zásadního významu; konečně **7** dovolání nejvyšší státní zástupkyně odmítl podle § 265i odst. 1 písm. b) tr. ř. s odůvodněním, že bylo podáno z jiného důvodu, než je uveden v § 265b trestního řádu (**18,4 %**). V případě způsobu rozhodnutí uvedeného naposledy se jednalo, jak je již shora uvedeno, převážně o věci podané z důvodu uvedeného v § 265b odst. 1 písm. g) tr. ř. s namítaným tzv. extrémním nesouladem se skutkovými zjištěními.

3. Stížnosti pro porušení zákona

a) Celkový nápad a vývoj podnětů ke stížnostem pro porušení zákona (tabulky č. IV/3a až č. IV/3d, č. IV/4a)

V roce 2005 se – shodně jako v roce 2004 - neprojevil pokles nápadu podnětů ke stížnostem pro porušení zákona, jaký byl zaznamenán v roce 2003 na území celé České republiky (o 3,5 % - v roce 2002 vůči roku 2001 činil dokonce 26,3 %), ale jednalo se o vzestup o **4,0 %** (v předchozím roce o 1,8 %). Na uvedeném nárůstu nápadu podnětů se tentokrát nejvýrazněji nepodílelo **VSZ v Praze** (v roce 2004 vzestup o 9,8 %, v roce 2005 jen

o 1,1 %), kdežto pro obvod **VSZ v Olomouci** byl v roce 2005 charakteristický nárůst o 4,2 % (v roce 2004 šlo o takřka zanedbatelný pokles o 1 %). **Nejvyšší státní zastupitelství** v roce 2005 zaznamenalo nejvýraznější vzestup **o 14,3 %** (přitom v roce 2004 se jednalo o pokles o 16,7 %). Blíže k nápadu podnětů srov. *tabulky č. IV/3a – nápad a vyřízení v roce 2004*.

Jak to již naznačovala zpráva o činnosti za rok 2004, kvantitativní pokles této agendy se tedy zjevně zastavil, což prokazuje jistou smysluplnost tohoto „úředního“ mimořádného opravného prostředku, byť de lege ferenda tento názor zřejmě sdílen není. Novelou trestního řádu provedenou zákonem č. 539/2004 Sb. bylo s účinností od 1. 11. 2004 zrušeno dosavadní ustanovení § 266a odst. 1 tr. ř. V důsledku toho již není podání stížnosti pro porušení zákona omezeno žádným časovým limitem (jde-li o případy podání takové stížnosti jinak než ve prospěch obviněného, není ovšem možná kasace napadeného rozhodnutí); věcně ovšem je možnost podání stížnosti pro porušení zákona ve věci, v níž již Nejvyšší soud ČR o dovolání rozhodoval, vymezena rozsahem jeho přezkumné činnosti v řízení o dovolání, což vyplývá z ustanovení § 265n tr. ř.

Na **krajská státní zastupitelství (MSZ v Praze)** připadlo v roce 2005 **41,3 %** (v roce 2004 42,1 %, v roce 2003 40 %, v roce 2002 jen 31,6 %), na **VSZ v Praze** pak **27,6 %** (v roce 2004 28,8 %, v roce 2003 28,4 % a v roce 2002 36,7 %), na **VSZ v Olomouci** **14,2 %** (v roce 2004 12,7 %, v roce 2003 12,8 % a v roce 2002 15 %) a na **Nejvyšší státní zastupitelství** **16,9 %** (v roce 2004 15,4 %, v roce 2003 18,8 % a v roce 2002 16,7 %) celkového nápadu podnětů.

Je potřebné připomenout, že současná právní úprava příslušnosti k vyřizování podnětů ke stížnostem pro porušení zákona (přezkoumávání jejich důvodnosti) je účinná od 1. 10. 1997; relevantní je proto v podstatě pouze srovnání s rokem 1998, nikoli s předcházejícími lety. Proto se i dále zmiňovaná *tabulka č. IV/3b* vztahuje nadále pouze k období let 1998 – 2005.

Souhrnné údaje o stavu nápadu a vyřizování podnětů ke stížnostem pro porušení zákona za rok 2005, včetně srovnání s lety 1998 - 2004, a to v členění **podle osob** v návaznosti na údaje podle statistických listů, obsahuje právě *tabulka IV/3b*. *Tabulka č. IV/3a* se týká počtů věcí.

Tabulka č. IV/3c obsahuje podrobné souhrnné údaje o nápadu a vyřizování podnětů za rok 2005 (a dále srovnání s rokem 2003 a 2004), a to k **věcem**.

V *tabulce č. IV/3d* jsou naproti tomu uvedeny podrobnější údaje k **osobám** (nikoli k věcem) podle evidence stížnosti pro porušení zákona v rámci celkové agendy (jde o souhrn údajů z běžné a rehabilitační agendy, jejíž podíl na celkové agendě je však již zcela minimální) vedené Ministerstvem spravedlnosti.

Stav nápadu podnětů ke stížnostem pro porušení zákona u Nejvyššího státního zastupitelství v roce 2005 a způsob jejich vyřízení v porovnání s roky 2000 až 2004 plyne z *tabulky č. IV/4a*.

Tabulka č. IV/4a vychází svými údaji z obsahu rejstříků NZZ vedených u odboru přezkumného řízení **Nejvyššího státního zastupitelství**. *Tabulka č. IV/3b* (údaje za roky 1998 až 2005) představuje souhrn statistických údajů vyplývajících z pololetních výkazů V (MS) 25-02. Totéž se ovšem týká i *tabulky č. IV/3a*, která rovněž vychází z rejstříků KZT (KZZ) nebo VZT vedených u krajských a vrchních státních zastupitelství.

b) Přezkoumávání trestních věcí z vlastní iniciativy (tabulka č. IV/3c)

Struktura podnětů ke stížnostem pro porušení zákona podle subjektů podnětu (v širším smyslu, tedy včetně přezkumu trestních věcí z vlastní iniciativy) vyplývá blíže z *tabulky č. IV/3c – souhrnné údaje*). Tato tabulka se sestavuje na základě údajů ze statistických listů. Vyplývá z ní, že:

- z **vlastní iniciativy státního zastupitelství** bylo v roce 2005 přezkoumáváno **4,4 %** (v roce 2004 2,7 %, v roce 2003 6,5 %, v roce 2002 4,3 %, zatímco v roce 2001 10,5 % a v roce 2000 dokonce 15,7 %) věcí,
- na základě podnětů **obviněných** bylo v roce 2005 přezkoumáváno **70,2 %** (v roce 2004 68,8 %, v roce 2003 67,9 %, v roce 2002 75,9 %, kdežto v roce 2001 68,8 % a v roce 2000 63,6 %) věcí,
- na základě podnětů **poškozených** v roce 2005 přezkoumáváno **6,0 %** (v roce 2004 8,2 %, v roce 2003 9,7 %, v roce 2002 11,5 %, v roce 2001 13,2 % a v roce 2000 12,7 %) věcí,
- z podnětů **jiných subjektů** (fyzických a právnických osob a státních orgánů) zbývajících **19,4 %** (v roce 2004 20,3 %, v roce 2003 15,9 %, v roce 2002 8,3 %, v roce 2001 7,5 % a v roce 2000 8,0 %) věcí.

Jestliže pro rok 2002 byl charakteristický poměrně značný pokles počtu věcí přezkoumávaných z iniciativy státního zastupitelství, tento trend byl pak zčásti zastaven v roce 2003 a v roce 2004 se opětovně projevil výrazný pokles těchto věcí, v roce 2005 bylo sice dosaženo jistého vzestupu, ale jde v podstatě o úroveň roku 2002. Podíl obviněných poněkud vzrostl, opětovně se snížil podíl poškozených, zatímco nepříliš výrazně poklesl (stále se ale drží na vysoké úrovni) podíl jiných subjektů.

Rozhodujícím důvodem trvajících kvantitativního poklesu oproti roku 2001 (bez ohledu na zmíněný nárůst oproti roku 2004) je již opakovaně zmíněné zrušení úpravy obsažené v § 272 tr. ř. Ústavním soudem (srov. nálezh č. 424/2001 Sb.). Současně (byť jen v omezeném rozsahu) zde působí i institut dovolání. Pokud jde o nezákonná pravomocná meritorní rozhodnutí z přípravného řízení (o zastavení trestního stíhání a o postoupení věci jinému orgánu, nikoli o podmíněném zastavení trestního stíhání nebo o zastavení trestního stíhání za současného schválení narovnání), přesunula se přezkumná agenda do agendy mimořádného kasačního oprávnění nejvyšší státní zástupkyně podle § 174a tr. ř.; navíc od novely trestního řádu zákonem č. 265/2001 Sb. je zde stížnostní oprávnění poškozeného, jež umožňuje přezkum meritorních rozhodnutí z přípravného řízení (§ 171 a § 172 tr. ř.) v rámci „řádného“ opravného řízení – nadto i v prvním stupni rozhodují výlučně státní zástupci a nikoli policejní orgány (resp. dříve vyšetřovatelé).

c) Podíl opakovaných podnětů na nápadu (tabulka č. IV/3c)

Podíl opakovaných podnětů v agendě vyřizované na úrovni **krajských státních zastupitelství** zůstal i v roce 2005 statisticky téměř bezvýznamný (7 opakovaných podnětů oproti **445** prvním podnětům, zatímco v roce 2004 se jednalo o 13 opakovaných podnětů, a to na 428 prvních podnětů, v roce 2003 se jednalo rovněž o 13 opakovaných podnětů, ale pouze na 408 prvních podnětů a v roce 2002 23 opakovaných podnětů oproti 421 prvním podnětům).

Podstatně jiný je ovšem poměr u věcí vyřizovaných **vrchními státními zastupitelstvími v Praze** (**39** opakovaných podnětů připadá na **361** prvních podnětů – v roce 2004 40 opakovaných podnětů připadá na 289 prvních podnětů, v roce 2003 43 opakovaných podnětů na 308 prvních podnětů a v roce 2002 51 opakovaných podnětů na 538 prvních podnětů) a **v Olomouci** (21 opakovaných podnětů na 165 opakovaných podnětů – v roce 2004 18 opakovaných podnětů na 153 prvních podnětů, v roce 2003 16 opakovaných podnětů na 149 prvních podnětů, kdežto v roce 2002 šlo o 22 opakovaných podnětů na 269 prvních podnětů). Na Nejvyšším státním zastupitelství v roce 2004 napadlo **32** opakovaných podnětů na **146** prvních podnětů (zatímco v roce 2004 se jednalo o 26 opakovaných podnětů na 151 prvních podnětů, v roce 2003 se jednalo o 38 opakovaných podnětů na 235 prvních podnětů, v roce 2002 o 37 opakovaných podnětů na 198 prvních podnětů).

VSZ v Praze odůvodňuje vyšší podíl opakovaných podnětů na nápadu podnětů (oproti krajským státním zastupitelstvím a MSZ v Praze v jeho obvodu) tím, že VSZ v Praze vesměs přezkoumává rozhodnutí odvolacích soudů (§ 466 tr. ř.). Podatelé tedy využili i řádných opravných prostředků. Kvantita opakovaných podnětů je ovšem mnohdy dána především „duševním rozpoložením“ podatelů a nelze z ní naprosto usuzovat ani na míru zákonnosti přezkoumávaných rozhodnutí, ani na kvalitu přezkumného řízení (opakovaný podnět koneckonců směřuje proti rozhodnutí ministra spravedlnosti, nikoli státního zastupitelství).

VSZ v Olomouci uvádí, že počet opakovaných podnětů v jeho obvodu je tradičně stabilizovaný a netvoří výraznější podíl na celkovém počtu vyřizovaných věcí.

Celkový počet opakovaných podnětů v roce 2005 dosáhl **99** (v roce 2004 97, v roce 2003 110, přičemž v roce 2002 jich bylo 133), zatímco prvních podnětů bylo v uvedeném roce – **1 100** (v roce 2004 1 021, v roce 2003 1 100 a v roce 2002 1 483), což představuje podíl **9,0 %** (v roce 2004 9,5 %, v roce 2003 10,0 % a v roce 2002 9,0 %).

Podrobnosti o rozložení počtu prvních a opakovaných podnětů na jednotlivé obvody jsou zřejmé z *tabulky č. IV/3c* a ze stejné tabulky obsahující údaje za rok 2004 a 2003.

Je potřebné ještě připomenout, že pro účely podílu opakovaných podnětů na celkovém nápadu je třeba odečíst počty věcí, které byly přezkoumávány z vlastní iniciativy státního zastupitelství, protože zde se ve skutečnosti o podnět k podání stížnosti pro porušení zákona nejedná.

d) Rychlost vyřizování podnětů ke stížnostem pro porušení zákona (tabulka č. IV/5, jakož i č. IV/4b)

Konkrétní údaje obsahuje *tabulka č. IV/5* (zahrnující údaje za rok 2005 a dále i za roky 1998 až 2004). Jde o časové rozmezí od nápadu podnětu do jeho předložení Ministerstvu spravedlnosti, resp. do rozhodnutí o odložení vlastního poznatku. Délka řízení tedy nezávisí pouze na vlastním přezkoumání spisového materiálu státním zástupcem, ale rovněž na době, za jakou se podaří opatřit potřebný spisový materiál. Vyskytují se případy, kdy spisy se podaří získat po velmi dlouhé době, přičemž příčiny mnohdy netkví jen v tom, že soudy nespolupracují, ale také v tom, že ve věci probíhá trestní řízení proti dalším osobám, spis je připojen jako příloha v jiné věci, byla podána žádost o milost, atd.

Průměr doby vyřízení na celou Českou republiku činí **138** dní (v roce 2004 109 dní, v roce 2003 144 dní, v roce 2002 125 dní, v roce 2001 113 dní a v roce 2000 129 dní), oproti roku 2004 tedy nastalo opětovně zhoršení. Nad tímto průměrem je **KSZ v Ústí nad Labem** (700 dní), **Nejvyšší státní zastupitelství** (183 dní) a **MSZ v Praze** (129 dní). U **VSZ v Praze** činí tento ukazatel 107 dní, u **VSZ v Olomouci** 80 dní. Naopak nejkratší dobu řízení vykazují **KSZ v Českých Budějovicích** (33 dní) a **KSZ v Praze** (51 dní). Jestliže v předcházejících letech byla největší délka řízení podle údajů *tabulky č. IV/5* u **Nejvyššího státního zastupitelství** (v roce 2004 202 dní; v roce 2003 262 dní, v roce 2002 to bylo 198 dní, v roce 2001 145 dní, v roce 2000 206 dní, v roce 1999 205 dní, v roce 1998 to bylo ovšem 288 dní), v roce 2005 bylo dosaženo ukazatele **183** dní, který je druhý nejvyšší (po velmi vysokém údaji **700** dní u **KSZ v Ústí nad Labem** – ten není v podkladové zprávě **VSZ v Praze** nijak vysvětlen).

Podrobnosti týkající se délky řízení vyplývají dále i z *tabulky č. IV/4b*, která se týká **Nejvyššího státního zastupitelství**.

e) Počty návrhů na podání stížnosti pro porušení zákona a počty návrhů na odložení podnětů ke stížnostem pro porušení zákona (tabulky č. IV/3a, IV/3b, IV/3c, IV/3d a IV/4c)

Príslušné věcné údaje jsou patrný zejména z *tabulky č. IV/3c, č. IV/3a*, byť každá z těchto tabulek vychází z odlišných podkladů (z údajů z rejstříků, resp. ze statistických výkazů).

Údaje k **osobám**, ohledně nichž bylo postupováno buď tak, že byl učiněn návrh na odložení podnětu, nebo návrh na podání stížnosti pro porušení zákona, jsou zřejmé z *tabulek č. IV/3b a IV/3d* (údaje ze statistických listů).

Státními zastupitelstvími bylo Ministerstvu spravedlnosti v roce 2005 předloženo celkem **160** nástinů (v roce 2004 181 nástinů, v roce 2003 185 nástinů, v roce 2002 133 nástinů, v roce 2001 386 a v roce 2000 351) stížnosti pro porušení zákona, z toho **Nejvyšším státním zastupitelstvím 9** nástinů (v roce 2004 11, v roce 2003 20, v roce 2002 15, v roce 2001 44 a v roce 2000 48), **VSZ v Praze 23** (v roce 2004 26, v roce 2003 38, v roce 2002 32 nástinů, v roce 2001 85 nástinů a v roce 2000 jich bylo 66), **VSZ v Olomouci 16** nástinů (v roce 2004 11 nástinů, v roce 2003 10 nástinů, v roce 2002 14 nástinů, v roce 2001 60 a v roce 2000 50) a **krajskými státními zastupitelstvími 112** nástinů (v roce 2004 133 nástinů, v roce 2003 117 nástinů, v roce 2002 72 nástinů, v roce 2001 197 nástinů a v roce 2000 187).

Vývoj počtu nástinů stížností pro porušení zákona tedy v roce 2005 opětovně poklesl, byť ne až na nejnižší úroveň, jaká byla zaznamenána v roce 2002.

Ve zprávě o činnosti za rok 2002 byl předchozí vývoj spočívající v nepřetržitém poklesu počtu nástinů odůvodňován mj. tím, že byl zrušen § 272 tr. ř. (a § 276 věty čtvrté tr. ř.) Ústavním soudem (kdy kritériem pro podání „akademické“ stížnosti pro porušení zákona je nyní její judikatorní význam), dle také zavedením nového mimořádného kasačního oprávnění nejvyššího státního zástupce podle § 174a tr. ř. Především se ovšem poukazovalo i na ustanovení § 266a odst. 1 tr. ř., jež přezkum pravomocných rozhodnutí z hlediska § 266 tr. ř. v řadě případů znemožňovalo. Zmiňované ustanovení § 266a odst. 1 tr. ř. bylo ovšem s účinností od 1. 11. 2004 zrušeno novelou trestního řádu č. 539/2004 Sb. Následně došlo vyhláškou č. 88/2005 Sb. (s účinností od 28. 2. 2005) i ke změně ustanovení § 32 vyhlášky č. 23/1994 Sb. Státní zastupitelství byla tedy v roce 2005 povinna provádět, byť v omezené míře, přezkumné řízení i ve všech věcech, v nichž bylo podáno dovolání.

Z celkového počtu návrhů na podání stížnosti pro porušení zákona ministr spravedlnosti akceptoval celkem **131** nástinů (v roce 2004 151 nástinů, v roce 2003 144 nástinů, v roce 2002 79 nástinů, v roce 2001 284 nástinů včetně žádné změny a v roce 2000 275 včetně dvou změn). Odložení podnětů bylo navrženo v celkem **1 066** případech (v roce 2004 v 960 případech, v roce 2003 v 1 036 případech, v roce 2002 v 1 529 případech, v roce 2001 v 1 834 a v roce 2000 ve 1 333 případech). Rozdělení na jednotlivé stupně státního zastupitelství vyplývá z *tabulky č. IV/3c* a stejných tabulek obsahující údaje za rok 2003 a 2004.

Návrhy na odložení jsou Ministerstvem spravedlnosti vesměs akceptovány, k situaci, kdy návrh na odložení věci nebyl akceptován a stížnost pro porušení zákona byla přesto podána, došlo v roce 2005 ve větším počtu případů než v roce 2004 (v roce 2005 – **13**, v roce 2004 v 8 případech, v roce 2003 v 17 případech, v roce 2002 v 8 případech, v roce 2001 ve 25 případech a v roce 2000 ve 28 případech), z toho ve **4** věcech (v roce 2004 v žádné, v roce 2003 ve 4 věcech, v 1 v roce 2002, v žádné v roce 2001 a ve 2 v roce 2000) u věci zpracovávaných **Nejvyšším státním zastupitelstvím**, v **žádné** věci (v roce 2004 ve 2 případech, v roce 2003 – 0, v roce 2002 – 1, v roce 2001 – 4, 2000 – 5) věci zpracovávaných **VSZ v Praze**, ve **4** případech u věci zpracovávaných **VSZ v Olomouci** (v roce 2004 – 2, v roce 2003 – 0, v roce 2002 – 0, 2001 – 4 a v roce 2000 – 2) a v **5** případech u věci

zpracovávaných **krajskými státními zastupitelstvími** (v roce 2004 – 4, 2003 – 13, v roce 2002 – 6, v roce 2001 – 17, v roce 2000 – 19).

Pro informaci je připojena ještě *tabulka č. IV/4c*, která dokumentuje údaje z rejstříku NZZ u **Nejvyššího státního zastupitelství** (a obsahuje poněkud odlišné údaje, než jsou ty, které jsou uvedeny v *tabulce č. IV/3c*). To ovšem vyplývá ze skutečnosti, že zde jsou zachyceny přímé údaje z rejstříků ke dni zpracování této zprávy o činnosti.

f) Počty stížností pro porušení zákona podaných ministrem spravedlnosti (a to včetně věcí, v nichž nebylo státní zastupitelství činné nebo v nichž navrhlo odložení podnětu) (tabulky č. IV/3c, IV/3d a IV/4d)

Z **1 254** podnětů ke stížnostem pro porušení zákona (prvním, opakovaným a dále je zde třeba započítat i případy, kdy k přezkumu došlo z vlastní iniciativy státních zastupitelství) ministr spravedlnosti ve:

- **131** případech souhlasil s návrhem stížnosti pro porušení zákona,
- **32** případech nesouhlasil s návrhem stížnosti pro porušení zákona,
- **0** případech změnil návrh stížnosti pro porušení zákona,
- **1 053** případech souhlasil s návrhem na odložení,
- **13** případech podal stížnost pro porušení zákona, i když bylo navrhováno odložení.

Od celkové sumy **1 254** je nutno odečíst případy, kdy došlo k odložení vlastního poznatku státním zastupitelstvím k tomu oprávněným, popř. kdy byl podnět odložen, jak mu to umožňuje i vyhláška č. 23/1994 Sb. přímo státním zastupitelstvím (v roce 2005 bylo **24** takových případů). Obdobně to platí i pro níže zmiňované údaje týkající se období let 2000 – 2004.

Dlužno ještě uvést, že existují případy, kdy Ministerstvo spravedlnosti nejprve návrh státního zastupitelství na odložení podnětu akceptovalo - což také bylo statisticky vykázáno - a následně, zřejmě na základě dalšího podnětu, který však již státnímu zastupitelství nebyl předložen, ministr spravedlnosti stížnost pro porušení zákona podal. Takové případy ovšem již statisticky podchyceny nejsou (statisticky je vykázána akceptace návrhu na odložení).

Údaji o počtu stížností pro porušení zákona, podaných ministrem spravedlnosti bez součinnosti státního zastupitelství, státní zastupitelství nedisponuje.

V roce 2004 ze **1 149** podnětů ke stížnostem pro porušení zákona (prvním, opakovaným a dále je zde třeba započítat i případy, kdy k přezkumu došlo z vlastní iniciativy státních zastupitelství) ministr spravedlnosti ve:

- **151** případech souhlasil s návrhem stížnosti pro porušení zákona,
- **32** případech nesouhlasil s návrhem stížnosti pro porušení zákona,
- **0** případech změnil návrh stížnosti pro porušení zákona,
- **952** případech souhlasil s návrhem na odložení,
- **8** případech podal stížnost pro porušení zákona, i když bylo navrhováno odložení.

V roce 2003 ze **1 294** podnětů ke stížnostem pro porušení zákona (prvním, opakovaným a dále je zde třeba započítat i případy, kdy k přezkumu došlo z vlastní iniciativy státních zastupitelství) ministr spravedlnosti ve:

- **144** případech souhlasil s návrhem stížnosti pro porušení zákona,
- **38** případech nesouhlasil s návrhem stížnosti pro porušení zákona,
- **0** případech změnil návrh stížnosti pro porušení zákona,
- **1 089** případech souhlasil s návrhem na odložení,
- **17** případech podal stížnost pro porušení zákona, i když bylo navrhováno odložení.

V roce 2002 ze **1 688** podnětů ke stížnostem pro porušení zákona (prvním, opakovaným a dále je zde třeba započítat i případy, kdy k přezkumu došlo z vlastní iniciativy státních zastupitelství) ministr spravedlnosti ve:

- **79** případech souhlasil s návrhem stížnosti pro porušení zákona,
- **54** případech nesouhlasil s návrhem stížnosti pro porušení zákona,
- **0** případech změnil návrh stížnosti pro porušení zákona,
- **1 521** případě souhlasil s návrhem na odložení,
- **8** případech podal stížnost pro porušení zákona, i když bylo navrhováno odložení.

V roce 2001 ze **2324** podnětů ke stížnostem pro porušení zákona (prvním, opakovaným a dále je třeba započítat i případy, kdy k přezkumu došlo z vlastní iniciativy státních zastupitelství) ministr spravedlnosti ve:

- **284** případech souhlasil s návrhem stížnosti pro porušení zákona,
- **104** případech nesouhlasil s návrhem stížnosti pro porušení zákona,
- **0** případech změnil návrh stížnosti pro porušení zákona,
- **1809** případech souhlasil s návrhem na odložení,
- **25** případech podal stížnost pro porušení zákona, i když bylo navrhováno odložení.

V roce 2000 ze **1784** podnětů ke stížnostem pro porušení zákona (prvním, opakovaným a dále je třeba započítat i případy, kdy k přezkumu došlo z vlastní iniciativy státních zastupitelství) ministr spravedlnosti ve:

- **273** případech souhlasil s návrhem stížnosti pro porušení zákona,
- **77** případech nesouhlasil s návrhem stížnosti pro porušení zákona,
- **2** případech změnil návrh stížnosti pro porušení zákona,
- **1305** případech souhlasil s návrhem na odložení a
- **28** případech podal stížnost pro porušení zákona, i když bylo navrhováno odložení.

Bližší podrobnosti ohledně struktury těchto stanovisek ministra spravedlnosti vyplývají zejména z *tabulky č. IV/3c*.

Údaje ohledně osob vyplývají z *tabulky č. IV/3d*.

Tabulka č. IV/4d byla získána z podkladů z rejstříku NZZ vedeném na Nejvyšším státním zastupitelství. Proto údaje v této tabulce nekorespondují ostatním tabulkám.

g) Rozhodovací praxe Nejvyššího soudu ČR o stížnostech pro porušení zákona (způsoby rozhodování a zevšeobecnění poznatků z této činnosti) (tabulka č. IV/4e)

Z údajů uvedených v *tabulce č. IV/4e* plyne, že počet stížností pro porušení zákona projednaných u Nejvyššího soudu ČR v roce 2005 zaznamenal tentokrát prakticky bezvýznamný pokles oproti roku 2004, a to o **0,9 %** (v roce 2004 se jednalo o vzestup o 6,7 % - v roce 2003 to byl vzestup podstatně výraznější, a to o 80,7 %), avšak bylo takto projednáváno výrazně méně stížností pro porušení zákona než v letech 2000 a 2001.

Snížení počtu a struktura projednávaných věcí v letech 2002 - 2005 jsou ovlivněny především novelou trestního řádu provedenou zákonem č. 265/2001 Sb.

Na jedné straně nelze stížností pro porušení zákona sjednat nápravu v případě, kdy je stížnost pro porušení zákona podána v neprospěch obviněného, a citovanou novelou trestního řádu došlo k zavedení mimořádného kasačního oprávnění nejvyššího státního zástupce podle ustanovení § 174a odst. 1 tr. ř., jež vyloučilo z projednávání před Nejvyšším soudem ČR věci, v nichž stížnost pro porušení zákona směřovala do meritorních rozhodnutí v přípravném řízení, což našlo odraz ve snížení množství věcí projednávaných v letech 2002 - 2005.

Na straně druhé došlo v průběhu od roku 2003 ke vzrůstu aktivity Probační a mediační služby České republiky při iniciování postupu ministra spravedlnosti směřujícího k podání mimořádných opravných prostředků v případech pochybení soudů při ukládání trestu obecně prospěšných prací podle § 45 a násl. tr. zák. To vede k tomu, že Nejvyšší soud projednává od roku 2003 (oproti roku 2002) výrazně více stížností pro porušení zákona, které ministr spravedlnosti podal ve prospěch obviněných ve věcech, kdy vzhledem k předchozímu nevykonanému trestu obecně prospěšných prací (který byl uložen jiným soudním rozhodnutím) mělo v důsledku vydání rozsudku či trestního příkazu, proti němuž byla podána stížnost pro porušení zákona, dojít k porušení zákona v neprospěch obviněných v ustanoveních § 36 a § 45a odst. 1 tr. zák., neboť byla překročena maximální povolená výměra trestu obecně prospěšných prací. Tento trend pokračoval jak v roce 2004, tak i v roce 2005. Právě počet těchto stížností pro porušení zákona výraznou měrou zapříčinil shora uvedený nárůst, přičemž v roce 2005 bylo podáno celkem 57 stížností pro porušení zákona v takových věcech.

V roce 2005 pak došlo k výraznému nárůstu i počtu věcí (celkem 29), v nichž je podávána stížnost pro porušení zákona ve věcech tzv. odpíračů vojenské základní služby.

Účast státního zástupce činného při Nejvyšším státním zastupitelství při projednávání stížností pro porušení zákona ve veřejných zasedáních Nejvyššího soudu ČR je ve smyslu ustanovení § 274 tr. ř. povinná. Státní zástupci Nejvyššího státního zastupitelství se v roce 2005 zúčastnili celkem **199** veřejných zasedání u Nejvyššího soudu ČR, zatímco v roce 2004 se účastnili **229** veřejných zasedání, v roce 2003 **180** a v roce 2002 **98** veřejných zasedání.

V. Návrhová, vstupová a přezkumná činnost v netrestní oblasti v roce 2005; výkon dozoru nad místy, kde se vykonává trest odnětí svobody, vazba a ochranná a ústavní výchova

1. Návrhová činnost

a) Poznatky k postupu podle § 62 a § 62a zákona o rodině (tabulky č. V/1a a V/1b)

Statistické srovnání nápadu a vyřizování této agendy v roce 2005 ve srovnání s rokem 2004, popř. s lety předcházejícími, obsahují tabulky č. V/1a a V/1b.

Nápad podnětů na úseku popírání otcovství nejvyšším státním zástupcem žalobami podle § 62 a § 62a zákona o rodině byl v roce 2005 i přes mírný pokles oproti roku 2004 nadále vysoký.

Vedle **246** podnětů nevyřízených v roce 2004 a převedených do roku 2005 bylo prošetřováno **297** nově napadlých podnětů k postupu podle § 62 zákona o rodině a dalších **36** podnětů obživlo. V roce 2005 tak bylo k vyřízení celkem **579** podnětů. Oproti roku 2004, kdy napadlo celkem **591** podnětů, jde o statisticky nevýznamný pokles (**o 1,0 %**).

Z celkového počtu podnětů bylo v roce 2005 vyřízeno celkem **428** podnětů, což oproti předchozímu roku představuje nárůst **o 23,7 %**. Nevyřízeno pak zůstalo **151** podnětů v různých stadiích rozpracovanosti, což oproti roku 2004 představuje pokles **o 38,6 %**.

Uvedené údaje svědčí o značném zefektivnění práce, neboť výsledků bylo dosaženo při stejném personálním obsazení Nejvyššího státního zastupitelství, jeho netrestního odboru. Na tomto výsledku se příznivě odráží i součinnost s krajskými státními zastupitelstvími a MSZ v Praze upravená pokynem obecné povahy nejvyššího státního zástupce poř. č. 6/2003 ze dne 5. listopadu 2003, o postupu státních zástupců při prošetřování předpokladů žaloby podle § 62 nebo § 62a zákona č. 94/1963 Sb., o rodině, ve znění zákona č. 91/1998 Sb., který v souladu se zákonem o státním zastupitelství a zákonem o rodině tuto problematiku z hlediska interního postupu státních zastupitelství komplexně upravil. Stejně jako v letech předchozích je možno činnost krajských státních zastupitelství i Městského

státního zastupitelství v Praze při prošetřování podnětů v rámci výkonu delegované pravomoci podle ustanovení § 12b odst. 3 zákona o státním zastupitelství hodnotit pozitivně.

Podle § 62 zákona o rodině bylo v roce 2005 podáno celkem **106** žalob, tj. o 37,7 % více než v roce předchozím. Z celkového počtu 428 vyřízených podnětů v roce 2005 představují žaloby podle § 62 zákona o rodině podíl **24,8 %**. Odloženo bylo **316** podnětů (oproti roku 2004 nastal vzestup o **21,5 %**) a **6** věcí bylo vyřízeno jinak (zde byl naopak zaznamenán pokles o třetinu). Odložené podněty tedy představují podíl na celkovém počtu vyřízených podnětů **73,8 %**. Podněty vyřízené jinak představují pouze nepatrný podíl na celkovém počtu vyřízených věcí (**1,4 %**).

V roce 2005 nebyl zaznamenán **žádný** podnět k podání návrhu podle § 62a zákona o rodině.

V roce 2005 bylo podáno celkem **13** opakovaných podnětů, což oproti roku 2004, kdy napadlo **41** opakovaných podnětů, představuje poměrně podstatný pokles, přičemž počet opakovaných podnětů lze vzhledem k celkovému objemu nápadu hodnotit stále jako nízký.

V této souvislosti je možno zmínit rozhodnutí Ústavního soudu ČR, který odmítl ústavní stížnosti neúspěšných podatelů podnětů k návrhu na popření otcovství podle § 62 zákona o rodině s tím, že napadené odložení podnětu na popření otcovství nejvyšším státním zástupcem je jen pouhým vyzněním o tom, jak bylo naloženo s podnětem, nikoli rozhodnutím, kterým došlo ke vzniku, změně nebo zániku oprávnění a povinností fyzické nebo právnické osoby. Ústavní soud tak došel k závěru, že není k projednání daných ústavních stížností příslušný. Opětovně konstatoval, že Ústavní soud není součástí obecné soustavy orgánů veřejné moci a nepřísluší mu proto právo vykonávat dohled nad rozhodovací činností orgánů veřejné moci. Do rozhodovací činnosti těchto orgánů je Ústavní soud oprávněn zasáhnout jen tehdy, došlo-li jejich pravomocným rozhodnutím v řízení, jehož byl návrhovátelem účastníkem, opatřením nebo jiným zásahem k porušení jeho ústavně zaručených základních práv nebo svobod.

V průběhu roku 2005 soudy rozhodly o **91** žalobě podané podle § 62 zákona o rodině. Ve **2** případech nebylo žalobě vyhověno a věci jsou v odvolacím řízení.

b) Návrhy podle § 66 odst. 2 soudního řádu správního

Ve sledovaném období došlo k nevýraznému poklesu počtu vyřizovaných podnětů k uplatnění zvláštní žalobní legitimace k ochraně veřejného zájmu nejvyšším státním zástupcem. Těchto podnětů Nejvyšší státní zastupitelství vyřizovalo v roce 2005 celkem **17** (v roce 2004 – 18, v roce 2003 – 16). Vyřízeno z těchto věcí pak bylo **15**. Žaloby podle § 66 odst. 2 soudního řádu správního byly podány celkem **4** (v roce 2004 dle údajů netrestního odboru Nejvyššího státního zastupitelství – 5, statisticky vykázaný – 2, v roce 2003 – 1), odloženo bylo **10** podnětů (v roce 2004 – 9) a 1 byl vyřízen jinak (v roce 2004 – 2). Z celkového počtu podnětů byly **2** podněty vlastní.

Počet správních žalob vyjadřuje naplňování záměru zákonodárce, aby byly uplatňovány jen v případech, jestliže nejvyšší státní zástupce k jejímu podání shledá závažný veřejný zájem.

Závažný veřejný zájem na podání žaloby byl shledán v případech těchto podaných návrhů:

- * Žaloba byla podána proti územnímu rozhodnutí, které bylo nezákonné proto, že obecně závazná vyhláška obce o vyhlášení územního plánu, na základě které bylo územní rozhodnutí vydáno, byla později pro nezákonnost zrušena.*
- * Žaloba směřovala proti kolaudačnímu rozhodnutí bytového domu, kdy trestně stíhaná vedoucí stavebního úřadu (a současně nájemkyně jednoho z bytů) dům kolaudovala jako 20-ti bytový, na což byla čerpána státní dotace, přičemž nepovolenou změnou*

projektu bylo vystavěno pouze 17 bytových jednotek. V žalobě byl kladen důraz na skutečnost, že při existenci pochybností o podjatosti správního orgánu ve věci rozhodujícího, nemůže být správní rozhodnutí perfektní.

- * Žaloba byla podána proti rozhodnutí Ministerstva kultury o rozšíření uděleného oprávnění k výkonu kolektivní správy autorských práv občanskému sdružení, když bylo zjištěno, že původní rozhodnutí téhož orgánu, na něž napadené rozhodnutí navazovalo, bylo již dříve správním soudem pro nezákonnost zrušeno a nadto napadené rozhodnutí trpělo týmiž vadami jako rozhodnutí zrušené.
- * Žalobou bylo napadeno kolaudační rozhodnutí zejména pro rozpor s předpisy upravujícími stavebně technické podmínky na výstavbu, přičemž dodatečné stavební povolení bylo správním soudem pro nezákonnost zrušeno. Nové řízení o dodatečném povolení stavby bylo přerušeno. Stavba však byla přes toto rozhodnutí soudu užívána, a to v souladu s předchozím kolaudačním rozhodnutím.

Ve 2 případech již bylo žalobám soudem nepravomocně rozhodnutím vyhověno.

Jeví se jako žádoucí, aby v nastíněném veřejném zájmu vhodné případy k uplatnění žalobního oprávnění nejvyšším státním zástupcem nižší stupně státního zastupitelství signalizovaly Nejvyššímu státnímu zastupitelství a přispěly tak k nápravě nezákonností v oblasti správního rozhodování.

c) Návrhy podle § 42 zákona o státním zastupitelství (tabulka č. V/1c a netrestní statistika – doplněk tabulek z netrestního úseku)

V nápadu a vyřizování shora uvedené agendy v roce 2005 došlo v porovnání s rokem 2004 (na rozdíl od trendu vývoje ještě z předchozího období) k poklesu počtu šetřených **podnětů** k podání návrhu dle § 42 zákona o státním zastupitelství, a to konkrétně o **59,4 %** (v roce 2004 šlo rovněž o pokles o 68,1 %, pro rok 2003 byl charakteristický výrazný vzestup o 80,8 % a předtím dokonce takřka čtyřnásobný pokles).

Pokud jde o podané **návrhy**, jestliže po celé období let 2001 až 2003 již žádné návrhy podány nebyly, v roce 2004 byly podány 2 návrhy podle citovaného ustanovení zákona o státním zastupitelství a v roce 2005 návrh **jediný**.

Tomu odpovídá i počet podaných návrhů soudy dosud nerozhodnutých, který ke konci roku 2004 činil celkem 2 (v roce 2004 – 4, v roce 2003 – 6 a v roce 2002 - 6 návrhů).

Konkrétní údaje o vývoji naznačené agendy plynou zejména z *tabulky č. V/1c* (jsou tu uvedeny údaje jednak z celé ČR, jednak z obvodů všech krajských státních zastupitelství). Další údaje vyplývají rovněž z doplňkové tabulky týkající se celého netrestního úseku (zde jsou uvedeny údaje netrestní statistiky jednak za rok 2004, jednak za rok 2005, dále i za rok 2003).

VSZ v Praze ke zmíněné problematice poukázalo na to, že samo zpracovávalo jednu věc, a to sp. zn. 1 VZC 601/2005 - Radovan K. - v součinnosti s KSZ v Praze posuzovány netrestní možnosti k postižení majetku obviněného pro případ, že by nedošlo k propadnutí či zabránění nyní zajištěného majetku v trestním řízení. Ve věci bylo vyžádáno stanovisko odboru správních činností Ministerstva vnitra k posouzení otázky trvalého pobytu a stanovisko Ministerstva financí ČR k pojmu devizového cizozemce. Po vyhodnocení byl poznatek odložen jako nevhodný k postupu dle § 42 zákona o státním zastupitelství.

VSZ v Praze neevviduje ve sledovaném období konkrétní poznatek, který by se týkal možné aplikace § 42 zákona o státním zastupitelství v konkursním řízení (např. prodeje z konkursní podstaty bez souhlasu soudu a věřitelského orgánu mimo zákonem předpokládané výjimky).

KSZ v Brně s odkazem na statistické podklady uvedlo, že i nadále trvá v této agendě stagnace, která je již dlouhodobá, přičemž je registrován vcelku nepatrný počet podnětů zvenčí a nejsou ani evidovány v podstatě žádné vlastní poznatky. Stav je oproti předchozímu období nezměněn.

K věci je třeba uvést, že shromažďování podkladů pro případný návrh na neplatnost smluvního vztahu je poměrně časově náročné, neboť záleží na výsledcích prověřování policejního orgánu, případně na pravomocném skončení trestní věci u soudu na základě podané obžaloby. Státní zástupce také zvažuje veřejný zájem na tom, aby vůbec k podání takového návrhu došlo, neboť mnohdy jsou právní vztahy mezi účastníky již stabilizovány. Přitom je nutno zohlednit též finanční výši celého soudního sporu, tedy zda je vůbec podávání takového návrhu na neplatnost smlouvy účelné. Rovněž je možno k této problematice uvést, že pravomocné skončení těchto věcí je časově velmi zdlouhavé.

Jak uvedlo KSZ v Ostravě, u okresních státních zastupitelství v obvodu jeho působnosti se ještě v roce 2003 poznatky tohoto druhu zabývalo 5 z nich (OSZ ve Frýdku- Místku, OSZ v Karviné, OSZ v Olomouci, OSZ v Ostravě a OSZ v Šumperku), přičemž 5 poznatků bylo odloženo. V roce 2004 se poznatky tohoto druhu zabývala jen tři okresní státní zastupitelství; přičemž ve všech případech byly poznatky odloženy, neboť nešlo o převod vlastnictví. V hodnoceném období roku 2005 šlo pouze o jediný případ, a sice u OSZ v Olomouci (sp. zn. ZC 2501/2005), kterým se následně zabývalo KSZ v Ostravě (sp. zn. KZC 9029/2005), neboť podatel - fyzická osoba nesouhlasil s odložením podnětu ze strany OSZ v Olomouci (sp. zn. KZC 9029/2005). Také opakované podání bylo odloženo, neboť nebyly splněny podmínky vyplývající z ustanovení § 42 zákona o státním zastupitelství.

VSZ v Olomouci v naposledy zmiňované věci provádělo tzv. dohled nad dohledem, neboť následným podáním podatel namítal nesprávný a nezákonný postup při výkonu dohledu provedeného KSZ v Ostravě nad postupem OSZ v Olomouci. VSZ v Olomouci bylo oprávněno zkoumat postup KSZ v Ostravě v rámci výkonu dohledu pouze co do úrovně a jeho účinnosti, když z tohoto hlediska nebyla shledána žádná nezákonnost a postup při provedení zmiňovaného dohledu byl shledán správným a na odpovídající úrovni. Následně bylo podání podatele v souladu s § 2 odst. 2 vyhlášky č. 23/1994 Sb. postoupeno KSZ v Ostravě za účelem vyhodnocení, zda se nejedná o další obsahově shodný podnět ve věci. Podatel byl současně poučen podle § 2 odst. 3 citované vyhlášky (sp. zn. VZC 1205/2005).

d) Poznatky k návrhové činnosti státních zastupitelství podle ustanovení obchodního zákoníku a podle zákona o obecně prospěšných společnostech (tabulky č. V/2a a V/2b, netrestní statistika – doplněk tabulek z netrestního úseku)

Vzhledem k tomu, že od roku 2002 začaly být nově vyplňovány statistické listy netrestní a došlo k jistému omezení některých položek netrestních výkazů, vedle údajů obsažených v tabulkách č. V/2a – okresní státní zastupitelství – a č. V/2b – krajská státní zastupitelství – je nutno vycházet ze srovnání s údaji doplňkové tabulky týkající se celého netrestního úseku (zde jsou uvedeny údaje netrestní statistiky). Tyto údaje však nejsou nijak vnitřně členěny a nelze tak zcela přesně specifikovat počty podaných návrhů podle jednotlivých ustanovení obchodního zákoníku, případně podle § 8 odst. 4 zákona č. 248/1995 Sb.

Také v roce 2005 byla naprosto převažující část návrhů byla podána v obvodu VSZ v Praze a z toho zvláště výrazný vzestup počtu návrhů nastal u MSZ v Praze (v roce 2005 jich bylo podáno celkem 748, ve většině podle § 68 odst. 6 obchodního zákoníku; nově byly podávány návrhy i podle § 257 odst. 1 obchodního zákoníku). Následuje obvod KSZ v

Českých Budějovicích. Nízký počet návrhů byl pak zaznamenán např. v obvodu **KSZ v Plzni**. V roce 2005 pak bylo podáno 22 návrhů dle § 68 odst. 6 obchodního zákoníku v obvodu **KSZ v Brně** a jeden návrh v obvodu **KSZ v Ostravě**.

VSZ v Praze k dané problematice zmínilo, že zdrojem poznatků k podávání návrhů podle citovaných ustanovení obchodního zákoníku, popř. podle zákona č. 248/1995 Sb., je převážně signalizace krajského (rejstříkového) soudu a vlastní zjištění z obchodního rejstříku, u některých krajských státních zastupitelství však jako zdroj poznatků převažují poznatky z trestního řízení. Agenda návrhů podle § 68 odst. 6 obchodního zákoníku jinak nečiní věcně problémy, na základě poznatků z odvolacího řízení v konkrétních věcech však **VSZ v Praze** při poradě netrestních specialistů upozornilo na nutnost soudní aplikace rovněž § 68 odst. 7 obch. zák. před rozhodnutím o návrhu podle § 68 odst. 6 obch. zák. Jeho nerespektování vede totiž k zamítnutí návrhu v odvolacím řízení a v důsledku tohoto pochybení soudu pak i k povinnosti státního zastupitelství jako navrhovatele hradit náklady řízení. Paradox uvedeného je zvyrazněn tím, že rejstříkový soud rozhoduje bez ústního jednání a státní zastupitelství po podání návrhu nemá praktickou možnost postup soudu podle § 68 odst. 7 obch. zák. ovlivnit. Vyhoví-li soud návrhu na zrušení společnosti, nemá státní zastupitelství ani možnost usnesení, jímž bylo návrhu vyhověno (ale soud nepostupoval podle § 68 odst. 7 obch. zák.), napadnout opravným prostředkem.

Krajská státní zastupitelství (a **MSZ v Praze**) v obvodu **VSZ v Praze** byla upozorněna i na nutnost dbát na řádné doručení rozhodnutí podle § 68 odst. 6 obch. zák. i společníkům společnosti s ručením omezeným, kteří jsou též účastníky řízení, s odkazem na rozhodnutí Ústavního soudu, sp. zn. IV. ÚS 230/95, bez něhož rozhodnutí nemůže nabýt právní moci.

MSZ v Praze v návaznosti na to zdůraznilo, že v roce 2005 došlo k enormnímu nárůstu poznatků k návrhům podle obchodního zákoníku. Zatímco v letech předchozích se jednalo o pouhé desítky poznatků zasílaných zejména rejstříkovým soudem - asi ze dvou třetin - a z jedné třetiny se jednalo o poznatky, výtěžné buď z trestního řízení anebo i z vlastní vstupové činnosti zejména do konkursního řízení, navýšil v uplynulém roce rejstříkový soud svou signalizaci téměř desetinásobně.

Lze rovněž konstatovat, že v roce 2005 byla úspěšnost podaných návrhů téměř sto procentní, neboť z celkového počtu podaných návrhů bylo do konce roku rozhodnuto celkem 603 věcí, z čehož pouze ve 4 případech nebylo návrhu vyhověno.

KSZ v Ústí nad Labem uvádí, že přetrvává problém přístupu Krajského soudu v Ústí nad Labem, pobočka v Liberci, který byl již avizován v předchozí zprávě o činnosti (soud nereaguje na podané návrhy s výjimkou sdělení, že zahajuje k podnětu státního zastupitelství jednání podle § 81 odst. 1 o. s. ř., zřejmě s odkazem na § 200b odst. 2 o. s. ř., což však uvedeno v oznámení soudu nebylo; soudu již bylo ze strany státního zastupitelství avizováno, že s ohledem na výslovnou právní úpravu obsaženou v § 68 odst. 6 obchodního zákoníku se nemůže jednat o podnět k zahájení řízení, ale o procesně způsobilý návrh), neboť ani v roce 2005 nebylo rozhodnuto ani o jedné žalobě, přitom nejstarší byla podána v roce 2003.

Ze zprávy místopředsedkyně krajského soudu, která byla adresována tomuto státnímu zastupitelství, je zřejmé, že pro nápad věcí na obchodním úseku dosud nemohlo být překročeno k jednání o těchto žalobách.

Nadále přetrvává shora naznačená praxe, kdy Krajský soud v Ústí nad Labem - pobočka Liberec řádně podané žaloby považuje pouze za podnět k jednání podle § 81 odst. 1 o. s. ř., nadále zřejmě s odkazem na ustanovení § 200b odst. 2 o. s. ř.

KSZ v Brně konstatovalo, že v roce 2005 bylo využito předchozí zvýšené aktivity státního zastupitelství při získávání poznatků z vlastních zdrojů, zejména z úseku trestního. Té bylo dosaženo mimo jiné metodickou pomocí krajského státního zastupitelství nižším státním zastupitelstvím. Výsledkem takto získaných poznatků bylo podání počtu návrhů podle § 68 odst. 6 písm. a), b), c) obchodního zákoníku v tomto roce, jak bylo výše již zmíněno. Další návrhy byly připraveny k podání

pro rok 2006, přičemž šlo ještě o poznatky z kalendářního roku 2005. Je třeba uvést, že v rozhodování Krajského soudu v Brně byla nadále velká časová prodleva. O žádném ze zmíněných návrhů nebylo dosud soudem rozhodnuto a nebylo ani nařízeno případné ústní jednání.

KSZ v Brně v roce 2005 jinak zaměřilo pozornost mimo jiné na problematiku zrušení obchodních společností, která je zdrojem návrhů na zahájení řízení i zdrojem případných poznatků pro činnost státního zastupitelství na trestním úseku. Postupně dochází k pozitivnímu vývoji v této agendě, přesto však zatím nebylo dosaženo předpokládaných ještě lepších výsledků, a to z kapacitních důvodů, neboť až neúměrnou zátěží z tohoto hlediska je zejména celkový objem zpracovávaných konkurzních věcí.

Nejvyšší státní zastupitelství v roce 2005 zpracovalo Vyhodnocení uplatňování návrhového oprávnění státními zastupitelstvími jako státními orgány podle § 68 odst. 6 obchodního zákoníku, protože vycházelo z toho, že státní zastupitelství uplatňuje netrestní působnost též v návaznosti na působnost trestní. Jeho úkolem je mj. využívat poznatky k následnému uplatňování právních prostředků, které mu zákon svěřuje, k odstranění těch nedostatků, jež přetrvávají i po skončení trestního řízení. Důležitým úkolem je využívání prostředků netrestní působnosti i za účelem odstranění nástrojů usnadňujících trestnou činnost. Takovým prostředkem jsou pak právě žaloby státního orgánu na zrušení obchodní společnosti z některého z důvodů uvedených v § 68 odst. 6 obch. zák., když jedním z nástrojů k zastírání trestné činnosti hospodářského charakteru nebo legalizace výnosů z trestné činnosti může být i zakládání obchodních společností, které někdy již od svého vzniku neprovádějí svoji podnikatelskou činnost nebo nevyvíjejí žádnou činnost. Společným jmenovatelem těchto podezřelých společností je určitá forma nečinnosti v podobě odpovídající příslušným důvodům uvedeným v § 68 odst. 6 obch. zák.

Vyhodnocení, které bylo předáno jako metodický materiál k využití vrchním a krajským státním zastupitelstvím, především prokázalo, že uplatňování žalobního oprávnění státního zastupitelství podle § 68 odst. 6 obch. zák. je významně podmíněno spoluprací s příslušným soudem, méně jsou podávány žaloby, k nimž byly poznatky získány z vlastní činnosti státního zastupitelství, především pak z trestního řízení.

e) Návrhy podle § 90 odst. 1 zákona o soudnictví ve věcech mládeže a návrhy podle § 35 odst. 1 písm. b) až d) a odst. 3 o. s. ř. (tabulky č. V/2a, č. V/2b a č. V/2c)

Počet podaných návrhů dle § 90 odst. 1 zákona č. 218/2003 Sb., o soudnictví ve věcech mládeže, vyplývá z tabulky č. V/2c (v ní jsou uvedeny i způsoby rozhodování soudů o těchto návrzích; tabulka byla převzata z výkazu V (MS) 23 – 04).

Srovnání s rokem 2003, případně obdobím předcházejícím, není možné s ohledem na rozdílnost právní úpravy (lze jenom konstatovat, že v roce 2003 byl podán **jediný** návrh na uložení ochranné výchovy podle § 86 tr. zák. v obvodu **VSZ v Praze**, a to u **KSZ v Ústí nad Labem** a **dva** návrhy na uložení ochranné výchovy byly v obvodu **VSZ v Olomouci** podány **KSZ v Ostravě**). Z toho se tedy podává **značný nárůst** uvedené agendy, což se týká i vzájemného porovnání let 2005 a 2004 (vzestup počtu podaných návrhů o **31,7 %** na území ČR).

Návrhy jsou nižšími státními zastupitelstvími jinak zpracovávány svědomitě, mají náležitosti dle § 42 odst. 4 občanského soudního řádu, je v nich popsán čin jinak trestný, jsou navrhovány důkazy k prokázání, že tento čin byl spáchán a důkazy k objasnění výchovného prostředí dítěte a stupně narušení výchovy dítěte mladšího 15 let, zejména je navrhováno provedení pedagogicko–psychologického vyšetření dítěte.

VSZ v Praze provedlo ve druhém čtvrtletí roku 2005 dohledové prověrky zaměřené jednak na netrestní agendu podle zákona č. 218/2003 Sb., soudnictví ve věcech mládeže, jednak i zákona č.

109/2002 Sb., o výkonu ústavní výchovy nebo ochranné výchovy ve školských zařízeních a o preventivně výchovné péči ve školských zařízeních a o změně dalších zákonů, a to u všech krajských státních zastupitelství v obvodu působnosti **VSZ v Praze** a u **MSZ v Praze**.

Z prověrek byl zjištěn poznatek, že dříve byly v některých případech u okresních (obvodních) státních zastupitelství podávány společné návrhy na děti mladší 15 let (z trestněprávního hlediska spolupachatele) různých rodičů (např. **KSZ v Ústí nad Labem**, **MSZ v Praze**), resp. že soud I. stupně samostatně podané návrhy spojoval ke společnému projednání (**KSZ v Plzni**). Na uvedené bylo ze strany krajských státních zastupitelství, resp. **MSZ v Praze** reagováno, společné návrhy již podávány nejsou.

Prověrkami provedenými **VSZ v Praze** byla zjištěna též rozdílná praxe při podávání návrhu na opatření u věkově srovnatelných dětí ve věku blízkém 15 let pro vzájemné dobrovolné sexuální aktivity. V některých případech byl podáván návrh na uložení opatření pouze proti jednomu dítěti (chlapci), **MSZ v Praze** poukázalo v této souvislosti u konkrétní věci (jejich KZc 335/2004 a KZc 336/2004) i na problém neexistence benefícia cohaesionis v zákoně č. 218/2003 Sb., kdy ohledně každého z dětí mladších 15 let může existovat různý výsledek v řízení podle § 90 zákona č. 218/2003 Sb., v závislosti na tom, zda opatrovník nezletilého podal odvolání.

U **VSZ v Praze** bylo zaujato stanovisko, že u těchto oboustranně dobrovolných sexuálních aktivit věkově srovnatelných nezletilců nejde o čin jinak trestný (§ 242 tr. zák.), kde pachatel je zároveň i poškozeným, přičemž zřejmě není naplněn formální znak „zneužití“, předpokládající fyzickou či duševní převahu pachatele, nehledě již k otázce znaku materiálního.

Z prověrek prováděných **VSZ v Praze** bylo zjištěno také to, že soudy důsledně vycházejí z akcesority účastenství při zkoumání předběžné otázky, zda se jedná o čin jinak trestný. Převede-li na sebe nezletilý věc, získanou rovněž činem jinak trestným, spáchaným jiným nezletilým, nepovažují jednání nezletilého podílníka za čin jinak trestný (vzhledem ke znaku skutkové podstaty podílnictví, že věc musí pocházet z trestného činu, nikoli činu jinak trestného). Tento názor je **VSZ v Praze** akceptován.

Z prověrky u **KSZ v Hradci Králové** vyšlo najevo, že návrhy podané příslušným okresním státním zastupitelstvím dle místa školského zařízení, kde má dítě pobyt stanovený rozhodnutím soudu (ve smyslu § 88 písm. c) o. s. ř. a dle čl. 17 odst. 1 pokynu obecné povahy poř. č. 11/2003) soudy postupují okresním soudům do místa někdejšího trvalého bydliště nezletilých u rodičů.

Tato praxe je patrně běžná i u soudů z hlavního města Prahy i na jiných místech. Nesouhlas státního zastupitelství se do praxe soudů nedaří promítnout.

Okresní státní zastupitelství v obvodu působnosti **KSZ v Brně** dle dosavadních poznatků plní důsledně svoji povinnost vyplývající z § 90 odst. 1 zákona č. 218/2003 Sb. a **návrhy** na uložení opatření podávají **bez zbytečného odkladu** poté, co je věc týkající se dítěte mladšího 15 let pro nepřípustnost trestního stíhání odloženo.

K problematice podávání návrhů na uložení výchovného opatření nezletilým dětem mladším 15 let je třeba uvést, že není zákonem řešena situace, kdy dítě již má soudem stanovenou výchovnou opatření, např. ochrannou výchovu, a dopouští se opakovaně dalších skutků protiprávního charakteru. V oblasti působnosti **MSZ v Brně** se objevilo více případů, ve kterých během roku byl na jedno dítě podán návrh třikrát, ale i např. šestkrát. Obdobný stav signalizují i další okresní státní zastupitelství, opakovaně je rovněž poukazováno na mnohdy neúměrnou délku soudního řízení, což je údaj alarmující, neboť touto zdlouhavostí může být výrazně snižována možnost výchovného účinku na nezletilého.

Pokud jde o vlastní **řízení** o těchto návrzích před soudem, pak v dosavadní praxi se zatím jako největší problém ukázalo často velmi rozdílné dokazování před soudy I. i II. stupně.

Lze např. učinit postřeh ohledně provádění pedagogicko-psychologického vyšetření nezletilce, které zákon v § 93 odst. 1 předpokládá jako obecné pravidlo. Někde nadále přetrvává praxe, že odborné vyjádření, natož pak znalecký posudek, se po předchozím pedagogicko-psychologickém vyšetření obvykle neopatřuje, a to ani přes iniciativu státního zastupitelství. Jsou však i soudy, které tento důkaz provádějí vcelku pravidelně.

KSZ v Ostravě uvedlo okruhy problémů z pohledu účasti u odvolacího soudu s tím, že tyto problémy zjištěné z rozhodovací činnosti soudů I. a II. stupně nelze vzhledem k ojedinělosti případů

zobecnit, lze toliko poukázat na odlišnosti v rozhodování okresních soudů – soudů pro mládež o návrzích dle § 90 odst. 1 zákona č. 218/2003 Sb. a důvody vedoucí k podání odvolání.

Okresní soud v Novém Jičíně usnesením rozhodl o zastavení řízení o návrhu **OSZ v Novém Jičíně** na uložení opatření nezletilému z důvodu nemožnosti vyslechnout matku a nezletilého a zjistit stanovisko k věci, neboť oba se zdržují na neznámém místě ve Velké Británii a otec je ve výkonu trestu. K odvolání státního zástupce Krajský soud v Ostravě napadené usnesení zrušil a věc vrátil k dalšímu řízení se zdůvodněním, že bylo možno aplikovat § 109 odst. 2 písm. a) o. s. ř., tj. přerušení řízení, pokud ve věci nemohl soud meritorně rozhodnout. Následně okresní soud již ve věci rozhodl rozsudkem a návrh na uložení opatření nezletilému zamítl s poukazem na provedené důkazy, které neprokázaly, že nezletilý se dopustil jednání, jež by naplňovalo základní znaky trestného činu krádeže dle § 247 odst. 1 písm. a), b) tr. zák. a jedná se toliko o přestupek, zejména když nezletilý se z důvodu neznámého pobytu nemohl k věci vyjádřit. O odvolání státního zástupce ze dne 12. 10. 2005 dosud rozhodnuto nebylo.

Okresní soud v Karviné rozsudkem zamítl návrh **OSZ v Karviné** na uložení dohledu probačního úředníka se zdůvodněním, že dokazováním nebylo prokázáno, že jednání nezletilého vykazuje znaky trestného činu omezování osobní svobody dle § 231 odst. 1 tr. zák. při nenaplnění materiálního znaku činu jinak trestného. Krajský soud v Ostravě k odvolání státního zástupce rozsudkem zrušil napadený rozsudek soudu I. stupně a nezletilému uložil dohled probačního úředníka, neboť dospěl ke zcela opačnému závěru a vzhledem k osobě nezletilého zdůvodnil nemožnost aplikace § 93 odst. 7 zákona č. 218/2003 Sb.

Okresní soud v Ostravě ve dvou odlišných věcech nezletilých dětí mladších 15 let rozhodl usnesením o návrhu státního zástupce **OSZ v Ostravě** dle § 90 odst. 1 zákona č. 218/2003 Sb. tak, že řízení zastavil s odkazem na § 104 odst. 1 věty první o. s. ř., neboť shledal takový nedostatek podmínky řízení, který nelze odstranit. Z úřední povinnosti dle § 103 o. s. ř. zkoumal podmínky řízení a dospěl k závěru, že v obou případech byl již nezletilým uložen dohled probačního úředníka a jedná se tedy o překážku věci pravomocně rozsouzené. V obou případech podal státní zástupce odvolání proti těmto usnesením okresního soudu, v nichž správně poukázal na nemožnost dovozovat totožnost skutku ve smyslu rei iudicatae, neboť nezletilí se dopustili zcela jiných činů jinak trestných a navíc po právní moci předchozích rozsudků, jimiž byl uložen dohled probačního úředníka. Návrh směřoval k uložení typově jiného druhu opatření, přičemž u nezletilých se jednalo o ochrannou výchovu, u nezletilého o zařazení do terapeutického, psychologického nebo jiného vhodného výchovného programu ve středisku výchovné péče. O odvolání ve věci nezletilých dosud rozhodnuto nebylo (zákonnému zástupci nebylo doručeno usnesení Okresního soudu v Ostravě). Ve věci nezletilého odvolací soud usnesení zrušil a věc vrátil k dalšímu řízení soudu I. stupně.

Okresní soud v Novém Jičíně usnesením zastavil řízení o návrhu **OSZ v Novém Jičíně** na uložení dohledu probačního úředníka nezletilému, jenž se prokazatelně dopustil činu jinak trestného dle § 202 odst. 1 tr. zák. s odůvodněním, že nejsou splněny hmotněprávní podmínky dle § 104 odst. 1 o. s. ř., jestliže výchovné opatření téhož druhu již bylo nezletilému uloženo, nebylo však realizováno, v důsledku nástupu nezletilého do výchovného zařízení po předběžném opatření o uložení ústavní výchovy. Rozhodnutí soudu I. stupně bylo napadeno odvoláním státního zástupce, v němž správně bylo namítáno, že soud mohl postupovat dle § 96 odst. 7 zákona č. 218/2003 Sb., neboť k zastavení řízení lze přistoupit toliko s odkazem na § 90 odst. 2 citovaného zákona. O návrhu státního zástupce může soud rozhodnout buď tak, že návrhu vyhoví způsobem předpokládaným v § 93 zákona č. 218/2003 Sb., nebo jej zamítne.

O odvolání v této věci nebylo dosud rozhodnuto.

Okresní soud v Novém Jičíně usnesením zastavil řízení ve věci návrhu **OSZ v Novém Jičíně** ve věci tří nezletilých sourozenců, nar. 23. 4. 1999, 22. 3. 1998 a 7. 8. 2000, kteří se dopustili činů jinak trestných dle § 247 odst. 1 písm. b) a § 257 odst. 1 tr. zák. tím, že dne 12. 5. 2005, po rozbití okna kamenem, vnikli do osobního vozidla, odkud odcizili zápalky a zapalovač. Soud zdůvodnil své rozhodnutí tím, že nebyly splněny hmotněprávní podmínky pro konání řízení a uložení opatření ve

smyslu § 104 odst. 1 o. s. ř., jestliže vycházel ze zprávy orgánu sociálně-právní ochrany dětí, že vzhledem k věku a nízké mentální úrovni nejsou schopny chápat následky svého jednání. V odvolání státního zástupce je argumentováno nesprávným postupem soudu, který rozhodl bez slyšení nezletilých a jejich zákonných zástupců, a neakceptoval jeho návrh na vyžádání odborného vyjádření učiněného na základě pedagogicko-psychologického vyšetření dětí. O odvolání dosud nebylo rozhodnuto.

Okresní soud v Šumperku rozsudkem zamítl návrh **OSZ v Šumperku** na uložení ochranné výchovy nezletilému se zdůvodněním, že tento se sice dopustil závažného úmyslného jednání vykazující vysoký stupeň nebezpečnosti pro společnost (pokus trestného činu padělání a pozměňování peněz dle ustanovení § 8 odst. 1, § 140 odst. 2 alinea 2 tr. zák.), ovšem ochranná výchova mu již uložena byla. Státní zástupce v podaném odvolání správně namítl, že pokud soud dospěl k závěru, že nezletilý se dopustil činu jinak trestného, není vázán návrhem státního zástupce co do druhu opatření a může tedy i postupovat dle § 93 odst. 7 zákona č. 218/2003 Sb., nemůže však návrh zamítnout.

Okresní soud v Šumperku rozsudkem uložil nezletilému dohled probačního úředníka a zařadil jej do terapeutického programu ve středisku výchovné péče. Týmž rozsudkem pak zamítl návrh **OSZ v Šumperku** na uložení ochranné výchovy, která vzhledem k právní kvalifikaci jednání nezletilého měla být obligatorně uložena dle § 93 odst. 2 zákona č. 218/2003 Sb. Jednání nezletilého, který v době skutku, spáchaného dne 25. 10. 2004 v Hanušovicích, dovršil 13 let, bylo právně kvalifikováno dle ustanovení § 219 odst. 1, 2 písm. e) tr. zák. a jedná se tedy o čin, za nějž trestní zákon ve zvláštní části dovoluje uložení výjimečného trestu. Nezletilý pachatel usmrtil nezletilého poškozeného, kterému zasadil kuchyňským nožem 41 bodnořezných ran do oblasti hlavy, krku a dalších částí těla, z nichž jedna protнула krční tepnu a v důsledku tohoto napadení poškozený svým zraněním podlehl. Soud při rozhodování vycházel, kromě listinných důkazů a svědeckých výpovědí, zejména ze znaleckých posudků oboru zdravotnictví, odvětví pedopsychiatrie a psychologie, odvětví soudního lékařství a dalších speciálních znaleckých posudků a došel k závěru, že nezletilý se dopustil jednání, jež lze posuzovat pouze dle § 222 odst. 1, 3 tr. zák. a neshledal důvody pro uložení ochranné výchovy ani dle § 93 odst. 3 zákona č. 218/2003 Sb. Zhodnotil, že pobyt dítěte mladšího 15 let na svobodě není nebezpečný, nemá sklony k agresivitě a skutku se dopustil v důsledku dlouhodobého psychického stresu (poškozený měl být šikanován).

Státní zastupitelství v odvolání argumentovalo nutností uložení ochranné výchovy dle § 93 odst. 2 zákona č. 218/2003 Sb., neboť jednání nezletilého nelze posuzovat jako jednání v nutné obraně a ačkoliv lze přihlídnout k pozitivnímu hodnocení osoby nezletilého, vhodnému rodinnému prostředí a podstatně sníženým ovládacím schopnostem v době spáchaní skutku, přesto mělo být toto jednání posuzováno podle původní právní kvalifikace. Krajský soud v Ostravě o odvolání dosud nerozhodl.

Okresní soud v Karviné a Okresní soud v Ostravě, stejně jako místně příslušná okresní státní zastupitelství, při podávání návrhu ve dvou případech nepostupovaly v souladu s § 91 odst. 1 zákona č. 218/2003 Sb. Prvostupňové soudy nejednaly se všemi účastníky řízení, které zákon č. 218/2003 Sb. vymezuje v § 91 odst. 1, mimo jiné také jako osoby, kterým bylo dítě svěřeno do výchovy nebo jiné obdobné péče. Okresní soud v Karviné tak nejednal jako s účastníkem řízení s výchovným zařízením, kde nezletilý vykonával nařízenou ústavní výchovu a Okresní soud v Ostravě pominul jako účastníka řízení osobu, které byl nezletilý svěřen do pěstounské péče podle § 45a zákona o rodině. Tyto nedostatky byly napraveny v rámci odvolacího řízení.

Pouze ve dvou případech zjištěných v rámci odvolacího řízení soudy I. stupně přiznaly státu náhradu nákladů ve smyslu § 95 odst. 3 zákona č. 218/2003 Sb. V rámci odvolání podaného zákonným zástupcem nezletilého odvolací soud zrušil tento výrok v rozsudku Okresního soudu v Bruntále s odůvodněním, že nebyly zkoumány majetkové poměry zákonných zástupců a nezletilého, tedy nebyly respektovány podmínky pro přiznání náhrady nákladů státu.

O odvolání zákonných zástupců proti témuž výroku Okresního soudu v Karviné, pobočka v Havířově, dosud rozhodnuto nebylo, avšak je zřejmé, že okresní soud rovněž blíže nezkoumal zákonné podmínky pro přiznání náhrady nákladů státu, což vyplývá z odůvodnění písemně vyhotoveného rozsudku.

OSZ v Novém Jičíně opětovně (stejně, jak to činila např. zvláštní zpráva obsahující vyhodnocení postupu státních zastupitelství při aplikaci zákona č. 218/2003 Sb., o soudnictví ve věcech mládeže) poukazuje na neefektivnost postupu, při němž je státní zástupce povinen opakovaně podávat návrhy na uložení opatření podle § 90 odst. 1 zákona č. 218/2003 Sb., ačkoli dítěti již byla v dřívější době, jako nejprísnejší opatření dle § 93 odst. 1 písm. c) citovaného zákona, uložena ochranná výchova. V tomto směru by bylo vhodné iniciovat vhodné návrhy na změnu právní úpravy, neboť konání takového řízení je zbytečně finančně nákladné a končí zpravidla upuštěním od uložení opatření. Stejně negativně je třeba hodnotit dosavadní neexistenci výchovných programů (§ 93 odst. 1 písm. b) zákona č. 218/2003 Sb.), takže z tohoto důvodu se okruh vhodných opatření zúžil pouze na možnost uložení dohledu probačního úředníka a možnost uložení ochranné výchovy. Velmi pozitivně je třeba hodnotit, že zákonná úprava zakotvující povinnost státního zástupce k podání návrhu na opatření u dětí mladších 15 let plní svůj účel, což je zřejmé jednak ze statistických údajů, jednak je výchovné působení zjevně viditelné i při samotném jednání s účastníky tohoto řízení (v tomto směru ovšem velmi závisí na osobnosti konkrétního soudce).

OSZ v Bruntále má v této oblasti vysokou úspěšnost návrhové činnosti, jak vyplývá ze skutečnosti, kdy Okresní soud v Bruntále v roce 2005 rozhodoval v 70 věcech návrhů na uložení opatření podle § 90 odst. 1 zákona č. 218/2003 Sb. napadlých na soud v letech 2004 a 2005, z toho v celkem 67 případech soud vyhověl návrhu státního zástupce. Případy, kdy návrhu na uložení opatření nebylo soudem vyhověno, se týkaly nezletilých, jejichž jednání bylo sice původně kvalifikováno podle ustanovení § 202 odst. 1 tr. zák., ovšem pro nedostatek materiální stránky tohoto jednání byl čin nezletilých posouzen jako přestupek.

OSZ v Karviné zaznamenává případy, kdy Okresní soud v Karviné – soud pro mládež postupuje dle § 93 odst. 7 zákona č. 218/2003 Sb., kdy nezletilí mají již v opatrovnickém řízení uložen dohled plnící svůj účel, a proto je projednání činu jinak trestného hodnoceno jako dostačující.

K těmto případům **VSZ v Olomouci** poukazuje na rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 28. 2. 2006 sp. zn. 8 Tdo 185/2006, v rámci jehož odůvodnění je mimo jiné řešen případ, kdy odvolací soud nevyhověl návrhu státního zástupce na uložení dohledu probačního úředníka nezletilému, který se dopustil činu jinak trestného s odůvodněním, že opatrovnickým soudem byl nad výchovou nezletilého stanoven dohled. Dovolací soud se však s tímto závěrem soudu II. stupně neztotožnil, když kromě konkrétních důkazních nedostatků v tomto směru poukázal na obecnou otázku právní, tedy zda lze nezletilému uložit dohled probačního úředníka podle § 93 odst. 1 písm. a) zákona č. 218/2003 Sb. za situace, kdy je nad nezletilým stanoven dohled podle § 43 odst. 1 písm. b) zákona o rodině. Dovolací soud uzavřel, že již podle zákonné dikce těchto dvou právních institutů lze dovodit rozdílnosti, z nichž vyplývá, že se tyto „dohledy“ zcela nepřekrývají a každý z nich je ukládán za jiných podmínek. Podle zákona o rodině jde o dohled, který je vázán zájmem na řádné výchově dítěte, což je podstatně širší škála případů, při nichž jej lze uložit, než je tomu u dohledu probačního úředníka. K jeho uložení lze přistoupit podle zákona č. 218/2003 Sb. jen tehdy, dopustilo-li se dítě mladší 15 let činu jinak trestného. Dohled probačního úředníka je výslovně vázán na nezletilé dítě, a to jen tehdy, bylo-li již shledáno, že se dopustilo činu jinak trestného. Dalším odlišným hlediskem je skutečnost, že podle zákona o rodině lze při provádění dohledu využít součinnosti školy a společenských organizací v místě bydliště nebo na pracovišti, které o tuto součinnost požádá, kdežto při dohledu probačního úředníka je váha individuálního soustavného působení na nezletilé dítě koncentrována v jedné konkrétní osobě při zajištění programovosti a koncepčnosti a při účelné kombinaci prvků kontroly, pomoci a poradenství. Dovolací soud tedy dospěl k závěru, že nejde o totožná, ale naopak v některých podmínkách se lišící opatření, mezi kterými jsou významné a důležité rozdíly umožňující, aby tyto dohledy byly ukládány i vedle sebe.

Další důvody, pro které není soudem pro mládež nezletilým opatření ukládáno, rozděluje **OSZ v Karviné** na případy:

- kdy šlo o ojedinělé vybočení z jinak řádného života nezletilého, v době rozhodování soudu nebyly známy žádné další negativní poznatky k chování nezletilého, a proto soud upustil od uložení výchovného opatření s tím, že současně projednání před soudem postačí k dosažení účelu zákona,
- kdy šlo o nezletilé, kteří již přes uložená opatření podle zákona č. 218/2003 Sb. se opakovaně dopouštěli protiprávního jednání a šlo by o duplicitnost v případech, kdy ještě nebyly důvody k uložení ochranné výchovy nebo toto výchovné opatření již bylo uloženo.

Kromě obecně známých poznatků k problémům právní úpravy zákona č. 218/2003 Sb. se **OSZ v Karviné** (sp. zn. ZC 8008/2005) zmiňuje o poznatku, kdy tamnímu státnímu zastupitelství bylo doručeno usnesení Okresního soudu v Karviné, dle kterého soud zahajuje řízení o opatření podle § 90 odst. 2 zákona č. 218/2003 Sb. u nezl. J. N. Své rozhodnutí pak soud odůvodnil tím, že Probační a mediační služba ČR, středisko Karviná, zaslalo soudu podnět na zrušení dohledu probačního úředníka, který není možno u nezletilého realizovat s ohledem na nařízenou ochrannou výchovu.

V dané věci nutno konstatovat, že hlava III. zákona č. 218/2003 Sb. neupravuje dobu trvání řízení o změně nebo zrušení výchovných opatření ukládaných podle § 93 odst. 1 zákona č. 218/2003 Sb. Podle § 90 odst. 2 cit. zákona pak může soud pouze zahájit řízení o uložení opatření, když zjistí, že se dítě dopustilo činu jinak trestného, a takovýto návrh nebyl státním zastupitelstvím podán. Nelze proto postupovat podle citovaného ustanovení zákona o soudnictví ve věcech mládeže v případech zahájení řízení o změně či zrušení uložených výchovných opatření. Z právní úpravy zákona č. 218/2003 Sb. pak rovněž nevyplývá, že by státní zastupitelství mohlo být účastníkem řízení o změně či zrušení uložených výchovných opatření dítěti mladšímu 15 let, a účast v takovémto řízení před soudem pak neumožňuje ani § 35 odst. 1 o. s. ř. Jde o problematiku, která bude v budoucnu aktuální s ohledem na činnost státního zastupitelství, když jedině ono může podat návrh na uložení opatření podle zákona č. 218/2003 Sb. Věc byla konzultována s **KSZ v Ostravě** (sp. zn. KZC 9028/2005), které prostřednictvím státní zástupkyně předneslo tento problém na poradě netrestních specialistů konané na **VSZ v Olomouci** dne 26. 9. 2005, kde všichni přítomní netrestní specialisté souhlasili s názorem **OSZ v Karviné** zaslat příslušnému soudu písemné vyjádření obsahující právní názor k dané problematice, pokud postup soudu při aplikaci citovaného zákona v tomto případě nebyl shledáván správným (sp. zn. VZC 601/2005).

Okresní soud v Karviné právní názor **OSZ v Karviné** akceptoval, když rozsudkem ze dne 27. 9. 2005 č. j. 41 Rod 4/2004-82 rozhodl o zrušení dohledu probačního úředníka bez toho, aby tak učinil za účasti státního zastupitelství.

OSZ v Ostravě poukazuje na skutečnost, že celkový počet návrhů na uložení opatření dle § 90 odst. 1 zákona č. 218/2003 Sb. (za rok 2003 podáno 323 návrhů) není zdaleka totožný s počtem dětí mladších 15 let, jež se měly dopustit činu jinak trestného. Těchto činů se na okrese Ostrava opakovaně dopouští tytéž osoby, návrhy na tyto osoby jsou poměrně četné a opakovaně nezbyvá, než navrhopvat ochrannou výchovu. Otázkou za takové situace je efektivita opakovaného návrhu a následného projednání, když již nelze přistoupit k účinnějšímu opatření.

OSZ Jeseník konstatuje zdlouhavost celého řízení, včetně odvolacího řízení, což vede v každé věci k velmi důslednému zvažování, zda při existenci toliko malých pochybností o správnosti rozhodnutí prvostupňového soudu je účelné podávat odvolání, zejména v případě, bylo-li uloženo již konkrétní opatření a všechny strany mají zájem na tom, aby došlo časově k nejbližší realizaci.

VSZ v Olomouci rovněž provedlo v roce 2005 dohledové prověrky k problematice podávání návrhů podle § 90 odst. 1 zákona č. 218/2003 Sb. u krajských státních zastupitelství v obvodu jeho působnosti. Porovnáním výsledků a závěrů dohledové prověrky u obou krajských státních zastupitelství bylo zjištěno, že podmínka bezodkladnosti při podávání návrhů podle citovaného ustanovení zákona o soudnictví ve věcech mládeže byla v naprosté většině případů splněna. Rovněž bylo zjištěno, že státní zástupci jednotlivých okresních státních zastupitelství ve většině případů v rámci podaného návrhu na uložení opatření navrhuji výslech nezletilého před soudem, a pokud tak činí, soud také většinou tomuto důkaznímu návrhu vyhověl. Shodně u obou krajů bylo zjištěno, že pokud státní zástupci okresních státních zastupitelství navrhuji předběžné pedagogicko-psychologické

vyšetření, pak k době provedení dohledové prověrky (květen 2005) nebylo žádným soudem I. stupně takovému návrhu vyhověno.

Jiná situace byla zjištěna v oblasti úspěšnosti vyhovění návrhu státního zástupce na uložení konkrétního opatření, když v tomto směru byla úspěšnější státní zastupitelství v okruhu působnosti **KSZ v Ostravě**, naopak u státních zastupitelství v okruhu působnosti **KSZ v Brně** bylo v rámci prověřovaných spisů zjištěno, že návrhům státních zástupců nebylo ze strany soudů I. stupně převážně vyhověno.

Soud pro mládež ve všech prověřce podrobených případech rozhodl o uložení opatření rozsudkem. Jiná situace, a to shodně u obou krajů, byla zjištěna v případě formy rozhodnutí o zamítnutí návrhu, kdy některé soudy I. stupně návrhy zamítaly usnesením, některé rozsudkem.

Pokud jde o rozhodování o náhradě nákladů řízení mezi účastníky, o náhradě nákladů řízení státu a o odměně a náhradě hotových výdajů opatrovníka nezletilého, byla v tomto směru zjištěna různorodá rozhodovací praxe jak soudů I. stupně, tak soudů odvolacích.

Úroveň vedení odvolacích spisů byla u obou krajských státních zastupitelství zhodnocena na dobré úrovni, a stejně tak i odborná úroveň prezentovaná státními zástupci obou krajských státních zastupitelství, byla hodnocena velmi kladně.

Rozdíly mezi oběma kraji byly shledány v osobách odvolatelů proti rozhodnutím soudů I. stupně o návrzích podle § 90 odst. 1 zákona č. 218/2003 Sb., když v okruhu **KSZ v Ostravě** podávaly odvolání jak opatrovníci nezletilých (ti zejména do výše přiznané odměny a náhrady hotových výdajů), tak státní zástupci, event. také zákonní zástupci nezletilých, avšak v okruhu působnosti **KSZ v Brně** za rok 2004 podali ve všech případech odvolání pouze státní zástupci a v jediném případě vedeném v rámci odvolacího řízení u **KSZ v Brně** ke dni provedení dohledové prověrky podal v roce 2005 odvolání opatrovník nezletilého, v tomto případě nejen do výroku o výši přiznané odměny a náhrady hotových výdajů, ale také do výroku o uložení opatření.

Pokud jde o návrhy podle § 35 odst. 1 písm. b) až d) a odst. 3 o.s. ř., v obvodu **VSZ v Praze** z údajů vyplývajících ze statistických výkazů plyne, že v roce 2005 bylo okresními (obvodními) státními zastupitelstvími podáno celkem 96 návrhů na uložení výchovných opatření, návrhů na nařízení či prodloužení ústavní výchovy, jakož i návrhů na rozhodnutí o rodičovské zodpovědnosti.

V obvodu **VSZ v Olomouci** bylo podáno celkem 25 návrhů na uložení výchovných opatření, návrhů na nařízení či prodloužení ústavní výchovy, jakož i návrhů na rozhodnutí o rodičovské zodpovědnosti.

Celkový počet podaných návrhů tedy činí na území České republiky **121** (v roce 2004 se jednalo o 119 návrhů, z toho v obvodu **VSZ v Praze** 102 a v obvodu **VSZ v Olomouci** 17). Bližší podrobnosti jsou zřejmé z tabulky č. V/2a.

Poznátky k uvedené agendě zmínilo toliko **KSZ v Brně**, jestliže poukázalo na to, že i v této agendě dochází v delší časové řadě k trvalému nárůstu a to přesto, že prioritně byly návrhy na úseku sociálně-právní ochrany dětí podávány specializovaným orgánem a teprve za situace, kdy bylo případně zjištěno pochybení v činnosti tohoto orgánu či při jiném právním názoru, došlo k podání návrhu státním zastupitelstvím. Tento postup je veden snahou nenahrazovat činností státního zastupitelství činnost orgánů k sociálně právní ochraně dětí určených a zasahovat jen v nezbytných případech. Rozhodná většina zaznamenaných případů návrhů na zahájení řízení podle § 35 odst. 3 občanského soudního řádu byla podána na základě informací zjištěných z trestní agendy.

2. Vstupová činnost (tabulky č. V/2a a V/2b; netrestní statistika – doplněk tabulek z netrestního úseku)

V roce 2005 se oproti roku 2004 znovu výrazně zvýšila vstupová aktivita **okresních státních zastupitelství** (byl zaznamenán nárůst o **26,6 %** - v roce 2004 se jednalo rovněž o nárůst o 39,1 % a v roce 2003 o vzestup o 23,7 %). K vzestupu došlo přitom v obvodech obou

vrchních státních zastupitelství (v případě **VSZ v Praze** o 29,2 % a **VSZ v Olomouci** o 22,0 %); týkal se obvodů i všech krajských státních zastupitelství.

Ohledně vstupové činnosti **krajských státních zastupitelství** je možno uvést, že v této oblasti se v roce 2005 projevilo snížení, a to o **26,0 %** (v roce 2004 byl zaznamenán nárůst o 16,3 % - o rok předtím to bylo o 6,4 %). Nejméně aktivní zde byla **KSZ v Brně**, **MSZ v Praze**, **KSZ v Ústí nad Labem** a **KSZ v Plzni**. Nejméně aktivní naproti tomu **KSZ v Praze**.

Podrobnosti plynou z tabulek č. V/2a a č. V/2b vycházející z výkazů a zejména z *netrestní statistiky – doplňku tabulek z netrestního úseku*.

Nejvyšší státní zastupitelství – netrestní odbor upozorňuje na zjištění získaná v rámci Vyhodnocení vstupové aktivity v řízení u soudu ve věcech konkursu a vyrovnání, včetně sporů těmito řízeními vyvolanými, které bylo Nejvyšším státním zastupitelstvím zpracováno v roce 2005. Materiál byl předložen k využití všem státním zástupcům - specialistům na konkursní řízení.

Mj. bylo konstatováno, že posláním vstupů do těchto řízení je prohlubovat ochranu veřejného zájmu v činnosti státního zastupitelství důsledným vytěžováním poznatků z řízení o konkursu a vyrovnání a sporů těmito řízeními vyvolanými o možné ekonomické kriminalitě a naopak uplatňování získaných poznatků z trestního řízení v konkursním řízení tak, aby bylo prosazeno právo a nedošlo z hlediska požadavku na fungující tržní ekonomiku k nežádoucím jevům. To při vědomí toho, že kvalita a kvantita vstupové činnosti na tomto úseku působnosti státního zastupitelství jsou limitovány stávajícím počtem specialistů pro tuto relativně novou oblast netrestní působnosti státního zastupitelství. Přitom se jedná o problematiku, která je z hlediska veřejného zájmu velmi sledována, ekonomicky důležitá a právně významná.

VSZ v Praze samo vstoupilo do řízení v jedné věci, a to podle § 35 odst. 1 písm. k) o. s. ř. na základě podnětu.

Jednalo se o věc 1 VZC 823/2005, kde podatel - dlužník nesouhlasil s prohlášením konkursu. Věc se nacházela v odvolacím řízení, VSZ v Praze vstoupilo do řízení, současně odvolacímu soudu zaslalo písemné vyjádření, v němž zaujalo názor, že nejsou splněny podmínky (konkrétně nedostatečné osvědčení mnohosti věřitelů a porušení procesních práv dlužníka v řízení před soudem I. stupně) k prohlášení konkursu. Odvolací soud rozhodl v souladu s vyjádřením VSZ v Praze a usnesení o prohlášení konkursu zrušil.

Ve vstupové činnosti krajských státních zastupitelství v obvodu VSZ v Praze převažuje agenda vstupů do konkursních řízení a do sporů konkursem vyvolaných. Dle zjištění VSZ v Praze je zdrojem poznatků signalizace z trestního řízení, dále pak vlastní zjištění krajských státních zastupitelství u krajských soudů z konkursního rejstříku a studium konkrétních konkurzních spisů u krajských soudů. V menší míře též podněty a podání fyzických či právnických osob. Krajská státní zastupitelství při vstupové činnosti sledují zejména hledisko eventuálních trestních poznatků pro trestní řízení, upouštějí od kvantity vstupové činnosti (a to i s přihlédnutím k délce trvání konkursních řízení, do nichž již vstoupila), a zaměřují se na trestní aspekty konkursního řízení či konkursy jinak problémové.

Vstupy do řízení podle § 35 odst. 1 písm. i), j) a k) o. s. ř., které se v I. stupni (v obvodu VSZ v Praze) realizují u MSZ v Praze, se týkají tří skupin řízení – 1. řízení ve věcech rejstříkových, 2. řízení ve věcech obchodních společností, družstev a jiných právnických osob (§ 200e o. s. ř.) a 3. řízení ve věcech konkursu a vyrovnání včetně sporů těmito řízeními vyvolanými.

Nejpočetnější a současně nejzávažnější jsou nepochybně vstupy do řízení konkursního včetně řízení incidenčního (excindačního), kterých bylo ve sledovaném období celkem 27. Na tomto místě je třeba upozornit, že zaznamenaný pokles vstupů do konkursního řízení ve srovnání s předchozím obdobím nikterak neznamená snížení aktivity státního zastupitelství na tomto úseku. Nelze než opakovat, že tento stav je jen logickým důsledkem předchozí několikaleté aktivity státního

zastupitelství na tomto úseku, kdy do současné doby nejsou dosud ukončena řízení, do nichž státní zastupitelství učinilo vstup od vzniku tohoto oprávnění. Konkrétně se např. jedná o konkursní řízení úpadců H - SYSTÉM, a. s., C. H. R., a. s., IP banka, a. s., Hotelinvest, a. s., Chirana Praha, a. s., Penzijní fond Thalia a desítky dalších.

Zdrojem vstupů jsou zčásti jak poznatky vlastní od jednotlivých stupňů soustavy státního zastupitelství, dále od soudu, a také poznatky zasílané fyzickými nebo právníckými osobami, event. i poznatky získané z médií. Lze konstatovat, že žádný z uvedených zdrojů poznatků výrazně nepřevažuje, poznatky jsou získávány z těchto zdrojů víceméně rovnoměrně.

Výsledky dohledové činnosti **MSZ v Praze** nasvědčují tomu, že vstupová a návrhová činnost podle § 35 odst. 1 a 3 o. s. ř. u obvodních státních zastupitelství se oproti minulým obdobím poněkud více rozvíjí vzdor stále nedostatečnému personálnímu obsazení jednotlivých obvodů.

U **okresních státních zastupitelství** v obvodu působnosti **KSZ v Brně**, jak je patrné z připojených tabulek, došlo ve sledovaném období oproti roku předchozímu k celkovému nárůstu počtu vstupů o **19,6 %**.

I nadále zůstala ve vstupové činnosti prioritou pro okresní státní zastupitelství především oblast **sociálně-právní ochrany dětí**, kde je rozhodováno o nejzávažnějších otázkách výchovy dítěte. Tato oblast byla cíleně vybrána jako přednostní, neboť v těchto řízeních dochází jednak k závažným zásahům do základních práv člověka a jednak též k ovlivňování formování osobnosti dítěte. Pozornost věnovaná problematice mládeže samozřejmě neznamená, že jsou ponechány stranou další kompetence státního zastupitelství, především při ochraně základních ústavních práv a svobod, např. při rozhodování o způsobilosti k právním úkonům, či při rozhodování o přípustnosti držení osob v ústavu zdravotnické péče.

Tato problematika je nyní velmi aktuální, neboť po novele občanského soudního řádu provedené zákonem č. 205/2005 Sb. (s účinností od 1. 8. 2005) soudy signalizují případy vhodné pro vstup do řízení často ve velkých počtech (typicky např. **OSZ v Jihlavě**, kde jde za druhé pololetí roku 2005 již o stovky případů), přičemž tento nápad by v případě vyřízení věci vstupem nebyl zvládnutelný. Jen okrajovou se zatím jeví problematika **obchodních společností, družstev a jiných právníckých osob**.

Pokud jde o vstupy v **konkursních věcech**, došlo ve sledovaném období ke zřetelnému nárůstu oproti roku 2004, tento trend však nebude možno zachovat, neboť i zde již bylo dosaženo maxima z hlediska kapacitních možností netrestního oddělení **KSZ v Brně**.

K charakteristice případů, kdy důvodem nevyhovění závěrečnému návrhu státního zástupce, učiněného po vstupu do řízení, bylo nesprávné právní posouzení věci, lze uvést, že je někdy dosti diskutabilní, zda nevyhovění návrhu státního zástupce bylo důsledkem nesprávného právního posouzení věci státním zástupcem či soudem. Nižším státním zastupitelstvím je doporučováno podávání řádných a následně i mimořádných opravných prostředků, které by sloužily především ke sjednocení soudní praxe cestou judikatorní.

Dále jsou zde poznatky o tom, že ne vždy se státní zástupce účastní jednání soudu ve vstupových věcech, ovšem státní zástupce se předem řádně předem omlouvá a po doručení písemného vyhotovení rozsudku činí do dozorového spisu písemný záznam o přezkoumání zákonnosti rozsudku. Lze konstatovat, že v této oblasti činnosti státního zastupitelství byl až na výjimky zjištěn vcelku příznivý stav u všech státních zastupitelství.

Pokud jde o využívání zdrojů poznatků k rozhodnutím o podání návrhu nebo ke vstupu do řízení, jak má na mysli čl. 3 odst. 1 pokynu obecné povahy poř. č. 15/2001, je třeba konstatovat, že zejména intenzivní dohledovou činností **KSZ v Brně** a kvalitní součinností většiny vedoucích státních zástupců na jednotlivých okresech se zvýšil podíl vlastních poznatků na celkovém nápadu. Tento podíl činil v roce 2004 jen 33,1 %, zatímco v roce 2005 již 38,6 %. S tímto stavem, který může být

významně ovlivněn kvalitou součinnosti s ostatními orgány, přesto nelze vyslovit úplnou spokojenost a bude proto této problematice věnována patřičná pozornost i v budoucnu.

Účinnost návrhů, které učinilo **KSZ v Brně** v rámci své ingerence do konkursního řízení, je významnou měrou poznamenána zvláštnostmi tohoto řízení (lze zmínit např. nepřipustnost odvolání proti rozhodnutím vydaným v rámci dohlédací činnosti soudu - § 66b odst. 2 zákona č. 328/1991 Sb.). Navíc účinnost podaných návrhů lze hodnotit mnohdy až po uplynutí značné doby.

V rámci vstupů do konkursních věcí získává **KSZ v Brně** dlouhodobě značný počet poznatků k využití pro trestní úsek. Z celkem 40 věcí evidovaných v řízení o konkursu byl získán ve sledovaném období v 28 případech poznatek vhodný k prověření na trestním úseku, to znamená, že v 70 % případů bylo signalizováno podezření z trestné činnosti věcně a místně příslušnému trestnímu oddělení státního zastupitelství, jeden poznatek byl pak získán pro návrh podle § 42 zákona o státním zastupitelství.

V hodnoceném období se jako relativně závažný případ jeví vstup do řízení ve věci prohlášení konkursu na majetek významného regionálního zaměstnavatele, společnosti První brněnská strojírna Velká Bíteš, a. s. Návrh na prohlášení konkursu podal překupník pohledávek, který získal pohledávku za společnost. Pohledávka měla základ před rokem 1989 a společnost ji právně neuznala. O zaplacení této pohledávky byl veden soudní spor. Navrhovatel podal návrh na konkurs, který se zdá být šikanou, zvyšující tlak na společnost, aby zaplatila spornou pohledávku. Státní zastupitelství navrhlo zamítnutí návrhu na prohlášení konkursu. Ve věci dosud nebylo rozhodnuto.

Pokud jde o **okresní státní zastupitelství** v obvodu působnosti **KSZ v Ostravě**, pak **KSZ v Ostravě** ve své podkladové zprávě ke zprávě o činnosti za rok 2005 připomnělo, že vzhledem k tomu, že ve vstupové činnosti nebyla vykazována odpovídající aktivita, bylo již v závěru roku 2003 přijato opatření krajské státní zástupkyně, na jehož základě předkládají jednotlivá okresní státní zastupitelství na **KSZ v Ostravě** tabulku o měsíčním nápadu a vyřizování věcí v jednotlivých agendách působnosti na netrestním úseku, přičemž lze konstatovat, že opatření se projevilo nejen v nárůstu kvantitativním, ale bylo dosaženo i toho, že byly využity oblasti působnosti, které byly v minulosti využívány zcela ojediněle, nebo vůbec.

KSZ v Ostravě uvedlo, že zatímco poprvé bylo v roce 2004 v jednom případě (**OSZ v Přerově**) vstoupeno do řízení o prohlášení za mrtvého, v roce 2005 to byly již dva případy. V jedné věci (**OSZ v Olomouci**) bylo v roce 2004 také vstoupeno do řízení o vyslovení přípustnosti převzetí nebo držení v ústavu zdravotnické péče, zatímco za hodnocené období to již bylo případů 14, z nichž 12 bylo u **OSZ v Opavě**, což je dáno tím, že zde takové zařízení sídlí.

Oproti stavu, kdy v roce 2003 ještě tři okresní státní zastupitelství nerealizovala žádný vstup, v roce 2004 to již bylo pouze jediné **OSZ v Jeseníku** a nyní již realizovala vstup všechna okresní státní zastupitelství, přičemž i **OSZ v Novém Jičíně**, které vykazuje nejmenší počet, vstoupilo do 3 věcí.

Kromě toho **KSZ v Ostravě** pod sp. zn. KZC 7006/2005 a KZC 7009/2005 vyřídilo 2 podněty minoritních akcionářů společností ve věcech zápisu změn do obchodního rejstříku, přičemž do prvního řízení sice vstoupilo, ale odvolání se vzdalo, protože v důsledku novely občanského soudního řádu (srov. § 200d o. s. ř.) nebylo možné, aby státní zastupitelství přezkoumalo věcnou správnost postupu rejstříkového soudu. Ze stejných důvodů byl odložen podnět v druhé z uvedených věcí, přičemž do řízení o ní ani nebylo vstoupeno, protože zápis byl do rejstříku proveden do 5 dnů bez rozhodnutí usnesením.

KSZ v Ostravě vstoupilo do konkursních řízení a do sporů konkursem vyvolaných v hodnoceném roce v 8 případech (v roce 2004 ve 20, v roce 2003 to bylo v 21 věcech, zatímco v roce 2001 pouze v 11, ale v roce 2002 ve 42).

Přestože od roku 2002 se v následujících dvou letech projevilo u **KSZ v Ostravě** výrazný pokles počtu vstupů do konkursních řízení a do sporů konkursem vyvolaných o 50 % a v roce 2004 o dalších 26 %, nelze říci, že by dva státní zástupci byli v této agendě nevytíženi, neboť od roku 2001 je stále 66 „živých“ věcí, do nichž státní zástupci pravidelně nahlízejí, pořizují si výpisky v periodách, které jsou

diferencovány podle očekávaných úkonů správce a soudu na období týdne až několika měsíců, což znamená, že měsíčně je průměrně do 10 až 15 konkursních spisů nahlíženo, a podle zjištěných poznatků jsou podávána eventuelní vyjádření k dohlédací činnosti soudu, pořizovány výpisky, eventuelně kopie potřebných listin.

Vzhledem k tomu, že v roce 2005 byla pozornost zaměřena mimo jiné také na oblast vytěžování poznatků z trestního řízení pro účely netrestní působnosti státního zastupitelství, zejména ve vztahu ke konkursnímu řízení, což bylo předmětem několika porad pořádaných Nejvyšším státním zastupitelstvím, pak na základě doporučení jedné z porad netrestních specialistů krajských a vrchních státních zastupitelství a Nejvyššího státního zastupitelství, která se konala dne 9. 11. 2005 v Brně, přijala krajská státní zástupkyně v Ostravě dne 15. 12. 2005 opatření ke zvýšení účasti státního zastupitelství v řízení ve věcech konkursu a vyrovnání s účinností od 1. 1. 2006. Na základě tohoto opatření stanovila státním zástupcům všech okresních státních zastupitelství v obvodu **KSZ v Ostravě** a jeho státním zástupcům, kteří zpracovávají trestní věci hospodářské povahy, aby po zjištění, že je trestně stíhána fyzická osoba, která se trestné činnosti dopustila při svém působení ve statutárním orgánu obchodní společnosti nebo družstva, zjistit na internetu z úplného výpisu z obchodního rejstříku, zda na tuto společnost či družstvo byl prohlášen konkurs. Bude-li takové prohlášení konkurzu zjištěno, pak bylo uvedeným státním zástupcům uloženo pořídit výtisk úplného výpisu z obchodního rejstříku a ten zaslat spolu s popisem skutku a právní kvalifikací trestného činu, pro který je tato osoba stíhána, specialistům netrestního oddělení **KSZ v Ostravě**.

Dne 23. 3. 2006 přijal opatření podobného obsahu vrchní státní zástupce v Olomouci pod č. 2/2006 s účinností od 1. 4. 2006. Tímto opatřením mj. uložil státním zástupcům odboru závažné hospodářské a finanční kriminality **VSZ v Olomouci** působením na pobočkách v Brně a Ostravě, aby v trestních věcech, v nichž je stíhána osoba, která se trestné činnosti měla dopustit při svém působení ve statutárním orgánu obchodní společnosti nebo družstva, postupovali obdobně, jak je uvedeno výše. Státním zástupcům odboru trestního řízení **VSZ v Olomouci** bylo dále uloženo, aby v těchto věcech při výkonu dohledu činili vůči nižším státním zastupitelstvím dotaz, zda předmětná trestní věc byla dozorovým státním zástupcem posouzena i z hlediska možného vytěžování poznatků pro netrestní úsek státního zastupitelství.

3. Ostatní netrestní agendy státního zastupitelství a stanoviska a jiné aktivity pro trestní úsek

a) Nejvyšší státní zastupitelství

Netrestní odbor Nejvyššího státního zastupitelství, shodně, jak bylo konstatováno již ve zprávě o činnosti za rok 2004, kromě činnosti metodické, operativně využíval poznatky týkající se i jiných úseků působnosti státního zastupitelství, které zjistil při výkonu své činnosti, a to tak, že o nich podával informaci příslušnému odboru Nejvyššího státního zastupitelství nebo nižšímu státnímu zastupitelství k výkonu jeho působnosti (typicky se to např. týkalo oblasti sociálně-právní ochrany dětí – vytěžování ze situačních zpráv).

Významné metodické aktivity pak **Nejvyšší státní zastupitelství** rozvíjelo právě v oblasti vstupů do řízení ve věcech konkursu a vyrovnání.

b) V obvodu Vrchního státního zastupitelství v Praze

Pokud se jedná o **vzájemnou spolupráci trestního a netrestního úseku, MSZ v Praze** uvádí, že i nadále jsou poskytována občanskoprávním oddělením stanoviska v jednotlivých trestních věcech z pohledu občanskoprávního a obchodněprávního. Oproti minulému období byl v roce 2005 zaznamenán nárůst případů, kdy jsou tímto oddělením postupovány poznatky, týkající se zjištěných trestních konsekvencí v souvislosti s účastí v konkursním řízení trestnímu úseku **MSZ v Praze**. Stále

více narůstá počet poznatků, které trestní úsek MSZ v Praze pravidelně vytěžuje pro netrestní úsek. Jedná se o poznatky buď z vlastních trestních věcí, nebo o poznatky získané ze situačních zpráv Policie ČR.

c) V obvodu Vrchního státního zastupitelství v Olomouci

V rámci dohledu vykonávaného **KSZ v Brně** bylo provedeno zjištění úrovně a kvality činnosti státního zástupce ve věcech, do kterých státní zastupitelství vstoupilo. Pro účely analýzy byly provedeny prověrky u okresních státních zastupitelství v jeho obvodu a byly přezkoumány všechny dozorové spisy u dotčených státních zastupitelství evidované.

Z tohoto vyhodnocení vyplynulo, že přes určitý pozitivní posun v kvalitě práce většiny dozorových státních zástupců jak po stránce věcné, zejména ve vztahu k přednesu závěrečných návrhů, tak i po stránce formální, pokud jde o zpracování písemných příprav v dozorových spisech, nelze vyslovit úplnou spokojenost se zjištěným stavem a bude proto této problematice i nadále věnována patřičná pozornost při výkonu dohledové činnosti krajského státního zastupitelství.

Pokud bylo v předchozím období konstatováno, že bude třeba se do budoucna zabývat značně rozdílnými výsledky jednotlivých státních zastupitelství (posuzovanými především z pohledu statistických podkladů), pak je možno uvést, že v hodnoceném období nebyly tyto diference sice odstraněny zcela, avšak rozdíl mezi státními zastupitelstvími se výrazně snížily. Bude jistě i nadále třeba věnovat pozornost přístupu jak vedoucích státních zástupců, tak i státních zástupců - specialistů na činnost v netrestní oblasti, značné úsilí však bude nutno věnovat především zlepšování kvality této činnosti (jak právě shora uvedeno), když z hlediska kvantity bylo patrně již dosaženo mezních možností.

Obecně lze konstatovat, že v praxi se i nadále osvědčovalo **spojení netrestní agendy s agendou trestné činnosti mládeže a na mládeži v rámci specializace téhož státního zástupce**. Pokud provozní podmínky daného státního zastupitelství tuto variantu dovolovaly, byl výsledkem tohoto spojení stav, kdy prakticky nedocházelo k přehlédnutí jakéhokoliv poznatku vhodného k využití na netrestním úseku. Tam, kde takováto kombinace specializací nebyla zavedena, již obvykle nebyly srovnatelné výsledky v této oblasti dosahovány.

Pokud jde o **součinnost s jinými státními orgány a vzájemnou signalizaci poznatků potřebných pro jejich činnost**, byla již tradičně na vysoké úrovni součinnost státního zastupitelství s orgány sociálně-právní ochrany dětí. Státní zastupitelství bylo běžně zváno i na vlastní porady těchto orgánů, kde se projednávala problematika významná rovněž z hlediska činnosti státního zastupitelství, a státní zástupci se dle svých možností těchto porad zúčastňovali a na nich aktivně vystupovali.

Šlo i o určitou formu právní pomoci poskytovanou státními zástupci při konzultacích v jednotlivých konkrétních případech, což bylo činěno sice nad rámec povinností státního zastupitelství, avšak na druhé straně bylo takovou činností předcházeno situacím, kde by následný zásah státního zastupitelství byl z hlediska času i složitosti dané agendy náročnější.

V oblasti **součinnosti se soudy** nebyly zjištěny zásadní problémy, pokud v některých případech soudy signalizovaly státnímu zastupitelství věci vhodné pro jeho vstup do řízení, v jiných případech sice takto soudy nečinily, avšak umožňovaly státnímu zástupci nahlédnutí do svých materiálů.

Od počátku roku 2002 byl přijat na **KSZ v Ostravě** úkol trvalé povahy pro státní zástupce ke zvýšení aktivity ve vytěžování poznatků z trestního úseku, přesto nadále není tato činnost dostatečná. Tento úkol je každého půl roku připomínán na pracovních poradách.

Specialistou pro netrestní agendu při **KSZ v Ostravě** byly např. vytěženy z trestního odvolacího řízení 3 věci k využití v oblasti sociálně-právní ochrany dětí a 2 věci z trestního řízení vedeného proti mladistvému obviněnému, přičemž trestní stíhání proti němu vedené bylo zastaveno.

Kromě toho **Nejvyšší státní zastupitelství** – jak již bylo výše zmíněno - předává KSZ informace z policejních záznamů ke sledování a využití návrhového či vstupového oprávnění na úseku sociálně-právní ochrany dětí, které **KSZ v Ostravě** dále postupuje k vyřízení příslušným okresním státním zastupitelstvím.

V těchto věcech – statisticky nijak nevykázaných, jichž bylo v hodnoceném období na 30 - se **KSZ v Ostravě** dotazuje na výsledky šetření těchto poznatků a požaduje vysvětlení kdy, kdo a jaká opatření na úseku sociálně-právní ochrany dětí přijal. V převážné většině věcí OSZ po zajištění zpráv od orgánů sociálně-právní ochrany dětí zjistila, že konkrétní opatření již byla učiněna.

Okresní státní zastupitelství v obvodu působnosti **KSZ v Ostravě** konstatovala vytěžování poznatků z trestního úseku pro úsek netrestní, ale konkrétní údaje k tomu uvedla pouze: **OSZ v Karvině** vytěžilo z trestního úseku poznatek pro netrestní oblast ve 4 případech, když ze signalizace soudu získalo 41 poznatků. **OSZ v Ostravě** řešilo 23 podnětů k využití na úseku sociálně-právní ochrany dětí, přičemž se jednalo převážně o vlastní poznatky, které však byly odloženy, neboť po prošetření nebyly zjištěny důvody k zásahu. Jediné **OSZ v Šumperku** uvedlo, že se nevyskytla žádná věc vhodná k vytěžování.

Na **KSZ v Ostravě** je dále pokračováno v praktických konzultacích s trestními specialisty o netrestních otázkách.

4. Výkon dozoru nad místy, kde je vykonávána vazba, trest odnětí svobody, ochranná a ústavní výchova (tabulky č. V/4a a č. V/4b, doplňková tabulka za netrestní úsek)

a) Výkon dozoru nad místy, kde je vykonávána vazba (tabulka č. V/4a) a trest odnětí svobody (tabulka č. V/4b)

Vzhledem k **úzké provázanosti** problematiky dozoru nad výkonem vazby a trestu odnětí svobody (což odráží i fakt, že podrobnosti tohoto dozoru jsou komplexně upraveny v pokynu obecné povahy poř. č. 14/2001) jsou nejprve zmíněny otázky vlastní oběma těmito oblastem výkonu dozoru, poté jsou zmíněny problémy specifické.

Údaje k počtu **příkazů** a **nařízení** vydaných dozorovými státními zástupci ať už podle § 29 odst. 1, 2 písm. e), f) zákona č. 293/1993 Sb., o výkonu vazby, ve znění pozdějších předpisů, a podle § 78 odst. 1, 2 písm. e), f) zákona č. 169/1999 Sb., o výkonu trestu odnětí svobody a o změně některých souvisejících zákonů, ve znění pozdějších předpisů, vyplývají (včetně srovnání s rokem 2003 a 2004, popř. i v období předcházejícím) z *tabulek č. V/4a a č. V/4b*. Další údaje plynou i z *doplňkové tabulky z netrestní statistiky (obsahuje údaje za rok 2003 až 2005)*.

Z 9 příkazů (v roce 2004 jich bylo 5, v roce 2003 i 2002 se jednalo vždy o 3 příkazy) byly všechny vydány pověřenými státními zástupci činnými v obvodu **VSZ v Praze** (6 státním zástupcem **KSZ v Ústí nad Labem**, 2 státním zástupcem **MSZ v Praze** a 1 státním zástupcem **KSZ v Plzni**).

Ve věcech **dozoru nad místy výkonu trestu odnětí svobody** bylo takto vydáno **23** (v roce 2004 – 18, v roce 2003 – 19 a v roce 2002 - 33), i v tomto případě všechny v obvodu **VSZ v Praze** (a 16 jich vydal státní zástupce **KSZ v Ústí nad Labem** – v roce 2004 - 11).

Nařízení k propuštění bylo vydáno (v roce 2004 byly konstatovány negativní údaje) **jediné** (pověřeným státním zástupcem **MSZ v Praze**) pouze na úseku dozoru nad výkonem trestu odnětí svobody.

aa) Výkon dozoru nad místy, kde je vykonávána vazba (tabulka č. V/4a)

K uplatnění oprávnění k vydání **příkazu** k dodržování právních předpisů při výkonu **vazby** bylo pověřenými státními zástupci přistoupeno převážně po zjištění nedostatků při poučování obviněných, eventuálně nedostatků v kázeňském řízení.

*V návaznosti na absenci rozhodnutí soudu o dalším trvání vazby obviněného došlo v jednom případě k využití oprávnění k vydání nařízení k propuštění obviněného z vazby postupem podle § 29 odst. 2 písm. f) zákona o výkonu vazby, a to pověřeným státním zástupcem **KSZ Ústí nad Labem, pobočka Liberec** (uvedené nařízení není statisticky podchyceno).*

V této souvislosti je na místě konstatovat, že případů, kdy na obviněném byla vykonávána vazba, aniž příslušný orgán činný v trestním řízení (převážně soud) v zákonné lhůtě rozhodl o jejím dalším trvání (prodloužení), bylo pověřenými státními zástupci zaznamenáno více. Na základě upozornění příslušného pověřeného státního zástupce však byla náprava zjednána většinou rozhodnutím o propuštění z vazby na svobodu příslušným orgánem činným v trestním řízení. Pro posouzení stavu věci je však pověřený státní zástupce nucen samostatně zjišťovat nezbytné skutečnosti u příslušných orgánů. I nadále pak přetrvává poznatek o nekáznosti orgánů činných v trestním řízení při plnění vyrozumívací povinnosti podle § 70a tr. ř. (převážně soudy), kdy opožděné splnění zejména povinnosti podle § 70a odst. 1 písm. b) tr. ř. má mnohdy fakticky negativní dopad kupř. na práva obviněného spojená s korespondencí či návštěvami.

*Také **MSZ v Praze** uvádí, že i nadále je v rámci pravidelné prověřkové činnosti velmi často v osobních spisech obviněných vedených správními odděleními vazebních věznic v Praze zjišťována absence rozhodnutí o dalším trvání vazby, ve smyslu novely trestního řádu č. 265/2001 Sb. (§ 71 odst. 3, § 71 odst. 4, § 71 odst. 5, § 71 odst. 4, 6 tr. ř.) a informace o právní moci těchto rozhodnutí, případně o podání stížnosti proti rozhodnutí. Jde o situaci, kdy však pochybení nelze přičítat k tíži Vězeňské služby, ale zpravidla soudům (v mnohem menší míře také některým státním zastupitelstvím), které nedodržují ustanovení § 70a tr. ř. V roce 2005 tak bylo v rámci prověrek namátkově vybíraných osobních spisů obviněných celkově toto pochybení zjištěno minimálně u 158 obviněných (z toho 56 ve Vazební věznici Praha - Pankrác a 102 ve Vazební věznici Praha - Ruzyně). Zjednáání nápravy je důsledně vyžadováno u příslušných soudů, jak ze strany vazebních věznic, tak od pověřených státních zástupců, a to cestou předsedů těchto soudů, případně předsedů soudů nadřízených. Nedodržování ustanovení § 70a tr. ř. znesnadňuje řádný výkon agendy pověřených státních zástupců v nejzávažnější oblasti jejich činnosti, pokud jde o posuzování zákonnosti umístění obviněného ve výkonu vazby.*

*Rovněž pověřený státní zástupce **KSZ v Ostravě** poukazuje na neplnění postupu ze strany státních zastupitelství či soudů podle § 70a odst. 1 písm. b), c) tr. ř. Došlo tak ke ztížení postupu pověřeného státního zástupce při výkonu jeho dozoru. Pro posouzení stavu věci bylo nutné zjišťovat nezbytné skutečnosti u odpovědných orgánů.*

Pokud jde o analogické nedostatky v postupu státních zástupců na úseku trestního řízení, nejčastěji bylo zaznamenáno porušení práva obviněného na návštěvu postupem **KSZ v Praze**

spočívajícím ve zmaření (mnohdy i opakovaně) práva na návštěvu poukazem na technické problémy spočívající v nemožnosti zajistit účast při návštěvě obviněného s koluzním důvodem vazby.

Pověřený státní zástupce **KSZ v Brně** poukazuje na formální nedostatky v záznamech o kázeňských řízeních, vedených proti obviněným, které však neměly zásadní vliv na zákonnost samotného vyřízení věci.

Státní zástupce **KSZ v Ostravě** poukázal na nedostatky při nakládání s korespondencí, dále při evidenci návštěv a vycházek.

bb) Výkon dozoru nad místy, kde je vykonáván trest odnětí svobody (tabulka č. V/4b)

V obvodu působnosti **VSZ v Praze** byl výskyt porušení právních předpisů o právech a povinnostech odsouzených postupem orgánů Vězeňské služby ČR ve větším měřítku zaznamenán pouze v souvislosti s nedodržením požadavku § 17 odst. 7 vyhlášky Ministerstva spravedlnosti č. 345/1999 Sb. (požadavek na vybavení patrových lůžek protiprachovými podložkami). Bylo vydáno celkem 8 příkazů podle § 78 odst. 2 písm. e) zák. č. 169/1999 Sb.

Dále bylo využitím zmíněného oprávnění pověřenými státními zástupci reagováno na zjištěné nedostatky v postupu orgánů Vězeňské služby ČR zejména na úseku postupu založeného pro program zacházení, vedení kázeňského řízení, řádného poučování odsouzených. Ve zbytku šlo o ojedinělá pochybení, jež není namístě zobecňovat. Všechny vydané příkazy v konkrétních případech byly jednotlivými věznicemi řádně splněny. Nicméně byl zjištěn i opakovaný nedostatek v postupu věznice v souvislosti s dodržováním postupu pro program zacházení.

V obvodu působnosti **VSZ v Olomouci** byly pověřeným státním zástupcem **KSZ v Brně** zjištěny vadné postupy Vězeňské služby ČR týkající se zejména kárného řízení, konkrétně aplikace § 47 zákona č. 169/1999 Sb., o výkonu trestu odnětí svobody, o propadnutí věci. V kázeňském řízení je Vězeňskou službou ne vždy dostatečně popisován projednávaný kázeňský přestupek a jsou neúplně evidovány důkazní prostředky.

Státní zástupce **KSZ v Ostravě** rovněž poukazuje na nedostatečně popisované skutky projednávaných kázeňských přestupků a neúplné evidování důkazních prostředků. Dále poukazuje na nedostatky v rozhodování o odpovědnosti za škodu způsobenou na majetku státu.

Dohledové pokyny jsou vydávány (v obvodu **VSZ v Praze**) výjimečně, vesměs jen k doplnění doplněného šetření či prověření poznatku získaného jiným způsobem. K odmítnutí splnění pokynu nedošlo. I nadále však vážne komunikace s pověřeným státním zástupcem při **KSZ Praha** (dozor nad Věznicí ve Vlnařicích), jehož opakující se nedůvodné polemiky s pokynem dohledového orgánu byly i předmětem řešení ze strany **Nejvyššího státního zastupitelství**.

KSZ v Plzni uvádí, že v souvislosti s mediálně známým útekem odsouzených Čabrady a Roztočila z Věznice Plzeň – Bory bylo nad rámec šetření orgánů Vězeňské služby a Policie ČR zjištěno, že útěku napomohla i ta skutečnost, že vedoucí pracovních skupin byli určeni zaměstnavatelem a nikoli ředitelem věznice, jak ukládá Řád výkonu trestu. Na pracovišti nebyly uzamčeny šatny a po celém pracovišti byly rozmístěny různé skříňky, kde měli odsouzení své osobní věci. Tak mohli odsouzení v průběhu celé pracovní doby manipulovat s různými předměty a bez větších problémů si na pracovišti připravit všechny potřebné věci, kterými se vybavili pro případ útěku. Tyto nedostatky byly po projednání se zaměstnavatelem odstraněny.

b) Výkon dozoru nad místy, kde je vykonávána ochranná a ústavní výchova (tabulka č. V/4c, netrestní statistika – doplněk tabulek z netrestního úseku)

Bližší statistické podklady k výkonu působnosti při dozoru ze strany pověřených státních zástupců okresních státních zastupitelství – stejně tak jako z výkonu dohledové působnosti pověřených státních zástupců krajských státních zastupitelství - vyplývají z *tabulky č. V/4c*, která zachycuje údaje za rok 2005 ve srovnání s rokem 2004. Údaje výlučně kvantitativní povahy plynou z *doplňkové tabulky z netrestní statistiky*.

Především z *tabulky č. V/4c* lze dovodit, že rozsah této agendy je poměrně značný – v roce 2005 se projevil (oproti roku 2004) vzestup počtu jak nově napadlých věcí, tak i věcí vyřízených. V roce 2005 nastal také – byť nepříliš výrazný – nárůst počtu podaných **návrhů** podle § 39 odst. 2 písm. e) zákona č. 109/2002 Sb., o výkonu ústavní výchovy nebo ochranné výchovy ve školských zařízeních a o preventivně výchovné péči ve školských zařízeních a o změně dalších zákonů (všechny byly podány pověřenými státními zástupci v obvodu **KSZ v Ostravě**).

Totéž se týká i **příkazů** k přijetí opatření vedoucích k odstranění stavu odporujícího právním předpisům ve smyslu § 39 odst. 2 písm. g) zákona č. 109/2002 Sb.

Ve vztahu k návrhům na zrušení nařízené ústavní výchovy nebo uložené ochranné výchovy, popř. návrhům na uložení ochranné výchovy dětem umístěným v zařízení na základě nařízené ústavní výchovy, K SZ v Ostravě zdůraznilo, že návrhy na uložení ochranné výchovy dítěti umístěnému v zařízení na základě nařízené ústavní výchovy byly u OSZ v Přerově podány ve 3 případech, z toho v jednom případě byl podaný návrh vzat zpět.

Jeden z návrhů podaných dle § 39 odst. 2 písm. e) zákona č. 109/2002 Sb. (před novelou provedenou zákonem č. 383/2005 Sb., tj. před 1. 12. 2005, šlo o ustanovení § 39 odst. 2 písm. c) citovaného zákona) na uložení ochranné výchovy a současně zrušení ústavní výchovy nezletilému ve věku 17 let (následně byl postoupen OSZ v Olomouci, protože Okresní soud v Přerově vyslovil místní nepřislusnost), byl z pokynu K SZ v Ostravě vzat zpět. K SZ v Ostravě zaujalo stanovisko, že jedná-li se o osobu starší 15 let s nařízenou ústavní výchovou, u níž jsou dány podmínky pro přeměnu ústavní výchovy na ochrannou výchovu, jak vyplývá z hmotněprávního ustanovení § 23 odst. 2 zákona č. 218/2003 Sb., lze podat návrh na změnu podle procesního ustanovení § 87 odst. 1 zákona č. 218/2003 Sb. Jelikož návrh na změnu ústavní výchovy na ochrannou výchovu zákon považuje za změnu zhoršující postavení mladistvého, může tento návrh podat jen státní zástupce, probační úředník, příslušný orgán sociálně-právní ochrany dětí a výchovné zařízení. O tomto návrhu rozhoduje vždy okresní soud pro mládež, v jehož obvodu se ochranná výchova nebo ústavní výchova vykonává, neboť jde o speciální ustanovení k § 315 odst. 2 tr. ř. Věcně příslušným k projednání návrhu na změnu výchovy ústavní ve výchovu ochrannou a naopak není opatrovnický soud.

Častěji jsou však v obvodu K SZ v Ostravě podávány návrhy na zrušení ústavní výchovy proto, že souběžně byla nařízena ochranná výchova.

U OSZ v Karviné bylo takto podáno celkem 5 návrhů na zrušení ústavní výchovy.

K problematice podaných návrhů na zrušení ústavní výchovy dle § 39 odst. 2 písm. c) zákona č. 109/2002 Sb. před novelou provedenou zákonem č. 383/2005 Sb. (po této novele tedy § 39 odst. 2 písm. e) zákona č. 109/2002 Sb.) lze uvést, že na základě stanoviska K SZ v Ostravě bylo podáno odvolání do části výroku rozsudku Okresního soudu v Karviné, pobočka Havířov – opatrovnického soudu ze dne 15. 12. 2005 sp. zn. 100 P 189/2003, jímž soud zrušil ochrannou výchovu u nezletilé, nařízenou rozsudkem Okresního soudu v Karviné, pobočka Havířov – soudu pro mládež ze dne 23. 2. 2005 sp. zn. 121 Rod 14/2004 a ponechal v platnosti u této nezletilé ústavní výchovu nařízenou stejným soudem. Z výrokové části napadeného rozsudku pak vyplývá, že o návrhu OSZ v Karviné podaném dne 6. 10. 2005 ve smyslu § 39 odst. 2 písm. c) zákona č. 109/2002 Sb. (ve znění před novelou č. 383/2005 Sb.) na zrušení ústavní výchovy u nezletilé nebylo rozhodnuto, pouze v odůvodnění rozsudku se konstatuje, že návrhu nebylo vyhověno. Odvolání bylo podáno z důvodu vymezeného v § 205 odst. 2 písm. a) a c) o. s. ř., neboť ve věci rozhodoval věcně nepřislušný soud I.

stupně. Nedostatek věcné příslušnosti lze dovodit z § 4 zákona č. 218/2003 Sb., neboť soudnictví ve věcech mladistvých a ve věcech posuzování činů jinak trestných, spáchaných dětmi mladšími 15 let, vykonávají soudy pro mládež. Nezletilé bylo uloženo opatření za spáchání činu jinak trestného, a to podle § 93 odst. 1 písm. c) zákona č. 218/2003 Sb. Pouze citovaný zákon upravuje institut ochranné výchovy jako výchovné opatření vymezené v § 21 odst. 1 cit. zákona, ukládané soudem pro mládež za podmínek upravených v § 22 cit. zákona mladistvým ve věkové kategorii od 15 do 18 let. Pokud pominou důvody, pro které byla ochranná výchova mladistvému uložena, rozhoduje podle § 83 odst. 1 cit. zákona o upuštění od jejího výkonu soud pro mládež, který ji uložil, a to na návrh orgánů zde uvedených, nebo i bez takového návrhu. V době rozhodování soudu nezletilá již dosáhla patnáctého roku věku, proto byl oprávněn o zrušení ochranné výchovy rozhodovat pouze soud pro mládež.

K příkazům **KSZ v Ostravě** uvedlo, že byly ve sledovaném období vydávány z následujících důvodů:

U **OSZ v Karviné** byl vydán jeden příkaz k odstranění nedostatků, a to Dětskému domovu se školou v Horním Těrlicku, týkající se výkonu ochranné výchovy, uložené podle zákona č. 218/2003 Sb., a to u osob starších 15 let v souladu s § 85 cit. zákona a u osob mladších 15 let v souladu s § 23 odst. 1 písm. b) zákona č. 109/2002 Sb.

Pouze dítěti s nařízenou ústavní výchovou může ředitel zařízení povolit nebo dovolit dle § 23 odst. 1 písm. a), b) zákona č. 109/2002 Sb. pobyt u osob odpovědných za výchovu, přičemž se většinou jedná o pobyty krátkodobé. Jestliže však nezletilý má uloženou ochrannou výchovu, nastupuje zvláštní režim jeho pobytu mimo zařízení a zákon neumožňuje u těchto dětí krátkodobé pobyty mimo zařízení.

Na děti mladší 15 let, kterým je ukládána ochranná výchova jako jedno z opatření podle § 93 odst. 1 zákona č. 218/2003 Sb., lze aplikovat postup dle § 23 odst. 1 písm. b) věty za středníkem zákona č. 109/2002 Sb., kde se stanoví, že ředitel zařízení, jedná-li se o dítě s uloženou ochrannou výchovou, je oprávněn dát soudu návrh k jeho podmíněnému umístění mimo zařízení. Toto je jedinou možností umístění dítěte mladšího 15 let mimo zařízení, v němž dítě vykonává ochrannou výchovu.

OSZ v Opavě eviduje vydání příkazu k dodržování § 24 odst. 1 písm. d), f) zákona č. 109/2002 Sb. Jednalo se o zařízení – Speciální školy a Dětský domov ve Velkých Heralticích v souvislosti s uzavřením smlouvy o podmíněném propuštění dítěte z výchovného zařízení, ačkoliv zákon č. 109/2002 Sb. tento institut nezná, jestliže dítěti byla uložena ústavní výchova, přičemž nepominul účel, pro který byla nařízena.

KSZ v Brně konstatuje, že mezi pochybení, na která musel státní zástupce reagovat vydáním příkazu, patřilo např. nerespektování ustanovení o povolování pobytu dětí mimo ústavní zařízení, neinformování orgánů sociálně-právní ochrany dětí ředitelem zařízení o nadcházejícím propuštění dítěte ze zařízení a nevedení dokumentace o umístění a pobytu dítěte zadrženého na útěku.

VSZ v Praze zaujalo k žádosti krajských státních zastupitelství v konkrétních věcech stanoviska:

Pod sp. zn. 1 VDU 501/2005 stanovisko k otázce krácení kapesného podle § 21 odst. 1 písm. b) zákona č. 109/2002 Sb. se závěrem, že krácení kapesného postupem podle ustanovení § 21 odst. 1 písm. b) tohoto zákona jako opatření ve výchově lze použít i ve vztahu ke kapesnému, vypočtenému podle § 31 odst. 2 zákona, tj. kapesnému vypočtenému podle počtu dnů skutečného pobytu dítěte v zařízení.

Pod sp. zn. 1 VDU 509/2005 stanovisko k otázce umístění dítěte trpícího duševní chorobou s nařízenou ústavní výchovou do ústavu sociální péče se závěrem, že státní zástupce pověřený dozorem nad dodržováním právních předpisů při výkonu ústavní výchovy a ochranné výchovy není oprávněn v důsledku absence kompetenčního ustanovení zvláštního zákona provádět dozor nad výkonem ústavní výchovy v ústavech pro mentálně postižené děti a mládež, neboť § 39 zákona č. 109/2002 Sb. se týká

dozoru nad výkonem ústavní a ochranné výchovy v zařízeních, kterými jsou subjekty uvedené v § 2 odst. 1 zákona č. 109/2002 Sb., k nimž ústav pro mentálně postiženou mládež nepatří.

Netrestní oddělení při **VSZ v Olomouci** vykonalo v roce 2005 dohledovou prověrku u obou krajských státních zastupitelství v obvodu jeho působnosti zaměřenou na výkon dohledové činnosti nad postupem státních zástupců okresních státních zastupitelství v obvodu jejich působnosti pověřených k výkonu dozoru nad dodržováním právních předpisů v místech, kde je vykonávána ochranná nebo ústavní výchova.

Prověrkou bylo zjištěno, že výkonu dohledu v popsané oblasti prováděným pověřenými státními zástupci KSZ v Brně a v Ostravě nelze vytknout nedostatky. U obou krajských státních zastupitelství v obvodu působnosti **VSZ v Olomouci** je zavedena praxe, kdy jim všechna nižší státní zastupitelství v obvodu jejich působnosti zasílají kopie zápisů o provedených prověrkách. Zjistil-li pověřený státní zástupce krajského státního zastupitelství ze zápisu o prověrce jakýkoli nedostatek, byl tento nedostatek následně písemně vytknut a současně dán pokyn k jeho nápravě či odstranění. Ve všech takových případech byla náprava sjednána, o čemž dotčený státní zástupce pověřený výkonem dozoru působící u okresního státního zastupitelství písemně dohledového státního zástupce informoval, přičemž odstranění nedostatku či nápravu doložil jinak, např. kopií zápisu o provedení následné prověrky, z níž vyplýval jím vydaný příkaz k dodržování právních předpisů apod.

Např. státní zástupce okresního státního zastupitelství pověřený k výkonu dozoru nad místy, kde je vykonávána ústavní nebo ochranná výchova, v zápisu o prověrce mimo jiné uvedl bez dalšího jména a příjmení několika umístěných dětí, u nichž byla nařízena ústavní výchova, včetně uvedení rozsudku opatrovnického soudu, kterým byla ústavní výchova nařízena, a současně, jimž byla uložena ochranná výchova, včetně uvedení rozsudku soudu pro mládež, kterým byla ochranná výchova uložena.

Na toto zjištění ze zápisu o prověrce reagovalo příslušné krajské státní zastupitelství písemně, kdy uložilo dotčenému okresnímu státnímu zastupitelství podat návrhy podle § 39 odst. 2 písm. c) zákona č. 109/2002 Sb., ve znění před novelou provedenou zákonem č. 383/2005 Sb., na zrušení nařízené ústavní výchovy dětem majícím souběžně uloženu ochrannou výchovu. Svůj pokyn přitom krajské státní zastupitelství patřičně odůvodnilo a poukázalo na možné problémy při současné existenci obou „výchov“, když u jednoho nezletilého se současně uloženou ochrannou výchovou a nařízenou ústavní výchovou byly ústavním zařízením zvoleny kumulované formy postupu při zajištění pobytu mimo výchovné zařízení. Pokyn krajského státního zastupitelství k podání návrhu na zrušení nařízené ústavní výchovy u takových dětí byl následně splněn.

Dále státní zástupce okresního státního zastupitelství pověřený k výkonu dozoru nad místy, kde je vykonávána ústavní nebo ochranná výchova v zápisu o prověrce uvedl, že nahlédl pouze do spisů nezletilých dětí, které byly do ústavu umístěny při poslední prověrce na základě předběžného opatření, přičemž v té době byla krátká lhůta k zahájení řízení o ústavní výchově, takže zkontroloval, zda-li jsou děti v ústavu v souladu se zákonem. Po zjištění, že děti jsou v ústavu v souladu se zákonem, pak od další prověrky „upustil“ s odůvodněním, že veškerou dokumentaci všech dětí již překontroloval a nezjistil žádné závady.

Na toto zjištění ze zápisu o prověrce odpovídajícím způsobem reagoval dohledový státní zástupce příslušného krajského státního zastupitelství, který pověřeného státního zástupce nižšího státního zastupitelství poučil, že institut „upuštění od prověrky“ pokyn obecné povahy poř. č. 4/2002, o dozoru státních zástupců nad dodržováním právních předpisů při výkonu ústavní výchovy nebo ochranné výchovy ve školských zařízeních, nezná, a proto není možné upuštění od pravidelné prověrky v praxi realizovat. Současně bylo pověřenému státnímu zástupci nižšího státního zastupitelství uloženo obratem provést v předmětném školském zařízení chybějící prověrku a následně tyto prověrky v budoucnu provádět v souladu s čl. 7 odst. 1 pokynu obecné povahy poř. č. 4/2002.

Oba shora dokumentované postupy státních zástupců krajských státních zastupitelství při výkonu dohledu nad postupem pověřených státních zástupců nižších státních zastupitelství považuje **VSZ v Olomouci** za správné.

V roce 2005 bylo **KSZ v Ostravě** dáno 14 **pokynů** a vydáno jedno **stanovisko** k zaměření dozorových prověrek, k vydání příkazů k dodržování předpisů nebo k podání návrhů na zrušení ústavní výchovy u nezletilých souběžně vykonávajících uloženou ochrannou výchovu dle § 39 odst. 2 písm. c) zákona č. 109/2002 Sb. před novelou provedenou zákonem č. 383/2005 Sb. (po této novele jde o § 39 odst. 2 písm. e) zákona č. 109/2002 Sb.).

Nejčastěji byly pokyny zaměřeny na formální přístupy při ověřování zahájení řízení ve věci samé soudem do tří měsíců od vykonatelnosti předběžných opatření a při uzavírání smluv o podmíněném propuštění nezletilých ze školských zařízení nad rámec zákona č. 109/2002 Sb., aniž by ředitelem zařízení bylo zvažováno podání podnětu soudu na zrušení ústavní výchovy, pokud pominuly důvody pro její nařízení.

Stanovisko se týkalo problému uvolňování dětí, kterým byla uložena ochranná výchova, neboť u nich přichází v úvahu jejich podmíněné umístění mimo výchovné zařízení jen na základě rozhodnutí soudu za splnění podmínek § 23 a § 85 zákona č. 218/2003 Sb.

VI. Vyhodnocení činnosti státního zastupitelství na úseku právního styku s cizinou (tabulky č. VI/1 až č. VI/3)

1. Vydávací řízení

a) Vyžádání z ciziny

Nižší státní zastupitelství zmiňují následující problémy týkající se uplatňování institutu vyžádání z ciziny:

MSZ v Praze v obecné rovině uvádí, že tak, jak se rozšiřuje spolupráce mezi státy, tak se i rozšiřuje právní styk s cizinou. Potřeba právní spolupráce v působnosti tohoto státního zastupitelství zaznamenává permanentní nárůst, čímž logicky stoupá náročnost výkonu dozoru. Skončení trestních věcí je prodlužováno, není výjimkou i několik (řádově v desítkách) žádostí o právní pomoc do různých států v jedné věci. Potíže se zajišťováním tlumočnicků zejména k překladům orientálních jazyků přetrvávají i nadále. Problematickým se v jeho aplikační praxi jeví řešení případných požadavků obhájců na vydání kopie zatýkacího rozkazu včetně dalších písemností souvisejících s předběžným šetřením a vydávacím řízením.

KSZ v Plzni připomíná mediálně sledovaný případ útěku odsouzených Romana Čabrady a Rostislava Roztočila z Věznice Plzeň, k němuž došlo dne 8. 11. 2005. Zmiňuje jej jen z pohledu toho, jak rychle lze předávat informace zahraničním justičním a policejním orgánům (v této souvislosti je třeba také kladně hodnotit spolupráci se zástupcem ČR v Eurojust). Jedině naznačenou spoluprací mohl být poslední z odsouzených dopaden dne 14. 12. 2005 na území Francie.

b) Vydávání do ciziny (tabulka č. VI/I)

Struktura osob vzatých do vydávací vazby podle státní příslušnosti i ve srovnání s předchozími roky je patrná z tabulky č. VI/I.

V roce 2005 nastal zcela zanedbatelný pokles počtu osob vzatých do vydávací (předběžné) vazby (**o 1,2 %**). Přitom v roce 2004 nastal oproti roku 2003 vzestup, byť ne zvláště výrazný (o 10,8 %).

Pokud jde o státní příslušnost dotčených osob, nadále představují nejvyšší počet občané **Slovenské republiky** (u nichž ovšem došlo v roce 2005 po výrazném nárůstu v předchozím roce k opětovnému snížení). Následují státní občané **Spolkové republiky Německo**, což odpovídá dřívějšímu trendu, jejich počet se opětovně zvýšil. Oproti roku 2003,

kdy se vůbec nevyskytl žádný případ vydávací vazby občana Ruska (v roce 2002 však 6 případů), v roce 2004 byly zaznamenány 2 případy a v roce 2005 již případy 4. Jestliže v roce 2003 bylo evidováno 6 osob – občanů Litvy a v roce 2002 5 případů, jež byly vzaty do vydávací vazby a tento trend pokračoval i v roce 2004 se 4 případy, v roce 2005 šlo již o 7 osob. V roce 2005 byl vzat do vydávací (předběžné) vazby vyšší počet státních příslušníků Ukrajiny a Vietnamu, než tomu bylo v roce 2004.

*Dle zprávy **KSZ v Praze** byl v jedné trestní věci (sp. zn. KZV 6/2005) vzhledem k čl. II zákona č. 539/2004 Sb., kterým se mění zákon č. 141/1961 Sb., o trestním řízení soudním (trestní řád), ve znění pozdějších předpisů, a některé další zákony, vyrozuměn příslušný orgán SRN, který do ČR zaslal evropský zatýkací rozkaz na německého občana Franze T. (byl trestně stíhán pro skutek spáchaný před 1. 11. 2004 kvalifikovaný jako trestný čin obstarávání falešných úředních dokladů za účelem zisku podle trestního zákona Spolkové republiky Německo), o nutnosti zaslat extradiční žádost, neboť evropský zatýkací rozkaz aplikovat nelze. Bez jakýchkoli problémů pak došlo k vydání dle § 391 a násl. tr. ř.*

***KSZ v Českých Budějovicích** zmiňuje jednak věc, ve které provádělo předběžné šetření. Po telefonické informaci o zajištění osoby hledané Interpolem na základě mezinárodního zatýkacího rozkazu byl státním zástupcem vydán příkaz k zadržení podle § 395 odst. 1 tr. ř. V další věci byla osoba, o jejíž vydání jde, zadržena přímo policejním orgánem při přechodu státní hranice.*

***KSZ v Českých Budějovicích** považuje za nutné zmínit i případ, kdy předběžná vazba vydávaného byla nahrazena písemným slibem a peněžitou zárukou. Šlo o cizího státního příslušníka, který se na našem území zdržuje trvale již od roku 1999, oženil s českou státní občankou, mají společnou firmu, postavili společný rodinný dům. Zadržen byl dne 13. 4. 2005, ze zadržení byl propuštěn dne 15. 4. 2005. Do současné doby však nebyly vyžadující stranou (Republika Srbsko a Černá Hora) zaslány extradiční materiály, a to přes opakované urgencye ze strany Ministerstva spravedlnosti ČR, takže ani předběžné šetření nebylo dosud skončeno.*

***KSZ v Plzni** uvádí, že současnou úpravu považuje v některých směrech za nejednoznačnou, a to zejména v situaci, kdy státní zástupce podle § 398 odst. 2 tr. ř. vezme v průběhu veřejného zasedání podaný návrh zpět a věc předloží Ministerstvu spravedlnosti s návrhem, aby ministr spravedlnosti vydání povolil. V této situaci dochází k nedorozuměním mezi soudem a státním zástupcem, např. při povolování návštěv či dávání souhlasu k eskortě.*

***KSZ v Ústí nad Labem** uvádí, že vydávací řízení probíhá v podstatné většině případů bezproblémově. Spolupráce zainteresovaných orgánů je na dobré úrovni, včetně vstřícnosti Interpolu a Sirene.*

Do současné doby přetrvávají problémy v souvislosti se zadržením osoby podle § 395 odst. 1 tr. ř. zejména u základních útvarů Policie ČR, z nichž některé prakticky až do konce roku 2005 ani nezaznamenaly novelu hlavy dvacáté páté trestního řádu provedenou zákonem č. 539/2004 Sb. Nejsou k dispozici formuláře protokolu o zadržení osoby podle § 395 odst. 1 tr. ř., případně protokolu o výsledku zadržené osoby podle § 395 odst. 2 tr. ř. Stále také chybí označení osoby, která má být vydána.

Skutečnost, že již při zadržení při výsledku policejním orgánem má být osoba poučena o možnosti zkráceného vydávacího řízení, je považována za nesprávnou, neboť nikoli vždy jsou k dispozici kompletní extradiční materiály, dotyčná osoba mnohdy neví, z jakého důvodu je žádáno, resp. bude žádáno, o její vydání, a toto poučení nebývá na příliš kvalitní úrovni. Poučení by plně postačovalo poprvé při výsledku před soudcem při rozhodování o předběžné vazbě.

*V roce 2005 bylo u **KSZ v Hradci Králové** provedeno na základě žádosti cizího státu pouze jedno předběžné šetření podle § 394 tr. ř. Jednalo se o věc vedenou na **KSZ v Hradci Králové**, v níž Spolkové ministerstvo spravedlnosti Rakouské republiky dne 30. 12. 2004 požádalo o vydání občana*

Makedonské republiky k trestnímu stíhání do Rakouské republiky pro spáchání trestných činů živnostenského podvodu a krádeže podle trestního zákona Rakouské republiky.

Tento občan se v té době nacházel ve věznici v Pardubicích, kde vykonával trest odnětí svobody v trvání 3,5 let, uložený mu rozsudkem Krajského soudu v Českých Budějovicích. Zajímavostí uvedené věci byla skutečnost, že na jmenovaného byl v Rakouské spolkové republice vydán Zemským soudem v Leobenu dne 4. 10. 2004 tzv. mezinárodní zatýkací rozkaz, ale zároveň i evropský zatýkací rozkaz. Po doplnění stávajících materiálů o souhlas bulharské strany s extradicí jmenovaného do Rakouska, neboť byl do České republiky vydán k výkonu trestu na základě rozhodnutí bulharských orgánů, byl jmenovaný v rámci tzv. zkráceného řízení dle § 398 tr. ř. rozhodnutím ministra spravedlnosti ČR vydán k trestnímu stíhání do Rakouské republiky. S výjimkou doby opatření souhlasu bulharských orgánů s extradicí nebyly ve věci shledány problémy.

*Propuštění z předběžné vazby nebylo v roce 2005 v obvodu **KSZ v Brně** zaznamenáno, přesto k němu v jedné věci téměř došlo v důsledku nečinnosti orgánů dožadujícího státu. Stalo se tak ve věci, v níž byl zadržen bulharský státní příslušník na podkladě mezinárodního zatýkacího rozkazu a pátrání vedeného prostřednictvím Interpolu. O zadržení byly belgické orgány neprodleně vyrozuměny prostřednictvím Ministerstva spravedlnosti ČR a byly požádány o předložení žádosti o vydání. Na opakované urgence Ministerstva spravedlnosti ČR však belgické orgány nijak nereagovaly a vzhledem k tomu, že se blížil konec lhůty 40 dnů stanovené § 396 odst. 5 tr. ř., hrozilo reálně, že státní zástupce bude muset jmenovaného propustit z předběžné vazby.*

Za součinnosti národního člena Eurojustu za Českou republiky byla dožadující strana o naléhavosti situace informována, přičemž následně orgány Belgického království doručily žádost o vydání s příslušnými doklady až poslední den lhůty 40 dnů diplomatickou cestou prostřednictvím velvyslanectví České republiky v Bruselu. Extradiciční řízení tak mohlo být dokončeno.

2. Předávací řízení na základě evropského zatýkacího rozkazu

a) Předání z jiného členského státu

b) Předání do jiného členského státu

Príslušná novela trestního řádu, která s účinností od 1. 11. 2004 vložila do trestněprocesní úpravy ustanovení o evropském zatýkacím rozkazu (ovšem s časovým omezením, neboť tato úprava se vztahuje jen na trestné činy spáchané po tomto datu – ke změně došlo až novelou trestního řádu provedenou zákonem č. 253/2006 Sb.), s ohledem na krátkou dobu účinnosti vedla k tomu, že v roce 2005 byly v přípravném řízení vydány soudy na území ČR pouze **2** evropské zatýkací rozkazy. Další **3** evropské zatýkací rozkazy byly vydány až v hlavním líčení.

*V této souvislosti **KSZ v Plzni** poukazuje na to, že byl první evropský zatýkací rozkaz doručen až 10. 5. 2005 Státním zastupitelstvím ve Zwickau. Nebylo jej však možno realizovat, neboť se vztahoval na jednání před 1. 11. 2004. Bylo nutno reagovat upozorněním na stávající právní úpravu s tím, že ve věci jsou podmínky ke klasickému vydávacímu řízení. Zahraniční partneři nebyli zřejmě včas informováni o omezení, které bylo zakotveno v trestním řádu novelou provedenou zák. č. 539/2004 Sb. V následujícím období byly ještě z německé strany doručeny 2 evropské zatýkací rozkazy, kde bylo postupováno obdobným způsobem. Po pracovním setkání se státními zástupci z obvodu Vrchního státního zastupitelství v Bambergu, se tyto případy již neopakovaly.*

Nízký počet je tedy způsoben jednak zmiňovaným časovým omezením použití právní úpravy o evropském zatýkacím rozkazu, jednak tím, že se jedná o zcela novou právní úpravu, jejíž používání v praxi ještě není zcela vžito (v praxi mezinárodního odboru Nejvyššího

státního zastupitelství byly zaznamenány případy, kdy státní zástupce raději podal žádost o předání trestní věci do ciziny, než aby navrhl vydání evropského zatýkacího rozkazu).

rok	počet zahájených šetření	vyřízeno předáním	počet zamítnutých EZR	vyřízeno jinak	zkrácené řízení	§ 412 tr. ř.
2005	6	2	-	1	2	4

Jak plyne z tabulky výše, krajská státní zastupitelství zahájila v roce 2005 předběžná šetření týkající se provedení evropského zatýkacího rozkazu vydaného v jiném členském státě EU v 6 případech. Tento nízký počet je jednoznačně zapříčiněn časovým omezením použití právní úpravy o evropském zatýkacím rozkazu v ČR.

Dva z těchto 6 případů byly v roce 2005 vyřízeny předáním hledaných osob do jiného členského státu EU (do SRN a do Švédského království), jeden z těchto případů byl vyřízen předáním do Nizozemského království, a to v lednu 2006 (jednalo o první případ předání občana ČR do jiného členského státu).

KSZ v Praze zmiňuje právě trestní věc (sp. zn. KZV 138/2005), kdy na základě evropského zatýkacího rozkazu zasláného nizozemským soudem z důvodu trestního stíhání pro trestný čin obchodu s lidmi dle § 273a trestního zákona Nizozemského království, započalo předběžné šetření k předání českého občana. Spolupráce s vyžadujícím státem ohledně doplnění záruky dle § 411 odst. 7 tr. ř. proběhla bez problémů, k předání došlo v roce 2006 za dodržení lhůty uvedené v § 411 odst. 11 tr. ř.

V jednom případě bylo předběžné šetření ukončeno předčasně, neboť slovenský soudce vydaný evropský zatýkací rozkaz odvolal.

Jde o případ, kdy Slovenská republika požádala o předání občana Slovenské republiky, a to na základě evropského zatýkacího rozkazu vydaného Okresním soudem v Rimavské Sobotě. Po jeho přezkoumání státní zástupce zjistil, že slovenská strana žádá o předání svého občana pro trestný čin maření výkonu úředního rozhodnutí podle § 171 odst. 1 tr. zák., a to pouze pro doručení trestního příkazu, kterým byl odsouzen k podmíněnému trestu odnětí svobody. Za těchto okolností se snaha o evropský zatýkací rozkaz jevila jako zcela nepřiměřená. Proto se státní zástupce spojil telefonicky se soudcem Okresního soudu v Rimavské Sobotě a požádal o zaslání originálu trestního příkazu se žádostí o jeho doručení. Trestní příkaz pak byl doručen prostřednictvím policejního orgánu, aniž osoba musela být v průběhu úkonu zadržena či vyslýchána.

Zbýlé dva případy nebyly dosud vyřízeny.

*Dle sdělení **KSZ v Ústí nad Labem** v roce 2005 byl tomuto státnímu zastupitelství doručen pouze jeden evropský zatýkací rozkaz z Litevské republiky se žádostí o předání jejich státního občana k trestnímu stíhání. Tento občan je na území ČR ve vazbě pro závažnou trestnou činnost a předávací řízení není dosud skončeno.*

Zkrácené předávací řízení bylo vedeno ve 2 z těchto 6 případů a 4 z těchto 6 případů se týkaly jednání vyjmenovaných v § 412 tr. ř., v rámci kterých nedochází k přezkoumání oboustranné trestnosti.

VSZ v Olomouci zmiňuje věc z působnosti **KSZ v Ostravě**, kdy soud nejprve neakceptoval návrh státního zástupce na vzetí zadržovaného českého státního příslušníka do předběžné vazby, a posléze, po podání návrhu na předání této osoby do Belgického království, předložil věc Ústavnímu soudu České republiky s návrhem na zrušení § 403 odst. 2 tr. řádu a § 21 odst. 2 tr. zák.

I když z podkladové zprávy **VSZ v Olomouci** vyplývá, že o návrhu Krajského soudu v Ostravě nebylo dosud Ústavním soudem rozhodnuto, je zřejmé, že náleží Ústavního soudu Pl. ÚS 66/04, jímž bylo rozhodnuto o návrhu skupiny poslanců na zrušení těchto ustanovení jako protiústavnosti, vede k jednoznačnému závěru, že ustanovení trestního řádu o evropském zatýkacím rozkazu nebyla z hlediska své ústavnosti zpochybněna.

3. Převzetí a odevzdání trestních věcí

a) Převzetí trestních věcí z ciziny (tabulka č. VI/2)

V průběhu roku 2005 nebyly zaznamenány nové zásadnější problémy. Jestliže v roce 2004 došlo k výraznému nárůstu počtu věcí, v nichž došlo k převzetí trestní věci z ciziny o **81,0 %** (v roce 2003 nastal naopak pokles o 36,1 %), jež jsou v působnosti mezinárodního odboru, oddělení právního styku s cizinou Nejvyššího státního zastupitelství, pro rok 2005 byl charakteristický opětovně pokles o **20,5 %**. Konkrétní čísla vyplývají z *tabulky č. VI/2*. Největší počet případů byl převzat ze Slovenska, se kterým až na ojedinělé případy probíhá spolupráce bezproblémově.

V této agendě je na základě mezinárodních smluv umožněn přímý právní styk s Německem, Rakouskem, Maďarskem a Polskem. Počty těchto věcí Nejvyšší státní zastupitelství nesleduje, srov. však údaje zmíněné níže.

KSZ v Českých Budějovicích uvádí, že v roce 2005 byl tento institut právního styku s cizinou ve smyslu trestního řádu použit v obvodu jeho působnosti (stejně jako v roce 2004) v **15** případech, přičemž ve 14 věcech se jednalo o převzetí trestního oznámení a pouze v případě jediném o převzetí trestního stíhání. Ve většině případů bylo orgánem rozhodujícím o převzetí trestní věci přímo okresní státní zastupitelství (šlo o převzetí trestní věci ze SRN a Rakouska), v jednom případě tak učinilo také krajské státní zastupitelství (Polsko).

Problémy s použitelností důkazů opatřených na území cizího státu před převzetím trestního řízení v průběhu roku 2005 oproti rokům předchozím nejsou evidovány v podstatě žádné. Nadále však platí, že pokud jde o výsledky svědků, je již v přípravném řízení cestou právní pomoci požadováno provedení výsledků svědků za účasti obhájce obviněného u takového úkonu.

KSZ v Plzni poukazuje na problém v trestní věci **OSZ v Chebu**, sp. zn. 4 Zn 769/2004.

Nejvyšší státní zastupitelství převzalo trestní stíhání vedené u Okresní prokuratury Komárno, Slovenská republika, proti Lud'ku H. za jednání kvalifikované podle trestního zákona ČR jako trestný čin násilí proti skupině obyvatelů a proti jednotlivci podle § 197a odst. 1 tr. zák. Poškozenou byla bývalá manželka obviněného, se kterou měl tři děti. Ze spisového materiálu předaného slovenskou stranou bylo zjištěno, že poškozená se výslovně nevyjádřila k tomu, zda dává souhlas k trestnímu stíhání této blízké osoby. Okresní státní zastupitelství v Chebu se cestou právní pomoci obrátilo na výše uvedenou prokuraturu ve Slovenské republice, která však sdělila, že se nepodařilo poškozenou předvolat k výslechu.

Rovněž KSZ v Ústí nad Labem konstatuje, že výrazné problémy na tomto úseku činnosti státního zastupitelství nejsou. Použitelnost důkazů opatřených v cizině pro účely českého trestního řízení je třeba posuzovat případ od případu, a pokud se dají předpokládat určité pochybnosti ohledně uznání důkazu před soudem, podle potřeby se důkazy doplní formou právní pomoci.

Dle zprávy **KSZ v Hradci Králové** je v současné době převážná většina věcí přebíraných k dalšímu řízení z ciziny realizována jednotlivými okresními státními zastupitelstvími, z jejichž zpráv žádné problémy v této oblasti nejsou signalizovány. Většinou se jedná o případy dopravních nehod spáchaných našimi občany v Polské republice. Problémy spojené s uznáváním v cizině provedených důkazů nebyly prozatím zaznamenány.

V souvislosti s převzetím trestních věcí z ciziny dle § 447 tr. ř. se nevyskytly v obvodu **VSZ v Olomouci** žádné zásadní problémy, nebyly rovněž signalizovány pochybnosti či spory týkající se použitelnosti důkazů a procesních úkonů provedených v dožadujícím státě. **KSZ v Brně** i **KSZ v Ostravě** rozhodovala sama toliko o návrzích orgánů Polské republiky. V ostatních případech bylo o převzetí trestního řízení rozhodováno Nejvyšším státním zastupitelstvím.

KSZ v Brně uvádí, že v jednom případě mu byla ze strany Nejvyššího státního zastupitelství postoupena jedna věc převzatá z Rakouska, tato však byla po jejím vyhodnocení ve vztahu k možné právní kvalifikaci oznámeného jednání postoupena z důvodů věcné a místní příslušnosti k dalšímu řízení **OSZ ve Znojmě**.

b) Odevzdání trestních věcí do ciziny (tabulka č. VI/2)

V průběhu roku 2005 nebyly zaznamenány nové zásadnější problémy. Jestliže v roce 2004 počet odevzdaných věcí do ciziny poklesl o **20 %** (v roce 2003 nastal naopak vzestup o 3 %), v roce 2005 byl zaznamenán nárůst o **17,8 %**. Konkrétní počty věcí, v nichž došlo k předání trestní věci do ciziny v působnosti mezinárodního odboru, oddělení právního styku s cizinou Nejvyššího státního zastupitelství vyplývají z tabulky č. VI/2.

Podle údajů poskytnutých **mezinárodním odborem Nejvyššího státního zastupitelství** bezproblémově probíhala spolupráce v této agendě se Slovenskem, avšak s některými státy je v této oblasti spolupráce spíše problematická – Srbsko (Kosovo), Řecko a Španělsko. K mimořádnému zhoršení došlo ve spolupráci s Vietnamem a Kubou, které téměř s ČR v trestních věcech nekomunikují. Ve sledovaném období došlo opět k nárůstu počtu neskončených věcí, ve kterých je nutné pravidelně činit dotazy na stav řízení v cizině, rovněž za využití diplomatických intervencí. Závěrem lze konstatovat, že velmi obtížná či žádná je spolupráce se všemi státy, se kterými Česká republika není vázána mezinárodní smlouvou, která by upravovala postup při předání trestní věci do ciziny.

Jak konstatuje **KSZ v Českých Budějovicích** v řadě případů, a to i u věcí, které byly předány počátkem roku 2005, není ani do dnešní doby znám výsledek. Mnohdy se také stane, že není sdělena informace o převzetí trestní věci, ale následně je sdělen výsledek převzatého trestního řízení či trestního stíhání. I v roce 2005 se vyskytly případy, kdy nebylo doručeno pravomocné meritorní rozhodnutí, o které proto bylo žádáno cestou právní pomoci.

KSZ v Plzni uvádí, že ve vztahu k SRN přetrvává problém s odevzdáváním věcí právně kvalifikovaných v ČR jako trestný čin zanedbání povinné výživy podle § 213 tr. zák., nově se vyskytl problém s odevzdáním věcí posuzované jako trestný čin neoprávněného zásahu do práva k domu, bytu nebo nebytovému prostoru podle § 249a tr. zák., když v německém právním řádu není ekvivalentní trestný čin. Podle informací německých kolegů je pro trestnost takového jednání potřeba vyjádřit, v jakém úmyslu se pachatel tohoto jednání dopustil, např. zastavil dodávku vody za účelem donucení stávajících nájemníků k vystěhování, pak by se mohlo jednat o trestný čin podle § 240 německého trestního zákona.

4. Dožádání právní pomoci

a) Dožádání cizozemských justičních orgánů o poskytnutí právní pomoci státním zastupitelstvím (tabulka č. VI/2)

Počty věcí, v nichž byly mezinárodním odborem, oddělením právního styku s cizinou Nejvyššího státního zastupitelství převzaty žádosti o právní pomoc z ciziny, vyplývají z tabulky č. VI/2.

Počet těchto věcí v roce 2005 opětovně (v roce 2004 o 4,4 %, v roce 2003 se naopak snížil o 7,3 %) vzrostl, dokonce o **53,4 %** (o 127 případů), a to i přesto, že od 1. 5. 2004 je v rámci EU možný přímý právní styk mezi justičními orgány. Počty věcí dožádání doručených z ciziny na základě mezinárodní smlouvy přímo **Nejvyšší státní zastupitelství** nesleduje.

Značný je i počet věcí náročných na jejich vyřizování, neboť se především zvýšil rozsah některých žádostí, a to zejména u závažné hospodářské trestné činnosti, kde jsou požadovány rozsáhlé bankovní informace a dokumentace obchodních transakcí v České republice. Stále častěji je třeba zajišťovat osobní účast policistů nebo státních zástupců cizích zemí při procesních úkonech v České republice.

***KSZ v Českých Budějovicích** poznamenává, že nejčastěji justiční cizozemské orgány žádaly i v roce 2005 o provedení výslechu osob, ať již jako svědků nebo obviněných, anebo o doručení listin. V posledním případě jde především o žádosti maďarské strany o doručení rozhodnutí o přerušení trestního stíhání u neznámých pachatelů. Tento stav trvá i přesto, že maďarská strana byla opakovaně upozorněna na přímé zasilání úředních písemností poštou. Navíc maďarské orgány zásadně u přepisu jmen osob, obcí a měst, nepoužívají háčky a čárky, takže je někdy obtížné takové žádosti o doručení vyhovět. V roce 2005 se pak maďarská strana ve třech případech na KSZ v Českých Budějovicích dokonce obrátila se žádostí o doručení písemnosti do Slovenské republiky. V případech, kdy požadavky na obsah výslechu byly poněkud nejasné či nedostatečné a byla povolena požadovaná účast, ať už policejních orgánů či orgánů státního zastupitelství dožadujícího státu u těchto výslechu, tak případné nejasnosti byly objasněny před započetím výslechu osobním jednáním.*

Ve dvou případech se žádost týkala ohledání nemovitosti a zajištění věci (většinou dokladů týkajících se podnikání, nabytí vlastnictví, apod.). V jednom případě pak ruská strana žádala provedení šetření k majetku osob podezřelých ze spáchání majetkové trestné činnosti na území Ruské federace.

*Ani **KSZ v Plzni** k tomuto hledisku žádné podstatné poznatky za sledované období nezaznamenává. Nicméně v této souvislosti zmiňuje, že se počet dožádání cizozemských justičních orgánů neustále zvyšuje. Např. **OSZ Cheb** eviduje v roce 2005 celkem 51 těchto žádostí, když v této souvislosti připomíná, že celá řada věcí je vyřizována neformálně krátkou cestou, a to na základě dlouholetých kontaktů, jež byly se státními zastupitelstvími v Bavorsku a Sasku v předchozí době navázány.*

*Následující poznatek se sice týká již roku 2006, ale s ohledem na jeho závažnost považuje **KSZ v Plzni** za nezbytné jej uvést. Jedná se o aplikaci ustanovení § 436 odst. 3 tr. ř., kdy je dána příslušnost **KSZ v Praze** k povolení sledování a provádění úkonů přímo souvisejících se sledováním osob a věcí na území ČR. Současná praxe, kdy věci rozhoduje **KSZ v Praze**, je považována za velmi nešťastnou. V letošním roce již jsou informace o dvou případech, které vyvolávají důvodnou obavu, že zvolená procedura bude zdlouhavá a je navíc vyřizována mimo obvod státního zastupitelství, jehož se určitým způsobem dotýká. Zdlouhavost spočívá v tom, že justičním orgánům SRN je dosti nepochopitelné, proč ve věci, kde se očekává přejezd vozidla na hraničním přechodu v Rozvadově, by se měly obracet na jiný orgán, než na **KSZ v Plzni**. Navíc ve většině případů se jedná o přeshraniční sledování, při němž německý policista nepřekročí české hranice, neboť sledování vozidla je prováděno pomocí satelitního zařízení GPS, a navíc dožadující strana nevyžaduje ani nepředpokládá žádnou součinnost příslušníků Policie ČR. Již v souvislosti se shromažďováním poznatků k přípravě zákona o mezinárodní justiční spolupráci ve věcech trestních byl uvedený problém signalizován **Nejvyššímu státnímu zastupitelství**.*

Také **KSZ v Ústí nad Labem** zmiňuje stesky okresních státních zastupitelství spočívající v tom, že cizozemské orgány ve svých žádostech komolí jména osob, jichž se má úkon týkat, anebo adresy těchto osob, popř. adresu uvedou neúplnou v podobě ztěžující anebo úplně bránící možnosti vyhovění. Pokud jde o dožádání cizozemských justičních orgánů o poskytnutí právní pomoci, je třeba konstatovat, že nadále přetrvává ze strany Slovenské republiky nesprávný postup spočívající v tom, že zasílají vlastní tiskopisy protokolů o výsledku ať obviněného či svědků, vlastní obálky s dodejkou a žádost o právní pomoc nevypracovává krajská prokuratura, ale odkazuje na žádost příslušné okresní prokuratury, která zase odkáže na podrobnou žádost policejního orgánu.

Na stejný nedostatek upozorňuje i **KSZ v Hradci Králové** a opakuje, jako již v předchozích letech, že některé krajské prokuratury ve Slovenské republice žádají o poskytnutí právní pomoci stručným přípisem, v němž odkazují na podrobně vypracovanou žádost předloženou příslušným policejním orgánem buď přímo, nebo prostřednictvím příslušné okresní prokuratury.

Všem žádostem cizozemských justičních orgánů, z nichž nejvíce je již tradičně ze sousedících zemí (především ze Slovenské republiky a Polské republiky), bylo ze strany dožádaných orgánů činných v obvodu působnosti **KSZ v Brně** a **KSZ v Ostravě** vyhověno bez časových prodlev, v požadovaném rozsahu a potřebné kvalitě. Nejčastěji se jednalo o výsledky svědků, zajištění údajů podléhajících bankovnímu tajemství od zdejších finančních institucí, opatření listinných materiálů i doručení rozhodnutí justičních orgánů. Většina z žádostí se týkala hospodářské trestné činnosti. Oproti roku 2004 nejsou evidovány žádné žádosti cizozemských justičních orgánů o právní pomoc v oblasti drogové trestné činnosti. Tuto skutečnost lze odůvodnit zejména tím, že při odhalování trestné činnosti existuje poměrně těsná mezinárodní spolupráce policejních orgánů, šetření vedly jak české, tak zahraniční policejní složky a i státní zástupci činili v těchto věcech úkony, a to nejčastěji sledování zásilky.

Zaznamenány nejsou prakticky žádné problémy, s jedinou výhradou **KSZ v Ostravě** vztahující se k jedné žádosti orgánů Maďarské republiky, kde byly uvedeny nepřesné údaje k osobám, jichž se dožádání týkalo, což zkomplikovalo a prodloužilo úspěšné realizování právní pomoci.

b) Dožádání státních zastupitelství o právní pomoc v cizině (tabulka č. VI/2)

Počty věcí, v nichž byly mezinárodním odborem, oddělením právního styku s cizinou Nejvyššího státního zastupitelství převzaty žádosti o právní pomoc do ciziny, vyplývají z tabulky č. VI/2.

V této oblasti v roce 2005 došlo ke zcela nepatrnému nárůstu této agendy (**o 0,8 %**). V roce 2004 nastal rovněž nárůst počtu dožádání státních zastupitelství ČR o právní pomoc v cizině, a to o 16,6 % (v roce 2003 byl naopak zaznamenán pokles o 46,5 %).

Náročnost vyřizování žádostí státních zástupců o mezinárodní justiční spolupráci v trestním řízení stoupá. Stále více je třeba žádat vyřízení žádostí státních zástupců v zemích, se kterými není uzavřena mezinárodní smlouva, a nároky na podkladové materiály a komunikaci jsou podstatně vyšší.

Mezinárodní odbor Nejvyššího státního zastupitelství uvádí, že narůstá rovněž počet případů, kdy se státní zástupci účastní procesních úkonů prováděných v cizině. Tuto možnost využívají především státní zástupci odborů závažné hospodářské a finanční kriminality **VSZ v Praze** a **VSZ v Olomouci** (jeho poboček v Brně a v Ostravě). Tato forma spolupráce je státním zástupcům doporučována, neboť jednak umožní okamžité převzetí důkazního materiálu v zahraničí a jednak zintenzivní spolupráci cizího státu při poskytování právní pomoci.

Mezinárodní odbor využívá různých možností urychlení vyřizování právní pomoci v zahraničí, a to zejména spoluprací s Interpolem, Evropskou justiční sítí, Eurojust, sítí CARIN, styčnými soudci a důstojníky, kteří působí v České republice. V rámci urgencí je rovněž využíváno diplomatických intervencí.

*Ustanovením § 437 tr. ř., ve znění zákona č. 539/2004 Sb., byla nově svěřena **VSZ v Praze** agenda skrytého vyšetřování - působení policisty jako agenta ve smyslu § 158e tr. ř. a provádění předstíraného převodu podle § 158c tr. ř. - pokud jsou na území ČR prováděny policistou cizího státu. Toto ustanovení bylo v roce 2005 aplikováno ve vztahu k některým evropským státům, a to na podkladě Evropské úmluvy o vzájemné pomoci ve věcech trestních (č. 550/1992 Sb., ve znění pozdějších předpisů), jakkoli kolem konečného řešení této otázky (zda mnohostranná mezinárodní smlouva výše uvedená splňuje podmínky uvedené v citovaném ustanovení), stále přetrvávají pochybnosti, případně příslušné dvoustranné mezinárodní smlouvy a při respektování principu reciprocity. Vrchní soud v Praze ve všech případech rozhodl v souladu s návrhem státního zástupce **VSZ v Praze**.*

*Určitým problémem je, že uvedené operativně pátrací prostředky jsou v některých státech používány ve stadiu policejního šetření, do kterého nezasahuje dozorem státní zástupce. Přesto se ze strany **VSZ v Praze** trvá na stanovisku, že rozhodnutí státního zástupce **VSZ v Praze** či soudce Vrchního soudu v Praze podle § 437 tr. ř. je vždy podmíněno žádostí o právní pomoc uskutečněnou mezi justičními orgány (státními zastupitelstvími) obou států.*

Akce uskutečněné podle citovaného ustanovení trestního řádu proběhly bez závad v součinnosti státních zastupitelství i policejních orgánů ČR a dožadujícího státu.

***MSZ v Praze** uvádí, že nadále trvá trend zvyšujícího se počtu žádostí o právní pomoc adresovaných cizozemským justičním orgánům, kdy není výjimkou, že v jedné a téže trestní věci je vypracováno více jak 10 žádostí o právní pomoc adresovaných různým justičním orgánům různých států. V této souvislosti zmiňuje dobrou spolupráci s národním členem Eurojust.*

*Dle poznatků **KSZ v Českých Budějovicích** i v roce 2005 předkládaly policejní orgány na úrovni okresních ředitelství Policie ČR, nikoli policejní orgány na úrovni kraje či policejní orgány složek Policie ČR s celostátní působností, státním zastupitelstvím v některých případech neúplně podněty k žádostem o právní pomoc, když jejich největším nedostatkem bylo, že jejich zpracování nepředcházela mezinárodní policejní spolupráce, jejíž pomocí by byly shromážděny takové podklady, které by pak státnímu zástupci umožnily zpracovat žádost o poskytnutí právní pomoci precizně, včetně uvedení přesných jmen a adres osob, jejichž výslech je požadován, adres bankovních domů, u nichž je veden účet, jehož se požadované informace týkají, atd. Co nejpřesnější údaje jednak pomáhají přesně nasměrovat žádost o právní pomoc i co do místní příslušnosti orgánu dožádaného státu, jednak zejména ve věcech vazebních napomáhají urychlenému vyřízení žádosti. Avšak ani součinnost policejních orgánů zpracovávajících podnět k žádosti o právní pomoc s Interpolem není vždy bezproblémová, neboť vyřízení žádostí o určení místa bydliště osoby, kterou je nutno jako svědka vyslechnout, trvá někdy až neúměrně dlouhou dobu.*

Koncem roku 2005 byl zaznamenán případ, kdy cestou Interpolu byla zjišťována adresa osoby podezřelé ze spáchání trestného činu zanedbání povinné výživy podle § 213 tr. zák. zdržující se v Kanadě. Orgány kanadského Interpolu však partnerské české organizaci sdělily, že osoba se sice skutečně v Kanadě zdržuje, avšak její adresa bude sdělena pouze v případě, že česká strana bude žádat její vydání k trestnímu stíhání.

I v roce 2005 se vyskytly věci, v nichž vyřízení žádosti o právní pomoc trvalo řadu měsíců, a to i ve věcech vazebních, přičemž dožádanými státy v těchto věcech byly např. USA, Rumunsko, Ukrajina, Rusko a Litva. Zejména orgány Ukrajiny jsou poměrně nevstřícné k vyřizování takovýchto žádostí, nejsou schopny osobu evidentně se zdržující na jejich území dohledat. Opakovaně se stalo, že cestou spolupráce partnerských organizací Interpolu byla další aktuální adresa takové osoby zjištěna a ukrajinské straně sdělena. Protokoly ukrajinských orgánů jsou mnohdy psány rukou, což rozhodně nepřispívá ke kvalitě překladu takových písemností do češtiny. U žádostí o právní pomoc na Ukrajinu se nadto stává, že ukrajinské justiční orgány vyrozumí o přijetí žádosti a sdělí tzv. kontaktní telefonní

čísla přímo na policejní orgány pověřené vyřízením žádosti, na která se dovolat nelze, či kde je opakovaně sdělováno, že se „tam nikdo odpovědný nenachází“, apod.

Negativní zkušenosti, pokud jde o délku vyřízení, uvádí v obvodu **KSZ v Ústí nad Labem** také **OSZ v Jablonci nad Nisou** v souvislosti se žádostmi o poskytnutí právní pomoci v Ukrajinské republice. Lhůta pro vyřízení je nepřiměřeně dlouhá, pokud na věci nemají zájem samotné ukrajinské orgány.

KSZ v Plzni zdůrazňuje, že nadále zcela bez problémů probíhá právní styk s německými justičními orgány. Jednotlivé dílčí zprávy poukazují na ochotu národního člena Eurojust za ČR státního zástupce Mgr. Zemana při poskytování konzultací z jeho strany.

KSZ v Ústí nad Labem označuje činnost státního zastupitelství na tomto úseku právního styku s cizinou za standardní bez výrazných změn a odchylek od předchozího období. U cizozemských justičních orgánů je ponejvíce požadováno opatření svědeckých výpovědí, případně listinných důkazů. Žádostem státních zástupců je zpravidla v odpovídajících lhůtách vyhověno.

OSZ v Ústí nad Labem potom eviduje případ nevyřízené žádosti o právní pomoc z Mongolska, jejíž vyřízení bylo již urgováno cestou Nejvyššího státního zastupitelství.

V obvodu **VSZ v Olomouci** byl největší počet případů právní pomoci zaznamenán ve vztahu ke státům sousedícím s Českou republikou, u nichž je spolupráce hodnocena jako zcela bezproblémová a přínosná. Určité problémy související především s časovými průtahy jsou signalizovány v souvislosti s žádostmi adresovanými orgánům Italské republiky, Velké Británie, USA, Izraele a Ruské federace – zde lze vysledovat obdobné výhrady s těmi, evidovanými již v minulých letech.

Jako spíše ojedinělé je možné vnímat nedostatky, které se objevily při dožádání orgánů Rakouské republiky (kde v jedné věci v působnosti **KSZ v Brně** byl svědek, jehož výslech měl být dle dožádání proveden, předvolán až po 7 měsících od doručení žádosti o právní pomoc), Francie a Španělského království. V případech posledních dvou zmíněných zemí se jednalo o jednu trestní věc rovněž v působnosti **KSZ v Brně**, kde právní pomoc spočívala v zajištění a zaslání listinných důkazů k vývozu motorových vozidel vodní cestou z Marseille, resp. z Barcelony do Alžíru. Ačkoliv byly zahraničním justičním orgánům doručeny kopie operativně získaných materiálů k přiblížení, jaké listiny je třeba zajistit, trvalo vyřízení žádostí déle než 7 měsíců a vyřízení vyžádání nebylo zcela úplné. S ohledem na to, že šlo o věc vazební, byla tato registrována v Eurojustu, kde proběhla velmi úzká a co do výsledku úspěšná spolupráce s národním členem ČR. Pozitivní přínos národního člena Eurojustu byla zmíněna i při odstraňování prodlev s vyřízením žádosti o právní pomoc **OSZ v Olomouci** adresované italským justičním orgánům.

Nadále jsou konstatovány v obvodu **VSZ v Olomouci** problémy týkající se nedostatků podaných podnětů k žádosti o právní pomoc ze strany policejních orgánů, které jsou v řadě případů neúplné, příp. předčasné, někdy bez předchozího využití možnosti dožádání, resp. k upřesnění informací cestou mezinárodních policejních útvarů, jako je Interpol nebo Europol tak, aby dodatečná právní pomoc mohla být již adresná a konkrétně specifikovaná.

5. Uznávání cizozemských rozhodnutí

a) Uznávání trestních rozhodnutí

Jen **KSZ v Plzni** poukazuje na věc, kdy Krajský soud v Plzni rozhodoval o uznání rozsudků soudu Moldavské republiky v trestní věci obviněného, státního občana Moldavské republiky. Rozsudkem ze dne 19. 12. 2005, sp. zn. 4 T 12/2005, podle § 452 odst. 3 tr. ř. příslušné rozsudky uznal a podle § 451 odst. 1 tr. ř. přeměnil trest odnětí svobody v trvání 7 roků nepodmíněně s výkonem trestu do věznic s ostrahou na trest odnětí svobody v trvání 3 roků nepodmíněně s výkonem

restu do věznice s ostrahou. Po doručení písemného vyhotovení rozsudku státní zástupce podal v zákonné lhůtě v neprospěch obviněného odvolání, a to do té části rozsudku, kterým soud rozhodl o přeměně trestu. Podle názoru státního zastupitelství měl soud v případě, že uznal cizozemské rozhodnutí, dodržet druh a výměru trestu, který nebyl vyšší než horní hranice trestní sazby uvedené v našem trestním zákoně. Krajský soud v Plzni nebyl oprávněn snižovat trest uložený v cizině, a pokud tak postupoval, učinil tak v rozporu se zákonem. O výsledku řízení před odvolacím soudem **KSZ v Plzni** zatím vyznělo nebylo.

V roce 2005 napadly v obvodu **KSZ v Brně** 2 věci týkající se návrhu na uznání cizozemského rozhodnutí na území České republiky. V obou případech se jednalo o trestní věci, v nichž byli na území Rakouské republiky odsouzeni pro trestnou činnost spáchanou na území Rakouska občané České republiky. Z iniciativy žádostí rakouských orgánů, adresovaných Ministerstvu spravedlnosti ČR, pak proběhlo řízení podle § 452 tr. ř. V obou zmíněných věcech Krajský soud v Brně v souladu s návrhy státního zástupce **KSZ v Brně** rozhodl, že předmětné rozsudky rakouských soudů se uznávají na území České republiky. V jedné z uvedených věcí však rozsudek krajského soudu o uznání dosud nenabyl právní moci, neboť odsouzený proti němu podal odvolání, o němž dosud nebylo rozhodnuto.

b) Činnost státního zastupitelství podle ustanovení § 67 odst. 2 zákona č. 97/1963 Sb., o mezinárodním právu soukromém a procesním, ve znění pozdějších předpisů, v souvislosti s uznáváním netrestních rozhodnutí (tabulka č. VI/3)

Bližší podrobnosti k této agendě vyplývají z údajů tabulky č. VI/3. Z ní především vyplývá, že rozsah této činnosti se v roce opětovně 2005 zvýšil (a to o **13,9 %**, v roce 2004 šlo o nárůst o 16,9 %, zatímco v roce 2003 bylo charakteristické nepatrné snížení – o 1 %, přičemž oba roky předcházející se shodně vyznačovaly nárůstem o 15 %, přičemž nárůst v roce 2000 činil 24,2 %).

Uvedenou činnost od roku 2002 vykonává **mezinárodní odbor Nejvyššího státního zastupitelství**; v roce 2001 ji zabezpečoval sekretariát nejvyšší státní zástupkyně. Agenda byla vyřizována plynule a v nejkratších možných termínech; v naprosté většině byly jednotlivé věci vyřizovány ve lhůtě do jednoho týdne.

6. K některým dalším aktivitám mezinárodního odboru Nejvyššího státního zastupitelství v roce 2005

Mezinárodní odbor v roce 2005 prováděl rovněž metodické vedení v případech vydávání do ciziny (celkem se jednalo o **178** případů vydávacího řízení – v roce 2004 jich bylo 171 a v roce 2003 148).

Mezinárodní odbor rovněž zpracoval v uvedeném roce stanoviska v oblasti právního styku s cizinou v trestních věcech pro Ministerstvo spravedlnosti, nižší stupně státních zastupitelství a policii ve **181** případech.

V roce 2005 rovněž narostla agenda oddělení evropské integrace mezinárodního odboru (celkem 155 věcí), v rámci které státní zástupci zpracovávali rozsáhlé analýzy kompatibility trestního práva ČR s jednotlivými právními nástroji Evropské unie a analýzy připravovaných právních nástrojů Rady Evropské unie.

Státní zástupce mezinárodního odboru, oddělení Evropské unie, který je národním členem ČR v Eurojustu, v průběhu roku 2005 otevřel za ČR v Eurojustu **27** případů právní pomoci ve věcech trestních. Naopak ve **12** případech byla ČR v Eurojustu požádána o

spolupráci. Český národní člen v Eurojustu rovněž předsedá pracovní skupině zabývající se vyhodnocováním používání evropského zatýkacího rozkazu. Zpracoval stanoviska týkající se právní pomoci ve věcech trestních v celkem 59 případech a zorganizoval v Eurojustu 6 koordinačních schůzek, kterých se účastnili zástupci orgánů činných v trestním řízení v ČR.

Státní zástupci mezinárodního odboru Nejvyššího státního zastupitelství se účastnili v roce 2005 několika zahraničních konferencí a seminářů, které se týkaly zejména evropského zatýkacího rozkazu, mezinárodní justiční spolupráce při zajišťování výnosů z trestné činnosti a jiných druhů mezinárodní justiční spolupráce. Řady těchto konferencí a seminářů se účastnili jako přednášející. Rovněž se účastnili zasedání Evropské justiční sítě, mezinárodní sítě CARIN zaměřené na mezinárodní spolupráci při zajišťování výnosů z trestné činnosti.

Dále se účastnili i bilaterálních jednání se zástupci Generální prokuratury Slovenské republiky, která se týkala dalšího rozvoje vzájemné spolupráce ve věcech trestních. Účastnili se rovněž dvoustranného jednání se zástupci rakouského ministerstva spravedlnosti a ministerstva vnitra, která se týkala přípravy nové dvoustranné smlouvy zahrnující nové formy mezinárodní justiční spolupráce. V roce 2005 ve spolupráci s ruskou stranou připravovali také znění návrhu memoranda o spolupráci Nejvyššího státního zastupitelství s Generální prokuraturou Ruské federace.

VII. Poznatky z činnosti státních zastupitelství, týkající se využívání oprávnění nejvyššího státního zástupce, výkonu dohledu v soustavě státního zastupitelství, správy a k postavení státních zástupců (tabulka č. VII/1 – č. VII/3)

1. Oblast využívání specifických oprávnění nejvyššího státního zástupce a státních zastupitelství (tabulka č. VII/2 a č. VII/3)

Nejvyšší státní zastupitelství v roce 2005 sjednocovalo činnost nižších státních zastupitelství v trestním řízení, v netrestní oblasti a v navazujících oblastech především **pokyny obecné povahy** nejvyššího státního zástupce vydávanými podle § 12 odst. 1 zákona o státním zastupitelství.

Jednalo se o pokyny obecné povahy, jež jsou uvedeny v *tabulce č. VII/2*.

Za zvlášť významné je třeba pokládat zejména vydání:

- pokynu obecné povahy **poř. č. 1/2005**, kterým se upravuje postup státních zástupců při výkonu působnosti státního zastupitelství v oblasti právního styku s cizinou v trestních věcech (uvedená tematika byla upravena zcela nově, v návaznosti na zásadní změny právní úpravy v hlavě dvacáté páté trestního řádu provedené novelou č. 539/2004 Sb.),
- pokynu obecné povahy **poř. č. 6/2005**, jímž se mění pokyn obecné povahy poř. č. 3/2000, jímž se upravuje způsob zřizování a obsazování specializací u státních zastupitelství, a pokyn obecné povahy poř. č. 2/2002, kterým se vydává vzorový organizační řád státních zastupitelství (byly zakotveny nové specializace na postih korupce a na činnost státních zástupců v řízení ve věcech konkursu a vyrovnání),
- pokynu obecné povahy **poř. č. 7/2005**, jímž se mění pokyn obecné povahy poř. č. 12/2003, jímž se upravuje postup státních zástupců při trestním stíhání osob, při výkonu dozoru nad zachováváním zákonnosti a v přípravném řízení trestním a postup v trestním řízení soudním, a další pokyny obecné povahy (byla řešena zejména problematika odposlechu a záznamu telekomunikačního provozu, využívání operativně pátracích prostředků, nově byly upraveny i četné navazující otázky v pokynech obecné povahy upravujících vyšetřování konané státními zástupci ve věcech trestných činů spáchaných příslušníky Policie ČR, Bezpečnostní

informační služby a Úřadu pro zahraniční styky a informace, postup při aplikaci ustanovení § 187a tr. zák., atd.).

Jak se výslovně konstatuje v podkladové zprávě **VSZ v Praze** (a zpráva **VSZ v Olomouci** nic v naznačeném směru nezmiňuje, neuvádí ale ani žádné výhrady, takže lze usuzovat, že setrvává na stanoviscích vyslovených v předchozích zprávách o činnosti, vesměs kladných), je kladně hodnocena praktická aplikace ustanovení § 12 odst. 1 zákona o státním zastupitelství, neboť pokyny obecné povahy jsou shledávány účinnými a efektivními nástroji řízení činnosti státního zastupitelství a sjednocování aplikační praxe. Námitky uvádějí jen některá krajská státní zastupitelství:

***KSZ v Praze** kladně hodnotí, že pokyny obecné povahy nejvyššího státního zástupce jsou rozesílány ze strany Nejvyššího státního zastupitelství elektronickou poštou přímo všem článkům soustavy státního zastupitelství, včetně okresních státních zastupitelství.*

Pokyny obecné povahy by ale měly dle jeho názoru obsahovat pouze zásadní a nesporné povinnosti státního zástupce při provádění úkonů trestního řízení, které jsou nutné k řádnému a jednotnému výkonu působnosti státního zastupitelství nad rámec stanovený právními předpisy, přičemž podrobná úprava vybraných úseků činnosti státního zástupce by měla být obsažena spíše v případném metodickém návodu, který by neměl povahu závazného interního předpisu. Pokyny obecné povahy nejvyššího státního zástupce, které mají povahu závazného interního předpisu, jsou přístupné nejen v rámci soustavy státního zastupitelství, ale také obecně v rámci předpisů publikovaných v právně informačním systému ASPI. Tato podrobná interní závazná úprava vytváří prostor pro uplatnění námitek a stížností obhajoby, že státní zástupce v trestním řízení nedodržel příslušné ustanovení pokynu obecné povahy.

K uvedenému považuje **Nejvyšší státní zastupitelství** za nezbytné uvést, že jednak v současné době probíhá jedna z prvních fází přípravy revize pokynů obecné povahy; to se plně týká i pokynů obecné povahy poř. č. 12/2003 a poř. č. 5/2001, o které tu jde především. Nelze však opomenout, že navrhované řešení se jeví jako nepříliš přiléhavé s ohledem na to, že pokud by měly pokyny obecné povahy zásadně zakotvovat jen povinnosti, které vyplývají bezprostředně z trestního řádu (případně jiných zákonů, např. zákona o státním zastupitelství), potom by taková interní úprava byla nejen zcela nadbytečná; zároveň by zcela ztratila charakter závazné interní úpravy. Ve svých důsledcích by se dokonce – bylo-li by např. zjištěno, že je potřebné sjednotit či usměrnit určité postupy státních zástupců – takové pojetí úpravy dostalo do rozporu i se samotným posláním pokynů obecné povahy i se zněním § 12 odst. 1 zákona o státním zastupitelství. Už vůbec není možné přijmout námitku, že interní závazná úprava vytváří prostor pro námitky obhajoby, že státní zástupce měl postupovat podle konkrétního ustanovení pokynu obecné povahy. Jednak jde o interní úpravu, jíž se obhajoba dovolávat zjevně nemůže, jednak – a to zejména – povinnosti, které stanoví pokyny obecné povahy, jsou vůči státním zástupcům nepochybně vynutitelné; v opačném případě by opětovně taková úprava pozbyla jakéhokoli významu. Nemůže obstát ani výhrada, že by pokyn obecné povahy měl upravovat jen povinnosti přímo vyplývající z trestního řádu (jiných zákonů), ohledně ní viz již to, co bylo výše uvedeno, zatímco vše ostatní by mělo být přeneseno do metodického návodu. Takto není možné vzájemný vztah zavazujících a pouze doporučujících ustanovení eventuální úpravy koncipovat s ohledem na skutečnost, že by byla zcela nepoužitelná, nadto i velice nepřehledná (a znovu by zjevně porušovala zákon - § 12 odst. 1 zákona o státním zastupitelství výslovně ukládá nejvyššímu státnímu zástupci povinnost sjednocovat a usměrňovat postup státních zastupitelství a neposkytuje mu žádný prostor pro uvážení, zda tak učiní pokynem obecné povahy, nebo nějakým bližší nespecifikovaným způsobem, jinou možností vymezuje pouze v § 12 odst. 2 nebo odst. 4 zákona o státním zastupitelství).

*To pochopitelně nevylučuje možnost vydávání **metodických návodů**, byť je platná právní úprava výslovně nereglementuje – metodické návody však představují zcela odlišný institut oproti pokynům obecné povahy, a to především pro absenci jakéhokoli normativního charakteru.*

***KSZ v Plzni** ohledně pokynů obecné povahy namítá jejich přílišnou rozsáhlost a nedostatečnou metodičnost úpravy a je proto vítána informace, že je uvažováno o revizi těchto předpisů.*

Ve vztahu k údaji o přílišném objemu interní úpravy je dlužno uvést, že sice půjde o jeden ze stěžejních problémů, který bude nepochybně řešen v rámci revize platných pokynů obecné povahy (a to na podkladě konkrétních, nikoli jen obecně formulovaných připomínek nižších státních zastupitelství), na straně druhé však nelze přehlédnout, že tu jde i o jisté neporozumění charakteru a dopadu úpravy v § 12 odst. 1 zákona o státním zastupitelství. To se týká i požadované metodičnosti interní úpravy, neboť měla-li by být více doporučující, bylo by jí zřejmě právem vytýkáno, že neúčinně sjednocuje rozdílné postupy státních zástupců. Naopak – měla-li by být výlučně zavazující (a vše ostatní přenést do metodických návodů), platí již to, co bylo shora uvedeno ve vztahu k připomínce **KSZ v Praze**).

Nejvyšší státní zastupitelství v roce 2005 vydalo **9** stanovisek ke sjednocení výkladu zákonů a jiných právních předpisů při výkonu působnosti státního zastupitelství (s účinností od 1. 3. 2002 je nově upravil zákon č. 14/2002 Sb., jímž byl novelizován zákon o státním zastupitelství, a to v ustanovení § 12 odst. 2 citovaného zákona).

Přehled jednotlivých stanovisek vydaných v roce 2005 podává *tabulka č. VII/3*.

Příkladem je možno zmínit např. stanovisko č. 2/2005 Sb. v. s. NSZ (k problematice podání návrhu státním zástupcem na ponechání obviněného ve vazbě pro koluzní důvod vazby po novelizaci trestního řádu provedené zákonem č. 283/2004 Sb.), č. 3/2005 Sb. v. s. NSZ (k otázce právního posouzení odcizení platební karty dosud nezjištěnou osobou, pokud ještě nedošlo k jejímu zneužití), č. 4/2005 Sb. v. s. NSZ (k postupu státních zástupců v případech, kdy je třeba pro účely trestního řízení zjistit obsah údajů uložených v nalezeném, vydaném či odňatém mobilním telefonu, včetně údajů na SIM kartě), č. 7/2005 Sb. v. s. NSZ (povinnost mlčenlivosti zdravotnických pracovníků podle § 55 odst. 2 písm. d), odst. 3 zákona č. 20/1996 Sb., o péči o zdraví lidu, ve znění pozdějších předpisů), č. 8/2005 Sb. v. s. NSZ (k tématice vzájemného vztahu ustanovení § 16a zákona o státním zastupitelství a trestního řádu, pokud jde o vyřizování podání obviněného v trestním řízení) a č. 9/2005 Sb. v. s. NSZ (mj. řešeno i posuzování případů tzv. předběžného schválení postupu nižšího státního zastupitelství ze strany nejbližší vyššího státního zastupitelství v rámci výkonu dohledu).

***VSZ v Praze** i v případě stanovisek vydávaných v souladu s § 12 odst. 2 zákona o státním zastupitelství uvádí, že jak z jeho strany, tak ze strany krajských státních zastupitelství v jeho obvodu (a **MSZ v Praze**), jsou tato stanoviska hodnocena jako účinný a efektivní nástroj sjednocování aplikační praxe.*

***KSZ v Praze** oceňuje skutečnost, že i stanoviska (shodně jako pokyny obecné povahy) jsou přímo rozesílána elektronickou poštou Nejvyšším státním zastupitelstvím všem nižším státním zastupitelstvím.*

*Rovněž **KSZ v Českých Budějovicích** velmi kladně hodnotí vydávání výkladových stanovisek, v nichž je pružně reagováno na problémy vznikající při aplikaci trestního zákona a především trestního řádu (ve znění postupně následujících novel) a předpisů souvisejících.*

***KSZ v Plzni** nadále vítá stanoviska ke sjednocení výkladů zákonů a jiných právních předpisů vydávaná podle § 12 odst. 2 zákona o státním zastupitelství.*

Ze strany KSZ v Hradci Králové je zdůrazňován praktický význam výkladových stanovisek, který je mezi státními zástupci hodnocen velmi kladně (stejně jako zasilání rozhodnutí Nejvyššího soudu ČR, která mají judikatorní význam). I v roce 2005 byl uplatňován osvědčený model seznamování všech státních zástupců činných v obvodu působnosti tohoto krajského státního zastupitelství s těmito judikáty prostřednictvím okresních státních zástupců. S výkladovými stanovisky, která se týkají rovněž činnosti Policie ČR, jsou seznamovány i policejní orgány.

Ohledně postupu dle § 12 odst. 3 zákona o státním zastupitelství (**nařízení kontroly skončené věci nejvyšším státním zástupcem**) lze uvést, že zatímco v roce 2004 byla taková kontrola nařízena v **26** věcech (a ve **2** věcech nebylo podnětu podatele vyhověno, resp. po přezkoumání věci nebyly shledány důvody k nařízení kontroly), v roce 2005 se tak stalo v **21** případech (a v **5** případech nebylo podnětu podatele vyhověno, resp. po přezkoumání nebyly shledány důvody k nařízení kontroly, podněty nebyly akceptovány ve **2** případech a ve **3** případech se tak stalo po přezkoumání z vlastní iniciativy).

Ve zprávě o činnosti za rok 2004 bylo konstatováno, že pokus vymezit kritéria kontroly dle ustanovení § 12 odst. 3 zákona o státním zastupitelství neskončil úspěšně, a to s přihlédnutím k samotné povaze tohoto oprávnění, založeného na volné úvaze nejvyššího státního zástupce, kterou nelze svázat žádnými jednoznačnými omezujícími kritérii. Obecné stanovení kritérii (dotčení veřejného zájmu, atd.) nemá význam pro přílišnou obecnost a naopak konkrétně vymezená kritéria by vedla k tomu, že by se prakticky mohlo jednat o jakoukoli věc. V praxi trestního odboru (oddělení trestního řízení), který doposud výlučně věci, v nichž nařízení kontroly přicházelo v úvahu, zpracovával, se vychází z toho, že kontrolou jako výjimečným opatřením by neměly být nahrazovány standardní mechanismy (především dohledu), k nařízení kontroly podle citovaného ustanovení by mělo skutečně dojít jen tehdy, jestliže:

- v důsledku postupu (nečinnosti) nižšího státního zastupitelství by mohl být veřejný zájem jako zcela základní kritérium pro možnou aplikaci citovaného ustanovení zákona o státním zastupitelství dotčen závažným způsobem,

- k nápravě hrozícího nebo již nastalého zásahu do veřejného zájmu nepostačovaly standardní prostředky nápravy (např. právě dohled, a to nejenom vnější, ale i vnitřní).

Z poznatků z okruhu věcí, v nichž byla dosud nařizována kontrola skončené věci, plyne, že se tak děje v závažných případech (např. jde-li o trestné činy motivované extremismem, vraždy a jiné úmyslné trestné činy, nastal-li následek smrt nebo těžká újma na zdraví více osob, trestné činy v dopravě, byla-li způsobena smrt nebo těžká újma na zdraví u více osob, trestné činy spojené s korupcí, obchodování s drogami a další případy organizované kriminality, terorismus, závažné trestné činy z oblasti ekonomické a finanční kriminality a jiné).

Jestliže Nejvyšší státní zastupitelství v roce 2003 v poměrně široké míře využívalo oprávnění nejvyššího státního zástupce upraveného v ustanovení § 12 odst. 4 zákona o státním zastupitelství (požádat předsedu Nejvyššího soudu o to, aby postupem podle zákona č. 6/2002 Sb., o soudech a soudcích, bylo vypracováno stanovisko ke sjednocení výkladu a aplikace zákonů a ostatních právních předpisů), přičemž příslušné případy (**7**) byly zmíněny i v této zprávě, v roce 2004 se tak stalo pouze v **jediné** věci. V roce 2005 se počet těchto případů opětovně zvýšil, a to na **6**.

1. SL 774/2004 – podnět ze dne 4. 1. 2005 - rozdílná rozhodovací praxe soudů při rozhodování o nakládání s peněžními prostředky zajištěnými na účtu u banky postupem podle § 79a tr. ř. Nejvyšší soud vypracoval dvě alternativy návrhu stanoviska, žádný z návrhů však schválen nakonec nebyl, neboť bylo poukazováno na potřebu vyžádání stanoviska i občanskoprávního kolegia Nejvyššího soudu. Problém byl nakonec vyřešen novelou trestního řádu provedenou zákonem č. 253/2006 Sb.

2. **SL 791/2004** – podnět ze dne 6. 1. 2005 - rozdílné posuzování otázky naplnění zákonných znaků skutkové podstaty trestného činu podpory a propagace hnutí směřujících k potlačení práv a svobod člověka podle § 260 tr. zák. ze strany Nejvyššího soudu. Ve věci byl vypracován návrh stanoviska, který byl také schválen a bude publikován ve Sbírce soudních rozhodnutí a stanovisek.

3. **SL 724/2005** – podnět ze dne 20. 4. 2005 - nejednotnost v rozhodování Nejvyššího soudu České republiky spočívající v rozdílném posuzování způsobu výpočtu výše způsobené škody dle § 89 odst. 12 tr. zák. v případě částečného poškození větších funkčních celků (automobilů). Vypracován návrh stanoviska, který byl předběžně schválen (měl být ještě zčásti dopracován po projednání v druhé poradě).

4. **SL 745/2005** – podnět ze dne 16. 9. 2005 - nejednotnost postupu soudů při realizaci pravomocných rozhodnutí podle § 80 odst. 1 tr. ř., kterým po zjištění skutečností bránících vrácení věci tomu, kdo ji vydal, nebo tomu, kterému byla odňata, event. jiné osobě, která na ni uplatnila právo, bylo rozhodnuto o uložení věci do úschovy – návrh stanoviska zatím vypracován nebyl (jde o otázku poměrně velice komplikovanou).

5. **SL 772/2005** – podnět ze dne ze dne 23. 11. 2005 – rozdílná praxe senátů Nejvyššího soudu ohledně posuzování podmínek trestní odpovědnosti za trestný čin zkrácení daně, poplatku a podobné povinné platby podle § 148 tr. zák. v případě nepodání daňového přiznání. Problém byl vyřešen publikací rozhodnutí Nejvyššího soudu ze dne 22. 9. 2004 sp. zn. 11 Tdo 917/2004 ve Sbírce soudních rozhodnutí a stanovisek.

6. **SL 769/2005** – podnět ze dne 5. 12. 2005 - posuzování otázky trestní odpovědnosti pachatele trestného činu podvodu, který vykonává své kompetence nad rámec svých oprávnění, kterými byl nadán právnickou osobou a této právnické osobě tímto jednáním způsobí škodu. Dosud nevyřešeno.

Využívání § 14 až § 16a zákona o státním zastupitelství nečiní v soustavě státního zastupitelství žádné závažnější problémy.

Nižší státní zastupitelství také neuvedla ve svých podkladových zprávách žádné nové poznatky.

K problematice **stížností** podle § 16b zákona o státním zastupitelství nižší státní zastupitelství oceňují skutečnost, že problematika stížností na státní zástupce a ostatní zaměstnance státního zastupitelství je řešena přímo v citovaném ustanovení zákona o státním zastupitelství.

Ve sledovaném období např. **VSZ v Praze** řešilo celkem **66** stížností, resp. podání obdobné povahy.

Na **VSZ v Olomouci** bylo v roce 2005 evidováno **15** stížností. Z tohoto počtu **3** směřovaly vůči státním zástupcům VSZ v Olomouci a po prošetření byly všechny vyhodnoceny jako nedůvodné. Dále **3** stížnosti směřovaly vůči krajskému státnímu zástupci v Brně a tyto byly rovněž vyhodnoceny jako nedůvodné; **8** stížností, které směřovaly vůči státním zástupcům krajských státních zastupitelství, byly postoupeny příslušným vedoucím státním zástupcům, jedna stížnost byla vyhodnocena jako opakovaná.

U **KSZ v Českých Budějovicích** napadly pouze **3** stížnosti, a to jedna stížnost na chování okresního státního zástupce a dvě stížnosti na průtahy při plnění úkolů státního zastupitelství. Stížnost na chování okresního státního zástupce byla vyřízena jako nedůvodná odložením, stížnosti na průtahy byly krajským státním zástupcem posouzeny jako důvodné a průtahy byly vytknuty.

KSZ v Plzni zdůrazňuje, že stížností podle § 16b zákona o státním zastupitelství bylo v roce 2005 **jen několik** a výrazná část těchto stížností byla nedůvodná.

V průběhu roku 2005 bylo u **KSZ v Ústí nad Labem** řešeno celkem **7** stížností na chování a průtahy v činnosti státních zástupců a ostatních zaměstnanců podle § 16b zákona o státním zastupitelství. Pouze jedna stížnost směřovala vůči chování; **3** stížnosti byly důvodné a jedna částečně důvodná. V porovnání s rokem 2004 došlo k poklesu stížností.

Nejzávažnějším případem v obvodu **KSZ v Ústí nad Labem** byl případ státního zástupce **OSZ v Jablonci nad Nisou**, kde v důsledku průtahů v činnosti státního zástupce při vyřizování trestního oznámení byl podán návrh na kárné řízení vedoucím státním zástupcem. Tento státní zástupce byl uznán vinným kárným proviněním podle § 28 zákona o státním zastupitelství, přičemž od uložení kárného opatření bylo upuštěno.

V roce 2005 napadlo v obvodu působnosti **KSZ v Hradci Králové 10** stížností. Čtyři stížnosti byly postoupeny k vyřízení místně a věcně příslušným státním zastupitelstvím. Ze 6 stížností vyřizovaných na krajském státním zastupitelství bylo 5 stížností na průtahy, jedna na chování. Dvě stížnosti byly po prošetření shledány důvodnými. Udělena byla jedna výtka, závěry šetření byly vždy s příslušnými státními zástupci projednány a urychleně byla zjednána náprava. Všechny stížnosti byly vyřízeny v zákonné dvouměsíční lhůtě, většinou však do 1 měsíce.

KSZ v Brně eviduje především 27 stížností na průtahy a chování, které byly řešeny na okresních státních zastupitelstvích. Nejvíce těchto stížností bylo na **OSZ v Blansku**, kde bylo zjištěno 6 důvodných stížností. Tento stav má zjevně původ v personálním obsazení tohoto státního zastupitelství a byl řešen v rámci kárné odpovědnosti příslušných státních zástupců.

Ve sledovaném období zároveň došlo k nárůstu nápadů stížností na chování a průtahy státních zástupců ve smyslu § 16b zákona o státním zastupitelství evidovaných přímo na **KSZ v Brně**. V roce 2004 zde bylo evidováno 10 stížností, přičemž v hodnoceném období za rok 2005 je těchto stížností evidováno 29. Z těchto 29 stížností 10 směřovalo na státní zástupce krajského státního zastupitelství, 8 na okresní státní zástupce a 1 stížnost byla opakovaná. Na státní zástupce okresních státních zastupitelství bylo těchto stížností 11 a byly postoupeny příslušným vedoucím okresním státním zástupcům. Podle obsahu bylo 8 stížností na chování státního zástupce a 10 stížností bylo na průtahy při plnění úkolů státního zastupitelství. Po přezkoumání krajským státním zástupcem byla 1 stížnost vyhodnocena jako důvodná.

Krajské státní zástupkyni v Ostravě bylo předloženo 23 stížností, které vyřizovali okresní státní zástupci. V případě výhrad k jejich vyřízením ze strany okresních státních zástupců, reagovala písemně, popř. na pracovních poradách. U samotného **KSZ v Ostravě** bylo v hodnoceném období evidováno 17 stížností. Z tohoto počtu se 7 stížností týkalo průtahů při plnění úkolů státního zastupitelství, 5 stížností směřovalo na chování státního zástupce. Na státní zástupce okresních státních zastupitelství bylo 5 stížností. Vůči státním zástupcům **KSZ v Ostravě** byly 3 stížnosti na průtahy vyhodnocené jako důvodné.

2. Výkon dohledu nejbližší vyšších státních zastupitelství a vedoucích státních zástupců (§ 12c až § 12e zákona o státním zastupitelství)

Nejvyšší státní zastupitelství v roce 2005 vykonávalo **dohledové prověrky** v jednotlivých věcech vedených u obou vrchních státních zastupitelství.

V roce 2005 byla **Nejvyšším státním zastupitelstvím** (v souladu s ustanovením § 12 odst. 8 zákona o státním zastupitelství) vypracována jednak zpráva o činnosti státního zastupitelství za rok 2004, jednak zvláštní zpráva obsahující vyhodnocení postupu státních zastupitelství při aplikaci zákona č. 218/2003 Sb., o soudnictví ve věcech mládeže, na trestním úseku i v netrestní oblasti a zvláštní zpráva obsahující vyhodnocení efektivnosti trestního postihu jednání v oblasti samosprávy a veřejné (státní) správy na místní úrovni a postupu státních zástupců v této souvislosti. Dále byly zpracovány poznatky Nejvyššího státního zastupitelství k některým otázkám vazby a řízení o nich (materiál byl vypracován na základě žádosti Ministerstva spravedlnosti) a vyhodnocení uplatňování návrhového oprávnění státními zastupitelstvími jako státními orgány podle § 68 odst. 6 obchodního zákoníku.

Nejvyšší státní zastupitelství dále zpracovalo podklady ke Zprávě o situaci v oblasti veřejného pořádku a vnitřní bezpečnosti na území České republiky v roce 2004 (ve srovnání s rokem 2003), jednak k informaci o postupu státních orgánů při postihu trestných činů motivovaných rasismem a

xenofobii nebo páchaných příznivci extremistických skupin a o aktivitách extremistických uskupení na území ČR v roce 2004 (kterážto informace nově tvoří součást zmiňované zprávy o bezpečnostní situaci; obě tyto zprávy vypracovává Ministerstvo vnitra).

Dohled nevykazoval v roce 2005 zásadnější změny oproti předcházejícím obdobím a zejména letům 2002 až 2004 (plně tedy platí to, co se o této problematice uvádělo ve zprávě o činnosti za tento rok).

Z pohledu působnosti VSZ v Praze v oblasti výkonu dohledu nebyly v roce 2005 zjištěny nové, zásadní poznatky či problémy při aplikaci ustanovení právních předpisů upravujících výkon dohledu.

Dohled nad činností bezprostředně nižších státních zastupitelství byl odborem trestního řízení prováděn standardními formami, tématickými dohledovými prověrkami u vybraných krajských státních zastupitelství podle plánu hlavních úkolů, nebo v konkrétních věcech na základě podnětů fyzických a právnických osob, nebo z vlastní iniciativy ve věcech závažných trestných činů, nebo v mediálně sledovaných věcech. Při provádění tématických dohledových prověrek byla i v roce 2005 věnována zvláštní pozornost trestním věcem hospodářské a majetkové kriminality, kde přípravné řízení trvá delší dobu, se zaměřením na zjištění, jak státní zástupce výkonem dozoru přispívá ke včasnosti a plynulosti trestního řízení (dohledové prověrky provedené u MSZ v Praze a KSZ v Ústí nad Labem).

Je zjevné, že nadále přetrvává potřeba posilování aktivit na netrestním úseku, a to jmenovitě na stupni okresních (obvodních) státních zastupitelství, kde evidentně došlo k dalšímu nárůstu zatížení zejména agendou návrhů podle § 90 a násl. zákona č. 218/2003 Sb., o soudnictví ve věcech mládeže, jakož i na úseku vstupů do konkursního řízení, kde jsou v prvním stupni činná krajská státní zastupitelství (MSZ v Praze).

VSZ v Olomouci vykonávalo svá dohledová oprávnění jednak formou přímého dohledu nad činností krajských státních zastupitelství v obvodu své působnosti, jednak formou dohledu nad činností krajských státních zastupitelství, která spočívá ve výkonu dohledu nad okresními státními zastupitelstvími (dohled nad dohledem).

V oblasti přímého dohledu používalo VSZ v Olomouci již tradičně nástroje, metody a prostředky dané mu zákonem o státním zastupitelství. Šlo zejména o vyžadování zvláštních zpráv (s ohledem na četnost zvláštních zpráv vyžadovaných Nejvyšším státním zastupitelstvím byla v uplynulém roce vyžádána pouze standardní zvláštní zpráva o některých vybraných údajích, zejména o vyřizování návrhů na podání obžaloby, rychlosti vyšetřování a vazbách v přípravném řízení), dohledové prověrky (např. dohledová prověrka dodržování předpisů o spisové službě, dohledová prověrka postupu státních zástupců KSZ v Brně a KSZ v Ostravě uplatňovaného v řízení o odvolání před odvolacím soudem a dohledová prověrka postupu státních zástupců krajských státních zastupitelství při výkonu dozoru v přípravném řízení ve věcech starších 6 měsíců, prověrka výkonu dozoru nad dodržováním právních předpisů při výkonu trestu odnětí svobody a výkonu vazby a dohledové prověrky v netrestní oblasti, které jsou již zmíněny v části V.) a metodickou činnost (semináře specialistů na násilnou trestnou činnost, hospodářskou trestnou činnost či specialistů netrestního úseku, porady s krajskými a okresními státními zástupci).

Podání napadlá na úseku přímého dohledu pak byla vyřizována ve většině případů postupem podle § 1 odst. 2 písm. c) vyhlášky č. 23/1994 Sb.

V oblasti dohledu nad dohledem bylo pokračováno v praxi předchozího období, kdy byla snaha dohledovou činností ujednotit v souladu s dostupnými teoretickými prameny. Napadlá podání byla vyřizována ve většině případů postupem podle § 2 odst. 2 věty první a druhé vyhlášky č. 23/1994 Sb. Byl rovněž zachován trend využívat oprávnění podle § 2 odst. 2 věty čtvrté vyhlášky č. 23/1994 Sb. jen zcela výjimečně a s jednoznačným závěrem, že na provedení tohoto tzv. dohledu z vlastní iniciativy z pozice dohledu nad dohledem nemá podatel právní nárok. Stejně jako v předchozím období se sporadicky vyskytla podání, v nichž podatelé přímo o výkon tohoto druhu dohledu žádali, přičemž se jim evidentně jednalo o zásah do merita věci.

VSZ v Olomouci se trvale snaží omezovat výkon tzv. dohledu nad dohledem a dohledu formálního (neplnohodnotného). Je zjevné, že podatelé napadající svým podáním, často označovaným jako trestní oznámení, se domáhají věcné nápravy ve věci, v níž byl činný policejní orgán a okresní státní zastupitelství v prvním stupni. Pokud je těmto podáním věnována ze strany dohledových krajských státních zastupitelství dostatečná pozornost, není na místě je znovu přezkoumávat a umožňovat tak podatelům přezkum konkrétní věci v třetím, případně čtvrtém stupni (pokud se podatel později obrátí např. i na NSZ). Současná právní úprava takový postup nepředpokládá ani neumožňuje. Je proto na místě dohledového oprávnění ze strany VSZ či NSZ vůbec nevyužívat.

Tendence **VSZ v Olomouci** naopak směřuje k tzv. věcnému dohledu ve věcech, v nichž bylo v prvním stupni činné krajské státní zastupitelství. V těchto případech je možné v plném rozsahu využít všech dohledových oprávnění, která zákon a prováděcí předpisy umožňují a současně je možno i metodicky ovlivnit činnost krajských státních zastupitelství při výkonu dozoru. V dohledové činnosti se mohou státní zástupci činní u **VSZ v Olomouci** zabývat nejen meritem věci, procesním postupem či námitkami podatele (pokud je dohled vykonáván z podnětu podatele), ale může být rovněž zkoumána i kvalita a rozsah dozoru státního zástupce **KSZ v Brně** nebo **KSZ v Ostravě**. Větší pozornost je též věnována dohledu z vlastní iniciativy. Přesun kapacit z formálního dohledu nad dohledem k věcnému dohledu nad činností krajských státních zastupitelství považuje **VSZ v Olomouci** za efektivnější a zcela legitimní.

MSZ v Praze i v roce 2005 řadilo dohled jako výkon oprávnění stanovených zákonem o státním zastupitelství ve vztahu k nejbližší nižším státním zastupitelstvím k významné činnosti státních zástupců. Dohled byl cílen zejména na dodržování a aplikaci právních předpisů, dodržování pokynů vyššího státního zastupitelství, na organizaci a řízení práce a respektování pokynů obecné povahy. Týkal se značného počtu obtížných, skutkově a právně složitých věcí, včetně věcí mediálně sledovaných. Počet těchto věcí postupně graduje a pro státní zástupce tak představuje trvalé navýšení objemu práce.

Dle plánu hlavních úkolů na rok 2005 byl dohled vykonáván též formou dohledových prověrek na nižších státních zastupitelstvích. Prověrky byly zaměřeny především na neskončené trestní věci starší jednoho roku od zahájení trestního stíhání (u **ObsZ pro Prahu 1 až 10**), na rozhodování státního zástupce o dalším trvání vazby (u **ObsZ pro Prahu 1**) a na zákonnost rozhodování státního zástupce o podmíněném zastavení trestního stíhání podle § 307 tr. ř. (u **ObsZ pro Prahu 2 - dopravní oddělení**). Těmito prověrkami bylo prověřeno celkem **517** věcí.

V podstatě permanentní je výkon dohledu u věcí skončených v rámci postupu před zahájením trestního stíhání, kdy nejen poškození, ale i oznamovatelé, se domáhají přezkoumání správnosti rozhodnutí státního zástupce, jímž byla stížnost proti usnesení policejního orgánu o odložení věci zamítnuta.

Opomenout nelze ani oblast obligatorního výkonu dohledu dle pokynu obecné povahy poř. č. 8/2001 ve znění novel. Ve sledovaném období bylo v obvodu působnosti **MSZ v Praze** podrobeno výkonu dohledu celkem **680** trestních věcí.

Není výjimkou ani využití oprávnění k výkonu (vnitřního) dohledu podle § 12e odst. 1 zákona o státním zastupitelství u vytipovaných trestních věcí I. náměstkyní městského státního zástupce, jejíž pozornost je zaměřena jak na činnost bezprostředně nižších státních zastupitelství, tak i na činnost státních zástupců uvnitř **MSZ v Praze**. Obdobná činnost, i když s ohledem na plnění dalších úkolů, je v omezeném rozsahu zaznamenána i u samotného městského státního zástupce v Praze.

Zásadní poznatky získané výkonem dohledu spolu s prověřkovou činností jsou pravidelně prezentovány a analyzovány na pracovních poradách. Vyžaduje-li to stav věci, jsou přijímána adekvátní opatření k nápravě.

KSZ v Praze upozorňuje, že pokud jde o výkon dohledu vedoucích státních zástupců podle ustanovení § 12e zákona o státním zastupitelství (vnitřní dohled), na úrovni okresních státních zastupitelství jsou možnosti aktivního výkonu dohledu a s tím související výkon řídicí a kontrolní

pravomoci okresních státních zástupců (včetně adekvátní analytické činnosti) nepříznivě ovlivňovány nenaplněním plánovaných stavů státních zástupců, neboť činnost vedoucích okresních státních zástupců je soustředěna na zpracování konkrétních případů a případně na aprobační činnost.

KSZ v Českých Budějovicích provádělo i v roce 2005 dohledové prověrky, a to prověrky kvality dozoru státního zástupce ve vazebních věcech **na OSZ v Českém Krumlově, Pelhřimově, Písku a Strakonících**, dohledové prověrky týkající se postupu podle § 159 a § 167 tr. ř. na **OSZ v Českých Budějovicích a v Táboře**, dohledové prověrky stavu dodržování zákonnosti postupu státního zástupce ve věcech vyřízených před zahájením trestního stíhání na **OSZ v Českých Budějovicích, Českém Krumlově, Strakonících a Táboře**. Jako přímá reakce na statistická zjištění za rok 2004 byly v roce 2005 provedeny prověrky a následné vyhodnocení kvality a důvodnosti usnesení o zastavení trestního stíhání a postoupení věci.

V hodnoceném období byla v obvodu **KSZ v Českých Budějovicích** věnována značná pozornost plnění úkolů státního zastupitelství podle zákona č. 218/2003 Sb. o odpovědnosti mládeže za protiprávní činy a o soudnictví ve věcech mládeže. Proto byly provedeny na všech okresních státních zastupitelstvích v kraji dohledové prověrky týkající se návrhů podle § 90 odst. 1 tohoto zákona. Dále byly netrestním oddělením krajského státního zastupitelství provedeny na všech okresních státních zastupitelstvích dohledové prověrky návrhové a vstupové činnosti (§ 35 odst. 3 o. s. ř., § 42 zákona o státním zastupitelství, § 39 odst. 2 zák. č. 109/2002 Sb., o výkonu ústavní a ochranné výchovy ve školských zařízeních a o preventivně výchovné péči ve školských zařízeních a o změně dalších zákonů, § 62 zákona o rodině). Na všech okresních státních zastupitelstvích byly provedeny i dohledové prověrky zaměřené na spisovou službu.

Poznatky z dohledových prověrek byly vyhodnocovány a vyhodnocení projednávána na pracovních poradách krajského státního zástupce s okresními státními zástupci a v případě nutnosti byly vyvozovány i obecné závěry a přijímána adekvátní opatření.

Zmínit je třeba velmi kladné hodnocení činnosti **KSZ v Českých Budějovicích** v závěrech dohledových prověrek provedených **VSZ v Praze** zaměřených na výkon dohledu na základě vnějších podnětů a na netrestní agendu podle zákona č. 218/2003 Sb. a zákona č. 109/2002 Sb.

Pokud jde o dohledové prověrky, uvádí **KSZ v Plzni**, že byly prováděny podle plánu úkolů se zaměřením na nejzávažnější problémy, které se v předchozím období vyskytly. Během roku pak provedení dalších dohledových prověrek vycházelo z konkrétních poznatků. V roce 2005 byla tato činnost zaměřena na plynulost rozhodování o stížnostech směřujících do usnesení policejního orgánu o odložení věci podle § 159a tr. ř., a to v návaznosti na signály o průtazích, ke kterým by mohlo u některých úřadů docházet. Celkem bylo provedeno **16** dohledových prověrek.

Jednou z nich byla ověřována i správnost postupu státních zástupců při přiznávání tlumočného, znalečného, odměn advokátům a případně ukládání pořádkových pokut, a to z pohledu účelně vynakládaných rozpočtových prostředků. V rámci této prověrky, která se týkala všech úřadů (přezkoumávané věci byly namátkou vybírány), bylo zjištěno, že státní zástupci řádně přezkoumávají uplatněné nároky. Především ze strany právních čekatelů docházelo ve sledovaném období opakovaně k výraznému krácení požadované odměny většinou ze strany obhájců. Žádné zásadní nedostatky zjištěny nebyly, nicméně na pracovní poradě konané s okresními státními zástupci 24. 1. 2006 byly projednány některé nedostatky týkající se opatření o přibrání tlumočnicka.

KSZ v Ústí nad Labem k aplikaci § 12c a § 12d zákona o státním zastupitelství poznamenává, že pokyny státním zástupcům okresních státních zastupitelství v obvodu jeho působnosti adresují státní zástupci oddělení dohledu a přezkumu v konkrétních věcech. Jedná se o poznatky získané z intervence u veřejných zasedání u krajského soudu při projednávání odvolání proti rozhodnutím okresních soudů, poznatky získané při posuzování opravných prostředků státních zástupců proti rozhodnutím okresních soudů, poznatky při přezkoumávání usnesení státních zástupců podle § 171 a § 172 tr. ř., a poznatky z vyřizování další agendy, zejména podnětů k výkonu dohledu v konkrétních věcech vůči okresním státním zastupitelstvím.

Výkon dohledu nad činností nižších státních zastupitelství je průběžně nedílnou součástí činnosti i **KSZ v Hradci Králové**. V roce 2005 byl kromě dohledových prověrek prováděn dohled v

konkrétních věcech, a to jak na základě vnějšího podnětu, tak i na základě poznatků získaných ze situačních zpráv a z informační povinnosti ohledně vybraných trestných činů.

V uplynulém roce byly u pěti okresních státních zastupitelství v obvodu **KSZ v Hradci Králové** provedeny dohledové prověrky v trestních věcech, kde trestní stíhání probíhá déle než jeden rok, se zaměřením na rychlost řízení a plnění povinností stanovených pokynem obecné povahy poř. č. 12/2003. Dále u čtyř okresních státních zastupitelství byly provedeny dohledové prověrky na aplikaci zákona č. 218/2003 Sb., o odpovědnosti mládeže za protiprávní činy a o soudnictví ve věcech mládeže, se zaměřením na plnění povinností dle pokynu obecné povahy poř. č. 10/2003.

Vedoucími státními zástupci je dohledová činnost nad postupem podřízených státních zástupců zaměřena především na rychlost vyřizování dozorovaných věcí, a to především věcí vazebních. V roce 2005 bylo ve shodě s roky předchozími zaměřena pozornost na kvalitu úrovně výkonu dozoru v trestních věcech, kde přípravné řízení probíhá déle než jeden rok.

Na netrestním úseku činnosti státního zastupitelství bylo v roce 2005 podle plánu úkolů provedeno celkem čtrnáct dohledových prověrek, z toho deset prověrek bylo zaměřeno na úroveň dozoru nad výkonem ústavní a ochranné výchovy podle zákona č. 109/2002 Sb. a čtyři prověrky na kvalitu návrhové činnosti okresních státních zastupitelství podle § 90 odst. 1 zák. č. 218/2003 Sb. Závěry byly vždy projednány s vedoucím státním zástupcem za přítomnosti netrestního specialisty, včetně opatření k odstranění zjištěných pochybení. Dále byl realizován v pěti konkrétních věcech dohled. Nedostatky zjištěné v činnosti okresních státních zastupitelství dohledovými prověrkami byly dále vždy projednány na čtvrtletních pracovních poradách s okresními státními zástupci.

Dohledem nad činností okresních státních zastupitelství v obvodu působnosti **KSZ v Brně** se zabývá jeho samostatné oddělení dohledu a přezkumu a pro **OSZ v Kroměříži, Zlíně a Uherském Hradišti** oddělené pracoviště **KSZ v Brně** se sídlem ve **Zlíně**. Dohled nad postupem státních zástupců vyšetřujících trestnou činnost policistů, a to nad přípravným řízením před zahájením trestního stíhání na **OSZ Brno – venkov**, vykonávalo oddělení dozoru **KSZ v Brně**, které po zahájení trestního stíhání věc dozoruje.

Dohled v jednotlivých věcech byl realizován většinou na základě podnětů fyzických či právnických osob. Důvody k němu vyplynuly též z poznatků a informací od vyšších či nižších státních zastupitelství. Jednotlivé dohledy byly zaměřeny většinou vůči pravomocným usnesením o odložení věci podle § 159a odst. 1 tr. ř. a přezkoumána byla i další rozhodnutí nižších státních zastupitelství včetně procesních postupů v jednotlivých věcech. Postup nižších státních zastupitelství byl vesměs shledán v souladu se zákonem. Na zjištěná pochybení bylo reagováno zejména stanovisky a doporučeními k dalšímu postupu. Výslovný pokyn podle § 12d odst. 1 zákona o státním zastupitelství vydán nebyl. K výkonu dohledu sloužily rovněž dohledové prověrky, jejichž zjištění byla zobrazena a závěry prezentovány na poradách okresních státních zástupců.

V roce 2005 nebylo využíváno možnosti sjednocovat postup nižších státních zastupitelství pokyny vztahujícími se na více věcí určitého druhu. Obecné problémy byly řešeny stanovisky **KSZ v Brně**, prezentovanými na poradách okresních státních zástupců a jejich náměstků, a dále na seminářích jednotlivých specialistů oddělení dohledu a přezkumu a též v rámci účasti státních zástupců **KSZ v Brně** na poradách jednotlivých okresních státních zastupitelství. Na **KSZ v Brně** i nadále působí **pracovní skupina pro řešení aplikačních problémů**, která pokračovala v řešení aktuálních otázek z právní praxe státních zastupitelství a vydávala k nim stanoviska. Tato stanoviska **KSZ v Brně** jsou **VSZ v Olomouci** registrována a v případě nesouhlasu je na ně reagováno. Poté jsou zasílána na vědomí též **KSZ v Ostravě** i analytickému a legislativnímu odboru **NSZ**.

Dohled vedoucích státních zástupců ve smyslu § 12e zákona o státním zastupitelství byl vykonáván především prostřednictvím vlastních organizačních opatření, pokynů v konkrétních věcech - primárně již v době nápadu i přidělu a aprobační a kontrolní činností. Případné zjištěné nedostatky byly projednány s konkrétním státním zástupcem a dle vhodnosti zobrazeny a prezentovány i ostatním státním zástupcům. Rozhodnutí a stanoviska vedoucích státních zástupců byla státními zástupci

respektována, nebyl zaznamenán případ jejich odmítnutí ve smyslu § 12e odst. 2 zákona o státním zastupitelství.

Dohledem nad činností okresních státních zastupitelství v obvodu působnosti **KSZ v Ostravě** se zabývá oddělení dohledu, které k odstranění zjištěných nedostatků využívalo písemné pokyny dle ustanovení § 12d odst. 1 zákona o státním zastupitelství.

K výkonu dohledu bylo přístupováno na podkladě podnětů poškozených, obviněných, obhájců a dalších fyzických či právnických osob a rovněž z vlastní iniciativy **KSZ v Ostravě** (zejména po vyhodnocení poznatků o postupu státních zástupců okresních státních zastupitelství získaných od vyšších státních zastupitelství nebo ze sdělovacích prostředků).

Bylo pokračováno v dohledu v trestních věcech vyřizovaných státními zástupci okresních státních zastupitelství, v nichž od zahájení trestního stíhání uplynula doba delší 2 let, a nově byl zaveden dohled ve vybraných trestních věcech se zprošřujícími rozsudky, proti nimž státní zástupce nepodal odvolání.

V souladu s plánem činnosti **KSZ v Ostravě** byly u všech okresních státních zastupitelství v obvodu jeho působnosti provedeny 2 dohledové prověrky zaměřené na postup státního zástupce při vyžadování údajů z bankovního tajemství a při odposlechu a záznamu telekomunikačního provozu a na postup státního zástupce při přezkoumávání záznamu o zahájení úkonů trestního řízení a usnesení o zahájení trestního stíhání a u **OSZ v Karviné, Frýdku – Místku a Olomouci** dohledové prověrky na postup státních zástupců v přípravném řízení v trestních věcech trestných činů v dopravě.

Při výkonu tzv. instančního dohledu se nevyskytly problémy. Dohled vedoucích státních zástupců ve smyslu § 12e zákona o státním zastupitelství byl vykonán ojedinele a bez zaznamenaných problémů.

3. Výkon správy státního zastupitelství (materiální a finanční zabezpečení)

Jak již bylo zmíněno ve zprávách o činnosti za rok 2002, 2003 a 2004, novela zákona o státním zastupitelství provedená zákonem č. 14/2002 Sb. odstranila jeden ze závažných nedostatků zákona o státním zastupitelství, ve znění účinném až do konce února 2002, spočívající v tom, že správa státního zastupitelství nebyla tímto zákonem dostatečně upravena. Instrukce Ministerstva spravedlnosti ČR ze dne 14. 2. 1994 čj. 1581/93 - OOD, o správě státního zastupitelství, byla pouze normativní interní instrukcí. Od 1. 3. 2002 (po nabytí účinnosti novely zákona o státním zastupitelství provedené zákonem č. 14/2002 Sb.) je v ustanoveních § 13a až § 13j zákona o státním zastupitelství obsažena velmi podrobná úprava správy státního zastupitelství (zmíněná úprava byla poměrně významně dotčena další novelou provedenou zákonem č. 192/2003 Sb. s účinností od 1. 7. 2003).

Nižší státní zastupitelství se ve svých podkladových zprávách ke zprávě o činnosti vyjádřila k jednotlivým problémům týkajícím se **výkonu správy** (se zvláštním zaměřením na **materiální a finanční zabezpečení** činnosti státního zastupitelství):

*Závazné ukazatele státního rozpočtu stanovené pro rok 2005 byly u **VSZ v Praze** dodrženy. Prostředky státního rozpočtu byly používány na krytí nezbytných potřeb při dodržení rozpočtových pravidel, a co nejhospodárnějším způsobem.*

V průběhu roku bylo nutno zabezpečit umístění pracovníků ve stále se rozrůstajícím odboru závažné hospodářské a finanční kriminality a jeho vybavení. Byly získány další, i když ne plně vyhovující, prostory mimo hlavní sídlo organizace, a byla alespoň dočasně vyřešena otázka vhodného a důstojného umístění těchto pracovníků. Velké čerpání bylo zaznamenáno v souvislosti s činností tohoto odboru, kde bylo nutno několikanásobně posílit mandatorní výdaje týkající se pokrytí nákladů

na znalečné a tlumočné. Zvýšené požadavky na tyto mandatorní výdaje byly ekonomickým odborem Ministerstva spravedlnosti akceptovány a rozpočty na tyto akce byly podle potřeb upraveny. Výrazně stouply také náklady na pracovní zahraniční cesty, na nichž se ve velké míře podílel rovněž výše uvedený odbor.

Prostředky na platy státních zástupců byly postupně dofinancovány a bylo možno pokrýt všechny jejich zákonné potřeby. Bohužel se ani v roce 2005 nepodařilo přesvědčit Ministerstvo spravedlnosti o nutnosti zvýšit a rozpočtově zajistit další počty státních zástupců v rámci celého resortu, takže ani na **VSZ v Praze** nenastala situace, kdy by byly zvýšeny stávající počty v této kategorii pracovníků.

VSZ v Praze se každoročně potýká při zajišťování mzdových prostředků u zaměstnanců s nedostatkem finančního pokrytí. Po zřízení odborů závažné hospodářské a finanční kriminality výrazně vzrostly potřeby služebních jízdy, které velmi často přecházely do mimopracovní doby, a tím se neustále navyšovala přesčasová práce u řidičů s velmi malou možností vybírání náhradního volna. Ani k této výjimečné situaci však Ministerstvo spravedlnosti zatím nepřihlíželo.

Ustanovení § 47 zákona č. 218/2000 Sb., o rozpočtových pravidlech a o změně některých souvisejících zákonů, o možnosti převodu nevyužitých prostředků na rezervní fondy, využilo i **VSZ v Praze**, a na rezervní fond bylo poukázáno 3 700 000,-- Kč.

Rovněž v roce 2005 se **MSZ v Praze** jevil jako výrazný problém s dislokací pracovišť státních zastupitelství. Plánované počty státních zástupců by nebylo možno do stávajících budov, navíc v nepříznivém technickém stavu, umístit. Je však možno vidět reálnou šanci na podstatné zlepšení stavu pro **ObsZ pro Prahu 4, 8, 9, 10**, neboť se předpokládá zprovoznění areálu Na Mičáncích na podzim roku 2006.

MSZ v Praze samo se k datu 1. 4. 2005 přestěhovalo do nové budovy v Praze 5, nám. 14. října č. 9.

KSZ v Praze sděluje, že materiální a finanční zabezpečení státních zastupitelství v rámci obvodu jeho působnosti bylo v roce 2005 zajištěno v přiměřeném rozsahu. Aktuálně je však dána potřeba rekonstrukce u objektů **KSZ v Praze** a **OSZ v Mladé Boleslavi** (zpracován investiční záměr, zatím nebyly přiděleny finanční prostředky), **OSZ v Nymburku, Příbrami** (zpracován investiční záměr, zatím nebyly přiděleny finanční prostředky) a problémy jsou s průběžným financováním výkonu správy státního zastupitelství, neboť přes získání nových či větších prostor pro státní zastupitelství v rámci Středočeského kraje v uplynulých letech (**OSZ v Berouně, Kladně, Kutné Hoře, Mělníku, Mladé Boleslavi, Praha - západ, v Rakovníku**), nedošlo v rámci stanovení rozpočtu ze strany Ministerstva spravedlnosti k odpovídajícímu navýšení prostředků na provoz a údržbu. Opakovaně je nutno žádat o přijetí rozpočtových opatření a přidělení těchto prostředků, popř. přijímat vlastní úsporná opatření.

KSZ v Českých Budějovicích poukazuje na skutečnost, že rovnoměrnost používání prostředků byla ve všech druzích čerpání nepříznivě ovlivňována systémem rozpisu a přidělování prostředků na výdaje. Ke konci roku docházelo k možnosti čerpání prostředků uložených na rezervním fondu a k přerozdělování prostředků z Ministerstva spravedlnosti.

Kontroly hospodářských operací byly prováděny podle přijatého plánu kontrolní činnosti na většině státních zastupitelství. Kontroly byly provedeny na **OSZ v Českých Budějovicích, Písku, Jindřichově Hradci, Táboře** a na pobočce **KSZ v Českých Budějovicích** se sídlem v **Táboře**. Byly zaměřeny především na hospodaření s materiálem a svěřeným majetkem, na autodopravu, na čerpání cestovních náhrad, na pokladny a další. Nevyskytly se žádné podstatné nedostatky, které by vyžadovaly zvláštní opatření přijatá na úrovni vedení organizace. Drobnější opomenutí, porušení termínu a obdobné menší nedostatky byly řešeny operativně při měsíčních uzávěrkách, při zpracování výkazů, zpráv; některé byly řešeny i přímo na místě.

Dle sdělení **KSZ v Ústí nad Labem** se v průběhu roku 2005 podařilo dokončit investiční akci spojenou s přemístěním **OSZ v Mostě** do samostatného objektu. Rekonstruovaný objekt nevyhovuje podmínkám umístění samostatné jednotky justiční stráže k ochraně objektu, která je zajišťována pouze

dojíždějí příslušníky justiční stráže. Další nevýhodou je, že v činnosti státních zástupců v důsledku dojíždění k okresnímu soudu dochází k velkým časovým ztrátám.

Nejsložitější je situace u **OSZ v Lounech**, kde státní zástupci i ostatní zaměstnanci právem poukazují na kritické a zcela nevyhovující pracovní podmínky. Podle rozhodnutí Ministerstva spravedlnosti zatím nedošlo k přemístění tohoto okresního státního zastupitelství do zrekonstruované budovy, původně určené pro státní zastupitelství a soud. Náhradní řešení umístění státního zastupitelství do prostor v objektu Úřadu práce v Lounech provázejí průtahy. Rozhodnutí vlády ČR o návrhu dislokační komise sice proběhlo v požadovaném termínu, nicméně samotné rozhodnutí bylo doručeno po několika měsících a v současné době již několik měsíců není rozhodnuto o investičním záměru na rekonstrukci určených prostor. V tomto směru se pak jeví poněkud kuriózní požadavek odboru informatiky a statistiky Ministerstva spravedlnosti směřující k realizaci systému ISYZ ve stávajícím objektu **OSZ v Lounech**, přestože by k přestěhování státního zastupitelství mělo dojít do konce kalendářního roku.

KSZ v Hradci Králové spravuje v rámci své působnosti 11 okresních státních zastupitelství. Pracovní podmínky na krajském státním zastupitelství a jednotlivých okresních státních zastupitelstvích jsou pokládány za velmi příznivé, čemuž by mělo dále napomoci rovněž plánované přemístění **OSZ v Hradci Králové** do nově zrekonstruovaných podkrovních prostor Okresního soudu v Hradci Králové. Nadále přetrvávajícím problémem zůstává nepříliš šťastná dislokace **OSZ v Náchodě** v budově Úřadu práce v Náchodě. Problém by měl v budoucnu řešit nový justiční palác pro Okresní soud a **OSZ v Náchodě**.

V rámci investičních záměrů byly dobudovány systémy ISYZ na **OSZ v Náchodě** a v **Semilech**, čímž je v rámci kraje tato oblast uzavřena. Z ostatních akcí zařazených v režimu ISPROFIN byla provedena instalace frankovacích strojů na všech okresních státních zastupitelstvích, a instalace telefonní ústředny na **OSZ Pardubice**. Rovněž byla realizována obměna vozového parku na **OSZ v Trutnově, Hradci Králové a Jičíně**.

Závazné ukazatele stanovené pro rok 2005 byly **VSZ v Olomouci** i **oběma krajskými státními zastupitelstvími** v jeho obvodu dodrženy. Upraveným rozpočtem a využitím mimorozpočtových zdrojů byly pokryty hospodárným způsobem všechny výdaje potřebné k zajištění plnění služebních a pracovních úkolů státních zastupitelství.

VSZ v Olomouci v této souvislosti nemá stejně jako většina organizačních složek státu resortu vytvořena pracovní místa, která by umožňovala plnit povinný podíl zaměstnávání osob se zdravotním postižením, tak, jak to ukládá zákon o zaměstnanosti. Od roku 2005 nelze realizovat náhradní plnění této povinnosti formou odvodu do státního rozpočtu. Počínaje tímto rokem lze zajistit náhradní plnění pouze odběrem výrobků a služeb od zaměstnavatelů zaměstnávajících převážně osoby se zdravotním postižením.

Předmětem dodávky od těchto zaměstnavatelů bývá především kancelářský a všeobecný materiál, sanitární prostředky a všeobecný materiál pro výpočetní techniku. Každoročně se zvyšuje odvod - počet násobků průměrné měsíční mzdy v národním hospodářství – a tím i objem plnění povinností odběrem výrobků a služeb nebo zadáním zakázek. S ohledem na omezené sortimentní možnosti těchto dodavatelů je plnění povinnosti dané zákonem stále obtížnější.

KSZ v Brně i **KSZ v Ostravě** poprvé v roce 2005 disponovalo dostatečným objemem rozpočtových prostředků a odbory správy mohly pokrýt prakticky všechny naléhavé finanční potřeby všech podřízených složek. Obě krajská státní zastupitelství přitom využila možnosti čerpání finančních prostředků z rezervního fondu v povolené výši.

Schválené rozpočty byly ekonomickým odborem Ministerstva spravedlnosti ČR průběžně navyšovány podle požadavků jednotlivých organizačních složek státu. Upraveny byly především prostředky na platy a z toho vyplývající výdaje na pojistné. **KSZ v Brně** byly poskytnuty rovněž další prostředky určené na krytí zvýšených mandatorních výdajů.

Během roku se podařilo zaregistrovat a finančně zabezpečit v rámci programového financování další investiční akce.

*Výdaje programového financování byly směřovány především na rekonstrukci, opravy a zabezpečení objektů, doplnění a obměnu výpočetní techniky, pořízení strojů a zařízení, zejména výplatní stroje, kopírky, síťové tiskárny a telefonní ústředny. Lze konstatovat, že téměř všechna okresní státní zastupitelství v obvodu **KSZ v Brně** (a také samotné **KSZ v Brně** i jeho pracoviště **ve Zlíně**) jsou umístěna v nových nebo zrekonstruovaných budovách. Situaci u zbývajících tří resortních organizací bude možné vyřešit v nejbližších letech.*

Přetrvává administrativní náročnost u investičních záměrů zpracovaných na více let (časté změny parametrů a termínů realizace akcí).

*Výplata platů i dalších složek platu zaměstnanců probíhala v souladu s platnými právními předpisy a v souladu s opatřeními Ministerstva spravedlnosti ČR. Formou výplaty nenádrokových složek platu byly využity úspory za nemocnost a stejnou formou dále prostředky na platy za neobsazená místa v kategorii zaměstnanců, u krajů i za právní čekatele. Meziroční nárůst průměrného výdělku zaměstnanců **VSZ v Olomouci** umožňuje pouze neobsazování všech rozpočtově krytých funkčních a pracovních míst.*

*Všechny organizační složky, tj. **VSZ v Olomouci** i **KSZ v Brně** a **v Ostravě**, využily v souladu s ustanovením § 47 zákona č. 218/2000 Sb., o rozpočtových pravidlech a o změně některých souvisejících zákonů (rozpočtová pravidla) možnosti převodu nevyužitých prostředků za rok 2005 do rezervních fondů.*

*V hodnoceném roce se stabilizovalo i personální obsazení pracovních a funkčních míst zaměstnanců správy jak na **KSZ v Brně**, tak i na jím řízených státních zastupitelstvích.*

*Komunikační vztahy s jednotlivými odbory Ministerstva spravedlnosti považují zaměstnanci odborů správ **VSZ v Olomouci** a dále i **KSZ v Brně** a **KSZ v Ostravě** za dobré. Na standardní úrovni byly v uplynulém roce pracovní porady zaměstnanců ekonomických útvarů organizačních složek resortu.*

Kladně je hodnoceno i zaslání materiálů v dostatečném časovém předstihu včetně prezentace zpracované metodickou účetnictví Ministerstva spravedlnosti.

Za velmi přínosné je považováno pořádání vzdělávacích akcí namísto ve Stráži pod Ralskem v Kroměříži, případně i v Praze, neboť přináší nejen úsporu času, ale i úsporu finančních výdajů na dopravu účastníků do místa konání akce.

4. Personální zajištění činnosti státního zastupitelství, specializace a vzdělávání státních zástupců (tabulka č. VII/1)

V roce 2005 se podařilo – a to především na základě iniciativy ministra spravedlnosti – provést některá opatření směřující k odstranění personální poddimenzovanosti státních zastupitelství, zejména pokud jde o obsazení státních zastupitelství státními zástupci. To i přesto, že aktuální stav, který se v důsledku těchto opatření postupně vytvářel, není ještě zdaleka ideální; to je ovšem dáno faktem, že předtím se dlouhodobě tato problematika neřešila.

Většina předchozích zpráv o činnosti v této souvislosti totiž musela konstatovat, že v plánovaných a skutečných stavech státních zástupců a právních čekatelů (a to i přes skutečnost, že účinnosti nabyla novela trestního řádu č. 265/2001 Sb., která na státní zástupce přenesla plnění

četných nových povinností – to ve svém důsledku výrazně ovlivnilo i administrativní aparát státních zastupitelství – srov. např. důsledky zavedení nového institutu záznamu o zahájení úkonů trestního řízení podle § 158 odst. 3 věty první tr. ř.; dnem 1. 1. 2004 nabytí účinnosti zákon č. 218/2003 Sb., o soudnictví ve věcech mládeže, který rovněž vyžadoval specifické přístupy mj. i ze strany státních zástupců k mladistvým i k dětem mladším než 15 let - jak na trestním úseku, tak i v netrestní oblasti) přetrvávala stále nepříznivá situace. Zmiňovaný stav personální poddimenzovanosti se přitom týkal rovněž výkonu působnosti státního zastupitelství v netrestní oblasti, kde postupně na základě nejrůznějších legislativních úprav (srov. např. zákon č. 105/2000 Sb., č. 150/2002 Sb., atd.) došlo k tomu, že na státní zastupitelství byly přeneseny četné nové pravomoci; na tuto skutečnost však nebylo odpovídajícím způsobem reagováno v souvislosti s personálním zajištěním činnosti státního zastupitelství.

V souvislosti s velmi neuspokojivou situací v personální oblasti státního zastupitelství bylo zároveň vždy nutno uvést, že zohledněny nebyly ani příslušné části důvodových zpráv k návrhům zákonů (počínaje novelou trestního řádu z roku 2001 a konče novým zákonem č. 218/2003 Sb., o soudnictví ve věcech mládeže).

Jinak ohledně **početních stavů státních zástupců** lze odkázat na *tabulku č. VII/1*, v níž jsou uvedeny údaje o plánovaných a skutečných počtech státních zástupců za delší časové období (2001 - 2005). V případě období let 2001 – 2004 se jedná se o tabulky uvedené v předchozích zprávách o činnosti; některé údaje mohou být proto odlišné (např. ke konci roku předcházejícího a k počátku roku následujícího, protože následně došlo k určitým změnám v obsazení jednotlivých státních zastupitelství).

Z těchto údajů vyplývá, že v průběhu roku 2005 přibylo u všech státních zastupitelství na území ČR nových 56 státních zástupců; nesoulad mezi plánovanými a skutečnými stavy se zvýšil z **83,7 %** na počátku roku 2005 na **88,9 %** na konci roku 2005 (tato diskrepance nadto v průběhu předchozího roku činila 81,1 %, resp. 83,1 % a v roce 2003 78,3 %, resp. 82,0 %).

Podstatně méně příznivá je ovšem situace u právních čekatelů, kdy se v průběhu roku 2005 snížily výrazně jejich absolutní počty a rovněž tak nesoulad mezi plánovanými a skutečnými stavy. To velmi přesvědčivě dokumentují údaje *tabulky č. VII/1* za rok 2005, zvláště to pak vynikne v porovnání s údaji zmíněné tabulky v letech 2001 – 2004.

Přesto, že ve sledovaném období došlo k navýšení počtu státních zástupců, stále jich v rámci obvodu VSZ v Praze 77 chybí do plánovaného počtu. Alarmující pak je stav u právních čekatelů, kterých je pouze 28, přičemž plán předpokládal 106 právních čekatelů k 31. 12. 2005. Nelze proto než opakovat, že je třeba důsledně pokračovat v podnětech směřujících v této problematice k Ministerstvu spravedlnosti, protože stávající stav je neudržitelný.

Pokud jde o odbor závažné hospodářské a finanční kriminality VSZ v Praze, na počátku roku 2005 zde bylo přiděleno trvale 17 státních zástupců, tedy poprvé bylo dosaženo plánovaného stavu státních zástupců. Tento stav však trval pouze první měsíc sledovaného období, kdy došlo k úmrtí jednoho státního zástupce. Na konci roku 2005 činil počet trvale přidělených státních zástupců 15. V období roku 2005 absolvovali na tomto odboru dočasné přidělení 2 státní zástupci, ale k trvalému přidělení žádného z nich doposud nedošlo.

Dle sdělení MSZ v Praze byl proveden personální audit, který ukázal nutnost přerozdělení tabulkových míst státních zástupců s ohledem na změny v zatížení jednotlivých pracovišť. Pozitivně se jistě projeví i navýšení tabulkových počtů státních zástupců a možnost příjmu právních čekatelů.

KSZ v Praze konstatuje, že v průběhu roku 2005 se podařilo ve srovnání s předchozím obdobím zvýšit počet státních zástupců zejména proto, že celkem 8 právních čekatelů ukončilo čekatelskou praxi a úspěšně složilo závěrečnou zkoušku, takže je bylo možno jmenovat do funkcí státních zástupců. Tímto však již byla fakticky vyčerpána vlastní rezerva pro doplňování státních zástupců, neboť k 1. 1. 2006 vykonává čekatelskou praxi pouze 6 právních čekatelů, z toho 4 by měli

končit v průběhu roku 2006. V roce 2005 nedošlo k zásadnímu řešení problematické personální situace, neboť ze strany Ministerstva spravedlnosti byla přijata potřebná opatření až v závěru roku 2005 a na počátku roku 2006 (přidělení rozpočtových prostředků k obsazení nových 14 míst státních zástupců a vyhlášení výběrového řízení na obsazení 13 míst právních čekatelů).

KSZ v Praze dále zdůrazňuje, že nenaplnění plánovaných počtů státních zástupců mělo v roce 2005 negativní dopad na výkon působnosti státního zastupitelství, např. nedařilo se obsazovat hlavní líčení v trestních věcech a situace musela být řešena formou dočasných přidělení státních zástupců mezi některými okresními státními zastupitelstvími. Přesto došlo k případům, že soudy musely pro neúčast státního zástupce hlavní líčení odročit. I když se tímto postupem podařilo zčásti zajistit průběh trestního řízení před soudem, nejedná se o postup systémový, ale krizový, neboť takovýmto řešením není zajišťována jedna ze základních tezí z novely trestního řádu a navazujících předpisů, a to zajištění účasti na jednání soudu zásadně státním zástupcem, který ve věci podával obžalobu. Rovněž bylo nutno zajistit výpomoc při zpracování trestních věcí napadlých na **OSZ v Kutné Hoře**, kde, s ohledem na dlouhodobou nepřítomnost části státních zástupců a rozsah jednání nařizovaných soudem, došlo počátkem roku k takovému nahromadění nevyřízených trestních věcí, že jejich zpracování nebylo reálné.

KSZ v Českých Budějovicích sděluje, že v průběhu roku 2005 se zvýšil stav státních zástupců na 65 (včetně 4 státních zástupkyň na mateřské dovolené). Do plánovaného stavu proto k 31. 12. 2005 chybělo 8 státních zástupců. Stav právních čekatelů se snížil na 2, neboť 3 právní čekatelé byli jmenováni státními zástupci. Plánovaný stav státních zástupců se nezměnil a představuje 73 státních zástupců.

Se současným stavem státních zástupců, kdy z osmi okresních státních zastupitelství je plně personálně obsazeno jen jedno (**OSZ v Pelhřimově**), a kdy na některých malých okresních státních zastupitelstvích (**OSZ v Prachaticích a ve Strakonících**) chybí dva státní zástupci, což představuje obsazenost jen z 60 %, resp. 66%, lze jen velmi obtížně zajišťovat řádný chod státního zastupitelství, nehledě ke stále se rozšiřující působnosti státního zastupitelství (například na **OSZ v Prachaticích** působili 3 státní zástupci a soudili 3 trestní soudci, u **OSZ ve Strakonících** docházelo k značným potížím v případě delší nemocnosti, neboť zde soudili rovněž tři trestní soudci, apod.).

KSZ v Plzni může po dlouhé době při hodnocení roku 2005 konstatovat, že se podařilo výrazným způsobem doplnit stavy státních zástupců, když došlo ke jmenování 10 právních čekatelů. V současné době však odcházejí 2 státní zástupci, 1 státní zástupkyně požádala o změnu místa výkonu práce mimo obvod **KSZ v Plzni** a 1 státní zástupce podal rezignaci k 30. 4. 2006. Nyní jsou již 2 právní čekatelé po zkouškách a další 3 se na zkoušky chystají v červnu letošního roku. Lze proto předpokládat, že k 31. 12. 2006 by mohl skutečný stav státních zástupců po dlouhé době překročit počet 100. Zřejmě se však nepodaří naplnit plánovaný stav.

Další doplnění bude navazovat na počet právních čekatelů, kteří budou přijati v rámci výběrového řízení. Vedle řízení, které již probíhá, je předpoklad, že místa stávajících právních čekatelů, která se uvolní jejich jmenováním, bude možno využít pro další výběrové řízení tak, jak vedení Ministerstva spravedlnosti koncem roku 2005 přislíbilo. Určitou komplikaci představuje záměr ministerstva, aby od 1. 1. 2009 fungovala v **Karlových Varech** pobočka **KSZ v Plzni**.

V obvodu působnosti **KSZ v Ústí nad Labem** osm okresních státních zastupitelství poukazuje na neuspokojivou personální situaci způsobenou zákazem přijímání nových právních čekatelů a omezením jmenování nových státních zástupců (jak to platilo prakticky po celé období roku 2005). Většina z nich argumentuje, že plánované počty státních zástupců již neodpovídají a měly by být navýšeny. Jakékoli úvahy o navyšování plánovaných počtů státních zástupců nebo zřízení funkce asistentů či tajemníků však jsou považovány za předčasné a bude je možno seriózně vést až po naplnění plánovaných počtů státních zástupců a po objektivním vyhodnocení jejich zatíženosti. K tomu by měl přispět i zamýšlený personální audit.

Za klíčové je z uvedených důvodů třeba považovat rozhodnutí Ministerstva spravedlnosti o možnosti doplnit plánované počty státních zástupců - pro obvod působnosti **KSZ Ústí nad Labem** 25 státních zástupců - a současně přijmout 26 právních čekatelů, kteří by tak vytvořili podmínky pro personální stabilizaci. Zatímco přijetí právních čekatelů zřejmě nebude představovat zásadnější problém, ohledně jmenování státních zástupců bude situace opačná. Zkušenosti s výběrovým řízením na místa státních zástupců nejsou dobré. Poptávka po místech státních zástupců není dostatečná a je obrovský problém, i když je vypsané výběrové řízení, vybrat kvalitního kandidáta.

V současné době do plánovaného stavu chybí 27 státních zástupců. Dosavadní zkušenosti z personální práce ukazují, že základem při obsazování míst státních zástupců bude přijímání a výchova právních čekatelů na okresních státních zastupitelstvích.

Jak uvádí **KSZ v Hradci Králové**, systemizované počty státních zástupců určené Ministerstvem spravedlnosti dlouhodobě převyšují skutečné počty. Naplnění těchto systemizovaných míst bránila i v roce 2005 restriktivní opatření vlády ČR z roku 2003. V roce 2005 pouze docházelo k přirozené obměně míst státních zástupců bez jakéhokoliv navyšování stavu i přesto, že zatíženost státních zástupců neustále stoupá, a to zejména na netrestním úseku.

Podle údajů uváděných v tabulce č. VII/I došlo u skutečného počtu státních zástupců k 31. 12. 2005 (96 státních zástupců) ve srovnání se stavem k 31. 12. 2004 (93 státních zástupců) k nárůstu 3 státních zástupců, když 2 státní zástupci byli jmenováni koncem prosince 2005. Přesto však ve skutečnosti došlo k navýšení pouze o 2 státní zástupce, neboť dnem 31. 12. 2005 odešla do starobního důchodu jedna státní zástupkyně, která je do stavu k 31. 12. 2005 ještě zahrnuta. Z uvedeného počtu 96 státních zástupců je 6 státních zástupkyň na mateřské dovolené, což však pochopitelně není v tabulce zohledněno.

Stavy státních zástupců na všech státních zastupitelstvích v obvodu působnosti **KSZ v Hradci Králové** zůstávají prakticky neměnné. Vzhledem k navyšujícím se úkolům kladeným na krajská státní zastupitelství je považováno za nebytné zvýšení počtu státních zástupců, což se v roce 2006 díky opatření ministra spravedlnosti z konce roku 2005 jeví jako reálné.

Pokud jde o kategorii právních čekatelů, vykonávalo k 31. 12. 2005 v obvodu **KSZ v Hradci Králové** čekatelskou praxi 5 právních čekatelů, přičemž 3 právní čekatelé absolvovali závěrečné zkoušky v únoru 2006, jeden právní čekatel bude přihlášen na červnový termín a jedna právní čekatelka po zkoušce je na mateřské dovolené a její setrvání v resortu je zatím nejisté.

VSZ v Olomouci personální situaci tak jako v minulých letech hodnotí jako vcelku stabilizovanou s tím, že ani v roce 2005 se nepodařilo naplnit plánované počty státních zástupců, když z celkových 28 plánovaných míst státních zástupců bylo na začátku i na konci roku 2005 obsazeno pouze 25.

Personální výhled do roku 2006 je však vcelku příznivý, neboť získání finančních prostředků na navýšení počtu státních zástupců umožní v přiměřené době doplnit plánované stavy státních zástupců jak v obvodu obou krajských státních zastupitelství, tak následně i na **VSZ v Olomouci**. Tento proces ostatně již počátkem roku 2006 na **VSZ v Olomouci** započal doplněním počtu státních zástupců o jednoho státního zástupce zařazeného na pobočku v Ostravě a vytvořením dalšího plánovaného místa na olomouckém pracovišti se specializací na netrestní působnost státního zastupitelství. Na obsazení nově vytvořeného místa je v současné době vyhlášeno výběrové řízení. Zbývající volná místa by měla být plynule obsazována v průběhu roku 2006.

KSZ v Brně v oblasti personální vyzdvihuje dobrou spolupráci s Ministerstvem spravedlnosti, neboť všechny podané personální návrhy byly realizovány vždy bez jakýchkoli průtahů. Řešení personální situace na státním zastupitelství v roce 2005 umožnilo počátkem roku 2006 realizovat výběrová řízení k doplnění stavů státních zástupců pro nedostatečně obsazená státní zastupitelství v obvodu působnosti **KSZ v Brně**. Zkušenosti **KSZ v Brně** z dosud uskutečněných výběrových řízení ukazují, že doplňování stavů státních zástupců z řad advokátů či jiných právnických profesí není

reálné a především postrádá potřebnou kvalitu, a proto nadále bude postupováno při doplňování personálních stavů především cestou výchovy nových právních čekatelů a jen výjimečně či v naléhavých případech, samozřejmě při zachování odpovídající kvality, bude využíváno zájemců o povolání státního zástupce přímo z jiných právnických profesí.

KSZ v Ostravě uvádí, že plánované počty státních zástupců nebyly naplněny ani v roce 2005, když namísto 223 míst státních zástupců bylo obsazeno toliko 194 včetně 8 mateřských dovolených. I v obvodu tohoto státního zastupitelství je však personální prognóza optimistická, neboť v průběhu roku zde působilo celkem 58 právních čekatelů, z nichž 22 bylo postupně jmenováno státním zástupcem a na počátku roku 2006 bylo ve stavu celkem 34 právních čekatelů, u nichž je předpoklad, že by mohli doplnit sbor státních zástupců do plánovaných počtů.

Pokud jde o naplnění stavu **administrativních zaměstnanců**, bližší údaje v tomto směru zmínilo především **VSZ v Praze**, a to ohledně jeho samotného i ve vztahu k obvodům krajských státních zastupitelství ve svém obvodu (a **MSZ v Praze**). Z údajů vlastní tabulky vypracované **VSZ v Praze** plyne, že nejprůzračnější situace je v obvodu **KSZ v Plzni**, dále u **VSZ v Praze** a v obvodu **MSZ v Praze**, vcelku ještě přijatelná pak v obvodech **KSZ v Českých Budějovicích**, **KSZ v Hradci Králové**, naproti tomu podstatně méně příznivá je v obvodech **KSZ v Praze** a **KSZ v Ústí nad Labem**.

V podkladové zprávě **VSZ v Praze** se v tomto ohledu zmiňuje, že stav administrativních pracovníků zůstal nezměněn, ve sledovaném období nedošlo k obměně administrativního aparátu, který tak zůstal stabilní. Zůstal nezměněn i počet analytiků, kteří svými výstupy podporovali činnost státních zástupců, případně na vyžádání pak poskytovali rovněž konzultace i nižším složkám státního zastupitelství a policejním orgánům.

KSZ v Českých Budějovicích sděluje, že pokud jde o ostatní zaměstnance, formálně se sice zvýšil stav administrativních pracovníků (ze 73 na 75), nové však byly přijaty na místa pracovníků, které nastoupily mateřskou dovolenou. Manuálních pracovníků bylo 21, ovšem v přepočteném stavu pouze 15,1. Rozdíl mezi plánovaným stavem 103 zaměstnanců a skutečným stavem 96 zaměstnanců bude postupně doplňován v souvislosti s naplňováním plánovaného počtu státních zástupců a s příchodem nejméně 8 právních čekatelů v roce 2006.

Jak uvádí **KSZ v Hradci Králové**, z celkového počtu 116 pracovníků odborného a administrativního aparátu je 16 pracovníků na mateřské dovolené a tato místa jsou kryta dočasnými pracovními poměry. Lze konstatovat, že situace v této kategorii pracovníků je dlouhodobě stabilizována a téměř se nemění.

VSZ v Olomouci poukázalo toliko na poznatek **KSZ v Ostravě**, které upozornilo na nenaplnění plánovaných počtů administrativního a obslužného aparátu, avšak konkrétní dopady tohoto stavu na činnost státního zastupitelství nezmiňuje.

Lze tedy důvodně usuzovat, že personální situace v obvodu **VSZ v Olomouci** je v tomto ohledu příznivá a nevyžaduje přijetí žádných zásadních opatření.

K problematice **vzdělávání a specializací** nižší státní zastupitelství poukazují zejména na následující:

MSZ v Praze kladně hodnotí zřízení pracoviště Justiční akademie v Praze, stejně tak jako její projekt, týkající se využití e-learningu. Kvalita vzdělávacích akcí a spolupráce je rovněž hodnocena jako velmi dobrá, ale zároveň je negativně přijímán přesun Justiční akademie do Kroměříže, který přináší komplikace s dopravou účastníků a vede též k oslabení personálního obsazení této instituce.

Také **KSZ v Praze**, pokud jde o vzdělávání státních zástupců a administrativních zaměstnanců, pozitivně posuzuje zřízení a provoz regionálního vzdělávacího centra Justiční akademie v Praze, stejně tak ke změně sídla Justiční akademie a jejímu přesunutí do Kroměříže není zaujímano kladné stanovisko.

KSZ v Praze se prakticky jako jediné vyjádřilo i k otázce **zkvalitnění vzdělávání odborného administrativního aparátu**. Doporučuje totiž v součinnosti s Ministerstvem spravedlnosti a Justiční akademií vytvořit jednotný vzdělávací program pro jednotlivé kategorie administrativních zaměstnanců státního zastupitelství, a to s cílem zajistit průběžné speciální vzdělávání administrativy a zvyšování její kvalifikace tak, aby bylo možno v krátkodobém horizontu obsadit místa vyšších úředníků státního zastupitelství zkušenými a odborně proškolenými vlastními zaměstnanci.

KSZ v Českých Budějovicích sděluje, že jednotlivé specializace státních zástupců jsou v obvodu tohoto krajského státního zastupitelství zajištěny. Na krajském státním zastupitelství i na okresních státních zastupitelstvích v kraji zajišťuje státní zástupce více specializací, což je dáno počtem státních zástupců. Důsledky se projevují v tom, že ne vždy lze zajistit účast specialisty u hlavního líčení, vysílat jej na všechna specializovaná školení, apod.

Vzdělávání státních zástupců a právních čekatelů bylo stejně jako v roce 2004 zajišťováno jednak na úrovni krajského státního zastupitelství (školení k novele trestního řádu, k aplikaci zákona č. 218/2003 Sb., o soudnictví ve věcech mládeže, zobecňování poznatků a jejich projednávání na pracovních poradách) a jednak bylo využíváno akcí organizovaných Justiční akademií. Lze snad jen poznamenat, že vzdělávací akce pro právní čekatele by měly být i nadále, a ještě více, zaměřeny na otázky etiky a zejména na praktická cvičení (vystupování před soudem, vyhotovování rozhodnutí, atd.) a vzdělávací akce státních zástupců zaměřeny na nejzávažnější oblasti trestné činnosti a nejpálčivější problémy vyskytující se v praxi.

KSZ v Ústí nad Labem zdůraznilo jen to, že specializace státních zástupců na okresních státních zastupitelstvích, kde je plánováno 6 - 15 státních zástupců, ale kde tyto stavy nejsou naplněny, postrádá smysl.

KSZ v Hradci Králové ohledně zřízení a obsazování specializací konstatuje, že v souvislosti s agendou podle zákona č. 218/2003 Sb., o soudnictví ve věcech mládeže, se jeví jako vhodné zřídit na okresních státních zastupitelstvích specialistu ve věcech mládeže, který by tuto agendu zpracovával komplexně, a to jak na trestním, tak i netrestním úseku. To však nelze realizovat bez navýšení stavu státních zástupců, neboť takový specialista by byl předmětnou agendou plně vytížen. Na krajském státním zastupitelství bude v souvislosti se zřízením specialisty na konkursní řízení posíleno netrestní oddělení minimálně o jednoho státního zástupce.

Na úseku vzdělávání zajišťuje vzdělávací akce ústřední výchovy Justiční akademie. Ze strany malých státních zastupitelství trvají připomínky k délce pořádaných seminářů, které by měly trvat maximálně 2 dny.

Mimo výchovných akcí pořádaných Justiční akademií na centrální úrovni byl pro rok 2005 sestaven „Plán výchovy KSZ v Hradci Králové.“ Pro státní zástupce byly tradičně organizovány jednodenní semináře na **KSZ v Hradci Králové** se zaměřením na konkrétní specializace (seminář k problematice právní pomoci ve věcech trestních - novela hlavy dvacáté páté trestního řádu, seminář netrestních specialistů ke vstupové a návrhové činnosti státního zastupitelství).

Stanoviska krajských státních zastupitelství v obvodu **VSZ v Olomouci** k přenesení sídla Justiční akademie blíž k sídlům většiny okresních a krajských státních zastupitelství v jeho obvodu jsou pochopitelně mnohem příznivější, než tomu bylo v případě **MSZ v Praze** a **KSZ v Praze**, jak bylo výše konstatováno.

Např. **KSZ v Brně** v této souvislosti uvádí, že za velmi přínosné je považováno pořádání vzdělávacích akcí namísto ve Stráži pod Ralskem v Kroměříži, případně i v Praze, neboť přináší nejen úsporu času, ale i úsporu finančních výdajů na dopravu účastníků do místa konání akce.

*V podmínkách doplněných personálních stavů **KSZ v Brně** očekává výrazně vyšší aktivitu státních zástupců v oblasti vzdělávání. V minulosti existující hluboký personální podstav totiž nevytvářel dostatečný prostor pro účast státních zástupců na vzdělávacích akcích. Lze tedy předpokládat, že doplnění personálních stavů společně s přemístěním Justiční akademie do Kroměříže přispějí k většímu zapojení státních zástupců do vzdělávacího procesu.*

*Rovněž tak **KSZ v Ostravě** poukazuje na přínos pořádání některých vzdělávacích akcí Justiční akademie v Kroměříži či v Praze a současně je pozitivně hodnocena i úroveň této činnosti.*

*Jinak se uvádí, že specializace státních zástupců v obvodu **KSZ v Brně**, stejně tak jako u **KSZ v Ostravě**, nečiní zásadních obtíží a je zajišťována v souladu s pokynem obecné povahy poř. č. 3/2000.*

*V oblastí specializací státních zástupců se **VSZ v Olomouci** zcela ztotožňuje s poznatky obou krajských státních zastupitelství a stejně tak pozitivně hodnotí i přesun Justiční akademie, resp. některých vzdělávacích aktivit do Kroměříže, což nepochybně zvýší jejich atraktivitu. Pro větší využívání vzdělávacích akcí pak nepochybně bude významné i doplnění plánovaných stavů státních zástupců, které sníží jejich zatížení a vytvoří tak časový prostor potřebný pro účast na vzdělávacích procesech.*

***VSZ v Olomouci** považuje za potřebné zmínit i pokračování mezinárodního projektu vzdělávacích akcí PHARE orientovaného na boj proti podvodům zaměřeným proti finančním zájmům EU a finanční kriminalitě. Projektu se zúčastňovali především specializovaní státní zástupci zařazení u odboru závažné hospodářské a finanční kriminality, pro které především byl projekt určen. Jedním z jeho výstupů pak bylo zpracování metodické pomůcky pro státní zástupce a Policii ČR k odčerpávání výnosů z trestné činnosti. Tento konkrétní případ ukazuje, že obdobné mezinárodní projekty nejsou samoúčelné, ale stávají se prostředkem pro mezinárodní výměnu zkušeností a současně generují poznatky a postupy k aktivním formám boje proti trestné činnosti.*

VIII. Závěry, hodnocení a návrhy na případná opatření

Obdobně, jak bylo konstatováno ve zprávách o činnosti za rok 2003 a rok 2004, i v roce 2005 se úkoly tohoto roku podařilo státnímu zastupitelství splnit, avšak opakovaně jen za cenu **mimořádného pracovního úsilí** a **nasazení** státních zástupců i administrativního aparátu, když jejich zatížení pro stále ještě nedostatečně naplněné plánované počty neklesá.

Na tom, co je výše zmíněno, nemohou nic zásadně změnit **dva faktory**, jež působily v průběhu roku 2005 (a které byly odlišné oproti stavu v předcházejících letech).

Jednak je zjevný **mírný, ale trvalý pokles kriminality** ve všech rozhodujících oblastech a druzích trestné činnosti. Jistě lze namítat, že řada trestné činnosti je latentního charakteru (např. korupční trestná činnost, některé formy domácího násilí, sofistikovaná hospodářská a finanční kriminalita, trestná činnost policistů, apod.), ovšem latence u této trestné činnosti byla charakteristická i pro předcházející léta. Pokles kriminality lze proto označit jako objektivní, aniž by bylo možné spolehlivě určit příčiny tohoto jevu, což ostatně není ani smyslem této zprávy o činnosti.

Jednak koncem roku 2005 nastal určitý **zvrát**, pokud jde o **personální obsazení státních zastupitelství státními zástupci**, jakkoli v průběhu roku 2005 došlo jen k mírnému nárůstu počtů státních zástupců (převážně vlivem přirozeného úbytku). Jedná se ovšem spíše o náznak pozitivního vývoje v dalších letech. Stále přetrvávaly některé negativní trendy z předchozích let (např. ve vztahu k plánovaným a skutečným stavům právních čekatelů). Důsledky zanedbání povinností ze strany Ministerstva spravedlnosti v předcházejících letech se odstraňují jen velmi obtížně. Nezpopochybnitelným faktem zůstává to, že zlepšení (včetně příznivější perspektivy vývoje) nastalo až v posledním čtvrtletí roku 2005 na základě iniciativy ministra spravedlnosti.

Byť pro rok 2005 byl charakteristický **pokles** u naprosté většiny agend vykonávaných státními zastupitelstvími na **trestním úseku** (ukazatele počtu vyřízených věcí, osob stíhaných a obžalovaných pro trestné činy, osob stíhaných a obžalovaných pro vybrané trestné činy, zejména v oblasti ekonomické a finanční kriminality, trestné činnosti proti životu a zdraví, svobodě a lidské důstojnosti, trestných činů, resp. provinění, mladistvých a dětí mladších než 15 let, trestných činů spáchaných z rasových, národnostních nebo jiných nenávistných pohnutek, drogových trestných činů, atd.), stále lze hovořit o přetrvávajícím neúměrném zatížení státních zástupců a administrativního aparátu, což je situace dlouhodobě neudržitelná. V úvahu je třeba vzít i vyšší míru zatížení státních zastupitelství v netrestní oblasti jeho působnosti (zde je naopak v posledních letech zaznamenáván nepřetržitý nárůst úkolů, jenž je jednoznačně založen na změnách právní úpravy – za typický příklad lze označit např. neustálý vzestup agendy návrhů podle § 90 odst. 1 zákona č. 218/2003 Sb., o soudnictví ve věcech mládeže).

V roce 2005 se nadále projevovala tendence **vývoje kriminality** spočívající ve **stagnaci** - byla zaznamenána prakticky stejná hodnota souhrnného ukazatele počtu osob stíhaných pro trestné činy a osob, ve vztahu k nimž bylo konáno zkrácené přípravné řízení. Celkový počet osob obžalovaných a osob, na které byl podán návrh na potrestání, se na území České republiky v roce 2005 oproti roku 2004 zvýšil, ale nikterak výrazně. Naznačený trend vývoje kriminality na území ČR tak – na rozdíl od údajů za předcházející období – v podstatných rysech koresponduje údajům policejní statistiky, i když policejní statistika podchycuje trestnou činnost prakticky ihned po zjištění, popř. objasnění, zatímco statistika státních zastupitelství až po vyřízení věci státními zástupci.

Nejnižší intenzita trestné činnosti vyjádřená koeficientem stíhaných známých osob na 10 000 trestně odpovědných osob byla zaznamenána na území ČR v obvodu **KSZ v Brně**, nejvyšší naopak v obvodu **KSZ v Ústí nad Labem**.

Ohledně ukazatele **stíhaných osob** nastalo v roce 2005 poměrně nepatrné snížení a zcela bezvýznamné snížení pak i ve vztahu k **osobám obžalovaným** pro trestné činy.

V roce 2005 se opětovně projevil trend spočívající v nepřetržitě poklesu počtu osob, proti nimž bylo trestní stíhání **zastaveno**, nebyl však tak podstatný jako v předcházejících letech. Naproti tomu velmi strmý byl sestupný trend u osob, jejichž trestní věc byla **postoupena** jinému orgánu. Velmi výrazné snižování ukazatelů počtu osob, jejichž trestní stíhání bylo zastaveno, popř. jejich věc byla postoupena jinému orgánu, může být skutečně důsledkem trendu, který nastolila novela č. 265/2001 Sb. (přesunutí těžiště dokazování do stadia projednání trestní věci v řízení před soudem, a tedy podávání obžalob, resp. i návrhů na potrestání, i v případech, kdy okolnosti zjištěné v přípravném řízení jsou rozporné) a dále i zvýšení účinnosti dozoru státního zástupce v přípravném řízení.

V případě **podmíněného zastavení trestního stíhání** nastal v roce 2005 vzestup, byť nebylo dosaženo úrovně roku 2001. Přitom přes některé momenty nepříznivě ovlivňující možnost postupu dle § 307 tr. ř. (zejména zavedení zkráceného přípravného řízení u kategorie nejméně závažných a nejméně skutkově složitých trestných činů, u kterých podmíněné zastavení trestního stíhání bylo možno nejvíce využívat, novelou č. 265/2001 Sb., novela č. 283/2004 Sb. se pokusila tento problém vyřešit) se dlouhodobě dařilo uplatňovat tuto formu odklonu stále ještě poměrně efektivně.

Nadále platí, že nejčastěji je podmíněného zastavení trestního stíhání využíváno v obvodu **KSZ v Brně**, i když zde bylo v roce 2005 zaznamenáno dílčí snížení absolutních počtů osob, jejichž trestní stíhání bylo podmíněně zastaveno.

K institutu **narovnání** je třeba uvést, že byť se v roce 2005 projevil vzestup tohoto ukazatele, celkové počty osob, vůči kterým bylo postupováno dle § 309 tr. ř. v přípravném řízení, jsou stále velmi nízké. Příčiny tohoto jednoznačně neuspokojivého stavu (stále není náležitě doceněna odklonná funkce přípravného řízení) zůstávají shodné, jak bylo

konstatováno v předchozích zprávách o činnosti (nedostatečná aktivita a zájem ze strany obviněných a jejich obhájců, stanovení mnoha formálních podmínek pro rozhodnutí a s tím spojená pracnost a administrativní náročnost, nedostatek finančních prostředků u obviněných, nedostatečné personální obsazení Probační a mediační služby, neboť bez součinnosti s ní není možno připravit podklady pro použití narovnání).

Ve vztahu k **odstoupení od trestního stíhání mladistvého** nově zakotvenému zákonem č. 218/2003 Sb., o soudnictví ve věcech mládeže, chybí zatím dostatek podkladů pro vyhodnocení efektivnosti uplatňování této nové formy odklonu, skutečností ovšem zůstává, že se vyznačuje jen velice malým výskytem případů, který lze srovnávat z tohoto hlediska více s narovnáním než s podmíněným zastavením trestního stíhání.

Naproti tomu se v roce 2005 opětovně projevil vzestup počtu osob, kterým bylo sděleno podezření ve **zkráceném přípravném řízení**, i počtu osob, na něž podali státní zástupci **návrh na potrestání** – zkrácené přípravné řízení se koná přibližně vůči **20 %** stíhaných známých osob. To potvrzuje, že institut zkráceného přípravného řízení se v prvních letech své existence vžil a umožňuje soustředit pozornost orgánů činných v trestním řízení na závažnější formy kriminality.

Vývoj v případě nových institutů odklonu upravených novelou č. 283/2004 Sb. i pro potřeby zkráceného přípravného řízení v podstatě kopíruje dosavadní využívání institutů podmíněného zastavení trestního stíhání a narovnání. Zatímco k odložení věci za současného schválení narovnání nedošlo v roce 2005 ani v jednom případě, k podmíněnému odložení bylo státními zástupci přistoupeno přece jen častěji. Platí to právě pro obvod obou krajských státních zastupitelství v obvodu VSZ v Olomouci (zde byly zaznamenány tři pětiny všech případů).

V roce 2005 pokračovala tendence spočívající v poklesu stíhaných i obžalovaných osob pro většinu vybraných **hospodářských a majetkových trestných činů**. Projevuje se tu však nesoulad mezi statistickými údaji týkajícími se stíhaných a obžalovaných osob pro jednotlivé hospodářské (majetkové) trestné činy a údaji policejní statistiky (která ovšem zachycuje okamžitý stav; nadto se vztahuje na všechny tyto trestné činy, nikoli jen sledované), dále i přetrvávající rozpornost a výrazné výkyvy ve výskytu různých hospodářských (majetkových) trestných činů na území České republiky i v jednotlivých obvodech krajských státních zastupitelství.

Také ohledně jednotlivých forem hospodářské, finanční a majetkové kriminality lze spíše hovořit o snížení počtu stíhaných a obžalovaných osob – uvedený závěr se týká zejména daňových trestných činů. Zvýšený výskyt byl naproti tomu zaznamenán u trestných činů spočívajících v padělání a pozměňování peněz. Ve zcela minimálním rozsahu byly v roce 2005 zjišťovány případy protiprávních útoků namířených proti zaměstnancům územních finančních a celních orgánů v souvislosti s výkonem jejich funkce. Stejně tak zcela ojediněle se v roce 2005 objevily věci trestného činu neoprávněné provozování loterie a podobné sázkové hry podle § 118a tr. zák. Mezi jedny z nejčastějších trestných činů v této oblasti patří naproti tomu trestné činy úvěrového podvodu podle § 250b tr. zák. Nárůst počtu trestných činů podle citovaného ustanovení byl a do budoucna pravděpodobně nadále bude ovlivněn zvláště změnami v sociální struktuře obyvatelstva zejména v místech s vyšší nezaměstnaností, a tak i změnou postupu společností zabývajících se poskytováním zboží a služeb občanům, kdy místo dříve uplatňovaného leasingu věcí se prosazuje spíše spotřebitelský úvěr na konkrétní předměty.

Zvláště závažné hospodářské a majetkové trestné činy spadající pod vymezení věcné příslušnosti specializovaných odborů závažné hospodářské a finanční kriminality **VSZ v Praze** a **VSZ v Olomouci** se v minulém roce vyznačovaly obdobnými rysy jako v letech předcházejících. Obtíže spojené s trestním stíháním se tu odvíjejí zejména od skutkové a právní složitosti věcí, kdy se navíc v drtivé většině nelze obejít bez opatřování znaleckých

posudků z oboru ekonomika, odvětví účetní evidence, jejichž vyhotovování je zdlouhavé. Prakticky ve všech trestních věcech a téměř proti každému procesnímu rozhodnutí směřují řádné opravné prostředky a pokud stěžovatelé neuspějí, využívají podnětů k výkonu dohledu a ve více případech též podávají ústavní stížnosti k Ústavnímu soudu. Četné jsou též námitky podjatosti vůči policejním orgánům, státním zástupcům a soudcům. Jde o legitimní postup, avšak nelze opominout, že řízení o takových podnětech vyžaduje zasílání spisů, zatěžuje výkon dozoru státního zástupce, celé řízení a ve svém důsledku přispívá k neúměrnému prodlužování lhůt trestního stíhání.

U **korupce a trestné činnosti s ní spojené** došlo v roce 2005 k vzestupu počtu osob stíhaných a obžalovaných především pro trestný čin přijímání úplatku podle § 160 tr. zák., tento nárůst byl na druhé straně kompenzován dílčím poklesem těchto ukazatelů u trestného činu podplácení podle § 161 tr. zák. a poměrně podstatným poklesem u trestného činu nepřímého úplatkářství podle § 162 tr. zák. Navíc je otázkou, zda naznačená tendence v případě trestného činu podle § 160 tr. zák. je již trvalá (zpráva o činnosti za rok 2004 totiž také naznačovala vzestup). Údaje o počtu osob stíhaných i obžalovaných by měly být porovnávány i s policejní statistikou – z ní plyne tendence zcela opačná, tj. pokles počtu zjištěných a objasněných trestných činů.

Nejtěživějším problémem zůstává trestná činnost pracovníků státní správy při zadávání a uzavírání výběrových řízení na veřejné zakázky. Mj. i na tuto problematiku se zaměřovala samostatná zvláštní zpráva obsahující vyhodnocení efektivnosti trestního postihu jednání v oblasti samosprávy a veřejné (státní) správy na místní úrovni a postupu státních zástupců v této souvislosti vypracovaná Nejvyšším státním zastupitelstvím počátkem roku 2006. Svou povahou jde o věci poměrně velice složité z hlediska skutkových zjištění a právního posouzení. Vyžadují průběžný a kvalifikovaný výkon dozoru státního zástupce nad zachováváním zákonnosti v přípravném řízení, který průběžně a v krátkých lhůtách, převážně z vlastní iniciativy, sleduje a přezkoumává postup policejního orgánu a věcnými pokyny usměrňuje jeho činnost.

Trestní postih jednání v oblasti **samosprávy a veřejné správy na místní úrovni** zřejmě nelze označit za příliš efektivní. Zadokumentování trestné činnosti v oblasti činnosti samosprávy či veřejné správy je značně obtížné. Přímo zainteresované osoby zásadně o vlastní protiprávní činnosti nehovoří a popírají „nečisté“ praktiky, kdy tak pro orgány činné v trestním řízení je často téměř nemožné zpětně prokázat trestnou činnost. Vyšetřování komplikuje také to, že řada oznámení je anonymních a není tedy možno doplnit výsledkem konkrétní osoby a upřesnit v podáních uváděné informace. V řadě případů pak nelze ani využít, s ohledem na právní kvalifikaci, jež podle povahy věci přichází v úvahu, ani ustanovení § 88 tr. ř. o odposlechu a záznamu telekomunikačního provozu.

Ve vztahu k **trestným činům proti životu a zdraví, svobodě a lidské důstojnosti** nastal nárůst počtu stíhaných i obžalovaných osob pouze u trestného činu kuplířství podle ustanovení § 204 tr. zák. a trestného činu pohlavního zneužívání podle § 242 tr. zák. U všech ostatních sledovaných trestných činů (včetně např. vražd, loupeží, vydírání a porušování domovní svobody) se naopak jednalo o pokles, byť ne nijak zvlášť výrazný.

Přes dílčí pokles je však i nadále počet těchto trestných činů poměrně vysoký, zvyšuje se brutalita útoků, ať už jde o trestné činy loupeže, vraždy nebo znásilnění.

Už zvláštní zpráva obsahující vyhodnocení postupu státních zastupitelství při aplikaci zákona č. 218/2003 Sb., o soudnictví ve věcech mládeže, vypracovaná Nejvyšším státním zastupitelstvím v dubnu 2005 konstatovala, že v prvním roce účinnosti zákona č. 218/2003 Sb., o soudnictví ve věcech mládeže, se projevil (oproti roku 2003) poměrně výrazný pokles ve všech sledovaných ukazatelích vztahujících se k trestné činnosti **mladistvých**. Tento trend byl plně zachován i v roce 2005. Pokles byl zaznamenán jak ohledně souhrnného ukazatele osob stíhaných a osob, ohledně nichž bylo konáno zkrácené přípravné řízení, tak i ve vztahu k

osobám obžalovaným a osobám, na něž byl podán návrh na potrestání, konečně i vůči ukazateli stíhaných osob mladistvých. Statisticky bezvýznamný vzestup nastal u obžalovaných mladistvých. V dílčích ukazatelích týkajících se zkráceného přípravného řízení byl v roce 2005 zaznamenán nárůst, pokud jde o mladistvé, jimž bylo sděleno podezření, resp. na něž byl podán návrh na potrestání (údaje za rok 2004 dosáhly ovšem extrémně nízkých hodnot oproti roku 2003 - jednalo se až o sedmi až osminásobné snížení, takže vzestup bylo možno reálně očekávat).

V roce 2005 (stejně jako v roce 2004) již naznačený poměrně výrazný pokles objemu trestné činnosti (provinění) páchané mladistvými nebylo možno vysvětlit na podkladě výrazného populačního poklesu u věkové kategorie v rozmezí od 14 do 18 let. To nic nemění ani na faktu, že se neustále snižuje věk pachatelů, kteří se dopouštějí nezřídka velmi závažných, především násilných, trestných činů.

Z hlediska skladby této formy kriminality vzrostl podíl mladistvých na celkovém počtu loupeží, znásilnění a krádeží, naproti tomu poklesl jejich podíl na trestných činech (proviněních) vraždy (kde naopak v předchozím roce nastal podstatný vzestup, šlo však o stále ještě nízké absolutní počty).

Ve vztahu k **činům jinak trestným dětí mladších než 15 let** nastal (po velmi významném snížení v roce 2004, kdy byly zaznamenány nejnižší celkové počty takových osob od roku 1990) v roce 2005 zcela nevýrazný vzestup.

Ze strany nižších státních zastupitelství jsou vyslovovány zásadní pochybnosti o odůvodněnosti snížení věku jako podmínky pro uplatnění trestní odpovědnosti z 15 na 14 let tak, jak byla upravena v návrhu nového trestního zákoníku (který ovšem nakonec nebyl Poslaneckou sněmovnou schválen). Jako zásadnější se na úseku delikvence nedospělců jeví změny právní úpravy, a to jednak ustanovení § 90 zákona č. 218/2003 Sb., o soudnictví ve věcech mládeže (nahrazení obligatorních návrhů na uložení opatření prostorem pro uvážení státního zástupce při fakultativním podávání návrhu), jednak zkvalitnění právní úpravy režimu výkonu ochranné výchovy, popř. úprava zabezpečovací detence.

Pokud jde o **trestné činy páchané na dětech a na mládeži**, v roce 2005 byl zaznamenán vzestup osob stíhaných i obžalovaných u trestného činu týrání svěřené osoby podle § 215 tr. zák., u všech ostatních trestných činů, včetně trestného činu zanedbání povinné výživy dle § 213 tr. zák., nastal pokles v obou těchto ukazatelích.

Ohledně nově sledovaného trestného činu týrání osoby žijící ve společně obývaném bytě nebo domě podle § 215a tr. zák. nastal poměrně výrazný nárůst a také absolutní počty stíhaných a žalovaných osob nejsou nikterak nízké, což se plně týká i zkráceného přípravného řízení.

Výskyt případů **dětské prostituce** je nadále zcela ojedinělý a stejně velice málo se objevují případy trestného činu svádění k pohlavnímu styku podle § 217a tr. zák.

Podíl **trestných činů spáchaných z rasových, národnostních a jiných nenávistných pohnutek** na celkovém objemu trestné činnosti nepřetržitě klesá. Zmíněný trend započal již v roce 2002 (zčásti byl přerušen v roce 2004). Nejvyšších hodnot ukazatelů stíhaných i žalovaných osob bylo jinak ve vztahu k této trestné činnosti dosaženo v polovině 90. let. U většiny trestných činů z této kategorie nastal v roce 2005 zdaleka nezanedbatelný pokles. Otázkou je, zda tento jev lze přičítat nárůstu latence nebo tomu, že této formě kriminality začala být od poloviny 90. let věnována podstatně zvýšená pozornost. Trestné činy z rasových, národnostních a jiných nenávistných pohnutek převážně páchají sociálně narušené osoby, v převážné většině případů jde o osoby mladistvé, věkový průměr pachatelů je však někdy snížen i pod věkovou hranici trestní odpovědnosti. Podle sociálního složení jde převážně o pachatele s nízkým vzděláním, nízkými příjmy, bez sociálního zázemí. Většinou se jedná o méně závažné verbální či fyzické útoky, pachatelé jsou výrazně ovlivněni davem, případně ovlivněni i alkoholem.

V případě **trestné činnosti cizinců** na území České republiky nadále dominuje trestná činnost občanů Slovenské republiky, Ukrajiny, Vietnamu, Polska, jejichž úhrnný podíl na počtu všech stíhaných (včetně osob, ohledně nichž bylo konáno zkrácené přípravné řízení) činil 70,2 %. Podíl celkového počtu stíhaných cizinců, jakož i cizinců, jimž bylo sděleno podezření ve zkráceném přípravném řízení, na celkovém počtu osob stíhaných (včetně údaje ze zkráceného přípravného řízení), v roce 2005 dosáhl 5,0 %. Proti více než třetině všech cizinců bylo trestní řízení vedeno v obvodu **MSZ v Praze**. Kromě majetkové a násilné kriminality a trestné činnosti páchané v souvislosti s vyhoštěním převažují loupeže a vydírání, často páchané proti osobám stejné národnosti. Na tom se podílí hlavně občané ze zemí bývalého SSSR. Cizinci se stále větší mírou podílejí na trestné činnosti spojené s distribucí drog a zde převažují osoby arabské národnosti.

Vývoj **drogové kriminality** byl v roce 2005 výrazně příznivější nežli v předcházejících letech. V uvedeném roce bylo zaznamenáno výraznější snížení zejména u trestných činů podle § 188 a § 188a tr. zák.; v případě trestných činů podle § 187 a § 187a tr. zák. se jednalo o pokles v podstatě zanedbatelný. V návaznosti na trend z let 2003 a 2004, kdy byl zjevně zastaven tzv. „boom“ drogové kriminality, je na místě spíše optimistický pohled, jakkoli je pochopitelně otázkou, zda naznačený trend bude pokračovat i v následujících letech (nelze totiž pominout fakt, že v oblasti drogové kriminality roste konspirativnost jednání pachatelů, což by mohl být faktor narůstající latence u této formy trestné činnosti).

K trestné činnosti příslušníků Policie České republiky, příslušníků Bezpečnostní informační služby a příslušníků Úřadu pro zahraniční styky a informace je možno uvést, že v roce 2005 se (stejně jako v roce 2003 a 2004) snížil na území ČR počet stíhaných i obžalovaných příslušníků Policie České republiky i příslušníků Bezpečnostní informační služby (z hlediska vzájemné relace lze naposledy uvedenou kategorii v podstatě zcela pominout, jde pouze o jednotlivé věci). Vůbec se nevyskytly případy trestního stíhání příslušníků Úřadu pro zahraniční styky a informace.

V roce 2005 jinak nebyl zaznamenán ani jeden případ konání zkráceného přípravného řízení proti policistům a zkrácené přípravné řízení pak není faktorem, ke kterému by bylo potřeba jakkoli přihlížet.

Nadále výrazně převažují trestné činy zneužívání pravomoci veřejného činitele dle § 158 tr. zák., následují majetkové trestné činy, trestné činy v dopravě, trestný čin výtržnictví.

Objasňování a prokazování trestné činnosti policistů se stává stále problematičtější s ohledem na právní vědomí pachatelů a jejich přístup k různým materiálům a dokumentům vztahujících se k reglementaci činnosti Policie ČR včetně využívání speciálních postupů a metod. To plně prokazuje zatím naprosto ojedinělý případ, který se vyskytl u **KSZ v Praze** (jde o mediálně známou věc, v níž vedle civilních osob byli trestně stíháni také tři příslušníci Policie ČR). Bylo zde prokázáno propojení těchto policistů zařazených ve specializovaném útvaru pro boj s organizovaným zločinem s osobami, které organizovaně a dlouhodobě páchaly závažnou majetkovou a násilnou trestnou činnost. Docházelo k tomu, že stíhání policisté měli zakrývat trestnou činnost svých informátorů, opatřovat jim různé součástky policejní výstroje a výzbroje k páchání trestné činnosti, poskytovali jim potřebné informace o stavu objasňování trestních věcí, kterých se civilní osoby dopustily. V rámci vyšetřování bylo zjištěno, že policistům, kteří se měli podílet na objasňování závažné trestné činnosti, ale tuto sami páchali, resp. podíleli se na ní, umožňovala páchat trestnou činnost především nedostatečná řídicí a kontrolní činnost ze strany jim bezprostředně nadřízených funkcionářů.

KSZ v Plzni naproti tomu zmiňuje poznatky z akcí typu CzechTek 2004 a 2005, jestliže konstatuje mj., že policie v okamžiku, kdy je pod tlakem veřejného mínění a sdělovacích prostředků, postupuje chaoticky, dopouští se ve své činnosti více pochybení než v běžných trestních věcech. Naznačuje se i nesprávný postup policie při samotném zákroku, kdy se nepoučila z předchozích technoparty a nestanovila dostatečná pravidla pro konání akcí

s velkým počtem účastníků. V důsledku nedostatečné přípravy, součinnosti nadřízených složek včetně Policejního prezidia a dalších okolností došlo nakonec k tomu, že policie konala pod tlakem a nekoordinovaně, což se projevilo i na úseku trestního řízení, kdy byla vydávána usnesení o zahájení trestního stíhání, která vykazovala závažné nedostatky a bylo je třeba v rámci dozoru státního zástupce rušit.

Trestné činy namířené proti životnímu prostředí tvoří vzhledem k jejich ojedinělému výskytu stále zcela zanedbatelnou část kriminality. Již ve zprávě o činnosti za rok 2004 bylo v této souvislosti konstatováno, že v letech 2003 a 2004 byly v minimálním počtu evidovány pouze trestné činy ohrožení a poškození životního prostředí podle ustanovení § 181a a § 181b tr. zák. a poškozování lesa těžbou podle ustanovení § 181c tr. zák.

Trend konstatovaný zprávou o činnosti za rok 2004 (resp. i ve zprávě o činnosti za rok 2003), totiž další snižování výskytu (či přesněji uvedeno postihu) této trestné činnosti, v ještě mnohem výraznějším rozsahu pokračoval v roce 2005.

Např. pro trestný čin ohrožení a poškození životního prostředí podle § 181a tr. zák. nebyla v roce 2005 (poprvé vůbec za celé období od roku 1995, kdy se tato forma trestné činnosti sleduje) stíhána ani obžalována ani jedna osoba. Všechny registrované případy trestního stíhání se týkaly ohrožení a poškození životního prostředí podle § 181b tr. zák., poškozování lesa těžbou podle § 181c tr. zák., nakládání s nebezpečnými odpady podle § 181e tr. zák. a neoprávněného nakládání s chráněnými a volně žijícími živočichy a planě rostoucími rostlinami podle § 181f tr. zák.

Shodně jako v letech 2002, 2003 a 2004 ze sledovaných trestných činů bylo nejvíce osob stíháno a obžalováno pro trestný čin krádeže podle § 247 tr. zák. Stran tohoto trestného činu bylo rovněž nejčastěji konáno zkrácené přípravné řízení. Pokud jde o počet stíhaných a obžalovaných osob, po trestném činu krádeže následuje trestný čin zanedbání povinné výživy podle § 213 tr. zák., trestný čin úvěrového podvodu, trestný čin podvodu podle § 250 tr. zák., trestný čin výtržnictví podle § 202 tr. zák. a trestný čin porušování domovní svobody podle § 238 tr. zák.

Ve zkráceném přípravném řízení došlo oproti stavu v předcházejících letech ke změně jen potud, že jestliže druhým nejčetnějším trestným činem (po krádeži) je i v roce 2005 opět maření výkonu úředního rozhodnutí podle § 171 tr. zák., ale nenásleduje trestný čin porušování domovní svobody podle § 238 tr. zák., nýbrž trestný čin výtržnictví podle § 202 tr. zák.

Ohledně **rychlosti vyšetřování** se v roce 2005 projevil v plné míře pozitivní trend konstatovaný ve zprávách o činnosti za rok 2002, resp. rok 2003 (a který nebyl naproti tomu zaznamenán ve zprávě o činnosti za rok 2004), tj. trend spočívající v neustálém **zkracování** délky vyšetřování (do něhož bylo ze statistických důvodů zahrnuto též zkrácené přípravné řízení), přičemž k tomuto zkracování délky vyšetřování docházelo kontinuálně od roku 1995.

Podíl osob, ve vztahu k nimž bylo vyšetřování (včetně zkráceného přípravného řízení) skončeno do jednoho týdne nebo do dvou týdnů, se v roce 2005 (oproti roku 2004) výrazně zvýšil a zároveň se zvýšil i tento podíl vztahující se k době do jednoho měsíce.

Pozitivně je možno hodnotit i to, že v roce 2005 se snížil podíl počtu osob, vůči nimž bylo vyšetřování skončeno ve lhůtě 2 – 6 měsíců, 6 měsíců – 1 rok, 1 – 2 roky a nad 2 roky.

Zpráva o činnosti 2004 dále zdůrazňovala, že v rozporu s trendy vývoje rychlosti vyšetřování bylo možno v roce 2004 na území ČR zaznamenat, že ve vztahu k **rychlosti přípravného řízení jako celku** pokračovala naopak tendence vlastní vývoji rychlosti až do roku 2003, protože zde nastal opětovně nárůst počtu a podílu osob, jejichž věc byla vyřízena ve lhůtách do jednoho nebo dvou týdnů, do jednoho či dvou měsíců i v rozmezí od 2 do 6 měsíců. Současně bylo možno zaznamenat pokles počtu a podílu osob, u kterých celé přípravné řízení trvalo do jednoho roku a dvou let a více než dva roky.

Údaje za rok 2005 potvrzují, že trend spočívající ve zkracování celého přípravného řízení se v tomto roce (oproti roku 2004) ještě více prohloubil.

I když v roce 2005 byla zaznamenána naznačená příznivá tendence, dohledovými prověrkami úrovně dozoru v přípravném řízení trestním ve věcech, v nichž nebylo přípravné řízení skončeno do dvou let ve věcech hospodářské a finanční kriminality, resp. do jednoho roku ve věcech obecné kriminality, jež byly provedeny u některých nižších státních zastupitelství, bylo zjištěno, že na délce přípravného řízení se v některých věcech podílí i nedostatečný a málo efektivní výkon dozoru, který není prováděn průběžně a intenzivně. Např. opětovně byly zjištěny nedostatky a prodlevy v provádění prověrek spisového materiálu, zejména nedodržování lhůt stanovených v § 167 odst. 3 tr. ř. (§ 170 odst. 2 tr. ř.). Zjištěné závady v tomto směru jsou částečně zdůvodňovány vysokým pracovním zatížením státních zástupců při plnění dalších úkolů v trestním řízení, zejména účastí v řízení před soudem. Na druhé straně v některých případech, kdy vyšetřování stagnuje z důvodu vyčkávání na výsledek znaleckého zkoumání nebo vyřízení žádosti o právní pomoc v cizině, se provádění prověrek spisového materiálu ve lhůtě stanovené v § 167 odst. 3 tr. ř. jeví jako ryze formální.

V roce 2005 se přinejmenším zachoval, popř. alespoň částečně prohloubil, trend spočívající v tom, že **délka řízení** se u **státních zástupců** zkrátila. Byla tedy opětovně zpochybněna nepříznivá tendence z roku 2002 (která ostatně nepokračovala ani v letech 2003 a 2004), kdy došlo ke snížení podílu osob, ve vztahu k nimž řízení u státního zástupce (i po započtení údajů ze zkráceného přípravného řízení) trvalo do 2 týdnů, jakož i do jednoho měsíce.

Zároveň ale nutno konstatovat, že rozporuplnými výsledky se vyznačovala rychlost řízení u státního zástupce ve věcech vyšší složitosti (bez započítání údajů o věcech z příslušnosti obou vrchních státních zastupitelství, jež jsou uvedeny samostatně). Zde již tak jednoznačně nepokračoval pozitivní vývoj z roku 2004, kdy se podařilo zastavit nepříznivý trend vývoje rychlosti řízení u státního zástupce z období let 2002 a 2003, kdy se zvýšily jak počty, tak i podíl osob, vůči nimž řízení u státního zástupce trvalo od 2 do 6 měsíců a nad 6 měsíců do jednoho roku.

Nepříznivý ukazatel se týkal zvýšení počtu osob, ve vztahu k nimž řízení u státního zástupce trvalo po delší dobu než dva roky.

Přitom platí, že z celkového počtu **20** osob, vůči nimž řízení u státního zástupce probíhalo v rozmezí od jednoho roku až do 2 let, připadá polovina (10) na obvod **MSZ v Praze**, takřka polovina (9) pak na obvod **KSZ v Ústí nad Labem**. Z celkového počtu **22** osob, ve vztahu k nimž řízení u státního zástupce trvalo déle než 2 roky, připadá na obvody **MSZ v Praze** a **KSZ v Ústí nad Labem** vždy polovina (11).

Nejvyšší státní zastupitelství vychází v této souvislosti z premisy, že napříště by výskyt případů, v nichž trvalo řízení u státního zástupce déle než 6 měsíců, měl být naprosto výjimečný (měl by být odůvodněn zcela zvláštními okolnostmi, přičemž je nutno vzít v úvahu, že u věcí z příslušnosti podle § 15 odst. 1 a 4 vyhlášky č. 23/1994 Sb. v roce 2005 nic takového nenastalo). Z toho pak plyne naléhavé doporučení, aby těmto věcem byla v rámci výkonu dohledu věnována zvýšená pozornost.

K návrhům na rozhodování soudu v přípravném řízení se poukazuje na to, že stejně jako v předcházejících letech bylo v převážné většině případů soudy vyhověno zejména v případech **návrhů na vzetí obviněného do vazby**.

Předkládané návrhy na vzetí do vazby mají požadované obsahové náležitosti, jsou řádně odůvodněné, podložené dostatečným spisovým materiálem a jsou podávány v zákonných lhůtách.

Pokud jde o **ostatní návrhy na rozhodování soudu v přípravném řízení**, i v roce 2005 platilo, že v ještě větší míře, než tomu bylo v případě návrhů státních zástupců na vzetí do vazby, byly tyto návrhy soudy akceptovány.

Většina návrhů státních zástupců jinak směřovala k vydání příkazu k odposlechu a záznamu telekomunikačního provozu (§ 88 tr. ř.) nebo ke zjišťování údajů z telekomunikačního provozu (§ 88a tr. ř.).

Podané návrhy jsou náležitým způsobem odůvodněny, doloženy spisovým materiálem a ve většině případů také vedou ke zvýšení objasnenosti závažné úmyslné trestné činnosti.

VSZ v Olomouci věnovalo v roce 2005 mimořádnou pozornost metodice při podávání návrhů, realizaci, manipulaci a využití odposlechu a záznamu telekomunikačního provozu podle § 88 tr. ř. Vzhledem k tomu, že byla zjištěna nejednotná praxe při aplikaci tohoto institutu a s ohledem na stále četnější výskyt úniku informací zjištěných odposlechem, vydalo VSZ v Olomouci sjednocující stanovisko ze dne 14. 4. 2005 sp. zn. 4 SPR 50/2005 se zaměřením na ochranu ústavních práv a oprávnění zájmů osob, jichž se trestní řízení nikterak nedotýká (stanovisko bylo v plném znění citováno ve zprávě o činnosti za rok 2004; jeho obsah byl přenesen prostřednictvím novely provedené pokynem obecné povahy poř. č. 7/2005 do interní úpravy postupu státních zástupců při využívání úkonu upraveného v § 88 tr. ř.).

Návrh soudci na **účast u neodkladného a neopakovatelného úkonu spočívajícího ve výslechu svědka nebo rekognici** (§ 158a tr. ř.) je podáván státními zástupci v pracovní době zpravidla písemně, v některých případech se objevuje i praxe výlučně telefonického vyrozumívání soudce o úkonu s tím, že o tomto postupu učiní státní zástupce záznam do dozorového spisu. V mimopracovní době se činí telefonicky a následně je stvrzen i písemně, popř. je využíváno záznamů uvedených výše. Soudci se úkonů uvedených v § 158a tr. ř. zúčastňují bez problémů, neprodleně, a případy, že by namítali nezákonnost prováděného úkonu, a že by také z tohoto důvodu do úkonu zasahovali, jsou výjimečné.

Pokud jde o **okresní státní zastupitelství**, nastal v roce 2005 vzestup **počtu osob ve vazbě**. Také ohledně **krajských a vrchních státních zastupitelství** se projevila opačná tendence oproti předcházejícímu roku, pokud nastal naopak pokles počtu osob ve vazbě na konci sledovaného období.

Na území České republiky skončilo v roce 2005 z celkového počtu vazebně stíhaných osob řízení v absolutní většině podáním obžaloby, ostatní způsoby meritorního skončení přípravného řízení u osob stíhaných vazebně se vyskytovaly zcela sporadicky.

Celkový počet **vazebně stíhaných osob** na území ČR se v roce 2005 meziročně snížil, přičemž ovšem nešlo zdaleka o tak výrazné snížení jako v období 2001 – 2002, kde se tak stalo především jako přímý dopad novely trestního řádu č. 265/2001 Sb.).

Délka přípravného řízení ve vazebních věcech nepřekračuje u naprosté většiny obviněných 8 měsíců.

Sepisování **záznamů o zahájení úkonů trestního řízení** plní svůj účel a přispívá i k tomu, že již na samém počátku prověřování skutečností nasvědčujících spáchání trestného činu policejní orgán takto vymezuje, co má prověřovat, přičemž je navazována spolupráce mezi policejním orgánem a státním zástupcem a státní zástupce získává v rámci oprávnění dozoru možnost výrazně ovlivňovat průběh trestního řízení od jeho počátku. Na druhé straně však je možno opakovat poznatky zpráv o činnosti z předcházejících let, totiž že vzhledem k počtu záznamů o zahájení úkonů trestního řízení a personálnímu obsazení státních zastupitelství je práce s nimi mnohdy (zejména na úrovni okresních státních zastupitelství) jen formální, přičemž značná část věcí navíc končí odložením věci. Aktivní dozor státního zástupce ve všech věcech je stále nutno považovat za cílový stav, k němuž je třeba se postupně přibližovat.

Přitom ale poznatky za rok 2005 svědčí o tom, že nastalo žádoucí zrychlení i zkvalitnění činnosti orgánů činných v trestním řízení ve stadiu prověřování, což se projevilo i

v zásadě v náležité úrovni záznamů o zahájení úkonů trestního řízení, zároveň i ve zkrácení doby přípravného řízení od prvního zahájení trestního stíhání.

Ojedinele byly – a to zejména u státních zastupitelství v obvodu **VSZ v Olomouci** - konstatovány tendence ze strany policejních orgánů vymanit se z dozoru státního zástupce. V konkrétní podobě to probíhá tak, že policejní orgány v případech, kdy jsou dány podmínky uvedené v § 158 odst. 3 věty první tr. ř., nevyhotoví záznam o zahájení úkonů trestního řízení a provádějí šetření podle ustanovení zákona č. 283/1991 Sb., o Policii České republiky, ve znění pozdějších předpisů. V těchto věcech pak policejní orgány bez rozhodnutí o odložení věci je toliko administrativně odkládají.

Nižší státní zastupitelství konstatují, že velmi náročnou agendou státního zástupce je stále ve větším rozsahu **rozhodování o stížnostech proti usnesení** policejních orgánů o odložení věci dle § 159a tr. ř.

V roce 2005 ohledně **přezkoumávání usnesení o zahájení trestního stíhání**, státní zástupci ruší ve smyslu § 174 odst. 2 písm. e) tr. ř. usnesení o zahájení trestního stíhání ve stále větším počtu věcí, jakkoli trend vývoje z posledních dvou let již není tak razantní jako v předcházejícím období.

Jak již bylo konstatováno shora, institut **zkráceného přípravného řízení** se v plné míře osvědčil a v praxi je v odpovídající míře využíván. Tento institut hodnotí nižší státní zastupitelství pozitivně pro jeho přínos nejen k rychlosti přípravného řízení, ale i k uvolnění kapacity Služby kriminální policie a vyšetřování pro složitější případy trestné činnosti. Znovu se proto vyslovuje závěr, že do budoucna by mělo být umožněno rozšíření aplikace tohoto institutu na všechny trestné činy, o kterých koná řízení samosoudce. Nejvyšší státní zastupitelství se v této souvislosti přiklání k tomu, aby konání zkráceného přípravného řízení bylo obligatorní ve vymezených případech méně závažné trestné činnosti. Z toho vychází i vládou v roce 2005 schválený věcný záměr rekonstrukci trestního řádu.

Ve vztahu k **vyšetřování konanému státními zástupci (§ 161 odst. 3, 4 tr. ř.)** některá nižší státní zastupitelství upozorňují na to, že dochází velmi často ke zproštění obžaloby. To plyne i z charakteristických rysů zejména trestné činnosti páchané policisty (mnohdy vysoce kvalifikovaný způsob páchaní, znalost právní úpravy i procesních postupů obvyklých při objasňování, prověřování i vyšetřování, možnost poměrně účinně mařit zjištění pachatele trestného činu i následné prověřování i vyšetřování, a to mj. i s přihlédnutím k osobní známosti s osobami, jež tyto procesní postupy konají). Nikoli zanedbatelný počet zproštěných osob představují obžalované osoby v trestních věcech vedených proti příslušníkům Policie ČR a jejich případným spolupachatelům či účastníkům na páchané trestné činnosti, kdy samotný způsob obstarávání důkazů v přípravném řízení ve spojení s delším časovým odstupem přípravného řízení a stadia projednání trestní věci v řízení před soudem způsobuje ztrátu důkazní hodnoty (přinejmenším zásadní změny řady svědeckých výpovědí).

Konstatují, že vyšetřující státní zástupce nikoli vždy důsledně vyhodnotil okolnosti, které vyhledaly orgány Inspekce ministra vnitra, případně se nechal ovlivnit těmito orgány, které mají neustále přetrvávající snahu předávat na příslušné státní zastupitelství co nejvíce věcí s návrhy na zahájení trestního stíhání dle § 160 odst. 1 tr. ř. V řadě těchto případů nebyla dána materiální stránka trestného činu, eventuálně jí chyběla subjektivní stránka jednání pachatelů. Jednalo se především o věci s podezřením ze spáchání trestného činu zneužívání pravomoci veřejného činitele dle § 158 tr. zák. nebo maření úkolu veřejného činitele z nedbalosti podle § 159 tr. zák., pod která orgány Inspekce ministra vnitra podřazují někdy i méně závažná porušení povinností ze strany policistů, kde by zjevně postačoval pouze kázeňský postih.

V roce 2005 byl na území ČR zaznamenán – stejně jako v roce 2004 - pokles počtu věcí vrácených státnímu zástupci k došetření podle § 188 odst. 1 písm. e) tr. ř. **okresními**

soudy. U věcí vrácených **pravomocně** nastal z pochopitelných důvodů pokles méně výrazný než v předchozím roce. Ohledně věcí vrácených k došetření **krajskými soudy** se projevilo v roce 2005 další snížení (jakkoli ne tak výrazné jako v roce 2004). Ve vztahu k věcem vráceným pravomocně v roce 2005 nastal pokles poměrně zásadní.

Důvody pravomocně vrácených věcí k došetření podle § 188 odst. 1 písm. e) tr. ř. spočívají převážně v procesních vadách v přípravném řízení různé povahy, které nelze odstranit v řízení před soudem. Vrácení věci k došetření z důvodu, že v přípravném řízení nebyly objasněny základní skutkové okolnosti nezbytné pro rozhodnutí soudu, se vyskytuje výjimečně a zpravidla v kombinaci se závažnými procesními vadami. Kromě toho je zmiňován výskyt specifické procesní vady spočívající v nesprávné aplikaci závěrečných a přechodných ustanovení zákona č. 265/2001 Sb., o účincích trestního stíhání zahájeného před nabytím účinnosti předmětné novely ze strany státních zástupců, kdy sice trestní stíhání bylo zahájeno před 1. 1. 2002, ale obžaloba byla podána vždy v roce 2003, resp. počátkem ledna roku 2004.

Výskyt institutů vrácení věci k došetření dle **§ 221 nebo § 260 tr. ř.** byl v roce 2005 (shodně jako v předcházejících letech) zcela výjimečný.

Počet věcí vrácených podle ustanovení § 314c odst. 1 písm. a) tr. ř. (ve věcech, v nichž konal řízení **samosoudce**) v roce 2005 poklesl. Důvody vrácení věci k došetření jsou obdobné jako v případě postupu dle § 188 odst. 1 písm. e) tr. ř.

I v roce 2005 platilo, že návrhy na potrestání byly pravomocně **odmítnuty** soudem podle § 314c odst. 1 písm. c) tr. ř. jen ve velmi malém počtu případů. Důvody pro uplatnění tohoto postupu vyplývaly např. z potřeby zkoumat duševní stav obviněného, nezbytnosti změny právní kvalifikace, s níž byl spojen důvod nutné obhajoby, a neprokázání subjektivní stránky trestného činu.

Ohledně **podmíněného zastavení trestního stíhání** v návaznosti na to, co bylo zmíněno již výše, že tedy v roce 2005 nastal vzestup těchto případů a že takřka polovinou se na jejich výskytu podílel obvod **VSZ v Olomouci**, nižší státní zastupitelství poukazují na to, že v některých trestních věcech, zejména v oblasti dopravy, je limitujícím faktorem pro uplatnění podmíněného zastavení trestního stíhání požadavek doznání pachatele. Někdy je totiž poukazováno na spoluzavinění dalších účastníků dopravní nehody. Mimo trestných činů v dopravě je tento institut uplatňován především u méně závažné majetkové trestné činnosti.

Přes nárůst počtu osob, vůči nimž bylo uvedeným způsobem postupováno, absolutní počty aplikace institutu **narovnání** byly i v roce 2005 stále velmi nízké. Zásadní rozdíl mezi oběma formami odklonu – podmíněným zastavením a narovnáním – jenž v konečném důsledku vede k tomu, že případy schválení narovnání jsou v aplikační praxi stále poměrně ojedinělé, je spatřován především v tom, že podmínky pro uplatnění obou těchto forem odklonu jsou stanoveny obdobně; přitom opatřování podkladů pro schválení narovnání je nesmírně komplikované a náročné, přistupuje menší atraktivnost i pro obviněné (obhájce) vzhledem k tomu, že s využitím narovnání je vždy spojen nepříznivý majetkový dopad vůči obviněnému.

Počty **odstoupení od trestního stíhání mladistvého** jsou zatím poměrně nízké. Četnějšímu využití institutu odstoupení od trestního stíhání brání většinou nesplnění všech zákonem stanovených podmínek. Životnost této formy odklonu ukáže zřejmě až delší časové období.

Při aplikaci § 179c odst. 2 písm. g) a § 179g tr. ř. (**podmíněné odložení podání návrhu na potrestání**) jednoznačně dominuje (shodně jako u podmíněného zastavení trestního stíhání, a to prakticky od počátku jeho uplatňování po novele trestního řádu č. 292/1993 Sb.) obvod **KSZ v Brně** a rovněž obvod **KSZ v Ostravě**.

I když dle stanoviska některých nižších státních zastupitelství příčinou velmi malé aplikace institutu podmíněného odložení návrhu na potrestání je skutečnost, že ve zkráceném

přípravném řízení jsou zpravidla řešeny případy trestných činů, u kterých je státním zástupcem předávána věc soudu s ohledem na nutnost uložení trestu zákazu činnosti, popř. trestu vyhoštění, přičemž by tato skladba trestné činnosti měla omezovat možnosti odklonu, nelze přehlédnout, že prakticky stejné námitky zaznívaly po 1. 1. 1994, kdy nabyla účinnosti novela trestního řádu č. 292/1993 Sb., ve vztahu k podmíněnému zastavení trestního stíhání; přitom ale institut podmíněného odložení podání návrhu na potrestání se aplikuje u trestných činů ještě nižší závažnosti. Nadále by tedy měl být zohledněn fakt, že pokud budou shledány důvody pro uplatnění příslušné formy odklonu včetně zhodnocení závažnosti dané trestní věci, pak zásadně ani okolnost, že by v případě, že by v trestním stíhání bylo pokračováno, byl popř. navrhován i trest zákazu činnosti, uplatnění příslušné formy odklonu nebrání. Výhrady vznášené některými nižšími státními zastupitelstvími svědčí spíše o nepochopení vůbec toho, jaký smysl má mít odklon v přípravném, resp. v trestním řízení.

Součinnost státních zastupitelství s Probační a mediační službou i v roce 2005 probíhala bez jakýchkoli vážnějších problémů.

V roce 2005 se nevyskytly nové poznatky, které by svědčily o zásadnější změně v **rozhodování soudů týkající se ukládání trestů** v otázce druhu a výměry trestů. Nevyskytly se ani žádné větší disproporce mezi návrhy státních zástupců a následnými soudními rozhodnutími. Mezi nejčastěji navrhované i ukládané tresty patří trest odnětí svobody, a to i s případným uložením určitých povinností či omezení, je-li ukládán s podmíněným odkladem na zkušební dobu anebo s uplatněním probačního dohledu. Stále více je využíváno ukládání alternativních trestů, především trestu obecně prospěšných prací, ale i trestu peněžitého, a to zejména u pachatelů, kteří mají finanční příjem a je tedy předpoklad, že peněžitý trest bude zaplacen. Uložené tresty v převážné míře respektují kriteria soudní individualizace trestu zakotvená v § 31 odst. 1 tr. zák. a jsou způsobilé splnit účel předvídaný v § 23 odst. 1 tr. zák.

Ve vztahu k aplikaci ustanovení § 180 odst. 2 věty poslední, odst. 3, § 203 odst. 1 věty druhé a § 215 odst. 2, 3 tr. ř. většina nižších státních zastupitelství považuje praxi na tomto úseku za ustálenou, nové zásadní poznatky neuvádějí.

V roce 2005 se (stejně jako v letech 2002 až 2004) zdaleka nepotvrdila obava, že v souvislosti s tím, že novela trestního řádu č. 265/2001 Sb. směřuje k přenesení těžiště dokazování z přípravného řízení do stadia projednání trestní věci v řízení před soudem, dojde k nadměrnému nárůstu počtu **zproštěných osob**. Pro rok 2005 bylo také charakteristické, že v řízení před okresními soudy jako soudy prvního stupně se žádný výrazný vzestup počtu zproštěných osob neprojevil, naproti tomu v řízení před krajskými soudy jako soudy prvního stupně byl typický stále vysoký podíl počtu zproštěných osob, který se mohl na první pohled zdát poněkud paradoxní za situace, kdy právě řízení ve věcech uvedených v § 17 tr. ř. se mělo vyznačovat četnými rysy vlastními ještě předchozí procesní úpravě (ve skutečnosti tak tomu ovšem být nemohlo, s přihlédnutím k tomu, že odchylky vlastní přípravnému řízení s rozšířeným vyšetřováním nejsou tak zásadní, jak se na první pohled mohlo jevit).

Nadále tedy platí, že u krajských soudů jsou případy zproštění čtenější včetně podílu na celkovém počtu obžalovaných osob. Pokud jde o okresní soudy, nastal v roce 2005 meziroční pokles počtu zproštěných osob.

V roce 2005 se – shodně jako v roce 2004 a na rozdíl od vývoje z předchozích let – projevil ovšem i pokles počtu osob, na které byla podána obžaloba.

Nejčastějšími **příčinami** zproštění zůstávají zejména nutnost podat obžalobu i v případě, kdy státní zástupce má pochybnosti, zatímco soud v takovém případě uplatní zásadu „in dubio pro reo“, dále pak zásadní změny důkazní situace především v důsledku častých změn ve výpovědích svědků, a s tím související omezená možnost provádět procesní výslechy svědků v přípravném řízení a nemožnost použití úředních záznamů o podaném vysvětlení z přípravného řízení, a konečně i zeslabení důkazní situace v důsledku dlouhé doby řízení. Přistupuje vadné provedení tzv. prvotních úkonů (z kriminalistického hlediska), včetně

nezajištění všech stop na místě činu za účelem jejich dalšího vyhodnocení, nedostatečné a neúplné protokolování výpovědi obviněných, svědků a poškozených, což se logicky projeví až v řízení před soudem.

Stejně jako ve zprávách o činnosti za rok 2002, 2003 a 2004 je možno konstatovat, že aplikace ustanovení o **zjednodušeném řízení před samosoudcem** nečiní v praxi větší potíže a lze obecně konstatovat, že vede ke zkrácení délky řízení. Oproti předchozím zprávám o činnosti však nižší státní zastupitelství neuvedla žádné ani dílčí negativní poznatky k uplatňování zjednodušeného řízení, a to i ohledně délky jeho trvání.

Počet podaných **odvolání** se v roce 2005 zvýšil, pokud jde o okresní i krajská státní zastupitelství. Podíl **úspěšných** odvolání se v roce 2005 snížil, a to na úrovni okresních státních zastupitelství i krajských státních zastupitelství.

I nadále přetrvává trend převažujících odvolání státních zástupců směřujících do výroku o trestu v neprospěch obžalovaného, zejména v případech, kdy se trest výrazně liší od návrhu státního zástupce a je považován za nepřiměřený, neboť v daném konkrétním případě neodpovídá hlediskům rozhodným pro ukládání trestu, tzn. zejména stupni společenské nebezpečnosti trestného činu, poměrům obžalovaného, možnostem jeho nápravy, včetně okolností přitěžujících, a je tedy hodnocen jako nepřiměřeně mírný. Méně častými jsou odvolání do výroku o vině. Směřují potom především proti zprošťujícím rozsudkům. Jsou ovšem napadány i závažnější změny právního posouzení skutků.

Případy **odmítnutí odvolání** podaného státním zástupcem jsou nadále (obdobně jako v roce 2003 a 2004) zmiňovány jen zcela výjimečně. Pokud jde o **zamítnutá odvolání**, stále se vyskytovaly i případy, kdy státní zástupce v podaném odvolání pouze trval na hodnocení důkazů, jak bylo provedeno v obžalobě, vyslovoval nesouhlas s hodnocením důkazů soudem I. stupně a v podstatě se domáhal, aby odvolací soud určil (naznačil) soudu krajskému, jak má provedené důkazy hodnotit. Odvolací soud ovšem tam, kde bylo dokazování úplné, bylo provedeno procesně bezchybným způsobem, při respektování práva obžalovaného na obhajobu v každém stadiu řízení, však většinou akceptoval závěry prvostupňového soudu s odkazem na zásadu volného hodnocení důkazů ve smyslu § 2 odst. 6 tr. ř.

Případy **zpětvzetí odvolání** jsou jen výjimečné.

Pokud jde o výkon **mimořádného kasačního oprávnění nejvyššího státního zástupce** (§ 174a tr. ř., ve znění novely č. 265/2001 Sb.), v roce 2005 se opětovně projevil výraznější pokles počtu rozhodnutí o zastavení trestního stíhání (§ 172 tr. ř.) a o postoupení věci jinému orgánu (§ 171 tr. ř.), jež byla Nejvyššímu státnímu zastupitelství doručena v souladu s úpravou obsaženou v § 173a tr. ř. Jinak bylo možno v roce 2005 zaznamenat jak pokles počtu vyžádaných spisů k přezkoumání těchto rozhodnutí z vlastní iniciativy, tak i počtu samotných zrušených rozhodnutí postupem podle § 174a odst. 1 tr. ř.

Důvody takto konstatovaného poklesu lze spatřovat jednak v odpadnutí jednoho z podstatných důvodů, který v roce 2002 vedl k uplatnění shora uvedeného mimořádného kasačního oprávnění nejvyšší státní zástupkyně (jímž byla vada spočívající v postoupení věci jako přestupku před uplynutím zkušební doby při rozhodnutí o podmíněném zastavení trestního stíhání podle § 307 odst. 1 tr. ř. - v roce 2002 se tak stalo celkem ve 22 věcech, v roce 2003 již ani v jednom případě a totéž se týká roku 2004 a 2005), jednak v celkovém zlepšení kvality vydávaných předmětných rozhodnutí ze strany nižších státních zastupitelství (některé důvody vedoucí ke zrušení usnesení o zastavení trestního stíhání nebo o postoupení věci jinému orgánu se již téměř v roce 2005 nevyskytly nebo jen výjimečně – jako typický příklad lze uvést hodnocení důkazů v rozporu se zásadami formální logiky).

Nejčastějším důvodem, pro který došlo ke zrušení rozhodnutí o zastavení trestního stíhání a postoupení věci, byl i v roce 2005 nedostatečně zjištěný skutkový stav věci ve smyslu § 2 odst. 5 tr. ř. Výrazně se snížil počet případů, kdy důvodem pro aplikaci ustanovení § 174a odst. 1 tr. ř. byl nedostatečně zjištěný skutkový stav věci a současně nesprávné

hodnocení důkazů a (skutkových zjištění) v rozporu s § 2 odst. 6 tr. ř., stejně tak i případů, kdy se jednalo jen o nesprávné hodnocení provedených důkazů (skutkových zjištění) ve smyslu § 2 odst. 6 tr. ř.

Bylo nutno ovšem konstatovat stále přetrvávající nesprávnou aplikaci § 172 odst. 1 písm. d) tr. ř. ve spojení s § 11 odst. 1 písm. i) tr. ř. (souhlas poškozeného s trestním stíháním).

Ve vztahu k nově (velkou novelou trestního řádu č. 265/2001 Sb.) upravenému mimořádnému opravnému prostředku **dovolání**, docházelo v období let 2002 - 2005 každoročně k většímu využívání tohoto institutu ze strany obviněných. Celková úroveň dovolání podaných obviněnými naznačila výrazné zvýšení kvalitativní úrovně, a to jak po formální, tak materiální stránce. To se odrazilo i v tom, že v roce 2005 opětovně výrazně vzrostl počet případů, kdy Nejvyšší státní zastupitelství podalo své vyjádření k dovolání obviněného. Zvýšil se i počet případů, kdy Nejvyšší státní zastupitelství navrhlo, aby bylo dovolání obviněných úplně, nebo alespoň zčásti, vyhověno.

Obviněnými bylo v roce 2005, stejně jako v předchozích letech, v naprosto převažující míře podáváno dovolání opřené právě o důvod uvedený v § 265b odst. 1 písm. g) tr. ř., popř. doplněné o další dovolací důvody uvedené v § 265b odst. 1 tr. ř.

Konstatované zvýšení úrovně dovolání podaných obviněnými lze vysledovat i v tomto směru, neboť již v menší míře, oproti předchozím letem, je existence tohoto dovolacího důvodu spatřována v porušení § 2 odst. 5 tr. ř., popřípadě v porušení § 2 odst. 6 tr. ř. soudem nalézacím a resp. i soudem odvolacím, a v následném dovozování, že nesprávně nebo neúplně zjištěný skutkový stav vedl k tomu, že napadené rozhodnutí spočívá na nesprávném právním posouzení skutku nebo na jiném nesprávném hmotně právním posouzení.

S ohledem na některé nálezy Ústavního soudu (např. I. ÚS 55/04, III. ÚS 177/04) se Nejvyšší soud začal zabývat skutkovými námitkami z pohledu, zda skutková zjištění nejsou v extrémním rozporu s provedenými důkazy, neboť v takovém případě by byl založen dovolací důvod uvedený v § 265b odst. 1 písm. g) tr. ř.

K takovému zjištění, které musí být explicitně v dovolání uvedeno, však Nejvyšší soud dochází jen ve zcela ojedinělých případech. Obecně lze tedy říci, že za současného právního stavu nelze napravit téměř žádnou právní vadu, pokud je podložena zpochybněním skutkového zjištění. To, že je uplatňována shora naznačená praxe Nejvyššího soudu, totiž vede k tomu, že se dovolání jako nový mimořádný opravný prostředek oklikou vrací k již odmítnutému principu stížnosti pro porušení zákona, který neposkytuje obviněnému záruku, že se domůže práva na projednání věci před Nejvyšším soudem ČR, neboť podání či nepodání stížnosti pro porušení zákona je odvislé od rozhodnutí ministra spravedlnosti, jenž vystupuje za stát jako státní orgán v postavení procesní strany, která má oproti obviněnému zřetelně výhodnější procesní postavení.

Ve stále větší míře byly v roce 2005 obviněnými využívány i další dovolací důvody uvedené v § 265b odst. 1 tr. ř., a to zejména důvody uvedené v § 265b odst. 1 písm. c) tr. ř. (obviněný neměl v řízení obhájce, ač ho podle zákona měl mít) a v § 265b odst. 1 písm. d) tr. ř. (byla porušena ustanovení o přítomnosti obviněného v hlavním líčení nebo ve veřejném zasedání).

Pokud jde o **dovolání podávaná nejvyšším státním zástupcem**, pro rok 2005 byl opětovně charakteristický sestupný trend ve využívání oprávnění podávat návrhy na podání dovolání ze strany vrchních státních zastupitelství. Úroveň návrhové činnosti krajských státních zastupitelství zůstala na standardně vysoké úrovni; naproti tomu vzrostly počty podnětů učiněných okresními státními zastupitelstvími. Nejvyšší státní zástupkyně akceptovala necelou polovinu učiněných návrhů či podnětů nižších státních zastupitelství. Ohledně skladby podávaných dovolání je možno uvést, že převážnou část z jejich celkového

počtu podala nejvyšší státní zástupkyně výhradně z důvodů uvedených v ustanovení § 265b odst. 1 písm. g) tr. ř.

Nejvyšší soud rozhodl dosud o přibližně čtyřech pětinach dovolání podaných nejvyšší státní zástupkyní – z toho ve více než 60 % se s argumentací dovolatelky ztotožnil.

Ke **stížnostem pro porušení zákona** je možno uvést, že v roce 2005 se již neprojevil pokles nápadu podnětů ke stížnostem pro porušení zákona, jaký byl zaznamenán v roce 2003 na území celé České republiky, největší nárůst počtu podnětů se projevil u Nejvyššího státního zastupitelství. Kvantitativní pokles této agendy se tedy zjevně zastavil, což prokazuje jistou smysluplnost tohoto „úředního“ mimořádného opravného prostředku.

Jestliže pro rok 2002 byl charakteristický poměrně značný pokles počtu věcí přezkoumávaných z **iniciativy** státního zastupitelství, tento trend byl pak zčásti zastaven v roce 2003 a v roce 2004 se opětovně projevil výrazný pokles těchto věcí, v roce 2005 bylo sice dosaženo jistého vzestupu, ale jde v podstatě o úroveň roku 2002. Podíl obviněných poněkud vzrostl, opětovně se snížil podíl poškozených, zatímco nepříliš výrazně poklesl (stále se ale drží na vysoké úrovni) podíl jiných subjektů.

Rozhodujícím důvodem trvajících kvantitativního poklesu oproti roku 2001 (bez ohledu na zmíněný nárůst oproti roku 2004) je již opakovaně zmíněné zrušení úpravy obsažené v § 272 tr. ř. Ústavním soudem (srov. nálezn. č. 424/2001 Sb.). Současně (byť jen v omezeném rozsahu) zde působí i institut dovolání. Pokud jde o nezákonná pravomocná meritorní rozhodnutí z přípravného řízení (o zastavení trestního stíhání a o postoupení věci jinému orgánu, nikoli o podmíněném zastavení trestního stíhání nebo o zastavení trestního stíhání za současného schválení narovnání), přesunula se přezkumná agenda do agendy mimořádného kasačního oprávnění nejvyšší státní zástupkyně podle § 174a tr. ř.; navíc od novely trestního řádu zákonem č. 265/2001 Sb. je zde stížnostní oprávnění poškozeného, jež umožňuje přezkum meritorních rozhodnutí z přípravného řízení (§ 171 a § 172 tr. ř.) v rámci „řádného“ opravného řízení – nadto i v prvním stupni rozhodují výlučně státní zástupci a nikoli policejní orgány (resp. dříve vyšetřovatelé).

Podíl **opakovaných** podnětů na celkovém nápadu podnětů je stále velmi nízký (ani ne desetina úhrnného počtu; částečnou výjimku tvoří pouze Nejvyšší státní zastupitelství).

Jestliže v roce 2004 se významně **zrychlilo** přezkoumávání důvodnosti podnětů u všech státních zastupitelství, v roce 2005 nastalo opětovně určité zhoršení. To však lze přičítat mj. i prodloužení doby, za jakou se podaří opatřit potřebný spisový materiál. Vyskytují se případy, kdy spisy se podaří získat po velmi dlouhé době, přičemž příčiny mnohdy netkví jen v tom, že by soudy nespolupracovaly, ale také v tom, že ve věci probíhá trestní řízení proti dalším osobám, spis je připojen jako příloha v jiné věci, byla podána žádost o milost, atd.

Počet návrhů na podání stížnosti pro porušení zákona předložených ministru spravedlnosti se v roce 2005 poněkud snížil. Ministr spravedlnosti většinu těchto návrhů akceptoval a stížnost pro porušení zákona podal. Stejně tak jsou většinou akceptovány i návrhy na odložení podnětů (k situaci, kdy návrh na odložení věci nebyl akceptován a stížnost pro porušení zákona byla přesto podána, došlo v roce 2005 ve větším počtu případů než v roce 2004). Počet stížností pro porušení zákona projednaných u Nejvyššího soudu ČR v roce 2005 nezaznamenal tentokrát nárůst, jak tomu bylo v předchozích letech, ale zcela bezvýznamný pokles.

Nápad podnětů na úseku **popírání otcovství** nejvyšším státním zástupcem žalobami podle § 62 a § 62a zákona o rodině byl v roce 2005 i přes mírný pokles oproti roku 2004 nadále vysoký. Z celkového počtu podnětů byl v roce 2005 vyřízen větší počet podnětů než v roce 2004. Podle § 62 zákona o rodině bylo v roce 2005 podáno takřka o 40 % více než v roce předchozím. Ovšem bylo také odloženo více podnětů k podání návrhu dle § 62 zákona o rodině. I tak ale z celkového počtu podnětů představují podané žaloby čtvrtinu.

Ve vztahu k **žalobám nejvyššího státního zástupce k ochraně veřejného zájmu** v souladu s ustanovením § 66 odst. 2 soudního řádu správního došlo sice k nepatrnému poklesu počtu vyřizovaných podnětů i podaných žalob (absolutní počty stále nejsou nijak vysoké). Takový počet správních žalob vyjadřuje naplňování záměru zákonodárce, aby byly uplatňovány skutečně jen v případech, jestliže nejvyšší státní zástupce k jejímu podání shledá závažný veřejný zájem.

Jen ojediněle se vyskytují **návrhy podle ustanovení § 42 zákona o státním zastupitelství**. Naproti tomu v oblasti **netrestní působnosti** státního zastupitelství došlo k dalšímu nárůstu počtu **návrhů i vstupů** do řízení, a to i u státních zastupitelství v obvodu **VSZ v Olomouci**; zejména tomu tak bylo u vstupové činnosti okresních státních zastupitelství (v případě vstupů realizovaných v působnosti krajských státních zastupitelství se v roce 2005 oproti předcházejícímu období projevil pokles). Naproti tomu značný vzestup počtu podaných návrhů na zahájení občanského soudního řízení se týkal jak návrhů podávaných podle ustanovení § 68 odst. 6 a § 257 odst. 1 obchodního zákoníku, tak i – a to především návrhů podle § 90 odst. 1 zákona č. 218/2003 Sb., o soudnictví ve věcech mládeže - na uložení opatření dítěti mladšímu 15 let, které se dopustilo činu jinak trestného.

Pokud jde o vstupovou činnost, u okresních státních zastupitelství dominují vstupy do věcí sociálně – právní ochrany dětí, zatímco u krajských státních zastupitelství nejpočetnější a současně nejzávažnější jsou nepochybně vstupy do řízení konkursního včetně incidenčních sporů. Problematice metodického působení ve věcech vstupů do konkursů je stále větší pozornost věnována jak Nejvyšším státním zastupitelstvím, tak nejbližší vyššími státními zastupitelstvími v rámci výkonu dohledu.

Návrhy ve smyslu § 90 odst. 1 zákona č. 218/2003 Sb. jsou nižšími státními zastupitelstvími jinak zpracovávány svědomitě, mají náležitosti dle § 42 odst. 4 občanského soudního řádu, je v nich popsán čin jinak trestný, jsou navrhovány důkazy k prokázání, že tento čin byl spáchán a důkazy k objasnění výchovného prostředí dítěte a stupně narušení výchovy dítěte mladšího 15 let, zejména je navrhováno provedení pedagogicko–psychologického vyšetření dítěte.

Nižší státní zastupitelství vyhodnotila poznatky získané v souvislosti s agendou těchto návrhů. Stále se ještě poukazuje na neúčelnost úpravy, která striktně státní zastupitelství k podání takového návrhu zavazuje, bez zřetele na okolnosti konkrétního případu. Bylo upuštěno od nezřídka se vyskytující praxe spočívající v podávání společných návrhů týkajících se různých dětí mladších 15 let rozdílných rodičů; v těchto případech je nutno podat návrh samostatný.

Byla rovněž zaznamenána rozdílná praxe při podávání návrhu na opatření u věkově srovnatelných dětí ve věku blízkém 15 let pro vzájemné dobrovolné sexuální aktivity. Lze většinou oprávněně dovodit, že u těchto oboustranně dobrovolných sexuálních aktivit věkově srovnatelných nezletilců nejde o čin jinak trestný (§ 242 tr. zák.), kde pachatel je zároveň i poškozeným, přičemž zřejmě není naplněn formální znak „zneužití“, předpokládající fyzickou či duševní převahu pachatele, nehledě již k otázce znaku materiálního.

Návrhy podané příslušným okresním státním zastupitelstvím dle místa školského zařízení, kde má dítě pobyt stanovený rozhodnutím soudu (ve smyslu § 88 písm. c) o. s. ř.), soudy nezřídka postupují okresním soudům do místa někdejšího trvalého bydliště nezletilých u rodičů.

Zákonem není nadále řešena situace, kdy dítě již má soudem stanovenou výchovnou opatření, např. ochrannou výchovu, a dopouští se opakovaně dalších skutků protiprávního charakteru. V této souvislosti se u řady nižších státních zastupitelství objevilo více případů, ve kterých během roku byl na jedno dítě podán návrh třikrát, ale i např. i šestkrát. Obdobný stav signalizují i další okresní státní zastupitelství, opakovaně je rovněž poukazováno na mnohdy

neúměrnou délkou soudního řízení, což je údaj alarmující, neboť touto zdlouhavostí může být výrazně snižována možnost výchovného účinku na nezletilého.

Pokud jde o vlastní řízení o návrzích podle § 90 odst. 1 zákona č. 218/2003 Sb. před soudem, pak v dosavadní praxi se zatím jako největší problém ukázalo často velmi rozdílné dokazování před soudy I. i II. stupně. Ohledně provádění pedagogicko-psychologického vyšetření dítěte mladšího 15 let, které zákon o soudnictví ve věcech mládeže v § 93 odst. 1 předpokládá jako obecné pravidlo, někde nadále přetrvává praxe, že odborné vyjádření, natož pak znalecký posudek, se po předchozím pedagogicko-psychologickém vyšetření obvykle neopatřuje, a to ani přes iniciativu státního zastupitelství. Jsou však i soudy, které tento důkaz provádějí vcelku pravidelně.

Vstupová aktivita okresních a krajských státních zastupitelství se v roce 2005 vyznačovala protikladnými charakteristikami - k nárůstu vstupů došlo u okresních státních zastupitelství a u krajských státních zastupitelství naopak k jejich poklesu. Snižování počtu vstupů u krajských státních zastupitelství nemělo žádný dopad na plnění povinností na úseku řízení ve věcech konkursu a vyrovnání, popř. řízení těmito spory vyvolaných. Zvýšily se také metodické aktivity vrchních státních zastupitelství i Nejvyššího státního zastupitelství.

VSZ v Olomouci ve své podkladové zprávě podalo velmi výstižnou charakteristiku aktuální tendence vývoje působnosti státního zastupitelství v netrestní oblasti. Především konstatuje, že i nadále, tedy již v dlouhé časové řadě, dochází ke zřejmému pozitivnímu vývoji netrestního úseku státního zastupitelství. Přes problémy s obsazením míst netrestních specialistů a omezené kapacitní možnosti, kdy stále ještě nelze rozvíjet netrestní úsek tak, jak by za optimálních podmínek bylo možné, jsou dosahovány velmi příznivé výsledky. Je proto třeba ocenit snahu a ochotu státních zástupců rozvíjet tuto oblast i při personálních podmínkách, které nebyly dlouhodobě v minulosti ze strany Ministerstva spravedlnosti řešeny (srov. k této otázce níže – personální oblast). Pak se jeví nesporným, že realizace všech kompetencí orgánů státního zastupitelství na netrestním úseku i nadále zjevně přesahuje kapacitní možnosti jednotlivých státních zastupitelství. To vede k tomu, že jsou přednostně a někdy i s obtížemi realizovány ty kompetence, které jsou obligatorní, zatímco fakultativní jsou využívány jen spíše okrajově. Řešení tohoto stavu do budoucna je však možné, pokud ovšem patřičný počet nově přijatých státních zástupců na základě zvýšení početních stavů státních zástupců bude zařazen na výkon netrestní působnosti státního zastupitelství.

Institut **dozoru** státních zástupců **nad místy, kde je vykonávána vazba**, se osvědčil a v praxi přináší nezpochybnitelné výsledky. Rovněž tak institut **dozoru** státních zástupců **nad místy, kde je vykonáván trest odnětí svobody**, se v praxi osvědčil. Získané poznatky jinak svědčí o stále se zvyšující intenzitě prověřkové činnosti převážně části pověřených státních zástupců, a to nejen z pohledu kvantitativních ukazatelů, ale i z pohledu kvality projevů v rámci jejich důsledného zaměřování do celé širé spektra možného předmětu dozoru. Projevuje se to i v postupně narůstajících počtech příkazů a nařízení vydaných dozorovými státními zástupci ať už podle § 29 odst. 1, 2 písm. e), f) zákona č. 293/1993 Sb., o výkonu vazby, ve znění pozdějších předpisů, a podle § 78 odst. 1, 2 písm. e), f) zákona č. 169/1999 Sb., o výkonu trestu odnětí svobody a o změně některých souvisejících zákonů, ve znění pozdějších předpisů.

Stále čtenější jsou případy, kdy na obviněném byla vykonávána vazba, aniž příslušný orgán činný v trestním řízení (převážně soud) v zákonné lhůtě rozhodl o jejím dalším trvání (prodloužení). Na základě upozornění příslušného pověřeného státního zástupce však byla náprava zjednána většinou rozhodnutím o propuštění z vazby na svobodu příslušným orgánem činným v trestním řízení. Pro posouzení stavu věci je však pověřený státní zástupce nucen samostatně zjišťovat nezbytné skutečnosti u příslušných orgánů. I nadále také přetrvávají poznatky o nekáznosti orgánů činných v trestním řízení při plnění vyrozumívací povinnosti podle § 70a tr. ř. (převážně soudy), kdy opožděné splnění zejména povinnosti podle § 70a

odst. 1 písm. b) tr. ř. má mnohdy fakticky negativní dopad kupř. na práva obviněného spojená s korespondencí či návštěvami.

Výkon **dozoru nad místy, kde je vykonávána ochranná a ústavní výchova**, byl v roce 2005 charakterizován především tím, že rozsah této agendy vykonávané státními zástupci je poměrně značný. V roce 2005 nastal také – byť nepříliš výrazný – nárůst počtu podaných návrhů podle § 39 odst. 2 písm. e) zákona č. 109/2002 Sb., o výkonu ústavní výchovy nebo ochranné výchovy ve školských zařízeních a o preventivně výchovné péči ve školských zařízeních a o změně dalších zákonů, ve znění pozdějších předpisů. Totéž se týká i příkazů k přijetí opatření vedoucích k odstranění stavu odporujícího právním předpisům ve smyslu § 39 odst. 2 písm. g) zákona č. 109/2002 Sb.

V oblasti **mezinárodní justiční spolupráce v trestních věcech** nastal v roce 2005 nárůst počtu odevzdaných trestních věcí do ciziny a počtů žádostí cizozemských justičních orgánů o poskytnutí právní pomoci státním zastupitelstvím v ČR. Vzrostl i počet věcí náročných na jejich vyřizování, neboť se především zvýšil rozsah některých žádostí, a to zejména u závažné hospodářské trestné činnosti, kde jsou požadovány rozsáhlé bankovní informace a dokumentace obchodních transakcí v České republice. Stále častěji je třeba zajišťovat osobní účast policistů nebo státních zástupců cizích zemí při procesních úkonech v České republice. Namítá se také, že v některých případech přetrvávají nedostatky v dožádání orgánů prokuratury Slovenské republiky o právní pomoc, které velmi často jen pouze odkazují na přiložené návrhy policie (což ovšem plyne z přežívání dlouhodobě uplatňovaného specifického režimu právní pomoci mezi Českou a Slovenskou republikou po rozdělení společného státu).

Došlo zároveň k vzestupu (být nepříliš podstatnému) počtu žádostí státních zastupitelství o právní pomoc v cizině. Náročnost vyřizování žádostí státních zástupců o mezinárodní justiční spolupráci v trestním řízení stoupá. Stále více je třeba žádat vyřízení žádostí státních zástupců v zemích, se kterými není uzavřena mezinárodní smlouva, a nároky na podkladové materiály a komunikaci jsou podstatně vyšší. Narůstá rovněž počet případů, kdy se státní zástupci účastní procesních úkonů prováděných v cizině.

Nový institut **evropského zatýkacího rozkazu** se zatím vyskytuje jen ojediněle – jde o důsledek časového omezení zakotveného původně již novelou č. 539/2004 Sb., neboť příslušná úprava se vztahuje jen na trestné činy spáchané po tomto datu (ke změně došlo až novelou trestního řádu provedenou zákonem č. 253/2006 Sb.). Je třeba také uvést, že se jedná o zcela novou právní úpravu, jejíž používání v praxi ještě není zcela vžito (v praxi mezinárodního odboru Nejvyššího státního zastupitelství byly např. zaznamenány případy, kdy státní zástupce raději podal žádost o předání trestní věci do ciziny, než aby navrhl vydání evropského zatýkacího rozkazu).

Počet osob vzatých do **předběžné (vydávací) vazby** zůstal v roce 2005 v podstatě na úrovni předchozích let. Pokud jde o státní příslušnost dotčených osob, nadále představují nejvyšší počet občané Slovenské republiky, následují státní občané Spolkové republiky Německo a Litvy.

Nižší státní zastupitelství velmi kladně hodnotí činnost národního člena Eurojust za Českou republiku.

Pokud jde o **pokyny obecné povahy a výkladová stanoviska**, je kladně hodnocena praktická aplikace ustanovení § 12 odst. 1 a 2 zákona o státním zastupitelství, neboť pokyny obecné povahy a stanoviska jsou shledávána účinnými a efektivními nástroji řízení činnosti státního zastupitelství a sjednocování aplikační praxe. Vůči pokynům obecné povahy byly vysloveny některé výhrady týkající se skutečnosti, že ukládají povinnosti nad rámec zákonné úpravy, jakož i faktu, že se v nich směšuje část závazná a část metodická. K těmto námitkám je třeba poukázat na to – jak bude ještě níže uvedeno podrobněji – že v současné době probíhá jedna z prvních fází přípravy revize pokynů obecné povahy. V každém případě ale pokud by

měly pokyny obecné povahy zásadně zakotvovat jen povinnosti, které vyplývají bezprostředně z trestního řádu (případně jiných zákonů, např. zákona o státním zastupitelství), potom by taková interní úprava byla nejen zcela nadbytečná; zároveň by zcela ztratila charakter závazné interní úpravy. Ve svých důsledcích by se dokonce – bylo-li by např. zjištěno, že je potřebné sjednotit či usměrnit určité postupy státních zástupců – takové pojetí úpravy dostalo do rozporu i se samotným posláním pokynů obecné povahy i se zněním § 12 odst. 1 zákona o státním zastupitelství. Nemůže obstát ani výhrada, že by pokyn obecné povahy měl upravovat jen povinnosti přímo vyplývající z trestního řádu (jiných zákonů), zatímco vše ostatní by mělo být přeneseno do metodického návodu. Ustanovení § 12 odst. 1 zákona o státním zastupitelství výslovně ukládá nejvyššímu státnímu zástupci povinnost sjednocovat a usměrňovat postup státních zastupitelství a neposkytuje mu žádný prostor pro uvážení, zda tak učiní pokynem obecné povahy, nebo nějakým blíže nespecifikovaným způsobem, jinou možnost vymezuje pouze v § 12 odst. 2 nebo odst. 4 zákona o státním zastupitelství. To pochopitelně nevylučuje možnost vydávání metodických návodů, byť je platná právní úprava výslovně nereglementuje – metodické návody však představují zcela odlišný institut oproti pokynům obecné povahy, a to především pro absenci jakéhokoli normativního charakteru.

Ve vztahu k avizovanému přílišnému objemu interní úpravy je dlužno uvést, že sice půjde o jeden ze stěžejních problémů, který bude nepochybně řešen v rámci revize platných pokynů obecné povahy (a to na podkladě konkrétních, nikoli jen obecně formulovaných připomínek nižších státních zastupitelství), na straně druhé však nelze přehlédnout, že tu jde i o jisté neporozumění charakteru a dopadu úpravy v § 12 odst. 1 zákona o státním zastupitelství. To se týká i požadované metodičnosti interní úpravy, neboť měla-li by být více doporučující, bylo by jí zřejmě právem vytýkáno, že neúčinně sjednocuje rozdílné postupy státních zástupců.

Pokud se jedná o institut **kontroly skončené věci** podle § 12 odst. 3 zákona o státním zastupitelství, z poznatků z okruhu věcí, v nichž byla dosud taková kontrola nařizována, plyne, že se tak děje v závažných případech, přičemž v důsledku postupu (nečinnosti) nižšího státního zastupitelství mohl být veřejný zájem jako zcela základní kritérium pro možnou aplikaci citovaného ustanovení zákona o státním zastupitelství dotčen závažným způsobem, nebo k nápravě hrozícího nebo již nastalého zásahu do veřejného zájmu nepostačují standardní prostředky nápravy (především vnější nebo vnitřní dohled).

Nejvyšší státní zastupitelství v roce 2005 opětovně v poměrně široké míře využívalo oprávnění nejvyššího státního zástupce upraveného v ustanovení § 12 odst. 4 zákona o státním zastupitelství (požádat předsedu Nejvyššího soudu o to, aby postupem podle zákona č. 6/2002 Sb., o soudech a soudcích, bylo vypracováno **stanovisko ke sjednocení výkladu a aplikace zákonů a ostatních právních předpisů**). Vzrostla i efektivita tohoto nástroje sjednocování aplikační praxe s ohledem na to, že Nejvyšší soud v řadě případů na základě těchto podnětů zpracoval návrh stanoviska k řešení dané problematiky.

Využívání § 14 až § 16a zákona o státním zastupitelství nečiní v soustavě státního zastupitelství žádné závažnější problémy.

K problematice **stížností** podle § 16b zákona o státním zastupitelství nižší státní zastupitelství oceňují skutečnost, že problematika stížností na státní zástupce a ostatní zaměstnance státního zastupitelství je řešena přímo v citovaném ustanovení zákona o státním zastupitelství. Zmiňují rovněž jednotlivé počty stížností, které byly zaevidovány v příslušných rejstřících, i hlavní poznatky z aplikační praxe s tím spojené.

Praktická aplikace nově koncipovaného institutu **dohledu** (včetně dohledu nad činností, která sama je dohledem) nepřináší v praxi zásadnější problémy. Úprava obsažená v § 1 a § 2 vyhlášky č. 23/1994 Sb. týkající se podnětů k výkonu dohledu (i k výkonu opakovaného dohledu) se v aplikační praxi osvědčila.

To ostatně dokumentuje praxe v tomto směru uplatňovaná u **VSZ v Olomouci**, pokud to vykonávalo svá dohledová oprávnění jednak formou **přímého dohledu** nad činností krajských státních zastupitelství v obvodu své působnosti, jednak formou **dohledu** nad činností krajských státních zastupitelství, která spočívá ve **výkonu dohledu** nad okresními státními zastupitelstvími (dohled nad dohledem). V oblasti přímého dohledu používalo **VSZ v Olomouci** již tradičně nástroje, metody a prostředky dané mu zákonem o státním zastupitelství. V oblasti dohledu nad dohledem vycházelo z platné úpravy i z toho, že vzhledem k pojetí, na jakém je založena, nemůže nikdy jít o zcela plnohodnotný dohled, jímž by bylo možno beze zbytku (a zcela shodně jako v případě přímého dohledu) zasahovat do merita věci. Trend, ke kterému **VSZ v Olomouci** směřuje, se zaměřuje na tzv. věcný dohled ve věcech, v nichž bylo v prvním stupni činné krajské státní zastupitelství. V těchto případech je možné v plném rozsahu využít všech dohledových oprávnění, která zákon a prováděcí předpisy umožňují a současně je možno i metodicky ovlivnit činnost krajských státních zastupitelství při výkonu dozoru.

Nižší státní zastupitelství pak sdělují poznatky jak z výkonu vnějšího dohledu, tak i z uplatňování vnitřního dohledu vykonávaného vedoucími státními zástupci vůči podřízeným státním zástupcům.

Z hlediska výkonu **správy** státního zastupitelství je poukazováno zejména na to, že situace na tomto úseku se v roce 2005 oproti nepříliš uspokojivému stavu v předcházejícím období zlepšila, efektivnější se stala i komunikace státního zastupitelství s Ministerstvem spravedlnosti. Podařilo se zabezpečovat i většinu investičních akcí. Na druhé straně přetrvávají problémy s nedostatečnými finančními prostředky ve mzdové oblasti, což u administrativního aparátu ovlivňuje i jeho destabilizaci. Stále není uspokojivě dořešena otázka dislokace některých pracovišť státního zastupitelství (např. odbor závažné hospodářské a finanční kriminality VSZ v Praze nebo OSZ v Lounech). Kriticky je rovněž hodnocena činnost Ministerstva spravedlnosti v tom směru, že během roku nerovnoměrně rozepisuje čerpání rozpočtových prostředků, takže je ke konci roku mnohdy nelze vyčerpat.

V oblasti **personální** – jak již bylo výše uvedeno – byla naznačena perspektiva pozitivního vývoje z hlediska obsazení státních zastupitelství státními zástupci a bylo zrušeno tzv. moratorium na přijímání právních čekatelů a státních zástupců s výjimkou tzv. přirozeného úbytku, uplatněný v roce 2003, který podle hodnocení zpráv o činnosti za předcházející roky vyústil v neutěšený stav, který nebyl Ministerstvem spravedlnosti dlouhodobě řešen; tato situace se pak již negativně promítala do plnění úkolů státního zastupitelství. Přesto nedostatky v této oblasti stále přetrvávají a týkají se zejména právních čekatelů, jejich výběru a vytvoření možností, aby v době co nejkratší se stali státními zástupci. Nadále také přetrvává nejasnost (což je však záležitost již samotné soustavy státního zastupitelství) ve vztahu k tomu, zda mají státní zastupitelství využívat (a v jakém rozsahu) asistentů, resp. vyšších úředníků státního zastupitelství.

Ve vztahu ke **specializacím** státních zástupců nebyly zmíněny zásadnější problémy, namítá se pouze to, že při nedostatečném obsazení některých státních zastupitelství je lze zajistit jen velmi obtížně. Rozporně je hodnoceno přenesení sídla Justiční akademie ze Stráže pod Ralskem do Kroměříže (ovšem do značné míry v závislosti na vzdálenosti sídla příslušných krajských státních zastupitelství od nového sídla), naopak velmi pozitivně se posuzuje zřízení pracoviště Justiční akademie v Praze. Pouze některá krajská státní zastupitelství se zabývala problematikou náležité úrovně **vzdělávání** nejen státních zástupců, ale rovněž odborného administrativního aparátu státních zastupitelství.

Pokud by mělo být to, co bylo shora zmíněno, alespoň rámcově shrnuto, tak činnost státního zastupitelství v roce 2005 je možno označit za stabilizovanou. Snižování nápadu trestné činnosti spolu se zlepšováním personální situace vytváří prostor pro orientování se i na kvalitativní ukazatele v činnosti státního zastupitelství. Jejich nedílnou součástí jsou metody a

postupy přispívající ke zvýšení aktivity a efektivnosti v činnosti státního zastupitelství. K nejúčinnějším z nich patří ty postupy, které umožní státním zástupcům v podstatně větší míře ovlivňovat průběh nejen přípravného řízení, ale ve svém důsledku i v řízení před soudem. Vedle vcelku pravidelné a bezproblémové prověřkové činnosti trestních spisů státním zástupcem to budou především účasti státního zástupce u prvotních úkonů policie či rozhodujících vyšetřovacích úkonů. Logickým důsledkem tohoto ofenzivního přístupu pak musí být i aktivní intervence státního zástupce v řízení před soudem, přičemž pravidlem se musí stát zastupování obžaloby jejím zpracovatelem.

Úroveň a účinnost dozoru pak bude třeba podrobit komplexnímu dohledu vyšších státních zastupitelství, aby mohlo být průběžně posuzováno, v jakém rozsahu jsou v průběhu dozoru využívána oprávnění státního zástupce. Stranou jeho zájmu by nemělo zůstat ani využívání poznatků z trestního řízení pro netrestní agendu státního zastupitelství, jakož i aktivnější využívání možnosti zajišťovat majetek obviněného.

Ještě před zobecňujícími závěry vztahujícími se k hlavním problémům státního zastupitelství v roce 2005 a zásadním prioritám, jež by mělo plnit v období následujícím, je nutno poukázat na skutečnost, že do plnění úkolů státními zastupitelstvími ještě v roce 2005 zasáhla **Koncepce hlavního zaměření činnosti Nejvyššího státního zastupitelství v soustavě státního zastupitelství a soustavy státních zastupitelství jako celku**, materiál, jenž byl vzat na vědomí usnesením vlády č. 1456 ze dne 9. 11. 2005. Koncepce usilovala o stanovení priorit dalšího rozvoje státního zastupitelství jako soustavy úřadů státu, určených k zastupování státu při ochraně veřejného zájmu ve věcech svěřených zákonem do působnosti státního zastupitelství. Vymezila priority ve vztahu k formám kriminality, na které se měla zaměřovat pozornost (a to i s přihlédnutím k zásadě legality podle § 2 odst. tr. ř.), jestliže těžiště zájmu státního zastupitelství se mělo soustředit na trestné činy spojené s korupcí, terorismus a organizovaný zločin, ekonomickou a finanční kriminalitu, trestné činy proti životu a zdraví, popř. trestných činů proti svobodě a lidské důstojnosti, trestné činy v silniční dopravě a tzv. „staré“ zločiny. V jednotlivých oblastech kriminality byly zároveň stanoveny zásadní úkoly, jež měly být v budoucím období plněny (a nelze přehlédnout, že realizace alespoň některých z nich započala ještě v roce 2005, srov. především postih korupce). Obdobně bylo postupováno ve vztahu k netrestní oblasti působnosti státního zastupitelství, kde šlo zejména o posílení aktivity státních zastupitelství ve vstupové činnosti do řízení ve věcech konkursu a vyrovnání a řízení těmito spory vyvolaných.

Koncepce i opatření z ní vyplývající (v poměrně krátkém čase byla provedena analýza činnosti státních zastupitelství i Nejvyššího státního zastupitelství jako vrcholného článku celé soustavy na zásadních úsecích) byla formulována tak, aby se nevázala jen na určitou historickou situaci, určité rozložení politických sil, ale naopak v maximální míře, v jaké to vzhledem k okolnostem vůbec přicházelo v úvahu, jako koncepce nadčasová. Je proto nezbytné ji zmínit i v této zprávě o činnosti vzhledem k tomu, že se jedná o poměrně zásadní odchylku oproti všem předchozím zprávám o činnosti zpracovávaným po vzniku státního zastupitelství po nabytí účinnosti zákona č. 283/1993 Sb., o státním zastupitelství.

Na základě toho, co je shora uvedeno, je možné formulovat v roce 2005 nejzávažnější problémy pro státní zastupitelství:

- **Postih korupce (s přihlédnutím k faktu, že se stále nedaří uspokojivě objasňovat její nejzávažnější případy a úroveň vnímání korupce je v ČR velmi nízká),**
- **Organizovaná kriminalita a terorismus,**
- **Hospodářská a finanční kriminalita včetně nejzávažnějších forem z hlediska stále obtížnějšího objasňování, dokumentování a vyšetřování,**

- **Nadále – přes některá pozitivní opatření v tomto směru - nepříznivá personální situace (a to jak u státních zástupců, tak i administrativy, u administrativy i potřeba vytvoření kvalifikovaného aparátu – servisu pro státní zástupce a zajištění náležité úrovně vzdělávání tohoto aparátu),**
- **Zajišťování zvýšených úkolů a povinností na základě novely trestního řádu č. 265/2001 Sb., navazujících novel trestního řádu (např. č. 283/2004 Sb., č. 539/2004 Sb. a č. 253/2006 Sb.), a úkolů dle zákona č. 218/2003 Sb., o soudnictví ve věcech mládeže dnem 1. 1. 2004,**
- **Mezinárodní právní pomoc v trestních věcech (realizace novely trestního řádu č. 539/2004 Sb., stejně jako novely č. 253/2006 Sb. v budoucnu).**

Jen pro informaci je možno odkázat na pořadí nejzávažnějších problémů (a z toho plynoucích priorit pro státní zastupitelství) ve zprávě o činnosti státního zastupitelství za rok 2004:

1. Nepříznivá personální situace (a to jak u státních zástupců, tak i administrativy), 2. Zajišťování zvýšených úkolů a povinností na základě novely trestního řádu č. 265/2001 Sb. a úkolů dle nového zákona č. 218/2003 Sb., o soudnictví ve věcech mládeže dnem 1. 1. 2004, 3. Netrestní oblast působnosti, včetně působnosti vykonávané dle zákona č. 218/2003 Sb. realizovaná v podstatě s nezměněnými personálními stavy státních zástupců i administrativního aparátu, 4. Hospodářská a finanční kriminalita včetně nejzávažnějších forem z hlediska stále obtížnějšího objasňování, dokumentování a vyšetřování, 5. Postih korupce (s přihlédnutím k faktu, že se stále nedaří uspokojivě objasňovat její nejzávažnější případy) a 6. Drogová kriminalita.

Je tedy zřejmé, že – na podkladě analýzy provedené jak v souvislosti s přípravou shora citované koncepce, tak především i v této zprávě o činnosti – priority státního zastupitelství doznaly poměrně zásadních změn. Přesunutí **personální situace** až na třetí místo v žádném případě neznamená, že by tato oblast byla chápána nově jako bezproblémová, naopak je zřejmé, že je nutno ji nadále věnovat maximální pozornost, zejména se zaměřit na další vymezené priority – zformování **odborného administrativního aparátu státních zastupitelství** na výrazně odlišných principech, než je tomu doposud, a zásadní **zkvalitnění vzdělávání** již u stávajícího administrativního aparátu (dosud se převažující aktivity na tomto úseku soustředily na státní zástupce). Současně je nutné zohlednit výše zmiňovanou Koncepci i z hlediska forem trestné činnosti, jejichž stíhání je pokládáno v následujícím období za velmi důležité. Zaměření na **korupci** i na **závažnou ekonomickou a finanční kriminalitu** není samoúčelné, není výrazem nově se objevující „společenské objednávky“, ale je promítnutím faktu, že – jak to uvádí i tato zpráva o činnosti – stav postihu těchto forem kriminality stále nelze posuzovat pozitivně, a to mj. i s ohledem na vysokou latenci.

Vyřazení **drogové kriminality** z priorit (a začlenění organizované kriminality a terorismu, stejně jako oblasti mezinárodní právní pomoci v trestních věcech) na druhé straně neznamená, že by po období tzv. „drogového boomu“, který Česká republika prožívala od roku 1990 (a především v druhé polovině 90. let až do počátku tohoto tisíciletí) zvítězilo stanovisko, že všechny problémy této formy trestné činnosti – stále velmi závažné - jsou již vyřešeny a že by pozornost tomuto druhu kriminality věnovaná měla být oslabena. Jistě není možno přehlédnout, že mezi jedny z nejčelnějších priorit byl zařazen **organizovaný zločin**, jehož postih na území ČR rozhodně nelze pokládat za dostatečně efektivní (na to ostatně poukazovala i zmiňovaná Koncepce i přílohy k ní); za velmi závažnou formu organizované kriminality nutno považovat i obchodování s drogami. Pokud jde o **terorismus**, jeho výskyt na území České republiky je zcela minimální, vzhledem k propojenosti ČR se světem nemůže zůstat stranou pozornosti to, že v bezprostřední blízkosti České republiky již došlo k velmi závažným teroristickým útokům, to se nemohlo neodrazit jak v Koncepci, tak i v této zprávě o činnosti.

Oblast **mezinárodní právní pomoci v trestních věcech** je považována za významnou, zejména pak s přihlédnutím ke skutečnosti, že se v poslední době rozvíjejí nové mechanismy mezinárodní justiční spolupráce v trestních věcech, které směřují k posílení efektivního postihu již vyjmenovaných forem trestné činnosti, zvláště organizované kriminality, terorismu, ekonomické a finanční kriminality, trestných činů spojených s korupcí, atd. Přistoupení ČR k Evropské unii, její předpokládané předsednictví v prvním pololetí roku 2009 představují momenty, na jejichž podkladě nebylo o takto vymezené nové prioritě žádných pochybností.

Pokud by mělo být stručně shrnuto plnění úkolů stanovených ve zprávě o činnosti za rok 2004 (a to i s přihlédnutím k již zmiňované Koncepci), pak v oblasti **legislativní a metodické** zjištěné poznatky zatím neodůvodňují novelizaci **čl. 3 odst. 3 pokynu obecné povahy poř. č. 10/2003** tak, aby při stanovení místní příslušnosti státních zástupců k dozoru v přípravném řízení ve věcech mladistvých byla vzata do úvahy i skutečnost, zda se mladistvý v době rozhodování ve výchovném ústavu skutečně nachází, kdy má být vůči němu ukončen výkon ochranné nebo ústavní výchovy, v návaznosti na to, kde má trvalé bydliště v souladu s ustanoveními zákona č. 301/2000 Sb., a kde působí orgán sociálně právní ochrany mladistvého, který má vždy nejlepší znalosti o osobě mladistvého. Již z poznatků samostatné zvláštní zprávy týkající se účinnosti zákona č. 218/2003 Sb., stejně jako z poznatků z aplikační praxe, vyplynulo, že tu jde především o nepochopení smyslu interní úpravy. Ta ve svých důsledcích směřuje jen k tomu, že pouze pobyt mladistvého ve výchovném ústavu, který se přinejmenším blíží stálému bydlišti, zakládá příslušné kritérium místní příslušnosti.

Původně se předpokládalo – jednalo se o úkol, který byl stanoven ve zprávách o činnosti za rok 2002, 2003 a 2004 – vypracování návrhu pokynu obecné povahy upravujícího postup při využívání **operativně pátracích prostředků** za účelem postihu trestných činů souvisejících s korupcí, drogových trestných činů, trestných činů spočívajících v padělání a pozměňování peněz a bezhotovostních platebních prostředků a dalších trestných činů.

K uvedené problematice se považuje za potřebné zdůraznit, že naznačené úvahy se objevily přibližně v březnu 2003, kdy začalo být zjevným, že dosavadní přístupy ke stíhání korupce jsou zřejmě zcela neúčinné. Státní zastupitelství by svou interní úpravou (která by byla obsahem pokynu obecné povahy), sice nemohlo vycházet z postupů, jež by šly nad rámec zákona (to ostatně ani ze zcela zásadních důvodů není možné), ale taková úprava mohla usměrnit a sjednotit postup státních zástupců při postihu trestných činů spojených s korupcí jednoznačně v pozitivním směru. Záhy se však ukázalo, že si bylo možno jen velmi obtížně představit, že by případný pokyn obecné povahy se týkal jen stíhání korupce a že by převažovala spíše jeho hmotněprávní podoba.

I když byl posléze dokonce zpracován věcný záměr návrhu pokynu obecné povahy, jímž by byly upraveny podrobnosti postupu při využívání operativně pátracích prostředků za účelem postihu trestných činů souvisejících s korupcí, drogových trestných činů, trestných činů spočívajících v padělání a pozměňování peněz a bezhotovostních platebních prostředků a dalších trestných činů, značné obtíže vyvolávala skutečnost, že měl-li by se uvažovaný pokyn obecné povahy týkat postupu státních zástupců při využívání tzv. zvláštních metod a technik a vyšetřování, musel být založen na zhodnocení aplikační praxe soudů (případně i státních zastupitelství a policie) vztahující se k používání těchto specifických prostředků. Vzhledem k tomu, že novela trestního řádu provedená zákonem č. 265/2001 Sb. nabyla účinnosti dnem 1. 1. 2002, byly poznatky z využívání zejména operativně pátracích prostředků zatím poměrně kusé, jednoznačně přitom vedly k závěru, že tato úprava se aplikuje tak, že panuje spíše neochota soudů - až na nevýrazné výjimky – akceptovat využití některých specifických procesních postupů policie (které by bylo možno v souhrnu označit i jako skryté policejní operace; jejich neochota v podstatě pramenila z extenzivní aplikace nálezu Ústavního soudu III. ÚS 597/99). Neexistovala potom reálná možnost, jak do procesního postupu státních

zástupců dostat některá opatření, která by se ve své podstatě blížila něčemu, co se populárně (a nesprávně) označuje jako „policejní provokace“.

Přetrvávala i jistá neschůdnost zaměření případné interní úpravy jen na některé formy trestné činnosti, jestliže zákonné podmínky pro využívání většiny těchto specifických vyšetřovacích metod a technik nejsou navázány na formy trestné činnosti, ale tyto podmínky jsou obecné, takže (vyjma odposlechu a záznamu telekomunikačního provozu a dále zejména institutu policejního agenta a po novele č. 539/2004 Sb. i tzv. skrytého vyšetřování) je bylo možno využívat prakticky u veškeré úmyslné trestné činnosti. Nadále bylo zřejmé, že vázat případnou úpravu na postih korupce, kde se mohou nejčastěji zvažovat otázky týkající se využití zákonných policejních iniciačních metod, by bylo značně riskantní, taková úprava by se týkala pouze malého okruhu trestních věcí a nepochybně by vznikaly i aplikační problémy ve vztahu k jiným trestním věcem, pokud by uvedených metod policie využila.

Nadto návrh interní úpravy, který byl v průběhu roku 2005 zpracován, představoval – s ohledem na povahu řešené tematiky – legislativní materiál velice komplikovaný a jen obtížně aplikovatelný v praxi.

Řešení, které se nakonec jeví jako nejpříjemnější, spočívá v tom, že by postup při využívání zvláštních vyšetřovacích metod a technik státními zástupci byl zcela rámcově upraven v pokynu obecné povahy poř. č. 12/2003, což je dnes interní úprava, která upravuje obecně činnost státních zástupců při trestním stíhání osob, při výkonu dozoru nad zachováváním zákonnosti v přípravném řízení a při účasti v řízení soudním v trestních věcech. V budoucnu by pak měl být vypracován **metodický návod** pro státní zástupce týkající se stíhání korupce.

V oblasti **metodické** ve vztahu k právním problémům, jež bude možno vyřešit na základě platné právní úpravy, se předpokládalo jejich řešení formou:

1. vydávání stanovisek ke sjednocení výkladu zákonů a jiných právních předpisů při výkonu působnosti státního zastupitelství (§ 12 odst. 2 zákona o státním zastupitelství),
2. publikací vybraných rozhodnutí nejvyššího státního zástupce učiněných podle § 174a odst. 1 tr. ř., půjde-li o rozhodnutí, jež je zcela zásadní z hlediska judikatorního nebo trestně politického,
3. v odůvodněných případech – nebude-li přicházet v úvahu podání dovolání nebo (po 31. 12. 2001 již spíše výjimečně – srov. nález Ústavního soudu č. 424/2001 Sb.) předložení návrhu stížnosti pro porušení zákona ministru spravedlnosti,
4. pokud v souvislosti s výkonem působnosti státního zastupitelství získá nejvyšší státní zástupce poznatky o nejednotnosti rozhodování soudů, využití oprávnění § 12 odst. 4 zákona o státním zastupitelství,
5. kontrola skončené věci podle § 12 odst. 3 zákona o státním zastupitelství.

Plnění těchto úkolů bylo dostatečně popsáno v příslušných částech této zprávy o činnosti (ohledně rozhodnutí dle § 174a odst. 1 tr. ř., ta se jednak pravidelně vyhodnocují na pracovních poradách, jednak právní věty vybraných usnesení nejvyšší státní zástupkyně se publikují na webových stránkách Nejvyššího státního zastupitelství).

Pokud jde dále o úkol vztahující se k **výkladovým a aplikačním problémům, jež na základě platného právního stavu nebylo možné uspokojivě vyřešit a kde měla být iniciována případná novelizace právních předpisů** (mělo se jednat např. o přizpůsobení úpravy prodloužení vazby dle § 47 zákona č. 218/2003 Sb., znění trestního řádu po novele č. 265/2001 Sb., iniciování novelizace § 52 až § 54 zákona č. 218/2003 Sb., ve smyslu možnosti zveřejňovat v řízení před soudem totožnost mladistvých pachatelů zvlášť závažných provinění, zvážení úpravy obligatornosti nebo fakultativnosti podávání návrhů státního zastupitelství podle § 90 zákona č. 218/2003 Sb., zakotvení popř. oprávnění státního zastupitelství v odůvodněných případech rozhodovat o upuštění od uložení opatření dítěti, atd.), pak realizace těchto případných legislativních změn byla ztížena okolností, že byť věcný

záměr rekodifikace trestního řádu byl vládou schválen již dne 30. 3. 2005, práce na paragrafovém znění nového trestního řádu nepokračovaly a pozornost se soustředila na návrh nového trestního zákoníku, jakož i návrh novely doprovodných zákonů. K přijetí těchto úprav nakonec nedošlo, což nepříznivě ovlivnilo i možnost splnění opatření (z nichž některá byla shora uvedena příkladmo) vyplývajících ze zprávy o činnosti za rok 2004.

To se plně vztahuje i na další úkoly plynoucí ze zprávy o činnosti za rok 2004, pokud např. předpokládaly vypracování návrhu zákona, který by komplexně řešil službu, odměňování, sociální, penzijní a další zabezpečení všech kategorií výkonných úředníků, podílejících se na výkonu spravedlnosti (soudci, státní zástupci, asistenti, vyšší soudní úředníci, vyšší úředníci státních zastupitelství, Probační a mediační služba), nebo možnost zařazení odborného administrativního aparátu do režimu zákona č. 218/2002 Sb., služebního zákona, případně alespoň zavedení příplatku za místo výkonu služby v nařízení vlády č. 330/2003 Sb., o platových poměrech zaměstnanců ve veřejných službách a správě, ve znění pozdějších předpisů, který by umožnil diferencovat odměňování těchto zaměstnanců dle mzdové a cenové hladiny v místě jejich služby.

Naproti tomu byl zpracován návrh zákona o vyšších úřednících státních zastupitelství, kde však se v současné době ujasňují východiska, na nichž by měla být budoucí právní úprava postavení „pomocníků“ státních zástupců založena (úvahy i o asistentech státních zástupců).

V roce 2005 byla splněna i opatření vyplývající ze zprávy o činnosti v oblasti **organizační** (např. personální, materiální a organizační zabezpečení činnosti specializovaných útvarů při obou vrchních státních zastupitelstvích a Nejvyšším státním zastupitelství, rozšiřování početních stavů státních zástupců a odborného administrativního aparátu, sledování rychlosti řízení u státních zástupců), v oblasti **výkonu trestní působnosti** (zejména řešení aktuálních problémů trestního postihu drogové kriminality, nových forem hospodářské a finanční kriminality a korupce, kriminality u orgánů místní samosprávy a státní správy na nejnižších úrovních, řešení problémů spojených s trestnou činností týkající se obchodování s lidmi a v této souvislosti zejména s dětskou prostitucí), v oblasti **trestního řízení** (úplné zjišťování skutkového stavu, využití nejmodernějších metod znaleckého zkoumání, především metody DNA a dalších, posílení dozoru státního zástupce nad zachováváním zákonnosti v přípravném řízení a jeho zaměření do počáteční fáze trestního stíhání a účinné využívání všech oprávnění podle § 157 a § 174 tr. ř., a to i ve vztahu k využití operativně pátracích prostředků, vyšetřování trestných činů příslušníků Policie České republiky, Bezpečnostní informační služby a Úřadu pro zahraniční styky a informace z hlediska požadované odborné kvality i při využívání součinnosti Policie ČR a Inspekce ministra vnitra, náležitý výkon dozoru ve vazebních věcech, atd.) a v neposlední řadě i oblasti **netrestní působnosti státního zastupitelství** (jmenovitě posílení netrestního úseku státního zastupitelství) a oblasti **správy státního zastupitelství**.

Ze zprávy o činnosti státního zastupitelství za rok 2005 vyplývají zejména následující opatření:

I. V oblasti legislativní a metodické:

1. vypracovat návrhy novel **trestního řádu**, jimiž by bylo možno odstraňovat legislativní nedostatky zjišťované při aplikaci novely trestního řádu č. 265/2001 Sb., popř. dalších právních předpisů (zejména **zákona č. 218/2003 Sb., o soudnictví ve věcech mládeže**),
2. působit při dalších pracích na **novém trestním zákoníku** ve smyslu prosazování materiálních korektivů umožňujících efektivní trestní stíhání s co nejmenší personální či ekonomickou náročností,

3. **rekodifikaci trestního procesu** zaměřit na zjednodušení především přípravného řízení, včetně úpravy vazebního řízení, rozšíření možnosti odklonů ve všech stádiích trestního řízení, zjednodušení a zefektivnění řízení před soudem, dále i na zkvalitnění kontrolních mechanismů nad činností policie ze strany státního zastupitelství,
4. působit na **odbřemenění státních zástupců od všech činností převážně administrativní a technické povahy** a jejich přenesení na odborný administrativní aparát,
5. v rámci postihu konkrétních forem trestné činnosti se nadále v nadcházejícím období zaměřovat zejména na stíhání následujících druhů kriminality: korupce, terorismu a organizovaného zločinu, ekonomické a finanční kriminality, trestných činů proti životu a zdraví, popř. trestných činů proti svobodě a lidské důstojnosti, trestných činů v silniční dopravě a „starých“ zločinů,
6. v oblasti **interní legislativy** provést **revizi platných pokynů obecné povahy**,
7. zpracovávat **stanoviska** ke sjednocení výkladu zákonů a jiných právních předpisů při výkonu působnosti státního zastupitelství (§ 12 odst. 2 zákona o státním zastupitelství),
8. zpracovat **metodické návody** pro postup státních zástupců při stíhání trestných činů spojených s korupcí, trestných činů v silniční dopravě, zvláště závažných trestných činů proti životu a zdraví,
9. pravidelně vyhodnocovat činnost podle § 174a odst. 1 tr. ř.,
10. využívat oprávnění podat **předsedovi Nejvyššího soudu** podnět k tomu, aby navrhl Nejvyššímu soudu **zaujetí stanoviska k výkladu zákona nebo jiného právního předpisu** (§ 12 odst. 4 zákona o státním zastupitelství),
11. uplatňovat postup nejvyššího státního zástupce podle ustanovení § 12 odst. 3 zákona o státním zastupitelství v závažných případech, kde je **nařízení kontroly** potřebné s ohledem na předpokládanou intenzitu zásahu do veřejného zájmu.

II. V oblasti řízení a organizace státních zastupitelství:

1. formulovat a přijmout takové organizační postupy, které umožní dále posílit výkon **dozoru** státních zástupců od počátku trestního řízení, v této souvislosti se považuje za rozhodující účast státního zástupce u neodkladných, neopakovatelných úkonů, úkonů zásadních pro konečné rozhodnutí ve věci a úkonů prováděných s osobami mladšími 15 let jako svědky, zvláštní důraz klást na plnění úkolů v řízení ve **vazebních věcech**,
2. posilovat **aktivitu** státních zástupců v **řízení před soudem**, přičemž pravidlem musí být intervence zpracovatele obžaloby v příslušné věci,
3. ve výraznějším rozsahu provádět komplexní **dohled** ze strany nejbližší vyšších státních zastupitelství zaměřený na úroveň a účinnost dozoru a na využívání všech oprávnění státního zástupce,
4. posílit **vnitřní kontrolu** v soustavě státního zastupitelství, posilovat vědomí odpovědnosti vedoucích státních zástupců za jimi řízené úřady a výkon kompetencí státního zastupitelství a volit takové způsoby řízení jednotlivých úřadů státního zastupitelství, které povedou k samostatnosti a odpovědnosti státních zástupců,
5. zcela zásadní pozornost zaměřit na **délku řízení** u státních zástupců v trestních věcech, zejména věci skončené ve lhůtě nad 6 měsíců,
6. aktivněji přistupovat k možnosti **zajišťovat majetek obviněných a jiných osob**, plnit povinnosti v souvislosti se zabezpečením a správou takového majetku a využívat postupy zakotvené novelou trestního řádu a trestního zákona č. 253/2006 Sb.,
7. v širší míře využívat relevantních poznatků z trestního řízení **pro netrestní úsek**.

III. V oblasti netrestní působnosti státního zastupitelství

1. případné **rozšiřování působnosti** v netrestní oblasti posuzovat uvážlivě a v návaznosti na ekonomické a personální zajištění včetně účinných nástrojů potřebných pro jejich realizaci,
2. zvážit možnosti právní úpravy postihu **příjmů z nelegálních zdrojů** netrestními prostředky,
3. zvláštní pozornost zaměřovat na oblast řízení ve věcech **konkursu**, vyrovnání a řízení jimi vyvolaných, jakož i na žaloby podle **§ 66 odst. 2 soudního řádu správního**,
4. realizovat opatření a pracovní postupy umožňující i ve stávajících podmínkách vykonávat všechny **obligatorní** kompetence v netrestní oblasti a podle možností a významu i **fakultativní**,
5. účinně propojovat agendu **netrestní** s agendou **trestní** k dosažení větší efektivity při výkonu netrestních kompetencí.

IV. V oblasti výkonu správy:

1. zvyšovat **odbornou připravenost státních zástupců** (především v rámci Justiční akademie), a to včetně prohlubování **specializací** stanovených pokynem obecné povahy poř. č. 3/2000; je potřebné dbát o to, aby každý státní zástupce považoval za zásadní otázku zvyšování úrovně své odbornosti včetně jazykové přípravy,
2. dále doplňovat odpovídajícím způsobem **početní stavy státních zástupců** na trestním úseku i v netrestní oblasti, zabezpečit, aby i na nejmenších okresních státních zastupitelstvích byl zařazen jeden specialista, který se bude věnovat netrestní agendě včetně metodické pomoci trestnímu úseku,
3. zkvalitnit systém **odborné přípravy administrativního aparátu** státních zastupitelství, vytvářet nové **pracovní náplně** a doplnit **katalog prací** tak, aby administrativní aparát mohl samostatně vykonávat práce potřebné pro rozhodovací činnost státního zástupce,
4. zvýšenou pozornost věnovat problematice **statistiky a výkaznictví** u státních zastupitelství (se zaměřením zejména na to, aby nedocházelo k vykazování nesprávných údajů).

V. V oblasti mezinárodních styků:

1. rozvíjet **mezinárodní styky státního zastupitelství s orgány veřejné žaloby v zahraničí**, styky s Evropskou unií (ochrana ekonomických a finančních zájmů EU, kontakty s OLAF, dále pokračování v úspěšném rozvíjení aktivit v rámci Eurojustu) a Radou Evropy (účast na konferencích evropských generálních prokurátorů, navazující spolupráce na úseku postavení a role veřejné žaloby, účast na aktivitách Výboru pro trestní problémy Rady Evropy a různých výborů RE),
2. v mezích daných platnou právní úpravou a pravomocí a odpovědností státního zastupitelství činit nezbytná opatření k zabezpečení **přípravy na předsednictví ČR v EU v I. pololetí roku 2009**.

IX. Grafická a tabulková část